TARINA U GOTOVU PLAĆENA.

KATEKEZE

PO RAZREDBI PITANJA

DIECEZANSKOGA KATEKIZMA ZAGREBAČKOGA

IZRAĐUJE
DR. DOMINIK GUDEK,
PROFESOR I KATEHET

III. DIO. SREDSTVA MILOSTI.

TREĆA KNJIGA.
SAKRAMENTALI I MOLITVA.

IZLAZE JEDAMPUT U MJESECU.

SVESKA 1.—12. (JANUAR—DECEMBAR 1929.)

GODIŠNJA PRETPLATA 30 D.
ČEK. RAČUN 36.022 POŠT. ŠTED. ZAGREB.

CIJENA OVOJ SVESCI 30·— D., ZA BOGOSLOVE 10·— D

S DOPUŠTENJEM NADBISKUPSKE DUHOVNE OBLASTI U ZAGREBU
30. STUDENOGA 1928. BR. 7785.

VLASNIK I ODGOVORNI UREDNIK DR. DOMINIK GUDEK,
ZAGREB, PALMOTIĆEVA UL. 3.
Tisak Nadbiskupske Tiskare. – Za tiskaru odgovara Stjepan Marinović, Kamaufova ul. 14.

Platili su »Katekeze« (od 19. V. do 1. XII. 1928.) za godinu 1929.: O. Blaha, M. Domac, L. Knežić, J. Kristović, F. Piuković, M. Tabain, F. Tkalec, K. Vukić, Žup. ur. Kutjevo;

do polovice 1929.: Dr. J. Cenkić, D. Delić, K. T. Gruber, J. Horvat, S. Horvat, M. Klobučar (Chicago), Dr. M. Lah, J. Lorbek, S. Malec, O. A. Matić, V. Matijašević, M. Mihanović, P. Pajić, F. Schlögel, Žup. ur. Gorica;

za god. 1928.: A. Abjanović, bisk. Dr. A. Akšamović, S. Bašić, T. Bavčević, A. Berger, V. Blažinčić, E. Bertelj, J. Barlè, M. Barada, H. Basioli, D. Bašić, B. Buntak, bisk. L. Budanac, S. Bićanić, A. Bakula, J. Bozetti, J. Ceresatti, J. Cepanec, I. Debeljak, J. Dulčić, T. Dolenec, A. Delalle, I. Erjavec, S. Fabris, M. Ferić, Franjevci: Pašman, Cernik, Makarska, M. Galović, P. Gvozdanović, I. Gojsilović, J. Gebl, protonot. S. Hadrović, V. Horvat, M. Hraste, I. Habek, M. Hok, M. Haltmayer, A. Ivičić, F. Ivasović, M. Ivandić, Dr. I. Jablanović, O. M. Jurista, L. Jesih, M. Jelenčić, Dr. N. Kolarek, A. Kotlarski, I. Kuhar, F. Kopić, I. Kauzlarić, O. Ž. Konjević, S. Kropek, I. Koprivnjak, M. Klimek, S. Kovačić, M. Klobučar, L. Knežević, V. Komerički, N. Kusalić, T. Košutić, Š. Lejko, Dr. A. Levičnik, K. Lončarić, A. Lacić, K. Lukaš, M. Lazar, M. Laurović, S. Mikulček, F. Milat, N. Matica, bisk. Dr. J. Marčelić, Dr. J. Marić, D. Mičić, A. Mijaković, bisk. Dr. J. Marušić, O. P. Martinac, Š. Matulina, M. Messner, T. Madjerić, I. Mihelčić, N. Mikić, F. Niemčić, B. Olujić, S. Prezel, V. Pintar, Dr. M. Pintar, L. Partaš, S. Pasariček, J. Paulini, D. Pušić, F. E. Petreković, A. Rosa, M. Rožić, F. Radović, F. Ričko, I. Rožanek, M. Rukavina, J. Stojakovich, Sestre mil. Oriovac, Zlatar, O. P. Silov, bisk. Dr. F. Salis-Seewis, P. Sertić, I. Stanković, O. M. Semenčić, T. Segarić, I. Silvestrić, O. K. Šimunović, M .Štimac, E. Šlumpf, J. Šparožić, A. Špoljar, J. Švajhler, Škola žen. građ. Požega, D. Teodorović, D. Tresić, P. Turina, J. Telebar, M. Tabain, Dr. P. Trbuha, V. Vodopić, B. Vernazza, P. Vlahov, V. Vijolić, O. B. Vidović, J. Veršić, D. Vlakančić, M. Vežić, D. Vukovarac, V. Volarić, O. R. Visentini, F. Žigman, L. Žunić, A. Žabarović, Župni uredi: Blaca, Banići, Danilo Kraljice, Jasenovac, Konjic, Kučiće, Koprivno, Kostrena Sv. Lucija, Lipnik, Milna, Ormož, Osijek donji grad, Pločice, Posedarje, Putniković, Prilišće, Podbabje, Rastovo, Šimići, Tivat, Vrapče, Vidoši, Zaton, Zaton Mali, Zavrče;

do polovice god. 1928.: O. O. Tartaglio, V. Vukić, Žup. uredi: Sv. Rok ob Sotli, Supetarska.

Primali su dvije godine »Katekeze«, a **nisu platili:** iz zagrebačke nadbiskupije: A. Albrecht, N. Bajec, A. Bančić, P. Cimermanović, J. Fabijan, R. Fischer, I. Fortuna, Franjevci Čakovac, P. Gjipalo, G. Habunek, A. Herceg, K. pl.

KATEKEZE

PO RAZREDBI PITANJA
DIECEZANSKOGA KATEKIZMA ZAGREBAČKOGA

IZRADIO
DR. DOMINIK GUDEK,
PROFESOR-KATEHET U P.

III. DIO. SREDSTVA MILOSTI.

TREĆA KNJIGA:
SAKRAMENTALI I MOLITVA.

S DOPUŠTENJEM NADBISKUPSKE DUHOV. OBLASTI U ZAGREBU
30. STUDENOGA 1928. BR. 7785.

ZAGREB 1929.
VLASTITA NAKLADA, ZAGREB, PALMOTIĆEVA UL. 3.
TISAK NADBISKUPSKE TISKARE.

S- 05371 /1929

GDJE JE ŠTO?

Strana

I. Svetinje slične sakramentima 1
II. Zaklinjanja nad opsjednutima 5
III. Posvećena lica 10
IV. Posveta crkve i oltara 15
V. Posveta križa 21
VI. Posveta groblja 25
VII. Posveta zvona i orgulja 28
VIII. Posveta sv. ulja i krsne vode 31
IX. Blagoslov rodilje i djece 35
X. Blagoslov putnika, grla i bolesnika 38
XI. Blagoslov mrtvaca 42
XII. Blagoslov kuće i škole 46
XIII. Blagoslov kola, lađe 49
XIV. Blagoslov hrane i lijekova 52
XV. Blagoslov vode za škropljenje 56
XVI. Što je molitva 60
XVII. Potreba molitve 63
XVIII. Korist molitve 66
XIX. Kako treba moliti 69
XX. Kada i gdje imamo moliti 75
XXI. Što treba moliti i za koga 78
XXII. Različiti načini moljenja 82
XXIII. Molitva Gospodnja. Predgovor 85
XXIV. Prva prošnja 89
XXV. Druga prošnja 92
XXVI. Treća prošnja 96
XXVII. Četvrta prošnja 100
XXVIII. Peta prošnja 104
XXIX. Šesta prošnja 108
XXX. Sedma prošnja 111
XXXI. Pozdrav Anđelov. Hvala 117
XXXII. Pozdrav Anđelov. Prošnja 121
XXXIII. Anđeo Gospodnji 125
XXXIV. Čislo 129
XXXV. Litanije Imena Isusova 133
XXXVI. Litanije Srca Isusova 138
XXXVII. Litanije lauretanske 142

Strana
XXXVIII. Litanije o sv. Josipu 152
XXXIX. Litanije svih svetih 160
XL. Crkveni obredi 166
XLI. Procesije. Na Svijećnicu 170
XLII. Procesija na Cvjetnicu 174
XLIII. Procesija na Markovo i prosne dane 178
XLIV. Procesija na Tijelovo 182
XLV. Hodočašćenja 186
XLVI. Pobožnosti. Blagoslov. Klanjanje presv. sakramentu 189
XLVII. Pobožnost Srcu Isusovu 193
XLVIII. Križni put 196
XLIX. Svibanjska pobožnost 200
L. Bratovštine. Zborovi. Misije i t. d. 204

Nauk kršćanski.

Glava treća.

Sredstva, kojima dobivamo milosti Božje.

TREĆA KNJIGA. — SAKRAMENTALI I MOLITVA.

A. Sakramentali.

I. SVETINJE SLIČNE SAKRAMENTIMA.

(D. K. 196—198. Cod. c. 1144—1150.)

I. Kod vrata u crkvi nalazi se posuda s vodom, kojom se škropimo ulazeći u crkvu. Činimo nešto slično, što se radi na krštenju. O Uskrsu nose kršćani kruh u crkvu, te ga svećenik blagosilja, i taj se kruh jede s pobožnošću. Ali to je i poslije blagoslova običan kruh. To je neka slika svete pričesti, ali nije pričest, nije sakramenat. Takve stvari i radnje, slične sakramentima, zovu se sakramentali (sakramentići, svetinje, svetstva), blagoslovine.

II. Isus blagosilja hljebove i ribe. U ono vrijeme, kad je bilo s Isusom mnogo ljudi i nisu imali šta jesti, dozvavši učenike reče im: »Žao mi je naroda; jer već tri dana stoje kod mene, i nemaju šta jesti, i ako ih otpustim gladne kući, oslabit će na putu; jer su neki od njih došli izdaleka«. I odgovoriše mu učenici njegovi: »Otkuda ih tko može nahraniti hljeba ovdje u pustinji?« I zapita ih: »Koliko hljebova imate?« Oni kazaše: »Sedam«. I zapovjedi narodu, da posjedaju po zemlji. I uzevši sedam hljebova, davši hvalu prelomi i dade učenicima svojim, da postave, i postaviše narodu. A imali su i malo ribica; i njih blagoslovi, i zapovjedi da postave. I jedoše i nasitiše se, i nakupiše komada, što preteče, sedam košarica. A onih, što su jeli, bilo je oko četiri tisuće; i otpusti ih (Mark. 8, 1—9).

III. 1. Sam Spasitelj eto hraneći ljude činio je nešto slično kao na zadnjoj večeri: »daje hvalu i lomi kruh«. Ali kod toga ne kaže kao na zadnjoj večeri: »Ovo je tijelo moje«. Taj dakle kruh, kojega se nasitilo mnoštvo od četiri tisuće ljudi, različit je od onoga, što su ga blagovali apostoli. Što je Isus dao na zadnjoj večeri apostolima, bilo je tijelo njegovo, sakramenat, a što je blagovalo mnoštvo, bio je blagoslovljen kruh.

Sv. Ambrozije govoreći o tom, kako je Isus nahranio četiri tisuće (lib. 6. in Luc. c. 9. Brev. Dom. VI. post Pent.), veli: »Pošto su apostoli poslani, da propovijedaju evanđelje o kraljevstvu Božjem, dijeli se hrana nebeske milosti. Ali gledaj, kojima se dijeli. Ne besposlenima u gradu . . . nego onima, koji u pustinji traže Krista. S njima govori Riječ Božja ne o stvarima svjetovnim nego o kraljevstvu Božjem . . . Ali mnoštvo još se ne hrani tvrdom hranom, ni tijelom Kristovim . . . Pet je hljebova kao mlijeko, a hrana tvrđa tijelo je Kristovo, pilo jače krv je Gospodnja.« Tijelo i krv Kristova su sakramenti, a hljeb blagoslovljen od Krista, što su ga blagovali ljudi u pustinji, bio je sakramentić (sakramental).

Tako je Isus blagosiljao djecu i apostole moleći se da ih Otac posveti, izgonio je đavole iz bjesomučnih. O posvetilu hrama dolazio u Jeruzalem. Tim je dao primjer vjernima, da se služe blagoslovinama.

2. Isus je dao vlast svojim apostolima i učenicima, da i oni blagosilju i svete. Šaljući apostole, da propovijedaju, rekao im je: »Kad ulazite u kuću, pozdravite je: Mir kući ovoj. I ako bude ona kuća dostojna, mir će vaš doći na nju; ako li ne bude, vaš će se mir vratiti k vama« (Mat. 10, 12. 13.) Kad je izabrao sedamdeset i dva učenika, posla ih pred sobom dajući im jednake opomene. I vratiše se sedamdeset i dvojica s radošću govoreći: »Gospodine, i đavoli nam se pokoravaju u ime tvoje«. I reče im: »Gledao sam sotonu, kako spade s neba kao munja. Eto vam dadoh vlast, da gazite zmije (đavole) i svaku neprijateljsku silu« (Luk. 10, 1. 17).

Napokon, prije nego što je uzašao na nebo, reče apostolima: »Idite po svemu svijetu i propovijedajte evanđelje . . . Za onima, koji uzvjeruju, ići će ovi znaci: U moje će ime izgoniti đavole, novim će jezicima govoriti. Uzimat će zmije, i ako smrtno što popiju, ne će im nauditi; na bolesnike stavljat će ruke, i ozdravljat će« (Mark. 16, 15—18).

Tako dakle ima Crkva od Krista vlast, da može blagosiljati i svetiti odgoneći utjecaj đavolji.

3. Dobivenom vlašću služili su se Apostoli. Sveti Pavao izagnao je iz djevojke u Filipima vračarskoga, đavolskoga duha (Dj. ap. 16, 16). Kad se vozio lađom u Rim za silne bure, koja je 14 dana bjesnila, tješio je ljude, koji nisu jeli radi toga, jer im se radi silnoga bacanja lađe smućivalo: »Danas je četrnaesti dan, kako bez jela provodite, a da niste ništa okusili.

Zato vas molim, da se okrijepite hranom, jer je to na vaše spasenje, a nijednomu od vas ne će pasti ni vlas s glave«. I pošto je to rekao, uze hljeb, zahvali Bogu pred svima, prelomi i stade jesti. Tada se svi ohrabriše i stadoše također jesti« (Dj. ap. 27, 33—36).

To nije bila ni misa ni pričest, što je Pavao činio, nego jednostavna hrana, ali je Pavao prije hranu blagoslovio, kako je to i Isus činio pred mnoštvom svijeta.

Pavao je dakle zahvaljivao Bogu i prelomio kruh: to je bila sveta radnja; a kruh što ga je jeo, bila je blagoslovena stvar.

Tako po primjeru svetih apostola čini Crkva naređujući sakramentale. Sakramentali su dakle stvari ili radnje, kojima se Crkva služi, da izmoli od Boga neke pomoći osobito duhovne.

Krist je blagoslovio hljebove pred mnoštvom nesamo, da ih nahrani, nego da ih utvrdi u vjeri, u pouzdanju u Boga; i kad je blagosiljao djecu, nije to činio samo zato, da budu sretna na zemlji nego većma, da dobiju život vječni.

4. Isus je samo neke blagoslovine sam činio. Što će se sve blagosiljati, to je ostavio Crkvi da određuje. Život se ljudski i njegove potrebe mijenjaju: ljudi dolaze do nove vrste hrane, drukčije grade stanove, a osobito se mnogo iznašlo novih sredstava, kojima se voze po zemlji, plove po moru i lete po zraku. Za sve te prilike života određuje Crkva posebne blagoslove. Nove pak sakramentale ustanoviti, poprimljene tumačiti, neke od njih ukloniti ili promijeniti može samo Apostolska Stolica.

Kako je Isus dao vlast samo apostolima i učenicima, da izgone nečiste duhove, meću ruke na bolesnike i t. d., tako i sad u Crkvi mogu služiti sakramentale samo oni, koji imadu sveti red i vlast od Crkve, da to mogu činiti.

5. Isus je svojom molitvom umnožio hljebove. Tako je i tu pokazao, da je donio blagoslov na zemlju, koja je radi grijeha »prokleta«, te se čovjek s mukom od nje hrani, jer mu rađa trnje i korov (I. Mojs. 3, 17. 18). Poradi grijeha, kojim se čovjek predao u službu đavola, i sama narav nalazi se u »ropstvu raspadljivosti« (Rim. 8, 28), od kojega ju je s veće strane već sam Isus izbavio oslabivši onoga, koji je imao vlast nad njom, a od kojega će se sasvim »oprostiti na slobodu sinova Božjih« tek na koncu svijeta. I Crkva svojim blagoslovima gleda što više oslabiti moć đavolju nad prirodom i pomoći njezinu oslobođenju.

Ta vrsta blagoslovina, kojima se naročito sprečava utjecaj nečistoga duha, zovu se zaklinjanja, jer se određenim riječima sili nečisti duh, da odstupi od svega, nad čim bi mogao imati vlast, da se služi čovjeku na zlo.

Blagoslovine sprečavajući djelovanje nečistoga duha idu još i dalje. Nesamo što gone »kneza ovoga svijeta« iz opsjednutih ljudi i mjesta i tako ih oslobađaju od službe i ropstva đavoljega, nego naprotiv stvari i ljude određuju, da služe Bogu. To biva sakramentalima, koji se zovu posvete, kad se neke osobe, mjesta ili stvari izlučuju i određuju za službu Božju.

Pa i ono, što služi ljudima u vremenitom životu, sakramentali čiste od svakoga utjecanja đavoljega; ne dopuštaju, da se onim đavo služi na štetu ljudima, što im ima biti na korist. Ti se sakramentali zovu blagoslovi.

6. Kod sakramentala vidimo neki red: neki su veći od drugih; posvete su znatnije nego blagoslovi. Zato kao što neke sakramente može dijeliti samo biskup, tako i neke sakramentale samo biskup obavlja. »Posvete ne može nitko valjano obaviti, koji nema biskupskoga obilježja ili mu nije to dopušteno po pravu ili po ovlaštenju apostolskom. Blagoslove pak dati može svaki svećenik, osim onih, koji su pridržani Rimskomu biskupu ili drugim biskupima. Ako svećenik dade pridržani blagoslov bez dopuštenja, blagoslov nije dopušten, ali je valjan, osim ako se drugo odredi kod pridržanja« (c. 1147).

7. Kad je Isus naredio sv. euharistiju, rekao je apostolima: »To činite na moj spomen«, i kod drugih je sakramenata naložio, da se primaju. No kad je dao hvalu Bogu i hranio ljude, nije zapovjedio, da i apostoli tako čine. Otuda vidimo, da su sakramenti zapovijedani, a sakramentali nisu, nego su samo preporučeni.

I to je jedna razlika između sakramenata i sakramentala. Druga je razlika, što je sakramente naredio Krist, a sakramentale je uvela Crkva. Crkva ne može sama dijeliti milosti, a potom ni određivati znake, kojima se milost daje. Zato sakramentali nemaju one moći, što je imadu sakramenti. Kako veli sv. Ambrozij: tvrđa je hrana tijelo Kristovo. Sakramenti sami sobom izvode milost, a sakramentali donose milost preko molitve Crkve. Ipak i sakramentali kao neki izvanjski znaci čine, da bude molitva Crkve jača, i da milost pouzdanije dođe. Zato ih Crkva upotrebljava kao pripravu za sakramente, kao što su zaklinjanja i blagosiljanja prije krštenja. Zato su sakramentali neka sredina između dva sredstva milosti: između sakramenata i molitve.

Stoga i Crkva traži, kao što kod sakramenata ima biti riječ i tvar, tako da se kod zgotavljanja i služenja sakramentala točno drže obredi, odobreni od Crkve; te posvete i blagoslovi ne vrijede, ako se nije upotrebio način (formula) od Crkve propisan. Ipak djelovanje sakramentala stoji više do vrijednosti onoga, koji ih zgotavlja i do pobožnosti onoga, koji se njima služi.

Razlika je nadalje, što sakramenti daju posvetnu milost, a sakramentali samo djelatne milosti i vremenite pomoći.

Napokon je i razlika između sakramentala i sakramenata: što sakramente mogu primati samo kršteni, a sakramentali mogu se dijeliti i katekumenima (poučnicima), dapače ako Crkva ne zabrani, mogu se dati i nekatolicima, da dobiju svijetlo vjere ili s tim svijetlom i zdravlje tjelesno (c. 1149).

8. Ako i nisu sakramentali potrebni za spasenje kao sakramenti, ipak su veoma korisni.

Kada Crkva posvećuje i blagosilja, njezina molitva imade veliku moć. Nije to molitva samo jednoga, gdjekada nevrijednoga čovjeka, nego su to molitve svete Crkve, zaručnice Kristove, s čijom su molitvom združene molitve svetih duša, pravednika i ugodnika Božjih. Takvu će molitvu i Bog prije uslišiti.

Zato treba da se blagoslovinama pobožno služimo i poštujemo posvećene i blagoslovene stvari, mjesta i osobe. Onda će nam mnogo za vječno i vremenito dobro koristiti molitve i blagoslovi svete Crkve, u čije ime svećenik sveti i blagosilja.

IV. 196. Što su blagoslovine? Blagoslovine su: 1) blagoslovene stvari kao: voda, ulje, sol, kruh i vino; 2) zaklinjanja, posvećivanja i blagosivanja. — 197. Tko je naredio blagoslovine? Blagoslovine je naredila Crkva, koja je dobila vlast od Krista, da može blagosiljati i svetiti. — 198. Zašto treba da se blagoslovinama pobožno služimo? Blagoslovinama treba da se pobožno služimo, jer ćemo tada biti dionici molitve i blagoslova Crkve, u ime koje svećenik sveti i blagosilja.

V. Kod prave pobožnosti treba paziti, da u prvom redu činimo ono, što je zapovijedano, a onda ono, što je preporučeno. Zato nije ono prava pobožnost, kad neki zanemaruju sakramente, a mnogo drže do sakramentala: ne pričešćuju se o Uskrsu, a boje se, da ne bi na Uskrs donijeli kruh i meso na blagoslov i da ne bi od toga jeli. Nadalje ne valja samo od sakramentala tražiti vremenitu sreću, zaštitu tijela, nego još većma zaštitu duše, kako to i Crkva moli naređujući blagoslovine. Ali opet nema prave pobožnosti onaj, koji ne drži ništa do blagoslovina. Crkva nije ništa naredila suvišno; zato tko se služi dostojno i pobožno blagoslovinama, izvršuje želju Crkve i Bogu posvećuje svoje tijelo i dušu, sav svoj rad i život. A od toga nema ništa ljepše ni korisnije.

II. IZGONIT ĆE ĐAVOLE. ZAKLINJANJA NAD OBSJEDNUTIMA.

(Cod. c. 1151—1153. Rituale Rom. Tit. XI. cap. 1—2).

I. Da đavo ima po dopuštenju Božjem neku moć nad prirodom i ljudima, jasno je iz mnogih događaja, koji su nam poznati. Eno, đavo je zaveo prve ljude na grijeh. Poslije grijeha njegova je moć porasla. On upropašćuje imutak Jobu, ubija djecu, njega udara strašnom bolešću. Đavo gubi sedam muževa Sarinih. Ljude zavodi da otpadaju od Boga i poštuje krive bogove, demone. Tako sebi prisvaja čast božansku. Kad je Spasitelj došao na svijet, on još jednom napreže sve sile, da svoju vlast pokaže i održi, te podsjeda mnoge ljude.

No Spasitelj mu krši vlast, izgoni ga iz ljudi, i daje tu vlast apostolima i Crkvi.

II. Isus izgoni bijesove. Mnogo nam slučajeva pripovijedaju evanđelja, kako je Isus izagnao nečistoga duha iz ljudi. Evo jednoga događaja:

1. Tako su k Isusu doveli opsjednuta, koji bijaše slijep i nijem. Isus izagna vraga, te je nijemi govorio i gledao. I diviše se ljudi govoreći: »Nije li ovo Sin Davidov (Spasitelj)?« A farizeji stadoše govoriti: »Preko Belzebuba, kneza đavolskoga, izgoni đavole.« A drugi kušajući iskahu od njega znak s neba (da tim pokaže, da je Spasitelj). A on videći njihove misli reče: »Svako će kraljevstvo, koje se razdijeli samo po sebi, opustjeti, i kuća će na kuću pasti. A ako je i sotona razdijeljen sam po sebi, kako će stojati kraljevstvo njegovo, kad kažete, da ja preko Belzebuba izgonim đavole? Pa ako ja preko Belzebuba izgonim đavole, sinovi vaši preko koga izgone? Zato će vam oni biti suci. Ako pak ja prstom Božjim izgonim đavole, zacijelo je došlo k vama kraljevstvo Božje. Kad jaki naoružan čuva svoj dvor, u miru je sve, što ima. A kad dođe jači od njega te ga nadvlada, uzme sve oružje njegovo, u koje se uzdao, i razdijeli što otme od njega.« (Luk. 11, 14—22. Mat. 12, 22 sl.)

2. Još u početku svojega javnoga naučavanja došao je Isus u Kafarnaum i ondje učio po subotama. I divili su se njegovoj nauci, jer mu je besjeda bila silna. Tada je bio u zbornici čovjek, koga je opsio zli nečisti duh, i povika iza glasa: »Jao, što mi imamo s tobom, Isuse Nazarećanine? Došao si, da nas pogubiš? Znam te, tko si, svetac Božji.« I zaprijeti mu Isus govoreći: »Umukni i iziđi iz njega!« I oborivši ga nečisti duh na sredinu iziđe iz njega, i ništa mu ne naudi. I obuze sve strah, te su govorili jedan drugomu: »Što je to, da s vlašću i silom zapovijeda nečistim dusima, te izlaze?« I otide glas o njemu po svim okolnim mjestima.« (Luk. 4, 31—37).

3. Poslije opet, kad je utišavši oluju na moru prešao na drugu stranu jezera Genezaretskoga u zemlju Gerasensku. A kad iziđe iz lađice, odmah mu iz groblja iziđe ususret čovjek s duhom nečistim, koji je živio u grobovima, i nitko ga nije više mogao svezati ni verigama; jer je često bio metnut u klade i u verige, pa je iskidao verige i izlomio klade, i nitko ga nije mogao ukrotiti. I neprestano je bio dan i noć u grobovima i gorama vičući i bijući se kamenjem. A vidjevši Isusa izdaleka potrči i padne pred njim ničice. I povikavši iza glasa reče: »Što ja imam s tobom, Isuse, Sine Boga svevišnjega?

Zaklinjem te Bogom, ne muči me!« Jer mu je govorio: »Iziđi, nečisti duše, iz čovjeka!« I upita ga: »Kako ti je ime?« I odgovori mu: »Legija mi je ime, jer nas je mnogo.« I vrlo ga je molio, da ga ne otjera iz one okoline. A ondje je po brijegu pasao velik čopor svinja. I kad su ga molili duhovi: Pošalji nas u svinje, da u njih uđemo! dopusti im. I izišavši nečisti duhovi uđoše u svinje. I s velikom navalom strmoglavi se u more čopor oko dvije tisuće, i potopiše se u moru. A svinjari pobjegoše i javiše u gradu i po selima. I iziđoše, da vide, što se dogodilo. I dođoše k Isusu, i vidješe bjesomučnoga, gdje sjedi obučen i zdrave pameti, pa se uplašiše. A kad su im pripovijedali oni, koji su vidjeli, što se dogodilo od bjesomučnoga i svinja, počeše ga moliti, da otide iz njihovih krajeva. I kad uđe u lađicu, stade ga moliti onaj, kojega je mučio đavo, da bude s njim. I ne dopusti mu, nego reče: »Idi kući svojoj k svojima, i javi im, što ti je učinio Gospodin i kako te je pomilovao.« I otide, te poče pripovijedati u deset gradova, što mu je učinio Isus, i svi su se divili (Mark. 5, 1—20).

4. Kad je Isus sišao s gore Tabora, gdje se bio preobrazio, dođe k svojim učenicima i vidje mnogi narod oko njih i književnike, gdje se prepiru s njima. I čim ga vidješe, sav svijet s poštovanjem pohrli k njemu i pozdravljahu ga. I upita ih: »Što se prepirete među sobom?« I odgovori mu jedan od naroda: »Učitelju! Dovedoh k tebi svoga sina, u komu je nijemi duh, koji gdjegod ga uhvati baca ga, a on se pjeni i škrguće zubima i suši se. I rekoh tvojim učenicima, da ga istjeraju, ali nisu mogli.« A on im odgovori: »O rode nevjerni! dokle ću biti s vama? dokle ću vas trpjeti? Dovedite ga k meni!« I dovedoše ga k njemu. I kad ga vidje, odmah ga duh stade lomiti i padnuvši na zemlju valjao se pjeneći. I upita njegova oca: »Koliko ima vremena, kako mu se to događa?« A on reče: »Od djetinjstva. I često ga baca u oganj i u vodu, da ga pogubi. Nego, ako što možeš, smiluj nam se i pomozi nam.« A Isus mu reče: »Ako možeš vjerovati, sve je moguće onomu, koji vjeruje.« Tada povikavši otac dječaka reče sav u suzama: »Vjerujem, pomozi mojemu nevjerju.« A kad vidje Isus, da se narod stječe, zaprijeti nečistomu duhu govoreći: »Nijemi i gluhi duše, ja ti zapovijedam, iziđi iz njega i više u njega ne ulazi!« I povikavši i izlomivši ga vrlo iziđe, i učini se (dječak) kao mrtav tako, te su mnogi govorili: »Umro je!« A Isus uzevši ga za ruku podiže ga, i usta. I kad uđe u kuću, pitahu ga njegovi učenici nasamo: »Zašto ga mi nismo mogli istjerati?« I reče im: »Ovaj rod ne može nikako drukčije izići osim molitvom i postom« (Mark. 9, 14—29).

III. 1. Tako nam ovi slučajevi a i druge napomene u evanđelju, kao ono da su k Isusu doveli »opsjednute i mjesečnjake, te ih je iscijelio« (Mat. 4, 24); »i đavoli su izlazili iz mnogih vičući i govoreći: Ti si Sin Božji« (Luk. 4, 41): svjedoče nam, da je zaista bilo ljudi u vrijeme Kristovo, koje je opsio nečisti duh. Nečisti duh ovladavši čovjekom služio se njegovim jezikom, davao mu ili izvanrednu tjelesnu jakost ili ga tako izmučio, da je čovjek postao bolestan: slijep, nijem, padavičav, mjesečljiv. Čovjek je vidio i znao neke stvari, koje inače prirodnim načinom nije znao. Kazivajući istinite stvari služi se dvoličenjem, nepotpunom istinom, da može drugi put zavarati. Osobito je želja nečistomu duhu, da škodi. Zato su i đavoli molili Isusa, da ih pusti u svinje. Isus je to dopustio za kazan onim stanovnicima, koji su svinje gajili u kraju blizu Židova, kojima je bilo zabranjeno jesti svinjetinu, pa im tako davali priliku, da griješe protiv svojega zakona.

Da nečisti duh može opsjednuti čovjeka i da je bilo takih ljudi, svjedoči židovski narod i njegovi književnici, koji priznavaju, da su oni ljudi, što ih je Isus oslobodio nečistoga duha, uistinu opsjednuti, ali u svojoj zlobi govore, da Isus izgoni đavole pomoću Belzebuba, kneza đavolskoga. Bilo je i kod Židova ljudi, koji su se bavili tim, da su nekim riječima prizivajući ime Božje izgonili nečiste duhove.

2. Jednako nam evanđelja govore, da je Isus dao i svojim apostolima i učenicima vlast, da izgone đavole, kao što smo čuli u pređašnjoj Katekezi, te im dao i naputak, kako će to činiti. Onaj, koji izgoni đavole, ima biti pun vjere; treba da moli i posti. To je sakramental, i njegovo djelovanje ovisi o vrijednosti, vjeri i pobožnosti onoga, koji ga vrši i onoga, nad kojim se vrši. Zato je učenicima Isusovim pošlo gdjekad za rukom, da izagnaju đavole, a gdjekad nije.

Kad je sv. Pavao boravio u Efezu dvije godine, kako pripovijedaju Djela ap. (19, 11—17), Bog je činio osobita čudesa rukom njegovom, tako da su i rupce za znoj i pojase od tijela njegova polagali na bolesnike, i ostavljale su ih bolesti i zli su dusi iz njih izlazili. A počeli su i neki od Židova, koji su naokolo obilazili i zaklinjali đavole, zazivati nad opsjednutima ime Gospodina Isusa govoreći: »Zaklinjem vas Isusom, koga Pavao propovijeda«. Bilo je sedam sinova nekoga Skeve, židovskoga velikoga svećenika, koji su to činili. Ali im zli duh odgovori: »Isusa poznajem i Pavla znam, ali tko ste vi?« I navali na njih čovjek, koji bijaše opsjednut, s tolikom silom, i nadvlada ih, tako da su goli i izranjeni pobjegli iz one kuće. Kad su to doznali svi Židovi i pogani, koji su stanovali u Efezu, ušao je strah u sve njih, i veličalo se ime Gospodina Isusa.

Tako vidimo, da se zaklinjanjem đavola ne može tkogod baviti, nego samo ljudi određeni od Crkve, i to imadu činiti sveto i pobožno.

3. Da će i poslije Isusa biti opsjednutih ljudi, svjedoče riječi Isusove, kojima je dao apostolima vlast nad nečistim duhovima. Takih opsjednutih imade i sada; ali mnogo manje nego u vrijeme prije Isusa, kad je đavo imao veću moć nad ljudima. Dopušta to Bog, da se i tim načinom očituje moć Kristova i Crkve u potonjim naraštajima; a gdjekad to Bog dopušta za kazan ljudskih grijeha, osobito grijeha nečistoće, neumjerenosti, laži, oholosti, pa i kletve, kojom ljudi zovu đavola k sebi i na druge.

4. Nečisti se duh izgoni osobitim propisima i obredima, koje je Crkva ustanovila.

Nitko ne može zakonito izricati zaklinjanja nad opsjednutima, makar i imao vlast, ako nije posebice i izrijekom dobio dopuštenje od biskupa. To se dopuštenje ima dati samo svećeniku pobožnu, razboritu i savršena života. On ima prije zaklinjanja da brižno i razborito izvidi, da li je doista onaj opsjednut od đavola. Zaklinjač neka lako ne vjeruje, da je tko opsjednut, dok ne vidi jasnih znakova: takvi su znaci na pr. da tko govori nepoznatim jezikom ili razumije jezik, koji nije nikad učio; da otkriva daleke i sakrite stvari, da opsjednuti pokazuje jakost preko dobi i naravi i t. d.

Zaklinjač treba da se služi obredima i riječima, od Crkve propisanima, kojima se đavolu zapovijeda u ime Krista, da ostavi opsjednuta čovjeka ili mjesto. Zaklinjanja imadu se obavljati više nasamo, gdje nema mnogo ljudi. Opsjeđenika treba opomenuti, da se moli, čini znak svetoga križa, da posti, ispovjedi se i pričesti, ako je to moguće; kraj njega postave se svete stvari: blagoslovena voda, svete moći.

Svećenik ima se prije zaklinjanja ispovjediti ili barem srcem pokajati, prije toga ako je moguće služiti svetu misu. Molitve, što ih moli nad opsjednutim, sastavljene su od psalama (53, 67, 69, 117, 34, 30, 21, 3, 10, 12) i riječi Svetoga Pisma. Molitve se svršavaju obično: da nečisti duh iziđe po zapovijedi »Isusa Krista, Gospodina našega, koji će doći suditi žive i mrtve i vijek ognjem«, jer se nečisti duh boji osobito toga suda, koji će povećati njegove muke. Molitava ima više, jer je to jedno jako sredstvo po nauci Isusovoj, kojim se goni nečisti duh.

Zaklinjanja mogu vršiti zakoniti služitelji nesamo nad krštenima i katekumenima nego i nad nekatolicima i izopćenima. Jer je i Isus izgonio đavole nesamo iz Židova nego i pogana, kao na pr. iz kćeri žene Hananejke; pa i onaj u zemlji Gerasenskoj bit će da je bio poganin.

IV. Zaklinjanje je sakramental, kojim zakoniti služitelj iz opsjednutih izgoni nečistoga duha obredima i načinom ustanovljenim od Crkve.

V. Da ima i danas ljudi opsjednutih od đavola, to je izvjesno. Gledamo li, kako neki ljudi paklenim bijesom mrze na Crkvu i progone njezine najvjernije sinove, možemo si to pravo protumačiti samo tim, ako držimo, da su opsjednuti od oca laži i neprijatelja svake istine. Pa i ona želja, kojom neki pakosnom zlobom idu samo za tim, da drugomu naude, znak je utjecanja đavoljega.

Ipak i tu moramo biti na oprezu, kako to Crkva nalaže i zaklinjaču, da u pojedinom slučaju lako ne povjerujemo, da je kako mjesto ili čovjeka obsio nečisti duh. Ima i u prirodi čudnih, nama još nepoznatih sila; a ima i različitih prevara od ljudi, koji gdjekad iz sebičnih razloga na nekom mjestu dižu strah, da odanle odvrate ljude.

Čuvajmo se pak sami, da ne padnemo pod vlast nečistoga duha, a to biva naročito nečistim grijesima. Oružajmo se često znakom svetoga križa, pred kojim bježe sve neprijateljske sile; škropimo se blagoslovenom vodom i služimo drugim blagoslovinama, da se zaštitimo od uplivanja nečistoga duha.

III. POSVEĆENA LICA (OSOBE): PAPA, OPAT, REDOVNIK I KRALJ.

(Pontif. Rom.)

I. Poslije zaklinjanja znatni su sakramentali posvete, kojima se neke osobe, mjesta ili stvari određuju za službu Božju.

Posvećuju se osobe, da se od njih odvrati moć nečistoga duha, da mogu Bogu vjernije služiti. Jer đavo napada većom silom na one, koji su postavljeni na višu čast i vlast. Tako je ušao u srce Jude apostola, da izdade Isusa.

Osobitu čast i vlast, da služe Bogu, vladaju drugima i prednjače im svojim životom, imadu sveti Otac papa, poglavari redovnika i kraljevi; zato se posvećuju, da mogu vjernije vršiti svoju službu.

Evo kako su se već u Starom Zavjetu posvećivali veliki svećenik, proroci i kraljevi.

II. 1. Bog bijaše zapovjedio Mojsiju na gori Sinajskoj, da uzme Arona brata svojega za svećenika i da mu načini svete haljine za čast i ures.

Mojsije po zapovijedi Gospodnjoj posveti Arona. Opravši ga vodom obuče ga u haljine svećeničke i izlije mu na glavu ulje za pomazanje, tako ga pomaza i posveti (II. Mojs. 29, 39. III. Mojs. 8).

2. Osim svećenika Bog je izabirao i slao izvanredne ljude, da uče narod i drže ga na putu, kojim će Bogu služiti i sveti postajati. To su bili proroci. Oni su skupljali oko sebe učenike, koji su ih slušali i slijedili. Za svoju su službu bili pomazivani. Tako je Bog rekao proroku Iliji: »Idi i pomaži Jehua za kralja nad Izraelom, a Elizeja pomaži za proroka mjesto sebe!« I otide Ilija i nađe Elizeja, gdje ore na dvanaest jarmova volova. I kad dođe Ilija k njemu, baci na nj plašt svoj. A on odmah ostavi volove i ustavši otide i pođe za Ilijom i služaše mu (III. Kralj. 19, 16—21).

3. Da su se i kraljevi pomazivali, svjedoči eto, što je Bog rekao Iliji, da Jehua pomaže za kralja. A to se vidi osobito iz pomazanja prvih kraljeva izraelskih: Saula i Davida. Kad je narod izraelski tražio kralja mjesto sudaca, da nad njima vlada, prorok je Samuel po odredbi Božjoj pomazao Saula za kralja. To je bilo ovako: Nekom čovjeku od plemena Benjaminova izgubiše se magarice, pa je poslao svojega sina Saula, da ih traži. Saul tražeći magarice i ne mogavši ih naći dođe sa slugom u grad Betlehem i tu zapita Samuela proroka za magarice. A Samuelu je Bog objavio, da toga čovjeka pomaže za kralja. Zato mu Samuel reče: »Ne brini se za magarice. Našle su se. A tebi će pripasti, što je najbolje u Izraelu.« Ostavivši kod sebe Saula preko noći razgovaraše s njim, kako bi trebalo postaviti kralja, pa idući drugi dan s njim po putu uze Samuel uljanicu s uljem i izli mu na glavu pa ga cjeliva i reče: »Eto, pomaza te Gospodin, da budeš kralj nad narodom njegovim i da ga oslobodiš od neprijatelja njegovih. I evo ti znaka, da te je Bog pomazao: Kad dođeš na Hum (rođeno svoje mjesto), srest će te četa proroka, i sići će na te Duh Gospodnji i prorokovat ćeš s njima i postat ćeš drugi čovjek.« Tako se i dogodi.

A kad je poslije odbacio Gospodin Saula, radi njegove neposlušonsti, da ne bude više kralj, reče Samuelu: »Dokle ćeš plakati za Saulom, kad sam ga ja odbacio. Napuni rog svoj uljem i idi k Isaju Betlehemcu, jer sam jednoga od sinova njegovih izabrao sebi za kralja.« Samuel dođe u Betlehem k Isaju, i on izvede pred njega svojih sedam sinova. Svi budu Samuelu po volji, ali je čuo kod svakoga glas: »Ovoga nije Gospodin izabrao«. Onda zapita Samuel Isaja: »Jesu li ti to svi sinovi?« Isaj reče: »Ostao je još najmlađi, koji pase ovce«. Samuel zapovjedi, da ga dovedu. I kad dođe najmlađi David, reče Gospod Samuelu: »Ustani, pomaži ga, to je«. Tada Samuel uze rog s uljem i pomaza ga usred braće njegove. I dođe Duh Gospodnji na Davida od toga dana i u napredak. A Duh Gospodnji odstupi od Saula i stade ga uznemirivati zao duh (I. Kralj. 9. 10. 16.).

III. 1. Ako je veliki svećenik u Starom Zavjetu imao osobite haljine »za čast i ures«, dolikuje još više, da veliki svećenik Novoga Zavjeta, sv. Otac Papa ima posebne službene haljine. To su između ostaloga osobito duga haljina od bijele svile, haljetak od hermelina, kitnjasti pas i naramenica sa tri križa, a na glavu mu se postavlja trostruka kruna, zvana tiara, koja označuje trostruku papinsku vlast: svećeničku, učiteljsku i pastirsku (vladarsku).

Svoju vlast prima Sv. Otac papa obredima, u kojima se nalazi i posveta za toliku službu. Papu izabiraju kardinali po takom uređenju, da izbor bude sasvim slobodan, savjestan i izvjestan. Zato se osobitim obredom dokazuje (konstatira) smrt Pape. Poslije smrti Pape počeka se petnaest dana, da mogu u Rim doći kardinali s udaljenih krajeva. Kardinali obavljaju izbor u zatvorenoj zgradi (conclave), kamo ne smije nitko ulaziti niti izlaziti, dok se ne izabere Papa. To je uređeno zato, da izbor bude potpuno slobodan, i da se izbor što prije provede. Izabrani mora imati dvije trećine predanih glasova; zato se izbiranje tako dugo ponavlja, dok jedan ne dobije određeni broj glasova. Tako se utvrđuje, da je izbor izvjestan. Kardinali se opominju, da ih u izbiranju ništa drugo ne vodi nego slava Božja i dobro Crkve.

Čim se izbor zakonito obavi i izabranik izjavi, da izbor prihvaća, onim časom prima vrhovnu vlast nad Crkvom po cijelom svijetu; zato mu se odmah kardinali poklone. Jedan od kardinala odmah javi skupljenom svijetu, tko je izabran za Papu. Ako izabrani nije još svećenik ili biskup, posveti se za svećenika i biskupa.

Nekoliko dana poslije izbora kruni se novi Papa. Izabranoga Papu nose na nosiljci u crkvu sv. Petra. Tako su u davnini odličnije Rimljane nosile sluge, pa je taj običaj — koji ujedno služi za poštovanje najviše časti na svijetu — ostao do danas. Ali odmah za ophoda pritrči k Papi jedan od svećenika i zapaljuje pred Papom rukovet kudjelje pjevajući glasno: »Sveti Oče, ovako prolazi slava svijeta«. U najvišoj časti sjeća se Papa, da mu se po opomeni Spasiteljevoj treba što više poniziti. Zato se i Papa u svojim pismima zove »sluga slugu Božjih«. — Pred vratima crkve sv. Petra prima Papa ključeve za znak, da je on nasljednik sv. Petra, kome je Krist obećao i dao »ključeve kraljevstva nebeskoga«, vrhovnu vlast u Crkvi.

Novi Papa služi sv. misu, kod koje se pjeva evanđelje grčki i latinski za znak, da je rimski biskup glava svekolike istočne i zapadne Crkve. Kad se svrši sv. misa, odnesu Papu na vanjski veliki trijem crkve i tu mu postavi jedan od kardinala tiaru na glavu, i Papa daje blagoslov gradu Rimu i cijelom svijetu (Urbi et Orbi).

2. Starim prorocima, od kojih je posljednji bio sv. Ivan u pustinji, obučen u haljinu od dlake kamilje i s kožnim pojasom, slični su životom i nošnjom redovnici (monasi, samostanci, kaluđeri). Oni se sa svoja tri zavjeta odriču svijeta, da se mogu sasvim predati službi Božjoj, pa se za tu službu posvećuju.

Koji stupaju u red, prijave se glavaru reda. Ako ih primi, dođu u crkvu, kleknu pred žrtvenik, a glavar s družinom moli nad njima, da im Bog dade težiti za nebeskim blagom. Nato im blagoslovi mantiju, svuče im svjetovno odijelo a obuče redovničko. Pruža im goruću svijeću za znak, da imadu ići za »svijetlom svijeta«, Kristom Gospodinom. Ostali članovi družbe daju im poljubac mira. Nadjenu im se imena svetaca, koje im valja slijediti, i išiša im se na glavi redovnička kruna. Tako su nekako bili ošišani proroci. (Zato su se djeca rugala proroku Elizeju: »Hodi ćelo!«). Tako primljeni novaci ostanu na kušnji godinu dana, a onda, tko se pokaže vrijedan, polaže redovničke zavjete.

Redovnički zavjeti (profesija) polažu se ovako: Redovnik se ležeći pokrije mrtvačkim pokrivalom, što znači, da je umr'o svijetu; predaje mu se raspelo, koje ga opominje, da nosi svoj križ, mrtvi tijelo; daje mu se goruća svijeća za znak, da mu valja živjeti savršenim životom; zastire mu se glava rupcem, da pazi na svoje oči i druga osjetila.

Posebice se još posvećuje opat, doživotni glavar kojega glavnoga samostana. Posvećuje ga biskup pod svetom misom. Izabrani poglavar polaže prisegu pred biskupom, da će se u svojoj službi držati propisa Crkve i reda. Prije evanđelja leži opat ničice i moli se nad njim sedam pokorničkih psalama s litanijama svih svetih. Potom biskup položi na nj ruke, predaje mu redovnička pravila i znakove njegove časti: pastirsku palicu i prsten, što znači, da će bditi vjerno kao dobar pastir nad tim, da se redovnici drže svojih pravila. Na svršetku mise predaje mu biskup opatsku kapu, povede ga na stolicu opatsku i kad se pjeva pjesma zahvalnica, novi opat daje po crkvi blagoslov; a onda sjedavši na svoje mjesto prima izjave poslušnosti od redovnika.

Tako su i redovnici (i redovnice) Bogu posvećene osobe i toga radi, pa radi svoga savršenijega načina života i dobra, što ga čine ljudima, zaslužuju poštovanje.

3. Po primjeru Staroga Zavjeta posvećuju se i kraljevi, koji imadu tako upravljati narodom, da vode narod nesamo k vremenitoj sreći nego se brinu i o tom, da se u narodu uzdrži i umnoži poštovanje Boga. Tim i oni stupaju u službu Božju.

Posvetu obavlja prvi biskup u kraljevstvu uz druge biskupe. Jedan od biskupa zamoli prvaka, da vladara podigne na kraljevstvo dostojanstvo. Prvak zapita: »Da li je toga vrijedan?« a biskup odgovara: »Mi znamo i držimo, da je vrijedan«. Nato prvak kaže, kakva je čast i koje su dužnosti kralja. Onda kralj priseže, da će pravicu krojiti, mir Crkvi i narodu čuvati i prava Crkve poštovati. Kralj padne ničice i zato se vrijeme mole litanije svih svetih.

Onda prvak biskup pomaže kralja svetim uljem na desnom ramenu i među plećima za znak Božje pomoći i jakosti, koju dobiva. Prije evanđelja daje mu biskup mač, stavi mu krunu na glavu i preda u ruke žezlo: mač znači, da će svoj narod braniti, kruna ga sjeća, da svojim životom drugima prednjači, a žezlo ga opominje, da kao dobar pastir vodi k dobru svoje podložnike.

U svetoj misi prima kralj cjelov mira od biskupa i s njim se pričešćuje.

Ovako posvećen kralj postaje posvećena osoba, i tko dira njegovo dostojanstvo i život, dvostruko griješi. Zato je i David rekao, kad su mu svjetovali, da ubije Saula: »Tko će dići ruku na pomazanika Gospodnjega i ostati prav?«

IV. Od osoba, koje se posvećuju, najznatnije su posvete Pape, redovnika (opata) i kralja.

V. Papa kao vrhovna glava Crkve, kao Kristov namjesnik i posvećena osoba zaslužuje osobito poštovanje, te mu i kažemo »Sveti Otac«. Zato je težak grijeh grditi Svetoga Oca, a tko bi se usudio i dići na nj ruku, potpada najtežoj kazni izopćenja.

Poradi osobne svetosti mnogih papa i poradi dobra, što su ga učinili svijetu zaslužuju naprotiv, da ih poštujemo. Oni su davali svoj život kao mučenici za vjeru; oni su kršćansku vjeru a s njom i prosvjetu raširili među narode. Pape su branili Rim i Italiju za vrijeme provale divljih naroda Huna i Vandala; oni su branili Europu od krvoločnih muhamedovskih Turaka i Maura. Oni su pomagali književnike i umjetnike, kipare i slikare i graditelje. Dizali su sjajne crkve, ali gradili mostove i kanale i brinuli se za dobro nesamo naroda u Rimu i Italiji, nego njihova dobrotvorna ruka dopire do kraja zemlje, do najudaljenijih i siromašnih naroda. Pape su čuvali ćudorednost koreći razuzdane vladare; branili su svetost braka protiv njegovih skvrnitelja; osuđivali su silništvo kraljeva i štitili narode od njihove tiranije.

Pape su u obranu uzimali i male narode. Malu Hrvatsku podigli su na čast kraljevine; slali svoju pomoć, kad je god zaprijetila pogibao Hrvatima od neprijatelja. Može se reći, da su Pape svojom velikom pomoću oslobodili Hrvatsku, »predziđe kršćanstva« od turske sile. Pape brane prava Hrvata i onda, kad se sami vajni Hrvati svojih prava odriču (Zavod sv. Jeronima u Rimu). Zato je ili lud ili opsjednut od đavola, koji prikazuje hrvatskom narodu Papu kao neprijatelja i kaže, da će narod hrvatski biti »tek onda sretan, kad ga Papa prokune«. Kad to Papa učini, onda će nestati hrvatskoga naroda. Koji žele prokletstvo Papino, žele smrt Hrvatima; jer to su oni, za koje se može reći: »Već i svoje ime zabit Hrvati hoće ter drugi narod postati«. Koji hoće, da Papa prokune Hrvate, to su oni, koji žele, da Hrvati zaborave i promijene nesamo vjeru nego i svoje ime. A kad jedan narod promijeni vjeru i ime, to je njegova duševna i tjelesna smrt.

Nisu sretno prošli ni na svijetu, koji su se dizali na Pape. Moćna kraljevska porodica Hohenstaufovaca, koja je mučila Pape, propala je u malo koljena. Potomka Filipa IV., francuskoga kralja, osudila je na smrt sazvana narodna skupština, kako je Filipovim poticanjem osuđivala papu Bonifacija VIII. Napoleon Veliki morao je potpisati, da se odriče carstva u onoj sobi, gdje je uzalud silio Papu Pija VII., da se odreče crkvenih prava (svoje države). Hrvati od onoga vremena nisu imali kralja svoje krvi, otkako su vikali na papu i ubili svojega posvećenoga kralja Zvonimira, kad ih je pozvao, da se na pravedan glas pape s drugim kršćanskim vladarima bore protiv neprijatelja kršćanstva. Imali su prečega posla, da se — kao danas — kolju među sobom, nego da se svi slože protiv zajedničkoga neprijatelja.

IV. POSVETA CRKVE I OLTARA.

(Pontificale Rom. II. Cod. c. 1161—1202).

I. Od davnina je običaj, koji je i zakonom Božjim utvrđen, da se za službu određuju i neka mjesta. Premda je Bog na svakom mjestu i svagdje mu se moći klanjati, ipak je prikladno, da se za to odabere neko mjesto, koje se posveti.

II. 1. Čitamo u sv. Pismu, da je Noa izbavivši se od potopa načinio žrtvenik Gospodinu i prinesao na njemu žrtve paljenice (I. Mojs. 8, 20). — Abraham došavši iz Kaldeje u zemlju obećanu načini ondje žrtvenik Gospodu i prizva ime njegovo (I. Mojs. 12, 7. 8.). — I kad mu je Bog rekao, da žrtvuje sina svojega na Moriji, načini Abraham žrtvenik i složi na nj drva i svezavši Izaka metne ga na žrtvenik vrh hrpe od drva (I. Mojs. 22, 9).

2. Kad je patrijarha Jakob bježao od brata Ezava, došao je na jedno mjesto, gdje je htio počinuti, jer je sunce zašlo, pa uzme jedan od kamena, što su bili ondje i metne ga pod glavu te zaspa. A u snu vidje ljestve, gdje stoje na zemlji, a vrh njihov tiče u nebo i anđele Božje, gdje po njima uzlaze i silaze, a na vrhu stajao je Gospodin, koji mu govoraše: »Zemlju, na kojoj spavaš, dat ću tebi i potomstvu tvojemu, i u tebi blagoslovit će se svi narodi na zemlji. Ja ću biti čuvar tvoj, kudagod pođeš, i dovest ću te natrag u ovu zemlju.« Kad se Jakob probudi oda sna, prepade se i reče: »Kako je strašno mjesto ovo! nije ovdje drugo nego kuća Božja i vrata nebeska.« Potom ustavši ujutru uze kamen, koji bijaše metnuo pod glavu i utvrdi ga za spomen prelivši ga uljem. I učini zavjet govoreći: »Ako bude Bog sa mnom i sačuva me na putu, te se vratim srećno u dom oca svojega, kamen ovaj zvat će se kuća Božja i od svega, što mi god daš, deseto ću prinijeti tebi.« I kad se vratio Jakob srećno s puta, izvršivao je zavjet žrtvujući na onome mjestu (I. Mojs. 28. 35).

2. Tako su najprije ljudi prinosili žrtve na oltaru pod vedrim nebom. Ali je Bog u Starom Zavjetu zapovjedio Mojsiju, da sagradi sveti šator i da ga posveti; a Salomon je sagradio hram i posvetio ga.

Sveti šator i njegova posveta. Bog je na gori Sinajskoj poučio Mojsija, kako će načiniti mjesto za službu Božju. To je mjesto bio sveti šator, koji je bio tako načinjen, da se mogao prenositi, jer su Izraelci bili na putovanju. Sveti šator bio je trideset lakata dug, a deset lakata širok i toliko visok. Tri su mu stijene sa strane i sa straga bile od dasaka, sprijeda je bio zastor od platna, a krov od platna odozdo i od koža odozgo. Dijelio se na dva dijela: prvi sprijeda dug dvadeset lakata zvao se svetinja, a stražnji svetinja nad svetinjama. Oko šatora bilo je dvorište ograđeno stupovima, između kojih bijahu razastrti zastori od platna.

U dvorištu se nalazio oltar za žrtve paljenice i velika umivaonica za pranje ruku svećenicima. U svetinji bio je s jedne strane svijećnjak sa sedam grana i sedam žižaka za ulje, a s druge strane stol za postavljanje hljebova, koji su se mijenjali svake subote. Na ulazu k svetinji nad svetinjama stajao je žrtvenik kadioni, na kojem se palio tamjan. U svetinji nad svetinjama bio je postavljen kovčeg zavjetni od drva, obložen zlatom, a pokrovac mu bio od čistoga zlata. Na pokrovcu su bila načinjena dva heruba, koji su gledali jedan prema drugomu. Mjesto na kovčegu između dva heruba zvalo se pomirište. Tu je veliki svećenik molio za grijehe naroda i pitao Boga za savjet i pomoć u velikim narodnim nevoljama.

Kad je bio sveti šator gotov, Mojsije ga posvetio pomazavši uljem i sve stvari u njemu (II. Mojs. 26. 27. 30. 40).

3. Kad su Izraelci došli u zemlju obećanu, dugo im je vremena služio sveti šator Mojsijev za žrtvovanje. Kad je David načinio Jeruzalem za prijestolnicu, podigao je na brijegu Sionu novi šator i u nj je prenesao kovčeg zavjetni. Htio je i sagraditi hram, ali mu Bog rekao, da ne će on graditi hrama, jer je mnoge ratove vodio i mnogo krvi prolio. Nego sin Davidov Salomon sagradi veličanstven hram Bogu u Jeruzalemu na gori Moriji. Hram je bio građen na lik svetomu šatoru, ali od kamenja i mnogo veći i bogatiji. Kad je hram bio gotov, dade ga Salomon posvetiti i u nj unijeti kovčeg zavjetni, i slave se Gospodnje napuni dom Božji. Tada Salomon klekne na podnožje u dvorištu hrama i podignuvši ruke k nebu reče: »Gospodine Bože! Nebo i nebesa nad nebesima ne mogu te obuhvatiti, a kamoli hram ovaj. Ali neka budu oči tvoje otvorene nad domom ovim, i čuj s neba molitve naroda svojega u njemu.« I kad svrši Salomon molitvu, siđe oganj s neba i spali žrtve. I načini Salomon u to doba praznik za sedam dana, jer je sedam dana posvećivao žrtvenik, a osmi dan načini zbor. Potom ukaza mu se Gospodin obnoć i reče: »Uslišio sam molitvu tvoju i izabrao sam ovo mjesto, da mi bude dom za žrtvu. I oči će moje biti otvorene i uši moje prignute molitvi onoga, koji se bude molio na ovome mjestu« (III. Kralj. 8. II. Dnev. 7).

4. Taj su hram razorili Babilonci, ali Židovi vrativši se iz ropstva babilonskoga položiše temelje i sagradiše drugi hram kraj mnogih neprilika. I svećenici, koji su se vratili iz sužanjstva, posvetiše dom Božji s veseljem (I. Ezdr. 3—6).

Kad su poslije kraljevi sirski oskvrnili taj hram, dade ga Juda Makabejin očistiti i ponovo posvetiti, te se otada svetkovalo njegovo posvećenje 25. dana mjeseca Kasleva (prosinca). Dan posvećenja svetkovao je narod noseći palice ovite bršljanom i zelene grančice i palme na čast Onomu, koji im je dao da su očistili sveto mjesto. To su posvetilo slavili i kasnije paleći po kućama svijeće (I. Mak. 4. II. Mak. 10). Na to je posvetilo dolazio i sam Isus u Jeruzalem (Iv. 10, 22).

III. 1. Kršćani nisu isprva imali posebnoga mjesta za službu Božju. Isus je načinio svetu euharistiju u običnoj kući, i ta je kuća (posebna soba) služila apostolima i prvim kršćanima za molitvu i lomljenje hljeba (sv. misu).

I poslije su tako kršćani obične kuće, koje su bile prikladnije, pretvarali u crkve. U vrijeme pak progonstva služili su misu gdje su se god mogli zakloniti: na polju, u pustinji, na lađi, pa i u stajama i u tamnicama, osobito pak u podzemnim hodnicima, gdje su se ukopavali mrtvi (katakombe), jer ih se ondje pogani nisu usudili progoniti.

Kad je prestalo progonstvo u rimskom carstvu, kršćani su stali graditi crkve, pa su ih i onda gradili na način soba (bazilika). Da pripravе Bogu što pristojniji stan, upotrebljavali su kršćani sve, što je lijepa bilo u građevnoj umjetnosti, pače je pobožnost kršćanska iznalazila nove lijepe oblike (stilove), kojima je resila dom Božji.

2. Crkveno poglavarstvo izdalo je i posebne propise, kako se imadu podizati crkve, bogomolje i oltari. Pod crkvom se razumijeva zgrada određena za službu Božju poglavito zato, da ondje svi vjerni kršćani javno vrše bogoštovne čine. Za građenje crkve potrebno je dopuštenje biskupovo. Kod građenja treba se držati oblika primljenih od predaje kršćanske i zakona svete umjetnosti (c. 1161—1164). — Bogomolje su također mjesto za službu Božju, ali ne za sve vjernike. Ako vjernici imadu onamo pristup za službe Božje, zovu se javne ili polujavne; ako su određene samo za neke porodice ili osobe, zovu se privatne (c. 1188—1196). — Oltari mogu biti nepomični, ako je stol zajedno s podnožjem posvećen; pomičan je oltar kamena ploča, koja je sama posvećena, te se može s oltara skidati i prenositi. (c. 1197—1202).

3. Crkva se svojom visinom (tornjem, zvonikom) izdiže nad druge kuće, neka se vidi, da je to dom Božji i potiče nas, da i mi težimo k nebu. Okrenuta je k istoku, odakle dolazi svijetlo sunca, i tim nas sjeća na svijetlo vjere, što ga je donio Krist.

Iznutra se kao sveti šator dijeli na tri dijela: predvorje, lađu i svetište. U predvorju nas posuda s blagoslovenom vodom i ispovijedaonice sjećaju, da se očistimo od grijeha; u lađi je propovijedaonica, s koje nam se daje hljeb riječi Božje; u svetištu je oltar, u kojem se kao u kovčegu nalazi nebeska mana, tijelo Isusovo.

4. Kao što je Mojsije posvetio šator i Salomon hram, tako se posvećuje i crkva. Domu Božjemu pristaje, da bude svet (c. 1165).

Prije nego se crkva počne graditi, posveti se temeljni kamen (c. 1163). Uoči polaganja zabije se drveni križ na onome mjestu, gdje će stajati veliki žrtvenik; jer je križ bio pravi žrtvenik, na kojem se žrtvovao Krist.

Na dan kad se polaže temeljni kamen, posveti biskup vodu i sol, te poškropi mjesto, gdje stoji križ. Potom poškropi temeljac svetom vodom, načini nožem križ na svakoj strani kamena i poslije litanija svih svetih moleći psalam takne se kamena i položi ga u temelj. — Temeljni kamen slika je Krista, koji kao temeljni kamen od ugla drži i spaja u Crkvi sve vjernike.

Sagrađena se crkva posvećuje. Uoči posvećenja posti biskup i kršćanska općina, za koju se posvećuje crkva. Položi u posudu moći svetaca i napisanu spomenicu o posvećenju, zapečati posudicu i ostavi je u šatoru pred crkvom. Svete se moći polažu, jer se nekad služila misa na grobovima mučenika.

Ujutro na dan posvećenja izmolivši litanije obilazi biskup tri puta izvana oko crkve škropeći je svetom vodom. Došavši do vrata pokuca svaki put biskupskom palicom na njima, a na treće kucanje, kad biskup načini križ palicom na vratima, otvore se. Ušavši u crkvu veli biskup: »Mir ovoj kući!« Onda sazvavši Duha Svetoga moli litanije dodajući prošnju: »Da ovu crkvu blagosloviti i posvetiti dostojiš se, molimo Te, usliši nas!« Zatim dok se pjeva pjesma Zaharijina: »Blagosloven Bog, koji je pohodio narod svoj«, piše biskup po pepelu posutom u crkvi u znak križa grčku i latinsku abecedu (pismena), za znak, da crkva uči i spaja sve narode u jednu vjeru.

Potom biskup načini i blagoslovi smjesu od soli, pepela, vina i vode i njom načini na žrtveniku križ u sredini i na četiri ugla. Zatim obiđe žrtvenik sedam puta a crkvu tri puta iznutra škropeći joj stijene i pod. — Vino i voda znači Kristovu božansku narav združenu s čovječjom; pepeo i sol označuje čovječje smrtno tijelo i neumrlu dušu; a smjesa znači Kristovo sjedinjenje s Crkvom poglavito u žrtvi sv. mise i u milostima, što ih daje sedam svetih sakramenata.

Onda biskup unese u crkvu svete moći i položi ih u načinjen grobak u oltaru i zatvori ih kamenom pločom, koju pomaže žbukom. Potom pomaže žrtvenik svetim uljem i krizmom u sredini i na četiri ugla, i tim je oltar posvećen.

Još biskup pomaže svetom krizmom 12 križeva na stijenama crkve i okadi ih. Ti križevi znače dvanaest apostola, koji su propovijedanjem raširili Crkvu Kristovu. Vrativši se k oltaru zapali na pet posvećenih mjesta vosak i tamjan za znak, da će se na njemu odsada prinositi žrtva ugodna Bogu. Potom se služi sveta misa.

Spomen na posvećenje crkve slavi se svake godine u određeni dan, i to se zove posvetilo crkve (c. 1167). — Sve crkve nisu posvećene; najviše ih je samo blagoslovenih, kao što su kapele.

5. Crkva se može oskvrniti (c. 1172) i obesvetiti, ako se u njoj tko ubije ili jako rani ili učini kakav gadan i bezbožan čin. Onda je treba očistiti i pomiriti obredima za to naređenim (c. 1174), da joj se vrati posveta, kako je to dao učiniti i Juda Makabejin u hramu, koji su pogani oskvrnili.

IV. Mjesto određeno za službu Božju zove se crkva (kuća Gospodnja, dom Božji). Crkvu posvećuje biskup mažući je svetom krizmom na dvanaest mjesta. Spomen dan na posvećenje crkve zove se posvetilo.

V. Jakoba je uhvatio strah na mjestu, gdje mu se u snu prikazao Bog, jednako treba da i nas na mjestu, koje je Gospodin odabrao sebi za stan, obuzima strah i poštovanje. Zato treba da se u kući Božjoj pobožno vladamo. Sjetimo se, kako je Isus istjerao iz hrama one, koji su ondje činili nemir. O tom govori Časni Beda (Brev. Fer. III. post Dom. I. Quadr.) ovako:

»Gospodin je kaznio prodavaoce: pobacao im je prodajne predmete iz one kuće, gdje su se imale obavljati po zakonu samo stvari Božje, prinosile se Bogu žrtve i molitve, čitala se riječ Božja i slušala, i pjevale pjesme. A treba držati, da je On u hramu našao samo takve stvari, da su se prodavale i kupovale, koje su bile potrebne za službu u hramu. Čitamo na drugom mjestu (Iv. 2, 14), da je ušavši u hram našao u njemu prodavce i kupce ovaca, goveda i golubova: a treba misliti, da su te sve stvari za žrtvu u domu Gospodnjem kupovali od domaćih ljudi oni, koji su izdaleka došli. Pa kad Gospodin nije trpio da se prodaju stvari u hramu, koje je želio da se u hramu prinose, a to radi lakomstva i varanja, što je običan grijeh trgovaca: što misliš, kako bi tek strogo kaznio, kad bi ondje našao neke, koji se smiju ili brbljaju ili se drugim grijehom bave, koji nije ni drugdje dopušten?«

Spasitelja je boljelo, kad je vidio, kako se ljudi zlo vladaju u hramu, te se veli, da se na njemu izvršilo, što je pisano: »Revnost za dom tvoj izjede me«. Po primjeru Spasiteljevu treba da se i nas teško doima, kad vidimo u crkvi zlo vladanje, i koliko možemo, treba da spriječimo vrijeđanje kuće Božje. Zato videći zlo vladanje od drugih ne smijemo se možda sami tomu smijati i tim ih poticati na nedostojne čine, treba da pokažemo svoju žalost i gađenje, te opomenemo i pokaramo takve.

A mi treba da se i u crkvi i svuda tako vladamo, kako nas je na krštenju svećenik opomenuo, da budemo hram Božji. A to ćemo biti onda, ako se i mi unutrašnjim načinom naziđujemo, kako se i crkva gradi. »Treba muke, kad se crkva gradi; a veselje zavlada, kad se posvećuje. Što se tu (kod crkve) činilo, dok se podizala, to biva, kad se vjernici sabiraju oko Krista. Kad vjeruju, onda se sijeku kao iz šuma i s gora drva i kamenje: a kad se poučavaju, krste, potvrđuju, onda se kao rukama graditelja i radnika tešu, sastavljaju i uravnavaju. Ali kuće Božje ne čine, ako se ljubavlju ne spoje. Kad se ovo kamenje ne bi uredno spojilo, kad se ne bi jedno s drugim svezalo, kad se ne bi, da tako rečem, jedno s drugim sljubilo, nitko se ne bi usudio amo unići. A kad vidiš, da je kod neke zgrade drvo i kamen dobro spojeno, bez straha ulaziš, ne bojiš se ruševina. Zato, kad je htio u nas ući Gospodin Krist da u nama stanuje, kao gradeći govoraše: »Novu vam zapovijed dajem, da se ljubite među sobom« (S. Aug. Brev. III. die Act. Dedicat.).

Kad je Salomon posvećivao hram, bilo je u narodu veliko veselje. I poslije su Židovi s veseljem slavili posvetilo hrama. I mi treba da s veseljem slavimo posvetilo crkve, ali to veselje ne smije biti samo izvana u jelu i pijenju, te »kod hrama nema srama« (ili »kirvaj« postane krvaj) i da na posvetilo tako jedan drugomu »posveti«, da mu se smrkne. To je protiv opomene sv. Augustina, protiv ljubavi, na koju nas sjeća crkvena zgrada. Naše veselje ima biti unutrašnje, što imamo mjesto, gdje se sastajemo kao jedna porodica, kao braća, da slavimo svojega predragoga Oca nebeskoga. »Hvalimo ponajprije njemu, darovatelju svih dobara, i slavimo radosna srca njegovu dobrotu, što je pohodio i potakao srca svojih vjernika, pridao pomoć, udahnuo volju, da su vjernici sagradili taj dom molitve. On, koji ne pušta nijedno dobro djelo nenagrađeno, dat će im dostojnu plaću za njihovo djelo. Još više hvalimo Bogu našemu, što je u crkvi, sagrađenoj njegovu imenu, učinio da se štuju ostaci svetih mučenika« (S. Aug. VI. die inf. Oct. Ded.).

Crkva je dom molitve, ali je i škola nauka Božjega. Zato neka nitko u njoj ne bude lijen i nepažljiv, da se rastrese svjetovnim stvarima, kad se stane propovijedati riječ Božja. Ovdje treba da budu naše brige; »jer je ovdje i veliko naše blago i sve naše nadanje. Što nije u ovome mjestu veliko i čudesno? Ovaj je stol (oltar) mnogo dragocjeniji i ugodniji od onoga u našoj kući i svjetiljka ova pred oltarom čudesniju ima moć nego naša kod kuće. I ova je škrinja (svetohranište) mnogo bolja i potrebnija; jer se u njoj ne nalazi odijelo nego milosrđe. I ova počivaljka (štionik) mnogo je časnija, jer počivalište svetih knjiga ugodnije je od svake počivaljke. I doista, kad bismo se držali savršene sloge, ne bismo trebali imati nijedne kuće osim ove. Da nije nešto tvrdo, što sam rekao, pokazuju one tri tisuće i pet tisuća vjernika, koji su imali jedan dom i jedan stol i jedno srce. Ali jer se od njih daleko razlikujemo krepošću i rastavljeni smo po kućama, barem kad ovamo dođemo, činimo ono, što su oni činili. Jer ako smo u drugim stvarima siromašni i ubogi, barem na ovom mjestu, kad dođemo k vama, primite nas s ljubavlju, i kad vam kažem: Mir vama! odgovorite nesamo glasom nego i srcem: I s duhom tvojim« (S. Joa. Chrys. VII. d. oct. Ded.).

V. POSVETA CRKVENOGA POSUĐA, RUHA, KRIŽEVA, SLIKA, ZASTAVA I CRKVENOGA NAREDA.

(Pont. Rom. P. II. R. R. r. 2. — App 14. — T. VIII. 20—25.)

I. Govoreći o obredima svete mise spominjali smo misno posuđe i ruho. To misno posuđe i ruho posvećuje biskup ili od njega ovlašteni svećenik. Koje se stvari mažu svetim uljem i krizmom, njih posvećuje samo biskup.

Kao što je u svetom šatoru i u hramu bilo kipova (heruba) i slika, tako ih ima još većma u crkvama kršćanskim. I one se blagosilju. Najodličnija slika jest križ, znak spasenja. Na zastavama se također nalazi znak križa i slike Isusa i svetaca.

II. Križ bijaše nekad znak sramote, jer su na križ razapinjali najgore zločince. Ali smrću Pravednika Isusa na križu postao je Križ znak pobjede i slave. O tom na više mjesta govori sv. Pavao u svojim poslanicama. »Krist nas je otkupio od prokletstva zakonskoga postavši za nas prokletstvo, jer je pisano: proklet svaki, koji visi na drvetu. Tim je po Kristu Isusu došao blagoslov obećan Abrahamu za sve narode« (Gal. 3, 13. 14) i »ukinuta sablazan križa« (o. 5, 11). Prokletstvo to dolazilo je od grijeha, koji je kao velik dug ležao nad ljudima. Ali je Isus »uništio zadužnicu, koja je svjedočila protiv nas, i odstranio je pribivši je na križ« (Kol. 2, 14). Odabrao je Krist baš tu smrt na križu, da se što više ponizi. »Ponizio je sam sebe postavši poslušan do smrti, do smrti na križu. Zato ga i Bog uzvisi i darova mu ime, koje je nad svako ime« (Filip. 2, 8. 9). Tako je križ Spasitelju bio za slavu. Zato i nama treba da služi za ponos. I sv. Pavao završuje svoju poslanicu Galaćanima, u kojoj ih je poučio, da su smrću Kristovom na križu otkupljeni, a ne obrezanjem po zakonu Mojsijevu: »Vidite, kolikim sam vam slovima pisao svojom rukom. Jer koji hoće da se svide tijelom, oni vas sile, da se obrežete, samo da ih ne progone radi križa Kristova. Jer ni oni sami, koji se obrezuju, ne drže zakona, nego hoće da se vi obrezujete, da se ponose vašim tijelom. A ja, ne daj Bože da se čim drugim hvalim osim križem Gospodina našega Isusa Krista, po kojem je meni svijet razapet i ja svijetu« (6, 11—14).

III. 1. Križ je kršćanima sveti znak, jer je na njemu prinesena žrtva Novoga Zavjeta. Zato je to bio pravi oltar. Sveto nam je i sve drugo, što je s tom žrtvom krvnom i nekrvnom u kakvoj svezi. Svet nam je žrtvenik, na kojem se zgotavlja tijelo Isusovo; sveto je platno i zdjelica, na koju se meće tijelo Isusovo, svet nam treba da bude kalež, u kojem se nalazi presveta krv njegova. Zato se i to posuđe i ostalo ruho posvećuje i blagosilja.

2. Napose je znatan svečani blagoslov križa, koji obavlja biskup ili ovlašteni svećenik.

Blagosiljajući Križ (raspelo) odjeven u roketu sa plavom stolom i plaštem i stojeći kod križa govori svećenik: »Pomoć naša u ime Gospodnje. O. Koji je stvorio nebo i zemlju. S. Gospod s vama. O. I s duhom tvojim. Pomolimo se. Blagoslovi, Gospode Isuse Kriste, ovaj Križ, kojim si istrgao svijet iz vlasti bjesova i nadvladao svojom mukom zavodnika grijeha, koji se veselio prijestupu prvoga čovjeka, kad je uzeo sa zabranjenoga drveta. Koji živiš i kraljuješ s Bogom Ocem i Duhom Svetim u vijeke vijeka. O. Amen. Pomolimo se. Molimo te, Gospode sveti, Oče svemogući vječni Bože, da se dostojiš blagosloviti ovaj znak Križa, da bude spasonosan lijek rodu ljudskomu; neka bude utvrda vjere, napredak dobrih djela, otkup duša, neka bude utjeha i zaštita i obrana protiv bijesnih strijela neprijateljskih. Po Gospodu našemu Isusu Kristu, Sinu tvojem, koji s tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga Bog.«

Onda pjeva raširenih ruku na način predslavlja: S. »Po sve vijeke vijeka. O. Amen. S. Gospod s vama. O. I s duhom tvojim. S. Gore srca. O. Imamo ka Gospodu. S. Hvalu uzdajmo Gospodu Bogu našemu. O. Dostojno i pravedno jest. — U istinu dostojno i pravedno jest, pravo i spasonosno, da mi tebi svagda i svagdje hvalu uzdajemo, Gospode sveti, Oče svemogući, vječni Bože. Tvoje sveto i strašno ime između drugih vidljivih stvorova ne prestaju slaviti i blagosiljati plodonosna drveta. Ti si na sliku svoje jedinorođene Mudrosti u početku uresio srećni raj drvetom života, i njegovim si plodom, svetom tajnom, opominjao Praroditelje našega roda, da se čuvaju smrti i dobiju život vječni. Ti si se dostojao nas, koji smo radi doticanja zabranjenoga stabla osuđeni na pravednu smrt, nedužnom smrću Boga i Gospoda našega Isusa Krista milostivo prizvati k životu. Tebe sniženi molimo, da se dostojiš svojim nebeskim blagoslovom posvetiti ovaj osobiti znak, koji je pobožnošću tvojih vjernika načinjen i podignut po primjeru one presvete zastave, na kojoj si se proslavio smrću svojega Sina. Udijeli obilato i srdačno skrušenje i oproštenje učinjenih grijeha svima, koji ovdje kleknu i tvojem se Veličanstvu sniženi pomole. Daj da mogu posredovanjem te pobjedničke muke jedinorođenoga Sina tvojega i tražiti, što je tebi ugodno, i što brže primiti ono, što traže. Daj, molimo, preblagi Oče, u kojem živimo, mičemo i jesmo, kolikogod puta očima pogledamo i dušom se opomenemo slavlja tvoje poniznosti, koja je zbacila oholost našega neprijatelja, toliko puta neka dobijemo pouzdanje u hrabrost protiv samoga neprijatelja i veću milost pobožne poniznosti pred tobom. Na onom strašnom sudu tvojega Veličanstva, kad se taj slavni znak našega spasenja pojavi na nebu i kad se od straha budu pokrenula počela i sile nebeske, neka zavrijedimo prijeći iz smrti na život i ugledati vječne radosti blaženog uskrsnuća.«

Pjesma se završuje tišim riječima: »Po istom Gospodu našem Isusu Kristu, Sinu tvojem, koji s tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga Bog po sve vijeke vijeka. O. Amen.«

»Pomolimo se. Bože, koji si mučilo svetoga Križa, što je prije bilo za kazan zločincima, obratio spasenima na život; podaj narodu svojemu, da ga odbranom svojom opkoli onaj, čijom je zastavom oboružan. Neka mu bude Križ temelj vjere, pomoć nade, u protivštinama odbrana, u sreći pomoć: neka mu bude pobjeda nad neprijateljima, zaštita u polju, oslon u kući: da po njemu Pastir sačuva stado čitavo, koji nam se pobjedom Jagnjetovom † obratio za spasenje. Po istom Gospodu našem Isusu Kristu, Sinu tvojem, koji s tobom živi i kraljuje po sve vijeke vijeka. O. Amen. — Pomolimo se. Po†sveti, Gospodine Isuse Kriste ovaj znak svoje muke, da bude prepreka tvojim neprijateljima, a onima, koji vjeruju u te da postane zastava pobjednička: Koji s Bogom Ocem živiš i kraljuješ u jedinstvu Duha Svetoga Bog po sve vijeke vijeka. O. Amen.«

Onda svećenik blagoslovi tamjan u lađici govoreći: »Pomolimo se. Gospode Bože svemogući, kod kojega stoji sa strahom vojska Anđela, i zna se da je njihova služba duhovna i ognjena: dostoj se pogledati, blago†sloviti i po†svetiti ovo stvorenje kada, da pobjegnu sve bolesti i sve nemoći i zasjede neprijateljske osjetivši njegov miris, i da se odijele od tvojega sazdanja; da nikad ne ozledi ujed stare zmije ono, što si dragocjenom krvi svojega Sina otkupio. Po istom Kristu, Gospodu našem. O Amen.«

Poslije toga svećenik metne tamjan u kadionicu. Potom poškropi Križ blagoslovenom vodom i odmah ga okadi. Tada još reče stojeći (ako je Križ od drva): »Neka se po†sveti ovo drvo u ime O†ca, i Si†na, i Du†ha Svetoga, i blagoslov onoga drveta, na kojem su razapeti sveti udi Spasiteljevi, neka bude u tom drvetu, da oni, koji se mole i klanjaju se radi Boga pred tim Križem, nađu zdravlje duše i tijela. Po istom Gospodu... u jedinstvu istoga Duha. O. Amen.«

Onda svećenik klečeći pred Križem pobožno mu se pokloni i poljubi ga. To čine i drugi, koji hoće. — Ako je križ od gvožđa ili kamena, kaže se mjesto posljednje molitve druga.

3. Osim križa blagosilju se i slike, što su u crkvi ili ih vjernici drže u kućama. Ako se slike za javno štovanje svečano blagosilju, čini to biskup ili ovlašteni svećenik. A privatno (zasebno), može taj blagoslov dati svaki svećenik. S. »Pomoć naša u ime Gospodnje. O. Koji je stvorio nebo i zemlju. S. Gospod s vama. O. I s duhom tvojim. Pomolimo se. Svemogući vječni Bože, koji ne osuđuješ, da se slike ili kipovi tvojih Svetaca režu, ili slikaju, da toliko puta očima pameti razmišljamo radi nasljedovanja njihova djela i svetost, koliko puta ih tjelesnim očima gledamo, molimo, da se dostojiš ovu sliku (ili kip) zgotovljen na čast i spomen jedinorođenoga Sina tvojega Isusa Krista (ili blažene Djevice Marije, Majke Gospodina našega Isusa Krista — ili blaženoga I. apostola tvojega, — ili mučenika — ili biskupa — ili ispovjednika — ili blažene I. djevice, — ili mučenice) blago†sloviti † i posvetiti, i podaj, koji god uznastoje pred njom štovati i častiti jedinorođenoga Sina tvojega (ili . . .), po njegovim zaslugama i umoljenjem dobiju od tebe milost u sadašnjosti i vječnu slavu u budućnosti. Po (istom) Kristu Gospodinu našem. O. Amen.« — I poškropi blagoslovenom vodom.

4. Blagoslov zastave kojega društva za procesiju blagosilja se ovako: »Pomoć naša . . . Gospodin s vama . . . Pomolimo se. Gospode Isuse Kriste, čija je Crkva kao vojska poredana, blago†slovi ovu zastavu, da svi koji vojuju pod njom tebi Gospodu Bogu nad vojskama, po zagovoru blaženoga (ili blažene) I. zavrijede nadvladati svoje neprijatelje vidljive i nevidljive u ovom vijeku, a poslije pobjede slaviti slavlje na nebesima. Po tebi, Isuse Kriste, koji živiš i kraljuješ s Bogom Ocem i Duhom Svetim u vijeke vijeka. Amen.«

I poškropi se blagoslovenom vodom. — Zastava je dakle znak pobjede nad neprijateljima spasenja.

IV. Tako se eto blagosilja misno i drugo crkveno ruho, križevi, slike, zastave i t. d.

V. Lijep je običaj križeve postavljati po putovima i kraj kuća. Idući mimo raspela sjećamo se Spasitelja i njegove spasonosne muke na križu. Zato prolazeći kraj križa otkrivši i sagnuvši glavu recimo: »Klanjamo ti se, Kriste, i blagosiljamo te, jer si svojim svetim Križem otkupio svijet.« — Kao što po raskršćima stoje kažiputi u mjesta na ovoj zemlji, tako sveti Križ stoji kao kažiput, koji nam govori, kojim ćemo putem doći u nebo, a to je put križa, put trpljenja i muka. Zato kad umorni putnici prolazimo kraj križa, opomenimo se, da nam treba preko muka doći do slave, i taj pogled na Križ i ta misao ublažit će nam tegobe života.

Znak Križa vidio je car Konstantin na nebu i oko njega napis: »Ovim ćeš znakom pobijediti«. Pobijedio je Konstantin tim znakom svojega neprijatelja, pobijedilo je kršćanstvo svoje tristogodišnje progonitelje. Znak je to slavan i častan. Pod tom zastavom Krista kralja vojujući nadvladat ćemo sve neprijatelje naše duše.

Pojte usne boj, u kojem svlada krivdu Pravednik;
Uz križ časni, znamen slave, uzdignite jasni klik,
Kako Isus žrtvova se, žrtvom posta pobjednik.

Oj zdravo, Križu, nado sva!
U dane muke Gospodnje
Umnoži milost dobrima
I digni krivnju grešnika.

VI. POSVETA GROBLJA.

(Cod. c. 1205—1214. R. R. I. VIII. c. 29. 30.)

I. Mjesto, gdje su se ukapali mrtvaci, držalo se gotovo u svih naroda za sveto i nepovredivo. Zato je i pred samim poganskim rimskim svijetom bilo kršćanima jedino pouzdanije zaklonište. Kršćanska vjera, koja uči, da su tjelesa pokojnika bila hram Duha Svetoga i čekaju uskrsnuće, još većma drži za časno i nepovredivo ono mjesto, gdje tjelesa pokojnih počivaju, zato ih osobitim načinom posvećuje ili blagosilja.

Sveto Pismo nam pripovijeda, kako su stari patrijarsi imali osobito mjesto za ukopavanje.

II. Abraham izabire i uređuje grobnicu za svoju porodicu. Sara, žena Abrahamova, poživje sto dvadeset i sedam godina i umrije. A Abraham dođe, da je žali i oplače. A kad usta od posla oko mrtvaca, reče narodu one zemlje: »Došljak sam i stranac kod vas, dajte mi pravo, da ukapam kod vas, da ukopam mrtvaca svojega.« A narod mu odvrati: »Čuj nas, gospodaru, ti si knez Božji kod nas, u najboljem grobu našem ukopaj mrtvaca svojega, i nitko ti ne će braniti.« Tada se Abraham pokloni narodu one zemlje i reče im: »Ako vam je pravo, da ukopam mrtvaca svojega, poslušajte me i govorite za mene Efronu, neka mi dade pećinu dvostruku, koju ima nakraj svoje njive, za dobre novce neka je da pred vama, da imam grob.« A Efron reče: »Ne tako, gospodaru, nego ja ti poklanjam njivu i pećinu na njoj; ukopaj mrtvaca svojega.« Ali Abraham reče Efronu: »Molim te, čuj me! Dat ću ti za njivu novaca; uzmi ih, i onda ću ukopati mrtvaca svojega na njoj.« Efron pristade i Abraham mu izmjeri novce, koje bijaše zaiskao, pred narodom, i njiva postade njegova. Tada ukopa Abraham Saru, ženu svoju u pećini dvostrukoj na njivi, koja je prema Mambri ili Hebronu. I potvrdi narod njivu i pećinu Abrahamu, da ima grob (I. Mojs. 23). Tu je poslije ukopan Abraham uz ženu svoju, a onda i njegov sin Izak i sin Izakov Jakob.

III. 1. Kako se Abraham brinuo za prikladno mjesto, gdje će počivati tijelo njegove žene i njegovo i tjelesa njegovih potomaka, tako se i Crkva brine i zakonima (c. 1205—1214) uređuje mjesto, gdje se ukapaju mrtva tjelesa njezine djece.

U početku su kršćani ukopavali svoje mrtvace po zakonu državnom i običaju izvan mjesta kraj putova i cesta, a po gradovima u podzemnim hodnicima. Ta su se mjesta zvala: katakombe, cemeterija (počivališta) i dormiterija (spavališta). Kad su poslije Konstantina Velikoga kršćani sagradili crkve i u njih prenijeli kosti svetih mučenika, željeli su kršćani, da im tjelesa budu što bliže svetim ostacima, pa su se ukopavali pod crkvom u rakama ili oko crkve, te su to mjesto ogradili zidom (cinctura, cintor). Danas se iz zdravstvenih, higijenskih razloga uređuju groblja podalje od grada i stanova.

Crkva ne dopušta sada, da se mrtvaci ukapaju u crkvi osim biskupa, koji je imao svoju biskupiju. Crkvi pripada pravo, da ima svoje groblje i potpunu vlast u njemu. Abraham nije htio da svoju ženu ukopa u tuđem, poganskom grobu. Tako i Crkva naređuje biskupima, da ondje, gdje groblje pripada državnoj općini, traže odijeljeni prostor za katolike i da se taj dio blagoslovi; a gdje to ne bi općina učinila, ima se kod ukopavanja svaki grob posebice blagosloviti.

Na crkvenom groblju mogu vjernici imati posebne grobnice, koje mogu prenijeti na druge. Crkva želi, da bude posebni prostor na groblju za svećenike, a tako i za malu dječicu. Groblje se ima dobro ograditi i čuvati. Na njemu ne smiju se na spomenike stavljati napisi, koji bi vrijeđali katoličku vjeru.

Osim posvećenoga groblja ima biti i posebno mjesto, ograđeno i čuvano, gdje se imadu ukopati oni, kojima se ne daje crkveni pogreb.

2. Groblje se ima blagosloviti ili svečano (posvetiti) ili jednostavno. Groblje ima pravo posvetiti biskup; on može po svojem pravu odrediti drugoga svećenika, da groblje blagoslovi. Kad to čini ovlašteni svećenik, onda se *novo groblje ovako blagosilja*. Dan prije blagoslova postavi se u sredini groblja drveni križ čovječje visine, a pred križem zabode se u zemlju kolac s tri zupca, visok jedan lakat i prikladan, da se na nj pričvrste tri svijeće.

Drugi dan ujutru svećenik, određen od biskupa, obučen u naglavnik, albu, pojas, stolu i plašt bijele boje s drugim svećenicima i dvoriteljima, koji nose blagoslovenu vodu, škropilo, kadionicu, tamjan, tri svijeće i knjigu Obrednik, ide iz sakristije na groblje, koje se ima blagosloviti. Došavši pred križ postavljen u sredini pričvrste se i zapale na kolčiću tri svijeće. Onda svećenik stojeći pred križem i pred svijećama otkrivene glave veli: »Pomolimo se. Svemogući Bože, koji si čuvar duša i zaštita spasenja, vjera vjernika: pogledaj milostivo na vršenje naše službe, i kod našega ulaska neka se očisti, blagoslovi † i posveti † ovo groblje; da ljudska tjelesa, koja ovdje poslije svršena života budu počivala, zavrijede na velik sudni dan zajedno sa sretnim dušama postići radosti vječnoga života. Po Kristu, Gospodu našem. Amen.«

Nato svi kleknu pred križem i mole Litanije svih svetih. I kad se u Litanijama kaže: »Da svim vjernim mrtvima pokoj vječni darovati dostojiš se, molimo te, usliši nas«: svećenik ustane i glasno govori križajući: »Da ovo groblje očistiti i blagosloviti dostojiš se. Molimo te, usliši nas.« Onda svećenik kao prije klekne i svrše se Litanije.

Poslije Litanija ustanu svi, a svećenik poškropi Križ blagoslovenom vodom govoreći pripjev: »Poškropi me, Gospode, isopom i očistit ću se; operi me, i bit ću bjelji od snijega.« Onda nazočni govore cijeli psalam 50. »Smiluj se na me« sa »Slava Ocu«. Dok se psalam govori, svećenik obiđe i prođe cijelo groblje počevši od desne strane škropeći posvuda blagoslovenom vodom, i kad to učini, vrati se pred Križ i gledajući na nj govori: »Pomolimo se. Bože, koji si stvoritelj svega svijeta i otkupitelj roda ljudskoga, i savršeni upravljač svih stvorova vidljivih i nevidljivih: tebe poniznim glasom i čistim srcem molimo, da se dostojiš očistiti † i blagosloviti † i posvetiti ovo groblje, u kojem imadu počivati tjelesa sluga i službenica tvojih, koja padnu poslije navršena ovoga života; i ti, koji si po svojem velikom milosrđu dao oproštenje sviju grijeha onima, koji se u te ufaju, i tjelesima njihovim, koja počivaju u ovom groblju i čekaju trubu prvoga Arhanđela, podijeli obilno vječnu utjehu. Po Kristu, Gospodu našem. Amen.«

Onda pričvrsti navrh Križa jednu od triju gorućih svijeća, a druge dvije jednako goruće na dvije grane istoga Križa. Potom okadi Križ i poškropivši groblje blagoslovenom vodom vraća se sa dvoriteljima u sakristiju.

Križ podignut na sredini groblja označuje Spasitelja, u kojega se uzdaju vjernici u životu, da će ih njegov glas probuditi i podignuti iz grobova. *Kolčić* zabit pred Križem znači vjernike, a svijeće na njima živu vjeru u presveto Trojstvo, koje žele vidjeti u nebu. *Prva truba* Arhanđela, koja se spominje u molitvi, naviješta svršetak svijeta, kad će doći na svu zemlju strahote (Luk. 21, 26), što ih javlja sedam trubalja po Otkrivenju sv. Ivana (8, 7 sl.). Onda će i tjelesa umrlih uskrsnuti na vječni život.

Posvećuje li groblje biskup, onda to čini uz mnogo više obreda. Podigne se na groblju pet križeva. U molitvama biskup moli, da bi Bog blagoslovio to groblje, kako je blagoslovio zemlju, koju je Abraham kupio za ukapanje.

3. Groblje kao sveto mjesto ima se takim držati i na njemu ne smije se ništa učiniti, čim bi se groblje obesvetilo, oskvrnulo. Groblje se oskvrne kao i crkva i druga sveta mjesta: ako se na njemu počini ubistvo ili nepravedno prolije mnoga krv; bezbožnim i nečistim djelima; ukopom nevjernika i javno osuđenoga i proglašenoga izopćenika. Ti čini imadu biti izvjesni i javni.

Oskvrnjeno groblje ima se preblagosloviti (pomiriti). To može učiniti svaki svećenik. Došavši na groblje klekne s dvoriteljima na prostirku i moli Litanije svih svetih, pa poslije riječi: Da svim vjernim mrtvima i t. d. ustane i križajući reče: »Da ovo groblje preblagosloviti i posvetiti dostojiš se, Tebe molimo, usliši nas.« Potom dok se moli psalam 50. »Smiluj se na me« obiđe svećenik cijelo groblje škropeći ga blagoslovenom vodom osobito na mjestu, gdje se dogodio obesvetni čin. Potom veli: »Pomolimo se. Prignimo koljena. Dignite. Gospode blagi, koji si htio da se cijenom tvoje krvi kupi njiva lončareva za ukopanje stranaca . . . usliši i izvrši naše pomirenje i ovo groblje svojih stranaca, koji čekaju stan nebeske domovine, dobrostivo očisti i preblagoslovi . . . Koji ćeš doći suditi žive i mrtve i vijek ognjem. Amen.«

IV. Katoličko je groblje posvećeno ili blagoslovljeno mjesto, na kojem se ukapaju tjelesa onih vjernika, koji su umrli u jedinstvu i miru sa Crkvom.

V. Budući da je groblje sveto mjesto, treba se i na njemu vladati pristojno i pobožno. Ako dopušta vrijeme, treba biti otkrite glave. Pušiti na groblju znak je neodgoja i divljaštva. Na groblju ne smiju se pasti životinje, saditi voćke, sušiti rublje. Kroz groblje ne valja da vodi javan put.

Na groblju treba da bude i mrtvačnica, da se onamo smjeste, koji ne mogu ili ne smiju da budu kod kuće na odru. Gdje župljani mogu, dobro je da podignu i kapelu. Lijepo je vidjeti uređeno groblje; zato neka se kod ukapanja drži red, da se ne kopa u njemu amo i tamo, te se prije vremena zapuni. I mi ćemo u nj doći: u red ili nered? Brinimo se i za svoj stan poslije smrti; ne bojmo se ići mimo groblja; a kad idemo, govorimo pobožno: »Pokoj vječni daruj svima, Gospodine, koji ovdje počivaju«.

VII. **POSVETA ZVONA I ORGULJA.**

(R. R. r. 7. — R. R. App. 13.)

I. Od stvari, koje se upotrebljavaju kod službe Božje, te se posvećuju ili blagosiljaju, znatna su zvona i orgulje.

II. U Starom Zavjetu bijaše Mojsije po zapovijedi Božjoj dao načiniti dvije trube od srebra, da njima saziva zbor, kad se narod imao skupljati na vrata šatora zavjetnoga, ili se imao krenuti na put. U trube su trubili svećenici. »Kad pođete na vojsku«, rekao je Gospod Mojsiju, »iz zemlje svoje na neprijatelja, koji udari na vas, trubite, da se trube ore, i bit će vam to za spomen pred Gospodom Bogom vašim, da se izbavite iz ruku neprijatelja svojih. I kad učinite gozbu i slavite dane svečane i početke mjeseca svojih, trubite u trube prinoseći žrtve paljenice i žrtve mirotvorne, da vam budu za spomen pred Bogom vašim« (IV. Mojs. 10, 1—10).

David je za službu Božju odredio pjevače i svirače: pjevanje pobožnih pjesama pratile su mnoge muzičke sprave, kako se spominju u Ps. 150: »Hvalite Boga . . . uz glas trublje, hvalite ga uz psaltir i gusle. Hvalite ga s bubnjem i igranjem, hvalite ga uz žice i svirale. Hvalite ga uz glasne cimbale, hvalite ga uz cimbale gromke!«

U prva tri vijeka, dok su trajala progonstva, pozivali su vjernike k službi Božjoj zato određeni ljudi, skoroteče. Kad je Konstantin Veliki dao kršćanima slobodu, da ispovijedaju svoju vjeru, sazivali su zbor trubljama kao nekad Židovi; ali su za to upotrebljavali i drvene daščice (čegrtaljke), kako je to još danas običaj tri posljednja dana velikoga tjedna, ili ploče od metala (gvožđa, mjedi). U vrijeme Karla Velikoga bila su na zapadu već u porabi zvona.

III. 1. Onu moć, koju su protiv neprijatelja imale trube izraelske, nisu imale od sebe, nego od vjere i pouzdanja u Boga. Pa kao što su te trube bile određene u jednu ruku, da pozivaju na službu Božju a u drugu ruku da donose pomoć Božju, jednako se možemo mi kršćani nadati pomoći Božjoj, kad slušajući glas zvona dignemo svoje misli k Bogu. Da Gospodin Bog milostivije usliši naše molitve, zato se zvono blagosilja. Kad biskup posvećuje zvono, onda to čini ovako. Zvono se na prikladnom mjestu objesi tako, da se može iznutra i izvana doticati i da se može oko njega obići. Biskup s dvoriteljima moli više psalama (50, 53, 56, 66, 69, 85, 129), u kojima se moli pomoć i zaštita Božja od neprijatelja. Potom biskup blagoslovi vodu, kojom će se oprati zvono. Onda se zvono pere izvana i iznutra, a dotle se mole psalmi (145, 146, 147, 148, 149, 150), u kojima se slavi moć i dobrota Stvoriteljeva i prizivaju sva stvorenja, da hvale Boga.

Onda biskup načini križ izvana na zvonu bolesničkim uljem i veli molitvu: »Bože, koji si zapovjedio Mojsiju, da načini srebrne trube, u koje će svećenici trubiti i slatkim zvukom opominjati narod, da se skupi k prinošenju žrtava, i kojih glasom potaknut nadvlada navalu neprijateljsku, podaj, da se ovaj sud posveti i kad zazuji u ušima sklad njegov, raste u vjernika pobožnost vjere, uzmaknu neprijatelji, utiša se oluja.« Potom pomaže zvono iznutra na četiri mjesta svetom krizmom čineći križ i govoreći: »Neka se blagoslovi i posveti ovaj znak u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, na čast svetoga I. Mir ti.« Onda kaže molitvu: »Svemogući Bože, koji si dao da se sruše zidovi oko neprijateljske vojske od glasa trubalja pred kovčegom zavjetnim, blagoslovi ovo zvono, da pred njegovim glasom pobjegnu vatrene strijele neprijateljeve, i da se svi, koji se na glas njegov skupe, oslobode od napasti neprijatelja i uvijek idu za spomenicima vjere katoličke.« — Zatim se podmetne pod zvono žeravica s tamjanom, te se zvono okadi. Dotle biskup moli ps. 76, u kojem se veli, kako se sva priroda pokorava Bogu. Nato dolazi i molitva, koja to kaže: »Svemogući Gospodaru Kriste, koji si po uzetom tijelu spavao na lađi, kad se podigla oluja, i odmah se na tvoju zapovijed umirila, natopi rosom Duha Svetoga ovo zvono, da kad njegov glas prođe kroz oblake, Anđeoska ruka sačuva zbor tvoje Crkve, plodove vjernika, duše i tjelesa spasi vječna zaštita.« Napokon đakon čita evanđelje (Luk. 10) o Marti i Mariji, u kojem Isus hvali Mariju, što je najbolji dio odabrala brinući se više za dušu nego za tijelo.

2. Trube su se upotrebljavale kod službe Božje uz pjevanje. A uz njih bilo je i drugih muzičkih sprava, što ih spominje ps. 150. Nema sumnje, da su i prvi kršćani pratili pjesme uz različita glasila (glazbala). Tako se pripovijeda za sv. Ceciliju, da je pratila svete pjesme sviranjem. Takva sprava sa mnogo svirala, koje daju različite glasove, zovu se orgulje. Izvjesno se znade, da su se orgulje stale upotrebljavati po crkvama već u 8. vijeku, te su se tako usavršavale, da danas vrijede kao najljepša muzička sprava. Orgulje sa mnogo različitih glasova, koji se spajaju u jednu skladnost, lijepo označuju jedinstvo mnogih naroda u slavljenju Bogu.

I orgulje se crkvene mogu blagosloviti ovim blagoslovom. Govori se spalam 150. i potom svećenik kaže: »Hvalite Gospoda bubnjem i igranjem. O. »Hvalite ga uz žice i svirale«. S. »Gospod s vama«. O. »I s duhom tvojim«. »Pomolimo se. Bože koji si preko Mojsija sluge svojega zapovjedio, da se načine trublje za pjevanje kod žrtava, što se prinosile imenu tvojemu, i koji si htio da sinovi Izraelovi trubama i cimbalama pjevaju slavu tvojemu imenu, blagoslovi †, molimo, ovu spravu orgulja, posvećenu tvojemu poštovanju i podaj, da tvoji vjernici pjevajući duhovne pjesme na zemlji zavrijede doći u radosti nebeske. Po Gospodu našem Isusu Kristu, Sinu tvojemu, koji s tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga Bog, po sve vijeke vijeka. Amen.«

3. Osim orgulja mogu se kod službe Božje uzeti i druga glasila (instrumenti), koji ne čine prevelike buke i ne smetaju ozbiljnosti svetih čina: frule, gusle, harfe i t. d. (Glasovir i tambure nisu prikladne za crkvu).

4. Zvona, osobito posvećena, pripadaju crkvi, te su (kako određuje Sinoda zagrebačka str. 217) u prvom redu određena, da pozivaju vjernike na službu Božju i da zvone prigodom drugih vjerozakonskih čina, n. pr. kod procesija i sprovoda.

Dopušteno je upotrebiti ih i prigodom požara, gdje je takav običaj. Za druge svjetovne zgode nemaju služiti bez dopuštenja duhovne vlasti. Ni u kojem slučaju ne smiju zvona zvoniti kod svečanosti i sprovoda inovjernika, ako u kojem izuzetom slučaju ne dopusti duhovni stol. Zvono je vlasništvo crkve, i što se za zvonjenje plati, pripada samo crkvenoj blagajni.

IV. Zvona za posvećenu crkvu posvećuje biskup mažući zvono bolesničkim uljem i krizmom. Za druge crkve može zvono blagosloviti i svećenik, ali ga ne pomazuje.

V. Čemu sve zvono služi, kažu riječi: »vivos voco, mortuos plango, fulgura frango (žive prizivam, mrtve oplakivam, gromove razbivam)«. Zvona su kršćani uveli, i kršćanskom je uhu mio njihov glas. Židovi su primili orgulje, ali zvonova nemaju ni oni ni muslimani. Dok neki pjesnici kao protestant Schiller pjevaju pjesme zvonu, dotle neki katolički pjesnici, koji nemaju osjećanja za vjersku ljepotu (Hugo), ne vole zvona. Komu je mila crkva, milo mu je i zvono, koje ga u nj poziva; tko se ne boji anđeoske trube na sudnjem danu, ne smeta ga ni zvono, koje ga sjeća na smrt. Tko vjeruje tvrdo u svemogućnost Božju, ne prigovara, ako zvono »zvoni na oblake«; praznovjerje bi bilo, kad bi tko mislio, da će zvono raspršiti oblake; ali da molitva pravednikova »prodire oblake«, da je Bog sluša, to veli Sv. Pismo.

Ne puštajmo dakle, da samo zvono obavlja pobožnost i molitvu: nego kad čujemo njegov glas, pobudimo u sebi pobožnost i molimo ustima i srcem.

VIII. POSVETA SVETIH ULJA I KRSNE VODE.

(Pontif. Rom. P. III. Missale Rom. Sabb. Sancto.)

I. Vidjeli smo dosad, kako se posvećuju one stvari, koje su u svezi sa žrtvom: crkve, oltari, posuđe, ruho. Tako se posvećuju i stvari, koje služe, da budu tvar sakramenata, da se tim očituje što više svetost svetih tajna.

Posvećuje se ulje, koje treba kod krštenja, krizma za svetu potvrdu i sveti red i bolesničko ulje, pa i voda, kojom se krsti.

II. 1. Bog je poučio Mojsija, kako će načiniti ulje za pomazanje (II. Mojs. 30, 22—33): Gospod reče Mojsiju: »Uzmi mirisa smirne prve i izabrane pet stotina sikala i cimeta pola toliko, tako i iđirota, kasije pet stotina sikala svete mjere i ulja maslinova jedan hin, i načini ulje za sveto pomazanje, ulje sastavljeno vještinom ljekarskom. I pomaži njime šator od svjedočanstva i kovčeg zavjetni i sto i posuđe na njemu, svijetnjak i sprave njegove, žrtvenik kadioni i žrtvenik, na kojem se prinosi žrtva paljenica, i sve sprave njihove. I posveti sve, i neka bude svetinja nad svetinjom; tko ih se dotakne, neka bude posvećen. Arona i sinove njegove pomaži i posveti ih, da mi budu svećenici. A sinovima Izraelovim reci: Ovo ulje za pomazanje neka mi bude sveto od koljena do koljena vašega. Tijelo čovječje neka se ne maže njim i ne pravite takoga ulja, kao što je ovo, jer je posvećeno, i neka vam bude sveto. I tko bi načinio tako ulje i dao ga tuđinu (čovjeku, koji nije svećenik), neka se istrijebi iz naroda svojega.«

2. U zakonu se Mojsijevu nalaze opisane mnoge nečistote, koje su se uklanjale pranjem vode. Najveća je bila nečistota, ako se tko dotakao mrtvaca. To je bilo zato, jer je smrt najteža zemaljska kazna za grijeh i potom je smrt znamenovala grijeh. Da se ukloni ta nečistota, pripravila se voda pomiješana s pepelom: dakle neke vrste lug. Taj se pepeo dobivao od spaljene crvene junice (IV. Mojs. 19). Gospod reče Mojsiju i Aronu: »Zapovjedi sinovima Izraelovim, da ti dovedu junicu crvenu potpuno izraslu, na kojoj nema nikakve mane i nije nosila jarma. Svećenik neka je zakolje izvan okola, krvlju njezinom pokropi sedam puta prema vratima od šatora i spali svu na oči svima drvima od cedra, a u oganj da baci isopa i crvca. Taj pepeo ima pokupiti jedan čovjek i sasuti izvan okola na mjesto čisto, da se čuva za vodu kropljenja. Tko se dotakne mrtva tijela, bit će nečist sedam dana, i neka se pokropi tom vodom treći i sedmi dan, i tako će se očistiti. Na pepeo se nalijeva voda živa, iz izvora.«

Pepeo se uzimao od žrtve za grijeh, jer je smrt plaća za grijeh. Drvo cedrovo znači nepropadljivost, čistoću i svježinu života. Junica označuje mladost, koja daje život i snagu, crvenilo označuje krv i život. Sve se imalo izvršiti izvan okola, jer svetinja Božja ne smije doći u dodir sa smrću. Sa sv. Pavlom (Hebr. 13, 11 sl.) vide Oci u žrtvovanju crvene junice sliku Krista, koji je trpio izvan vrata (gradskih), a u vodi očišćenja sliku krsne vode, koja ima svoju moć od krvi Kristove prolivene na križu.

III. 1. Ako i te uredbe nemaju vrijednosti u Novom Zavjetu, ipak Crkva čini nešto slična: posvećujući ulje i krsnu vodu, koje tvari poslije smrti Kristove nisu samo znaci posvećenja i čišćenja, nego imadu i moć, da čiste i posvećuju.

Tri vrste ulja trebaju kod svetih sakramenata: ulje poučničko (katekumensko) kod krštenja i kod nekih posveta, krizma kod potvrde i svetog reda, i kod posveta, i ulje bolesničko. Ta ulja posvećuje biskup na veliki četvrtak, kad je Isus ustanovio najsvetiji sakramenat i posvetio apostole za svećenike.

Biskup služi svetu misu u nazočnosti dvanaest svećenika, sedam đakona i sedam pođakona. Poslije podizanja spomenuvši svete, u kojih nas zajednicu pustio Gospodin, ide k stolu pripravljenu na strani kraj oltara, okružen svećenicima. Na dani znak jedan od pođakona donese posudu s uljem za bolesnike, i biskup ga osvećuje i blagosilja moleći, da bi Bog poslao Duha Svetoga na maslinovo ulje, da bude zaštita duše i tijela onome, koji bude njim pomazan i odstrani od njega sve boli i nemoći.

Poslije svete pričesti, kod koje biskup pričesti i svećenike, idu svećenici, đakoni i pođakoni i donesu ulje za krizmu. Biskup blagoslovi najprije balzam »mirisavu suzu suhe kore«, da bude vječna krizma svećeničkoga pomazanja dostojna, da utisne nebeski znak i da svima, koji budu njome na krštenju pomazani, dade obilan blagoslov tijela i duše. Onda pomiješa balzam s nešto ulja, i moli, da bi Bog, koji je u Sina svojega združio božanstvo s čovječanstvom, da čovjeku stvorenu od tijela i duše povrati izgubljenu baštinu, i ovo dvoje balzam i ulje tako združio u jedno, da onaj, koji se tom jedinstvenom pomasti pomaže izvana, bude pomazan i iznutra, te se očisti od nečistoće. Onda biskup zadahne posudu s uljem za krizmu, a to čine redom i dvanaest svećenika.

Onda biskup slavi pjesmom (prefacijom) maslinu, koja po riječima Davidovim donosi veselje ljudima. Grančicu je njezinu donio golub Noi u kovčeg, te objavio, da je vraćen mir zemlji; a tako pomazanjem ulja maslinova označuje se na krštenju, da smo pomireni s Bogom. I kao što je Mojsije brata Arona pomazao uljem za svećenika, tako i mi preko Pomazanika Krista na krštenju dobivamo čast kraljevsku, svećeničku i proročku, da budemo dionici s Kristom vječnoga života. Nato biskup pomiješa balzamovo ulje s drugim uljem za krizmu i pozdravlja ga: »Zdravo, sveta Krizmo!« i to poslije njega čine 12 svećenika, poklanjajući se Krizmi i ljubeći posudu, u kojoj se nalazi.

Jednakim načinom posvećuje dalje biskup ulje poučničko moleći, da bi pomazanje tim uljem bilo korisno za spasenje onima, koji dolaze k vjeri i na krštenje.

2. Voda za krštenje posvećuje se na Veliku subotu, kad su se u staro doba ljudi krstili, i u subotu prije Duhova. Obredi su ovi:

Svećenik blagosilja novi oganj, koji se iskreše iz kamena i njim se upali svijeća. Tri druge svijeće nalaze se na trstici, i kad svećenik ide u crkvu, na ulazu se zapali jedna od tri svijeće, a svećenik pjeva: »Svijetlo Kristovo!« Pjevači odgovaraju: »Bogu hvala!« Na sredini crkve jednako se zapali druga, a pred oltarom treća svijeća. — Kremen i iz njega izvedeni oganj označuje Krista, ugaoni kamen i svijetlo svijetu. Tri svijeće zapaljene znače vjeru kršćana u presveto Trojstvo.

Potom svećenik (ili đakon) blagosilje uskrsnu svijeću pjevajući lijepu pjesmu: »Neka kliče anđeoska četa!« Uzrok je veselju, što je Krist one noći uskrsnuo i uništio grijeh Adamov, od kojega nas čisti sveto krštenje. U svijeću se utisne pet tamjanovih zrna u obliku križa i svijeća se zapali, te odsada gori kod svečane službe Božje do Spasova, a onda se kod evanđelja utrne. Ta svijeća označuje Krista, njegovo presveto tijelo; pet jamica u njoj znači pet rana Kristovih, a tamjan označuje mirise, kojima je bilo pomazano. Što se svijeća zapali, znači da je Krist uskrsnuo i ostao još na zemlji četrdeset dana.

Onda se čita dvanaest proroštva, odlomaka iz Sv. Pisma, u kojima se predočuje voda kao slika svetoga krštenja. Prvo govori o stvorenju svijeta, kad je Duh Božji lebdio nad vodama i dao život svemu, a tako krsna voda daje život duhovni. Drugo pripovijeda o potopu, kojim je Bog oprao zločine svijeta, i tim potopom dao znak preporođenja na krštenju. Treće kazuje, kako je Abraham žrtvovao svojega sina, da se pokaže kako i Bog nije žalio svojega Sina, nego ga predao za žrtvu i pomirenje. Četvrto pripovijeda prijelaz Izraelaca preko Crvenoga Mora, što je bio slika krštenju, kad se i mi preko vode izbavljamo ropstva đavoljega. U petom zove Izaija sve, koji hoće da budu pravedni pred Bogom: Svi koji žeđate, dođite k vodama. U šestom poziva prorok Baruk sve k pravoj mudrosti, k vjeri, koju donosi Spasitelj. U sedmom se čita, kako je prorok Ezekiel vidio u polju mnogo kosti suhih, koje su na njegove riječi ustale, slika uskrsnuća. I opet u osmom Izaija govori, kako će Gospod oprati nečistote kćeri Sionskih. Deveto pripovijeda o janjetu, čijom su krvlju Izraelci pomazali vrata i izbavili svoje prvence od smrti. U desetom se nalazi, kako je Jona propovijedao pokoru Ninivljanima, te su se obratili. U jedanaestom Mojsije opominje narod, da se drže zakona Božjega; a u dvanaestom nam se kao primjer tvrde vjere pokazuju tri mladića u Babilonu, koji su bili bačeni u zažarenu peć, jer nisu htjeli odstupiti od vjere i klanjati se idolu. — Ti su dakle odlomci lijepa pouka onima, koji idu na krštenje.

Poslije toga svećenik ide na mjesto, gdje je pripravljena voda, koju posvećuje za krštenje. Blagosiljajući vodu čini križ u njoj i nad njom moleći, da to bude »izvor života, voda za preporođenje, val za čišćenje«. Izbaci vode na četiri strane svijeta za znak, kako je Isus naložio apostolima, da krste sve narode. Zadahne vodu za znak duhovnoga života, koji se dobiva na krštenju; i zaronjiva u nju do tri puta uskrsnu svijeću, što je znak, da je voda od Krista dobila moć da čisti od grijeha. Napokon ulijeva u vodu katekumensko ulje i krizmu napose, a onda oboje zajedno. Potom, ako imade tko za krštenje, tom se vodom okrsti.

IV. Tri su vrste sv. ulja: bolesničko, krizma i poučničko. Posvećuje ih biskup na Veliki četvrtak. — Vodu za svečano krštenje posvećuje svećenik na Veliku subotu.

V. Govore se riječi o »dostojanstvu čovjeka«, i ljudi traže od drugih, da njihovo dostojanstvo čuvaju. Ali je malo, koji sami drže do svojega čovječjega dostojanstva, da bi tako živjeli, kako traži čovječje dostojanstvo. Obredi, kojima Crkva posvećuje ulje i vodu, označuju čovječje dostojanstvo, ali odmah i kažu, kako treba do toga dostojanstva doći i to dostojanstvo čuvati. Uljem su se pomazivali i pomazuju kraljevi, svećenici i proroci; uljem se pomazuje svaki kršćanin, i dobiva dostojanstvo kralja, svećenika i proroka. — On je kralj, jer je Bog podložio pod noge njegove ptice nebeske i zvijeri zemaljske i ribe morske; on je svećenik, jer Boga poštuje; on je prorok, jer mu je Bog dao mudrost svojega zakona, pravu vjeru. O čovječje kršćanine, kako je veliko tvoje dostojanstvo, da si sličan Kristu, Pomazaniku. Čuvaj kraljevsko dostojanstvo, da ne budeš rob grijehu; budi svećenik prinoseći Bogu žrtve hvale; budi prorok težeći za pravom mudrošću i poznavanjem svoje vjere. Poštuj to dostojanstvo u drugoga, jer je tebi jednak: sve nas, »koje ili dijeli spol u tijelu ili dob u vremenu, sve nas je u jedan porod rodila mati milost krštenja. Neka dakle bude u svima »koje je Bog u priznavanju svojega imena ujedinio, i na vječnost pozvao, »jedinstvo duha i pobožnost djela«.

IX. BLAGOSLOV RODILJE I DJECE.

(R. R. Tit. VII. c. 3. App. 44—48).

I. Kad se neke osobe posvećuju, onda se osobitim načinom predaju službi Božjoj; ako se pak samo blagosiljaju, onda se priziva nad njih pomoć Božja u duhovnim i tjelesnim potrebama, što ih imadu u svojem životu i svjetovnom zvanju. Mnoge su i različite takve potrebe u životu od rođenja do smrti, zato imade i različitih blagoslova osoba.

Znatan je blagoslov rodilje i djece.

II. 1. Sam je Gospod Bog blagoslovio prve ljude govoreći: »Rastite i množite se i napunite zemlju«. Taj je svoj blagoslov ponovio Noi i sinovima njegovim (I. Mojs. 1, 28. 9, 1).

Za istu svrhu blagosiljaju roditelji djecu, kao Rebeku što su blagosiljali roditelji i braća želeći joj sreću: »Sestro naša, tisućama se tisućila, i potomstvo tvoje da naslijedi vrata neprijatelja svojih« (I. Mojs. 24, 60).

Osobiti je zakon bio za rodilju (III. Mojs. 12). Ako žena rodi muško dijete, da je nečista četrdeset dana. Nijedne svete stvari da se ne dotiče; ako pak rodi žensko, da je nečista osamdeset dana. A kad se navrše dani njezina čišćenja, neka donese na vrata šatora od svjedočanstva jagnje za žrtvu paljenicu i golupče ili grlicu za grijeh. Svećenik neka to prinese pred Gospodom i moli za nju, i tako će se očistiti. — Ako je bila siromašna, dosta su bila za žrtve dva goluba ili dvije grlice. Prvo je muško dijete bilo posvećeno Gospodinu, te se imalo otkupiti sa pet sikala srebra (IV. Mojs. 3, 47; 18, 15).

2. U Starom Zavjetu ima primjera i drugih blagoslova. Tako je Melkizedek, svećenik Boga Višnjega, blagoslovio Abrahama, kad se vraćao iz boja, u kojem je oslobodio sinovca Lota i druge sužnje (I. Mojs. 14, 18). A Mojsije po zapovijedi Božjoj rekao je Aronu i sinovima njegovim svećenicima, da ovako blagosiljaju narod: »Da te blagoslovi Gospod, i da te čuva. Da ti pokaže Gospod lice svoje, i da ti bude milostiv. Da obrati Gospod lice svoje k tebi, i da ti dade mir« (IV. Mojs. 6, 22—26).

Patrijarsi, koji su prije Zakona vršili i službu svećenika, blagosiljaju svoje sinove, naročito svoje prvence, koji su taj blagoslov prenosili na svoju djecu. Tako Izak blagosilja Jakoba, Jakob svoje sinove i unuke, dapače i faraona, kralja egipatskoga. Mojsije prije svoje smrti blagosilja plemena izraelska.

3. Ako se mnogo cijenio blagoslov svećenika u Starom Zavjetu, mnogo je više vrijedan blagoslov svećenika u Novom Zavjetu, kojima je »Blagosloveni od Gospoda« podijelio vlast blagosiljati. Isus sam blagosilja djecu i svoje apostole.

III. 1. Obredni zakoni Mojsijevi ne vežu kršćane. Ali po primjeru blagoslova starozavjetnih uvela je i Crkva neke slične blagoslove. Tako ima blagoslov rodilje. Taj je blagoslov tražila i Bl. Djevica Marija, premda je taj zakon nije vezao, jer je ona bila Prečista i prije i poslije poroda. No kao što se ona iz poniznosti podvrgla zakonu za druge rodilje, tako i kršćanske majke po primjeru Bl. Bogorodice dolaze poslije poroda, da dobiju svećenikov blagoslov za sebe i za svoje dijete.

Ako dakle rodilja po pobožnom i hvalevrijednom običaju dođe u crkvu, da se Bogu zahvali za svoje zdravlje i zamoli blagoslov od svećenika, to svećenik odjeven u košuljicu i s bijelom stolom dođe pred crkvena vrata, gdje rodilja kleči i drži u ruci goruću svijeću, te je poškropi blagoslovenom vodom i veli: S. »Pomoć naša u ime Gospodnje. O. Koji je stvorio nebo i zemlju. P. Ova će primiti. (Psal. 23): Gospodnja je zemlja i sve čega je puna; okrug zemaljski i svi koji stanuju na njemu. Jer ga je on osnovao na morima, i uredio na rijekama. Tko će uzaći na goru Gospodnju? ili tko će stojati na svetom mjestu njegovu? Koji ima nevine ruke i čisto srce, koji ne uzima u prazno duše svoje i ne kune se lukavo bližnjemu svojemu. Taj će primiti blagoslov od Gospoda i milosrđe od Boga, spasitelja svojega. Ovo je naraštaj onih, koji traže njega, koji traže lice Boga Jakovljeva. Dižite, knezovi, vrata svoja i podignite se vrata vječna, da uđe Kralj slavni. Tko je taj Kralj slavni? Gospod jak i mogućan, Gospod mogućan u boju. Dižite, knezovi, vrata svoja, i podignite se vrata vječna, da uđe Kralj slavni. Tko je taj Kralj slavni? Gospod nad vojskama on je Kralj slavni. Slava Ocu. P. Ova će primiti blagoslov od Gospoda, i milosrđe od Boga Spasitelja svojega, jer je to naraštaj onih, koji traže Gospoda.«

Onda pruži ženi okrajak stole, što mu visi s lijeva ramena i vodi je u crkvu govoreći: »Uđi u hram Božji, pokloni se Sinu bl. Marije Djevice, koji ti je dao plodnost poroda.«

Žena ušavši u crkvu klekne pred oltarom i moli zahvaljujući Bogu za dobivena dobročinstva. Tada svećenik veli: »Gospode pomiluj. Kriste pomiluj. Gospode pomiluj. Oče naš (tiho do): I ne uvedi nas u napast. O. Nego izbavi nas oda zla. S. Spasi službenicu svoju, Gospode. O. Koja se uzda u te, Bože moj. S. Pošlji joj, Gospode, pomoć sa svetinje. O. I brani je sa Siona. S. Ništa ne napredovao neprijatelj protiv nje. O. Ni sin bezakonja ne naudio joj. S. Gospode usliši molitvu moju. O. I vapaj moj k tebi neka dođe. S. Gospod s vama. O. I s duhom tvojim. Pomolimo se. Svemogući vječni Bože, koji si bolove vjernih rodilja po porođaju bl. Marije Djevice obratio u radost: pogledaj milostivo na ovu službenicu svoju, koja je veselo pristupila k tvojemu svetom hramu, da se zahvali, i podaj, da poslije ovoga života po zaslugama i zagovoru iste bl. Marije zavrijedi zajedno sa svojim porodom doći u radost vječnoga blaženstva. Po Kristu, Gospodu našem. O. Amen.«

Tada je poškropi blagoslovenom vodom govoreći: »Mir i blagoslov Boga svemogućega, Oca, i Sina, † i Duha Svetoga neka siđe nad te, i ostane svagda. O. Amen.«

Taj blagoslov ima dati župnik, ako se od njega traži, ili kojigod svećenik sa znanjem župnikovim.

2. Pobožna žena noseća, naročito ako joj prijeti pogibao teškog poroda, tražit će blagoslov od svećenika. Onda će se i njezino stanje s pravom zvati blagosloveno stanje. I zato ima posebni blagoslov za ženu noseću s molitvom, u kojoj moli svećenik, da bi Bog, koji je sv. Ivana još u utrobi materinoj napunio Duha Svetoga, sačuvao zdravlje rodilji i njezinu djetetu dao, da sretno ugleda svijetlo svijeta i služeći Bogu zasluži život vječni.

3. Novorođena se djeca također blagosilju i ovom molitvom: »Gospodine Isuse, Sine Boga živoga, koji rođen prije svih vijekova htio si ipak, da budeš dijete u vremenu, te si i malene tebi donesene grlio i blagosiljao, daj da zloća ne promijeni uma ovoga djeteta, i podaj mu, da napredujući u dobi, mudrosti i milosti tebi svagda ugađa.«

Blagosilja se i dječak ostavljajući djetinjsku dob: »Gospode Isuse, koji si rekao: Pustite k meni malene, jer je takovih kraljevstvo nebesko, izlij jakost blagoslova na ovoga dječaka i pogledaj na molitve Crkve i njegovih roditelja, da napredujući u kreposti dođe do željene starosti i spasenja vječnoga.«

Posebni se još blagoslov daje dječacima (i djevojčicama) u većem skupu u crkvi. Tom se zgodom kao i kod prеđašnjeg blagoslova moli ovaj psalam 112: »Hvalite, dječaci, Gospoda, hvalite ime Gospodnje. Neka ime Gospodnje bude blagosloveno od sada i do vijeka. Od sunčanoga ishoda do zapada neka bude hvaljeno ime Gospodnje. Uzvišen je nad svim narodima Gospodin, i vrh nebesa je slava njegova. Tko je kao Gospod, Bog naš, koji stanuje u visini, i gleda nisko na nebu i na zemlji? On sa zemlje uzvisuje uboga, i iz kala podiže siromaha: Da ga postavi s knezovima, s knezovima naroda svojega. On naseljuje kuću nerotkinji, da se kao mati raduje sinovima. Slava.«

4. Bolesnoj djeci, koja još nisu sposobna, da im se dade posljednja pomast, može se dati blagoslov. Svećenik moli Ps. 112. i molitvu: »Bože, kojemu sve odrašćuje i po kojemu odraslo jača, pruži desnicu svoju na ovoga službenika svojega, koji u nježnoj dobi boluje, da primivši čilost zdravlja dođe do punine godina i tebi služi svih dana života svojega.« I preporučivši ga svetom anđelu čuvaru položi ruku na glavu bolesnika govoreći: »Na bolesnike stavljat će ruke, i ozdravljat će. Isus, Sin Marije, spas i Gospod svijeta, neka ti je blag i milostiv.«

IV. Po primjeru dakle bl. Djevice Marije mogu žene poslije poroda primiti blagoslov, a tako i svoju djecu dovoditi u crkvu, da ih svećenik blagoslovi, kao što su majke dovodile djecu k Isusu.

V. Evo, koliko je Crkva zabrinuta za duševno i tjelesno zdravlje djece spajajući nježnost matere s ozbiljnošću učiteljice i učeći tako roditelje, kako treba da nastoje oko tjelesnog i duševnog napretka djece. Zato pak treba da im daju zdravu i krepku tjelesnu hranu, drže čiste i uredne, pa će im djeca napredovati u dobi; ali još više treba izmala da im pitaju dušu naukom, da napreduju u mudrosti t. j. u vjeri; moraju ih upućivati na dobro, da djeca rastu u milosti, te ugađaju Bogu i ljudima.

X. BLAGOSLOV NARODA, PUTNIKA, GRLA, BOLESNIKA.

(R. R. I. VIII. c. 11. 12. 31. 32. App. 7. 41—43.)

I. Odrasli vjernici imadu obilje prilika, da steku milost Božju i pomoć u svetim sakramentima: potvrdi, pokori, posljednjem pomazanju, u sakramentima sv. reda i ženidbe, kad idu u taj stalež, osobito pak u čestoj svetoj pričesti. Ali kraj toga mogu se služiti i nekim blagoslovima, koje je Crkva naredila za osobite zgode života.

Tako ima blagoslov radnoga naroda, putnika, bolesnika.

II. 1. U Starom Zavjetu obećaje Bog blagoslov onima, koji drže zapovijedi njegove (III. Mojs. 26): »Ako držite zapovijedi moje, dat ću vam dažd na vrijeme, i zemlja će rađati travu svoju i drveta će se puniti rodom. Bez straha živjet ćete u zemlji svojoj; dat ću mir u krajevima vašim; spavat ćete, i ne će biti nikoga, da vas plaši. Istrijebit ću zle zvijeri, i mač ne će prolaziti preko granica vaših. Tjerat ćete neprijatelje svoje, i padat će pred vama. Namjestit ću šator svoj među vama, i ne će vas odbaciti duša moja. Prebivat ću među vama, i bit ću Bog vaš, a vi ćete biti moj narod.«

Kad je pak narod stao ostavljati zapovijedi Božje, stizala su ga mnoga zla. Tako je u vrijeme sudaca narod otpao od Boga; zato su ga zadesili mnogi jadi od susjednih Filisteja. Sudac Samuel reče: »Skupite sav Izrael u Masfu, da se pomolim za vas Gospodu.« I skupiše se u Masfu i crpući vodu proljevaše pred Gospodom i postiše onaj dan i rekoše: »Zgriješismo Gospodinu«. Kad su čuli Filisteji, da su se Izraelci skupili u Masfu, udariše na njih. A oni rekoše Samuelu: »Ne prestaj vapiti za nas ka Gospodu Bogu našemu, da nas izbavi«. I prenesavši žrtvu zavapi Samuel ka Gospodu, i usliši ga Gospod. Gospod zagrmje grmljavinom velikom i smete Filisteje te pobjegoše. A Samuel uzme kamen i metne ga kraj Masfe i prozva ono mjesto Kamen od pomoći. I reče: »Dovde nam Gospod pomože« (I. Kralj. 7).

Kad su Izraelci prolazili mimo radnika na polju, govorili bi: »Blagoslov Gospodnji na vas! blagosiljamo vas u ime Gospodnje« (Ps. 127, 8).

2. Kad je perzijski kralj Artakserkso dopustio svećeniku Ezdri, da se s mnogo zasužnjenoga naroda vrati u Jeruzalem, Ezdra skupi narod i oglasi im post, da se ožaloste pred Gospodom Bogom i izmole od njega srećan put sebi i djeci i blagu svojemu, jer ga je bilo stid iskati od kralja pomoći i konjika, da ih brane na putu, nego je rekao kralju: »Ruka je Boga našega dobra«. Tako su postili i molili i izišlo im je srećno, te ih je ruka Božja izbavila od neprijatelja i zasjedača na putu (I. Ezd. 8). Tako je već Tobija otpravljajući na put svojega sina s pratiocem anđelom Rafaelom govorio: »Sretno putovali, i Bog bio s vama na putu, i anđeo vas njegov pratio.«

3. Za gubavce je bio osobiti zakon u Starom Zavjetu. Kad se tko čistio od gube imao se dovesti k svećeniku. Svećenik ga pokropio sedam puta krvlju zaklanoga vrapca i uljem moleći za njega pred Gospodinom i prinoseći za nj žrtvu (III. Mojs. 13. 14.).

Bolesnici pitali su za zdravlje svoje Gospodina preko proroka, i proroci bi im često molitvom vraćali zdravlje, kao što je to učinio Elizej vojvodi Namanu, očistivši ga od gube, Izaija kralju Ezekiji. Sveto Pismo hvali to pouzdanje u Boga preko slugu njegovih, a osuđuje, kad se tko obraća u bolesti vračarima, slugama krivih bogova. Tako je jednom kralj izraelski Ohozija pao sa ograde svoje kuće i razbolio se, pa je poslao poslanike, da pitaju Belzebuba, boga akaronskoga, hoće li ozdraviti od svoje bolesti. Ali im po zapovijedi Božjoj iziđe ususret prorok Ilija, te im reče: »Eda li nema Boga u Izraelu, nego idete da pitate Belzebuba? Zato ovo veli Gospodin: Ne ćeš se dignuti s postelje na koju si legao, nego ćeš umrijeti.« I umrije kralj.

Kad je došao na svijet Spasitelj Isus, izliječio je mnoge bolesnike, koji su se uzdali u nj, da se ispuni što je rekao prorok Izaija: »On je uzeo naše slabosti i ponio naše bolesti.« Tako ustavši iz zbornice u Kafarnaumu uđe u kuću Simona Petra. A punicu je Simonovu uhvatila velika groznica (upala pluće), i stanu ga moliti za nju. I stavši više nje zapovjedi groznici, i pusti je. I odmah ustade i služaše mu. A kad sunce zađe, svi, koji su imali bolesnike od različitih bolesti, dovedoše ih k njemu. A on, stavljajući ruke na svakoga od njih stane ih iscjeljivati (Luk. 4, 38—40). Tako je i šaljući apostole dao im vlast nad đavolima i da liječe bolesti: na bolesnike da meću ruke, i ozdravljat će. Tako su apostoli i činili. Petar iscjeljuje hroma na vratima jeruzalemskog hrama (Dj. ap. 3, 1—11), u Lidi podiže uzeta Eneju, koji je osam godina ležao na postelji (Dj. ap. 9, 33); Pavao u Listri iscjeljuje hroma od rođenja, koji još nije nikad hodao (Dj. ap. 14, 10).

III. 1. I crkva svojim blagoslovima pomaže potrebama i nemoćima ljudi. Znajući da radi grijeha dolazi i prokletstvo na zemlju, svojim blagoslovom odgoni silu grijeha i moli plodnost zemlji. To čini osobitim blagoslovom, što ga čini od apostolske stolice ovlašteni svećenik nad narodom i poljem. Poslije svete mise za oproštenje grijeha mole se Litanije svetih, a onda sav narod reče Općenu ispovijed. Potom se svećenik moli, da im Bog oprosti grijehe i odrešuje ih od crkvenih kazni: »Ugledom Boga svemogućega i blaženih apostola Petra i Pavla, danim meni od Svetoga Gospodina našega Pape I., odrešujem vas i sve na ovome mjestu od svake sveze izopćenja, dignuća, zabrane i drugih crkvenih osuda i kazni, u koje ste pali, a ne znate za njih«. Onda delegat (poslanik) odredi tri dana posta i nedjelju za pričest i blagoslov polja i naroda i za potpuni oprost. — U određeni dan sav se narod pričesti. Poslije mise mole se Litanije i triput se ponavljaju riječi: »Da se dostojiš plodove zemlji dati i uzdržati.« Moli se ps. 84: »Blagoslovio si, Gospodine, zemlju svoju, oprostio si bezakonje naroda svojega . . .« A onda molitva: »Molimo dobrotu tvoju, svemogući Bože, da plodnošću zemlje napuniš život onih, koji gladuju, da ubog i siromah slave slavno ime tvoje.«

2. Kad idu putnici na sveto putovanje, dobijaju blagoslov. Kod svete mise se pobožno pričeste, a onda svećenik nad njima moli pjesmu Zaharijinu: »Blagosloven Gospod Bog Izraelov . . . koji neka upravi noge naše na put mira.« K tomu doda: »Na put mira i napretka neka vas upravlja svemogući i milosrdni Gospodin; i anđeo vas Rafael pratio na putu, da se u miru, zdravi i veseli povratite k sebi.« »Bože koji si sinove Izraelove preveo posred mora suhim i trima mudracima predvodnicom zvijezdom pokazao put, daj im sretan put i mirno vrijeme, da u pratnji tvojega anđela sretno dođu na mjesto, kamo idu a napokon i u luku vječnoga spasenja. Bože, koji si slugu svojega Abrahama izveo iz Ura Haldejskoga i čuvao ga na njegovim putovanjima, molimo, dostoj se čuvati ove sluge: budi im pomoćnik na spremanju, utjeha na putu, sjena u vrućini, krov od kiše i od zime, kola u umornosti, zaštita u protivštini, palica na skliskom, kod brodoloma luka, da po tvojem vođenju sretno dođu kamo namjeravaju i opet se k sebi nepovrijeđeni povrate.«

Kad se putnici povrate sa svetoga puta, opet dobiju blagoslov. Svećenik govori Ps. 127: »Blago svima, koji se boje Gospoda, koji hode putevima njegovim.« Jedna od molitava glasi: »Svemogući vječni Bože, koji razređuješ naša vremena i naš život, podaj slugama svojim pomoć neprestanoga pokoja; i koje si nepovrijeđene povratio njihovu poslu, učini, da budu pod tvojom zaštitom bez straha.«

3. Ako putnik oboli, onda ga svećenik blagosilja držeći okrajak stole na glavi njegovoj i čitajući evanđelje (Mat. 13, 44—52), kako je Isus govorio učenicima priču o sakrivenom blagu, o trgovcu, koji traži dobra bisera i o mreži, koja zahvata svake vrste ribe; a onda blagoslovi nemoćnika i pokropi blagoslovenom vodom veleći: »Pokropio te Bog rosom milosti svoje za život vječni.«

Blagoslov odrasloga bolesnika sličan je blagoslovu, što ga daje svećenik kod posljednje pomasti.

Znatan je blagoslov, kojim se na dan svetoga Blaža blagosilja grlo. Najprije se blagosiljaju svijeće molitvom: »Svemogući i preblagi Bože, ti si sve različite stvari stvorio samom Riječju i htio da se ta Riječ utjelovi i čovjeka spasi. Za ispovijedanje tvoje vjere nije se slavni mučenik i biskup Blaž bojao različitih muka, te je sretno dobio palmu mučeništva. Njemu si među ostalim milostima dao i ovo odličje: da iscjeljuje svaku bolest grla. Zato te molimo, da umilostivljen njegovim zaslugama blagosloviš i posvetiš ovaj vosak, da se svi, kojima se grla po dobroj vjeri dotakne, oslobode od svake grlene bolesti, i tebi u Crkvi zdravi i veseli zahvaljuju.« Onda svećenik stavi dvije unakrštene svijeće pod grlo svakome, koji primaju blagoslov klečeći pred oltarom i govori: »Po zagovoru svetoga Blaža biskupa i mučenika oslobodio te Bog od grlenoga zla i od svakoga drugoga zla. U ime Oca, i Sina i Duha Svetoga. Amen.«

IV. Tako eto Crkva blagosilja osobito radni narod, putnike i bolesnike, da ih Bog oslobodi i čuva od bolesti duše (grijeha) i tijela.

V. Primajmo rado i pobožno te blagoslove, osobito pak blagoslov grla, i onda se molimo Bogu, da iz našega grla uvijek izlaze riječi Bogu na hvalu i bližnjemu za blagoslov, a da se iz njega ne čuje nikad psovka i proklinjanje. »Sve, što diše, neka hvali Gospodina.« »Ili jeli ili pili, sve činite na slavu Božju.«

XI. BLAGOSLOV MRTVACA.

(Cod. c. 1203. 1204. 1213—1242. R. R. Tit. VI. c. 1—7).

I. Crkva ne blagosilja samo živih, nego svojim molitvama i blagoslovom prati i umrla tjelesa, koja se nose na grob. Čini tjelesima čast, jer su u životu bila hram Duha Svetoga, i jer će opet uskrsnuti.

Čujmo, kako je i sam Isus bio jednom na sprovodu.

II. Evanđelje (Luk. 7, 11—16) pripovijeda, kako je Isus išao u grad, koji se zove Naim, a s njim su išli mnogi učenici njegovi i mnoštvo naroda. A kad se približavao vratima gradskim, gle, iznošahu mrtvaca, jedinca sina matere njegove, i ona bijaše udovica, i mnogo je naroda išlo iz grada s njom. I kad je vidje Gospodin, sažali se nad njom i reče joj: »Ne plači!« I pristupi i dotače se mrtvačkog lijesa, a nosioci stadoše. I reče: »Mladiću, tebi govorim, ustani!« I sjede onaj, koji je bio mrtav i stade govoriti, i predade ga materi njegovoj. A strah obuze sve, i hvalili su Boga govoreći: »Velik prorok ustao je među nama i Bog pohodi narod svoj.«

III. 1. Kako je tu Spasitelj bio kod sprovoda, tako je i drugim zgodama pokazao, da se umrlome tijelu pokaže poštovanje. On plače za Lazarom i ide na njegov grob. Hvali Mariju Magdalenu, što je i njega samoga pomazala i za ukop ugotovila; dopušta, da i njega ukopaju s mnogim mirisima. Tako su činili i prvi kršćani. Kad je sv. Stjepan umr'o mučeničkom smrti, »ukopaše ga ljudi bogobojazni i učiniše veliki plač nad njim« (Dj. ap. 8, 2).

2. Kako je ona mati pratila mrtva sina svojega na grob, tako općenita mati Crkva sprovodi mrtva tjelesa svoje djece i želi, da se k tomu činu pridruži »mnoštvo naroda«. Kad svećenik kao službenik Crkve vrši propisane svete čine nad mrtvim tijelom, zove se to crkveni pogreb.

3. Nijedno se tijelo ne smije ukopati, osobito ako je smrt bila nagla, prije nego prođe dovoljno vremena, da bude izvan svake sumnje, da je mrtvo. Ne smije se ništa učiniti za slučaj, ako tijelo nije mrtvo, da bude mrtvo. Zato liječnik ne smije »probadati srce«, da izvrši želju pokojnikovu, ako nije po drugim znacima potpuno uvjeren, da je čovjek doista umro.

Sveto nam Pismo spominje i hvali neke čine, koji se vrše kod mrtvaca. Tako se umrlome zatisnu oči. To je bilo

pravo najbliže rodbine. Tako Bog kaže patrijarhu Jakobu, kad je išao u Egipat: »Idi u Egipat, ja ću biti s tobom, i sin tvoj Josip metnut će ruke na oči tvoje« (I. Mojs. 46, 4). To se radi kod svih naroda, te se čini, da mrtvi spava; a nije ni lijepo vidjeti mrtvaca s otvorenim očima. Preveže se glava rupcem, kako znamo iz evanđelja, da su učinili Isusu. Tim se zatvore usta, da ne budu otvorena; ali se nos ima za svaki slučaj ostaviti slobodan. Mrtvo se tijelo okupa, ili se barem očisti i otare lice umrljano mrtvačkim znojem. Tako su kršćani oprali mrtvu Tabitu (Dj. ap. 9, 37). Zatim se čisto presvuče u pristojno odijelo svojega staleža. Kako ne treba u tom škrtariti, pokazuje Crkva, koja određuje, da se umrli svećenik obuče u odijelo, u kojem služi sv. misu (ljubičaste boje). Tako obučeno tijelo položi se na odar ili u lijes. Ruke mu se slože kraj tijela ili prekrste na prsima na molitvu i utakne znak vjere: križ, čislo ili što slično. Židovi zakrenu umrlomu palac na sliku slova »*i*«, jer se tim slovom u hebrejskom jeziku počinje ime Gospodnje. Oko odra postave se svijeće. Gledajući ih molimo se, da bi pokojniku svijetlila svjetlost vječna. Podno nogu postavi se posudica s blagoslovenom vodom, kojom ulazeći škrope pokojnika moleći se, da mu Gospodin oprosti grijehe.

Zvono oglasi, da je jedan od braće vjernika otišao Bogu na istinu, i opominje ih, da se za dušu njegovu pomole Bogu. Tijelo pokojnikovo ostane u kući, ili se prenese u mrtvačnicu.

4. Sprovod se mrtva tijela drži po obredu rimske Crkve ovako. Svećenik odjeven u bijelu haljinicu (roketu) s crnom stolom (i s pluvialom, plaštem) prije nego što se iznese mrtvo tijelo pokropi ga blagoslovenom vodom govoreći: »Ako budeš na bezakonja gledao Gospode, Gospode tko će odoljeti?« i moli Psalam 129. u kojem se nalaze te riječi: »Iz dubina vapih k tebi, Gospodine; Gospodine usliši glas moj. Neka paze uši tvoje na glas moljenja mojega. Ako budeš . . . odoljeti. Jer je u tebe milosrđe, i radi zakona tvojega čekam te, Gospode. Čeka duša moja riječ njegovu; ufa se duša moja u Gospoda. Od straže jutarnje pa do noći neka se uzda Izrael u Gospoda. Jer je u Gospoda milosrđe, i obilno je u njega oproštenje. I on će spasiti Izraela od svih bezakonja njegovih. Pokoj vječni daruj mu, Gospodine. I svjetlost vječna neka mu svijetli.« Onda ide sprovod. Naprijed se nosi raspelo, a ne smiju se nositi znakovi protivni kršćanskoj vjeri; za njim idu svjetovnjaci muškarci, štovatelji i prijatelji pokojnikovi. Svećenik ide ispred lijesa i pjeva psalme. Rodbina i žene stupaju iza lijesa, svi natiho moleći se Bogu za pokojnika. Do crkve pjeva se psalam 50: »Pomiluj me, Bože, po velikom milosrđu svojem. I po mnoštvu pomilovanja svojih izbriši bezakonje moje. Više me operi od bezakonja mojega, i očisti me od mojega grijeha i t. d.«

5. Došavši u crkvu namjesti se lijes tako, da noge pokojniku budu okrenute prema oltaru (a umrlomu svećeniku je tamo okrenuta glava). Tu se nad pokojnikom može izmoliti Noćna služba iz Časoslova i odslužiti sveta misa, ako dopusti vrijeme i običaj. Poslije mise dođe svećenik (bez kazule) k lijesu, postavi se do nogu mrtvaca i moli molitvu: »Ne uđi na sud sa slugom svojim, Gospode, jer se pred tobom ne će nitko opravdati, ako mu ti ne podijeliš oproštenje svih grijeha. Neka dakle, molimo, ne tišti tvoja osuda onoga, koga ti preporučuje prava ponizna molitva kršćanske vjere; nego po tvojoj milosti neka zavrijedi izbjeći sudu osvetnomu, koji je za života bio znamenovan znakom svetoga Trojstva.«

Onda pjevači pjevaju ovu tužaljku: »Oslobodi (libera) me, Gospode, od vječne smrti na onaj dan strašni, kad će se potresti nebo i zemlja: kad dođeš suditi vijek ognjem. Dršćem i bojim se, jer dolazi sud i gnjev. Dan je onaj dan srdžbe, nevolje i bijede, dan velik i veoma gorak.« Svećenik metne tamjan u kadionicu i zapjeva: »Gospodine pomiluj. Kriste pomiluj. Gospodine pomiluj. Oče naš.« I dok nazočni mole natiho, svećenik obiđe lijes te ga poškropi i okadi. Vrativši se na mjesto kaže: »I ne uvedi nas u napast. Nego izbavi nas oda zla. Od vrata paklenih. Izbavi, Gospode, dušu njegovu. Neka počiva u miru. Amen. Gospode, usliši molitvu moju. I vapaj moj neka k tebi dođe. Gospod s vama. I s duhom tvojim. Pomolimo se. Bože, kojemu je vlastito smilovati se vazda i oprostiti, ponizno te molimo za dušu sluge svojega, kojoj si danas zapovjedio, da putuje s ovoga svijeta: ne predaj je u ruke neprijatelju, ne zaboravi je do kraja, nego zapovjedi, da je prime sveti anđeli i odvedu u rajsku domovinu; jer se u te uzdala i vjerovala, neka ne podnosi kazni paklenih, nego primi vječne radosti. Po Kristu, Gospodu našem. Amen.«

Onda se nosi tijelo u grob.

6. Ne nosi li se mrtvo tijelo u crkvu nego odmah na groblje, onda se pred vratima groblja izmole gornje molitve: »Ne uđi ...« i »Bože, kojemu je vlastito«. Kad se nosi tijelo iz crkve na grob, kaže se Pripijevka: »U raj neka te odvedu anđeli; kod dolaska nek te prime mučenici i odvedu u sveti grad Jeruzalem (nebo). Neka te prihvati zbor anđela i s Lazarom nekad siromahom imaj život vječni.« Onda pjeva Pjesmu Zaharijinu: »Blagosloven Gospod Bog Izraelov ...« s dodatkom riječi Kristovih: »Ja sam uskrsnuće i život; koji vjeruje u me, ako i umre, živjet će; i svaki koji živi i vjeruje u me, ne će umrijeti do vijeka.« Kad se tijelo položi u grob, svećenik ga poškropi i kaže molitvu: »Učini, molimo, Gospode, ovu milost sa svojim preminulim slugom, da ne primi kazni za svoje čine, koji je tvoju volju htio držati; i kako ga je ovdje prava vjera družila s mnoštvom vjernih, tako da ga i ondje tvoje milosrđe pridruži zborovima anđelskim.« Nato blagoslovi rukom lijes govoreći: »Pokoj vječni . . . Duša njegova i duše svih vjernih preminulih neka po milosrđu Božjem počivaju u miru.«

7. Tako se tijelo mrtvo predaje zemlji, od koje je uzeto, da se naravskim načinom opet raspadne u prah. Nenaravno je, protivno običaju Crkve, vrijeđa nježno naravno i vjersko osjećanje spaljivanje mrtvaca; uza nj mogu pristajati samo bezvjerci i oni, koji žele sakriti zločin, što se može otkriti na ukopanom tijelu.

8. Djeca krštena, koja su umrla, prije nego što su došla k razumu i mogla sagriješiti, dobivaju također crkveni pogreb; ali obredi ukopa ne nose obilježja žalosti, jer je njihovo postalo kraljevstvo nebesko. »Hvalite, dječaci, Gospoda« veli psalam i svršava se »Slava Ocu«. Molitva jedna glasi: »Svemogući i premilostivi Bože, koji svoj djeci, koja su preporođena vodom krštenja, kad putuju sa svijeta, odmah bez ikakih njihovih zasluga daješ život vječni, kao što vjerujemo, da si danas učinio duši ovoga djeteta, daj da ti po razgovoru blažene Marije svagda Djevice i svih svetih tako čistim dušama služimo, da se uvijek u raju s blaženom dječicom navijeke združimo.«

Zvona kod dječjeg sprovoda treba da zvone radosno; na glavicu djeteću stavlja se vijenac od cvijeća i mirisava bilja za znak nevinosti i čistoće.

9. Odraslih se pokojnika crkva sjeća osobito trećega, sedmoga i tridesetoga dana poslije smrti i obljetnice. Onda se mogu za njih naročito služiti sv. mise zadušnice (u crnoj boji).

IV. Crkveni pogreb stoji u prenosu mrtva tijela u crkvu, službi Božjoj i ukopu na mjestu, gdje se sahranjuju pokojni vjernici.

V. »Briga za pogreb, ukapanje, sjaj kod sprovoda«, veli sv. Augustin (De cura pro mortuis gerenda. Brev. Com. Fidel. Defunct.) »više služi za utjehu živima nego za pomoć umrlima. Ipak zato ne treba zanemariti i odbaciti tjelesa umrlih, naročito pravednih i vjernih, kojima se kao oruđem služio duh za dobra djela . . . Vjernici se spominju pokojnika i mole za njih. Nema sumnje, da te molitve koriste onima, koji su u životu zaslužili, da im budu koristile. I koji nemaju roditelja ili sinova ili prijatelja, za njih moli zajednička mati Crkva. Ako nema tih molitava, ne koristi dušama, što su im tjelesa položena na sveta mjesta. Zato mrtvima pomažemo žrtvom oltara, molitvom i milostinjom. Budući pak da ne znamo, kojima to treba, to onda za sve vjerne činimo, da nikoga ne izostavimo. Bolje je da nešto više dobiju, kojima ne škodi niti koristi, nego da ne bi dobili, kojima to koristi. Što se tijelu daje da se ukopa, nije za spasenje, nego je dužnost milosrđa, kojom nitko svoje tijelo ne mrzi. Pa kad se ne može za svoje tijelo brinuti onaj, koji je iz njega izišao, to je dužnost naša, da to činimo. Pa kad to čine oni, koji ne vjeruju u uskrsnuće tijela, koliko većma treba da to čine, koji vjeruju. Zato usluga, što je činimo tijelu umrlu, koje će uskrsnuti, jest na neki način i svjedočanstvo vjere u uskrsnuće.«

XII. BLAGOSLOVENA MJESTA: KUĆA, ŠKOLA.

(R. R. Tit. VIII. c. 4—8; App. 2, 20—21. Cod. c. 1372—1383).

I. Kao što ima posvećenih mjesta: crkva, groblja, tako ima samo blagoslovenih mjesta, u kojima ljudi stanuju. Ta se mjesta blagosiljaju, da ljudima služe za dobro tijela i duše.

Osobiti su blagoslovi kuća i škola.

II. Kako je Bog čuvao kuće izraelske u Egiptu. Izraelci su dugo vremena robovali Egipćanima. Bog je poslao Mojsija, da ih odanle izvede. Ali faraon ih nije pustio. Zato je došlo deset zala na Egipat. Deseto je zlo bilo, što su jedne noći u Egiptu poumrli svi prvenci egipatski. Po zapovijedi Božjoj zapovjedi Mojsije, da Izraelci zakolju jagnje i krvlju toga jagnjeta da poškrope oba dovratka i gornji prag na kućama, u kojima će ga jesti. Jer će prolaziti Gospod po noći, da bije Egipćane, pa kad vidi krv na kućama izraelskim, proći će mimo vrata kućna i ne će dati krvniku, da uđe u kuće izraelske i da ubija. To treba da drže kao zakon do vijeka. I kad im reku sinovi: »Kakav je to zakon?« neka im kažu: »Ovo je žrtva prolaska Gospodnjega, kad je prošao kuće sinova Izraelovih u Egiptu i pobio Egipćane, a naše je domove sačuvao«. Tako učiniše sinovi Izraelovi. I u ponoći pobi Gospodin sve prvence u zemlji Egipatskoj; i bi velika vika u Egiptu, jer nije bilo kuće, u kojoj ne bi ležao mrtvac. I usta faraon obnoć i dozva Mojsija i reče mu: »Ustanite i otidite od naroda mojega, pa me odlazeći blagoslovite«. I Egipćani navaljivahu, da što brže izađu. I onu noć izađu Izraelci iz Egipta, iz doma svojega robovanja (II. Mojs. 11. 12).

III. 1. Krv jagnjeta onoga bila je slika krvi Kristove. Pa kad je slika te krvi imala toliku moć, da je sačuvala kuće izraelske od smrti, još veću moć ima krv Kristova, pa i blagoslov, što ga svećenik dijeli kućama kršćanskim u ime Kristovo i po naredbi Kristovoj. On je šaljući apostole govorio: »U koju kuću uđete, nazovite joj: Mir kući ovoj, i ako bude ona kuća dostojna, doći će na nju mir vaš.«

S Isusom dolazi u kuću blagoslov. Zato su ga rado ljudi primali u svoju kuću. Zahej je primio Isusa u svoju kuću radujući se i čuo je riječi Kristove: »Danas je došlo spasenje kući ovoj«. Marija i Marta primaju Isusa u svoju kuću.

2. Zato i Crkva blagosilja kuće, da se u njima nastani mir, pobožnost i spasenje.

Jedan takav blagoslov obavlja se na Veliku subotu. Svećenik uzme vode blagoslovene za krštenje prije nego što se u nju ulijalo ulje i krizma, i njom pohodeći kuće svoje župe

škropi ih moleći: »Usliši nas, Gospode sveti, Oče svemogući, vječni Bože, i kao što si kod izlaska iz Egipta sačuvao od Anđela ubojnika hebrejske kuće, koje su bile pomazane krvlju jagnjeta (što je znamenovalo našu pashu, kad je žrtvovan Krist): tako dostoj se poslati svetoga anđela svojega s nebesa, koji neka čuva, njeguje, štiti, pohodi i brani sve koji stanuju u ovom stanu.« Gdje svećenik ne obilazi kuća, mogu si vjernici sami tom blagoslovenom vodom poškropiti svoje kuće.

U nas je više običaj, da se taj blagoslov kuća obavlja oko Bogojavljenja (svetih Triju kralja) onom vodom, koja se u predvečerje toga blagdana blagosilja. O tom ćemo drugom zgodom više govoriti.

Pa i u drugo vrijeme može svećenik blagosloviti kuću, osobito novu. Lijepa je ova molitva, koju onda govori: »Pomolimo se. Tebe Boga Oca svemogućega sniženi molimo za ovu kuću i njezine stanovnike i stvari, da se dostojiš † blagosloviti je i posvetiti † i svakim dobrom napuniti: podijeli im, Gospodine, obilje od rose nebeske i od pretiline zemaljske živež, i ispuni njihove želje po svojem milosrđu. Kod ulaska dakle našega dostoj se blagosloviti i posvetiti ovu kuću, kako si se dostojao posvetiti kuću Abrahamovu, Izakovu i Jakobovu: i među zidovima ovoga doma neka se nastane Anđeli tvoje svjetlosti te nju i sve njezine stanovnike čuvaju. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.«

3. Kad bi Isus kamo ušao u kuću, onda je tu kuću pretvarao u školu učeći. Kad je ušao u kuću Marte i Marije, Marija je sjedjela kod nogu njegovih i slušala njegove riječi. I u kući je Zahejevoj Isus propovijedao, kako je došao spasiti ono, što je izgubljeno. A na početku svojega javnoga života došao je po običaju svojem u zbornicu svojega rodnoga mjesta Nazareta, tu je čitao knjigu proroka Izaije i tumačio njegove riječi: »Duh je Gospodnji na meni, zato me je pomazao, da navješćujem evanđelje siromasima, poslao me, da propovijedam zarobljenima otkup i slijepima vid, da oslobodim potlačene.« Svi su u zbornici uprli u nj oči i on im poče govoriti: »Danas se ispunilo ovo pismo«. Svi su ga hvalili i divili se milosnim riječima, koje su izlazile iz njegovih usta. Ali su govorili: »Nije li ovo sin Josipov?« Tada im reče: »Nijedan prorok nije mio na domaji svojoj. Zaista vam kažem: Mnogo je bilo udovica u vrijeme Ilijino, kad se zatvorilo nebo tri godine i šest mjeseci, te bi glad po svoj zemlji. I ni k jednoj od njih nije poslan Ilija nego k ženi udovici u Sareptu Sidonsku (neznabožici). Mnogo je bilo gubavih u Izraelu za proroka Elizeja, i ni jedan se od njih nije očistio nego Naman Sirjanin. I svi u zbornici napuniše se gnjeva i istjeraše ga napolje iz grada i odvedoše na vrh gore, gdje je bio njihov grad sazidan, da ga bace strmoglavce. Ali on prođe između njih i otide (Luk. 4, 16—30).

4. Crkva je po primjeru Kristovu učila narode i dizala škole; a da se u njima postigne bolji napredak, blagosilja školsku zgradu osobitim blagoslovom.

Blagoslov se obavlja nedjeljom ili blagdanom, da svečanost bude što veća. Svećenik se u župnom dvoru ili u drugoj prikladnoj kući obuče i ide u procesiji u Crkvu. U procesiji stupa školska mladež pod svojom zastavom; uz svećenika i njegove pomoćnike ide Patron škole i drugi odličnici i narod. Zvona zvone i pjevaju se Litanije i pjesme. Došavši u crkvu pred velikim žrtvenikom klečeći započne svećenik pjesmu: »Dođi duše Stvoritelju«, a pjevači je nastave. Prizvavši molitvama Duha Svetoga uputi se povorka prema školi uz zvonjenje i pjevanje školske djece. Došavši pred vrata školska veli svećenik: »Mir ovoj kući«. Onda poškropi blagoslovenom vodom zidove izvana i moli, da bi Bog po zagovoru sv. Ignacija i Alojzija blagoslovio njegov ulazak. Kad uđe u zgradu, opet veli: »Mir ovoj kući«. Onda pristupi k stolu, gdje se na bijelom stolnjaku između dvije svijeće nalazi raspelo i moli molitvu: »Gospode Isuse Kriste, koji si svojim učenicima rekao: u kojugod kuću uđete, pozdravite je govoreći: Mir kući ovoj! neka dođe, molimo, onaj mir na ovu kuću, koja je određena za poučavanje mladosti, i na sve, koji stanuju, uče i uče se u njoj. Dostoj se, Gospodine, izbaviti ih i osloboditi od svake nemoći; napuni učitelje u njoj duhom znanja, mudrosti i straha svojega; napuni u njoj učenike svojom milošću, da ono, što se spasonosno i korisno uče, pameću shvate, u srcu zadrže i djelom izvrše, te se u svemu slavi ime tvoje. Na ulazak dakle naš dostoj se blagosloviti † i posvetiti † ovu školu i neka među zidovima ove kuće stanuju Anđeli tvoje svjetlosti, i neka čuvaju nju i one, koji u njoj stanuju, poučavaju i uče se.« Potom blagoslovenom vodom poškropi sobe iznutra i okadi tamjanom.

Potom svećenik objesi na prikladnom mjestu sveti križ govoreći: »Postavi, Gospodine, znak spasenja na ovu kuću, i ne dopusti, da u nju uđe Anđeo ubojnik«. Nato blagoslovi rukom u znak križa sobe i nazočne, te se svi opet u redu vraćaju u crkvu, gdje se služi sv. misa onoga dana.

IV. Od blagoslovenih mjesta, koja služe za stanovanje, blagosiljaju se osobito kuća i škola.

V. Kako je Isus učio po kućama i po zbornicama i otvarao milostivim riječima »oči slijepima« ne mareći za pogibao od zaslijepljenih i nezahvalnih ljudi: tako je Crkva od početka učila svagdje i otvarala škole po svim narodima te ih je vodila k pravoj prosvjeti a s prosvjetom »oslobađala potlačene«. Dok je u poganskom svijetu mogao samo bogataš doći do knjiga i znanja, Crkva se po primjeru Kristovu brinula za siromahe podižući »sirotinjske škole«, kojima su se bavili naročiti redovnici zvani »družba pobožnih škola« osnovana od sv. Josipa Kalasankcija.

Crkva je mati današnjih škola: to mora da prizna, tko je nešto samo učio prave povijesti u školi. Samo zlobni i zaslijepljeni ljudi kao oni protivnici Kristovi u Nazaretu ne će to da vide. Zato Crkvi pristaje pravo, da svoje škole pridrži i nove gradi (c. 1375, 1379). Vjerska i ćudoredna obuka imade biti osnov svakoj naobrazbi. Zato su dužni roditelji i skrbnici, da se pobrinu za kršćanski odgoj djece. U svakoj se nižoj (početničkoj) školi ima prema dobi djece podavati obuka u vjeri; a ta se obuka ima proširiti u srednjim i višim školama (c. 1372—1374). Katolička djeca neka ne polaze nekatoličkih škola; a po mogućnosti ni onih, koje mogu polaziti nekatolička djeca (c. 1374). Obuku vjersku u svim školama ima da nadgleda crkvena vlast (c. 1381).

To su prava Crkve, koja je ona uvijek imala u školama; ta prava Crkva će uvijek braniti, a u tom imade je pomagati sav vjerni katolički narod, ako hoće da sačuva vid svojim očima i odbrani od tlačitelja svoju slobodu.

XIII. BLAGOSLOV MOSTA, KOLA, LAĐE, ZRAKOPLOVA I T. D.

(R. R. Tit. VIII. 9. Ben. 23.—27.)

I. Ljudi ne stoje samo po kućama, ne hode samo nogama, nego se voze kolima po zemlji, plove lađom po vodi, lete zrakoplovom po uzduhu. Svuda treba da ih Bog čuva. Zato se blagosiljaju one sprave, koje ljudima služe, da se voze, plove i lete.

II. Anđeo nosi proroka Habakuka po zraku. Babilonci su se klanjali velikom zmaju. Kralj Kir reče proroku Danijelu: »Ti veliš, da se klanjaš samo Bogu živomu; evo, ne možeš reći da ovaj zmaj nije živ; klanjaj mu se dakle.« Danijel odreče: »Ja se klanjam Bogu svojemu, a ovo nije bog živ. Daj mi vlast, pa ću ubiti zmaja bez mača i toljage.« Kralj mu dopusti. Onda Danijel uzme smole, masti i dlaka, svari sve ovo skupa i načini grude, i dade ih zmaju u žvale, a zmaj prsne. I reče Danijel: »Evo, komu ste služili«. Kad Babilonci to čuju, pobune se i navale na kralja govoreći: »Židov je postao kralj, pogubio je zmaja i pobio svećenike«. Buntovnici navale na kralja, te im on preda Danijela, a oni ga bace u jamu lavsku, gdje je bilo sedam lavova, koji su dobijali svaki dan za hranu dva tijela i dvije ovce; samo sada ne dobiju ništa da bi Danijela proždrli. Danijel bijaše u jami šest dana.

U to vrijeme bijaše prorok Habakuk u Židovskoj, koji je skuhao kašu i udrobio hljeba u zdjelu i pošao je u polje, da donese žeteocima. A anđel Gospodnji reče Habakuku: »Odnesi ručak, što imaš, u Babilon Danijelu, koji je u jami lavskoj«.

Habakuk odgovori: »Gospodine! Babilona ne vidjeh, niti znam za jamu«. Tada ga zgrabi anđeo za kosu navrh glave i ponese ga o kosi glave njegove i postavi ga u Babilon k jami silom duha svojega. I poviče Habakuk govoreći: »Danijele, slugo Božji, uzmi ručak, što ti posla Bog«. I reče Danijel: »Opomenuo si se, Bože, mene, i nisi ostavio onih, koji te ljube«. I ustavši jede. Anđel pak odmah povrati Habakuka na mjesto njegovo.

Sedmi dan dođe kralj, da plače za Danijelom; kad dođe k jami, vidje Danijela, gdje sjedi među lavovima. I kralj poviče: »Velik si, Bože Danijelov«. Potom izvadi ga iz jame, a one, koji su mu radili o glavi, baci u jamu; i lavovi ih proždru za čas pred njim. Onda kralj zakaže: »Neka se svi stanovnici po svoj zemlji boje Boga Danijelova, jer je on izbavitelj čineći znake i čudesa na zemlji, i on je izbavio Danijela iz lavske jame« (Dan. 14, 22—42).

III. 1. Bog je dakle čudesnim načinom načinio brzi put Habakuku u Babilon. Ljude pak sve obdario je mudrošću, da naravskim načinom urede i olakšaju svoje putovanje na zemlji. A na tim putovima ih čuva, ako se uzdaju u njegovu providnost.

Preko rijeka čine ljudi most, da mogu prolaziti. Bog, koji je Izraelce preveo bez lađa preko Crvenoga mora, dao im je te su bez mosta prešli preko Jordana. Jer kad su došli Izraelci do Jordana, po zapovijedi Božjoj prvi svećenici noseći kovčeg zavjetni zađoše u vodu. I čim oni okvasiše noge na kraju vode, ustavi se voda gornja na jednome mjestu, a donja oteče u Mrtvo more. Svećenici stajahu tako dugo u Jordanu, dok sav narod ne prijeđe preko suha korita na drugu stranu. Tu moć Božju priziva i Crkva, kad blagosilja most: »Pristupi, Gospode, poniznim našim molbama i dostoj se blagosloviti ovaj most i sve, koji budu njim prolazili, da u sreći i nesreći ovoga svijeta budu svagda zaštićeni tvojom pomoći.«

2. Da ljudi kamo brže i lakše dođu, trebaju kola. Da Bog koga brzo s jednoga mjesta postavi na drugo, ne uzima odmah ognjenih kola kao za Iliju, nego ga duh njegov odnese kao Filipa đakona na put, kojim je prolazio dvoranin kraljice etiopske sjedeći na kolima i čitajući sv. Pismo. Tim se kolima pridruži Filip i po želji dvoranina uzađe na kola. Na tim se kolima tumačila riječ Božja, na tim je kolima Etiopljanin primio milost obraćenja i krstio se (Dj. ap. 8). Prava blagoslovena kola! Zato se i Crkva spominje toga događaja, kad blagosilja kola. »Milostiv budi, Gospodine Bože, poniznim molbama našim i blagoslovi desnicom svojom ova kola, i pridruži k njima svete anđele svoje, da svagda izbavljaju i čuvaju od svih pogibli one, koji se budu na njima vozili. I kao što si čovjeku Etiopljaninu, koji je sjedio na svojim kolima i čitao Sveto Pismo, dao vjeru i milost preko Levite tvojega Filipa, tako pokaži svojim slugama put spasenja, te pomagani tvojom milošću i prianjajući za dobra djela zasluže vječne radosti poslije svih promjenljivosti ovoga puta i života.«

3. Kolima se voze ljudi po zemlji, a lađom putuju po moru. U knjizi Mudrosti (14, 1—7) lijepo se govori o lađi. Sveti pisac govori o drvu, koje može biti korisno i blagosloveno, ako se od njega čini lađa, ali postaje nekorisno i prokleto, ako se od njega načini idol, krivi bog, te mu se ljudi klanjaju. »Opet drugi kad misli ploviti na lađi i krene se na put po bijesnim valovima, da ga drvo nosi, priziva krhkije drvo. To je drvo (lađu) izmislila želja za dobitkom i vještak ga je sagradio svojim umijećem. Ali tvoja, Oče, providnost upravlja; jer si ti dao put i po moru i tvrdu stazu između valova (prevodeći Izraelce preko Crvenoga mora). Tako si pokazao, da možeš od svega izbaviti, iako se tko da nevješt na more. Ali ti ne ćeš, da budu nedjelatna djela tvoje mudrosti; zato i povjeravaju ljudi svoj život neznatnom drvu, i putujući preko mora na splavu izbave se. Tako i onda kad su na početku propadali oholi divovi, nada svijeta (Noa) utekla je na splav i ostavila je sjeme narodu, jer ju je ravnala tvoja ruka. Jer je blagosloveno drvo, kad se njim izvršuje pravednost.« Te mudre riječi znače: Ljudi ne čine ništa zla, ako grade lađe, da putuju njima u daleke zemlje i traže dobitak. Oni gledaju da što bolje sagrade lađu, da im se ne razbije. Tu imadu pravo, što ne traže, da ih Bog čudom spasava; jer je Bog drvo stvorio, da se drži nad vodom. Ali nije opet dosta uzdati se u moć lađe, nego u Boga, koji sve ravna.

Zato i Crkva blagosilja lađu bilo putničku bilo ribarsku, da je Bog čuva i ravna. »Budi, Gospodine, milostiv našim molitvama i blagoslovi ovu lađu svojom svetom desnicom i sve, koji se budu vozili u njoj, kao što si se dostojao blagosloviti kovčeg Noin, koji je išao u potopu; pruži im, Gospode, desnicu svoju, kako si pružio blaženomu Petru, kad je hodio po moru, i pošlji svojega svetoga Anđela s neba, da je izbavlja i čuva svagda od svih pogibli sa svima, koji budu u njoj. I odvrativši protivštine štiti sluge svoje, da mirno plove i prispiju k željenoj luci, a pošto su svršili sve svoje poslove, da se opet s veseljem natrag povrate k svojima . . . . Bože, koji si postavio čovjeka, da bude gospodar ribama morskim i koji si riječju svojom čudesno napunio mreže apostolima, daj slugama svojim, da se izbave svih pogibli i uhvate veliko mnoštvo riba, i naposljetku da dođu u luku vječnoga spasenja natovarene zaslugama.«

4. Kao što nije protiv volje Božje, da ljudi grade lađe i putuju morem, jer je i sam poučio Nou, kako će sagraditi lađu: tako ljudi čine pravo, ako gledaju, da budu i gospodari uzduhu, i da njim plove. Zato Crkva ima blagoslov i za aeroplane, zrakoplove, balone, uzdušne lađe, avijone, lijetaljke i

kako se sve zovu. »Blagosiljaj, dušo moja, Gospoda! Gospode, Bože moj, uzvišen si veoma. Koji postavljaš oblake za uzlazak svoj, i hodiš na krilima vjetra. Pomolimo se. Bože, koji si sve radi sebe stvorio i sve elemente ovoga svijeta odredio za porabu ljudi, blagoslovi ovu spravu, određenu za zračno putovanje, da služi za veće raširenje slave i časti tvojega imena i da ljudske stvari što brže prenosi . . . . Bože, koji si kuću blažene Djevice Marije utjelovljenjem Sina svojega posvetio i čudesno smjestio u krilu svoje Crkve, blagoslovi ovu spravu, da oni, koji pod zaštitom blažene Djevice u nju stupe, sretno dođu, kamo žele, i nepovrijeđeni se povrate.«

IV. Blagosiljaju se mostovi, kola, željeznice, lađe, zrakoplovi i t. d., da Bog čuva one, koji njima putuju.

V. Mnogo se unesrećilo ljudi, koji idu na zračno putovanje. Zato dolazi čovjeku misao, ne griješe li oni, koji se bave tim poslom. Tu treba imati na umu, da je mnogo ljudi palo s kola i ubilo se, dok se nisu kola tako usavršila, da nema pogibli od njih. Kad su ljudi iznalazili splave i lađe, zacijelo ih se toliko prije potopilo, koliko ih sad pada sa zračne visine. Nitko ne će prekoriti onoga, koji sad ide na lađu i plovi po moru, premda se događa, da lađa nastrada; tako se ne može osuđivati ni onaj, koji se uspinje na balon. Griješi onaj, koji zna, da je sprava nevaljala, pa se na nju diže, gotov da se ubije; kao što griješi vlasnik broda, koji zna, da mu je brod truo, pa uzima na nj putnike. Znajući, da je grešno stavljati svoj život bez potrebe u pogibao, oni, koji grade zračne lađe i njima putuju, tim se opominju i potiču, da spravu što više usavrše, da ne bude pogibeljna za život. Tko samo iz oholosti, pohlepe za dobitkom i slavom, poduzima nesmotrena i pogibeljna lijetanja, taj dakako griješi, a grijeh mu je veći, ako svojom krivnjom izgubi život.

Ali da se ljudi više dižu duhom k nebu nego tijelom, bio bi svakako bolji napredak.

XIV. BLAGOSLOV HRANE I LIJEKOVA.

(R. R. Tit. VIII. c. 13—19. Ben, c. 2. 3. 8. 11. 12. 28. 29. 35—40. 49—60.)

I. Za uzdržavanje života i zdravlja treba čovjeku hrana. Tako je Bog stvorio bilje i životinje, a onda stvorivši čovjeka rekao: to da mu sve služi za hranu. Tako je bilo prije grijeha naređeno od Boga i blagosloveno. Poslije grijeha treba osobito tražiti blagoslov Božji. Zato Isus blagosilja hljebove, blagosilja ribolov.

Kako je Elizej iscijelio vodu i umnožio hranu.

II. 1. Poslije uzeća Ilijina na nebo dođe Elizej u Jerihon. Tada građani rekoše Elizeju: »Gle, dobro je živjeti u ovom

gradu, kao što ti sam, gospodaru, vidiš, ali je voda vrlo zla i zemlja nerodna«. A on reče: »Donesite mi nov sud i metnite u nj soli«. I kad mu donesu, on iziđe na izvor i baci u nj sô i reče: »Ovo veli Gospodin: Iscijelih ovu vodu, da ne bude više u njoj smrti i nerodnosti.« I voda posta zdrava do današnjega dana po riječi Elizejevoj, koju reče (IV. Kralj. 2, 18—22).

2. A neka žena povika k Elizeju: »Moj je muž umro; a sad je došao rukodavalac, da uzme moja dva sina, da mu služe.« A Elizej reče: »Što imaš u kući?« A ona reče: »Nemam ništa do malo ulja, kojim se mažem.« A on joj reče: »Idi i išti u naruč u susjeda svojih praznih sudova ne malo. Pa onda se zatvori u kuću sa sinovima i naljevaj odanle u te sudove, dok se ne napune.« Žena učini tako. Sinovi joj dodavahu sudove, a ona naljevaše. A kad se sudovi napuniše, reče sinu: »Daj mi još jedan sud.« A on joj odgovori: »Nemam«. I stade ulje. Žena kaže to čovjeku Božjemu. A on joj reče: »Idi prodaj ulje i plati rukodavaocu, a od onoga, što preteče, živi ti i sinovi tvoji«. (IV. Kralj. 4, 1—7).

3. Jednom, kad je bio glad, reče Elizej jednome od svojih učenika: »Pristavi lonac i skuhaj zelja«. A jedan otide na polje, da nabere zelja poljskoga, i nađe divlju lozu te nabra s nje divljih tikvica i vrativši se sasiječe ih u lonac sa zeljem ne znajući šta je. Onda usuše drugovima, da jedu. A kad okušaše varivo, povikaše: »Smrt je u loncu, čovječe Božji.« A on reče: »Donesite brašna.« I kad donesoše, sasu u lonac i reče: »Uspi ljudima, neka jedu.« I nije bilo nikakve više gorčine u loncu.

A jedan čovjek donese Elizeju dvadeset hljebova ječmenih i novoga žita u vreći. Elizej reče sluzi: »Daj narodu, da jede!« A sluga odgovori: »Kako to da postavim pred sto ljudi?« Ali mu Elizej reče: »Daj narodu; jer ovo veli Gospodin: Jesti će i preteći će.« I jedoše, i preteče po riječi Gospodnjoj. (IV. Kralj. 4, 38—44).

III. 1. Čudesa, što ih je činio Elizej, imala su u ono vrijeme neznaboštva pokazati, da je samo jedan pravi Bog, stvoritelj svega svijeta, milostiv i dobar svima, koji ga prizivaju. Takih čudesa ne smijemo tražiti od Boga, jer bi to značilo kušati Boga. Ali Bogu se moliti, da zemlja dade rod svoj i da izvede hljeb, koji će krijepiti srce (sile) čovječje, pravo je i dostojno. To čini i Crkva blagosiljajući hranu.

Tako se blagosilja izvor vode, koja služi ljudima za napitak, da »koji iz njega vodu hvataju i piju i njom se služe za druge potrebe, dobiju krepost i zdravlje te hvale Boga posvetitelja i spasitelja.«

2. Blagosilja se vino na dan sv. Ivana Evanđelista na spomen, kako je apostol popio otrov, te mu nije naudio. Ovako Crkva moli, da svi, koji piju od toga vina, budu oslobođeni od otrova i drugih škodljivih stvari — a najviše od grijeha.

Na dan sv. Blaža blagosilja se kruh, vino i voće, da koji od toga blaguju, budu po zagovoru sv. Blaža oslobođeni od grlene bolesti i drugih tjelesnih i duševnih slaboća.

Na Uskrs blagosilja se jagnje (meso), koje nas sjeća na Spasitelja, koji nas je svojom krvlju i smrću otkupio i sebe nam dao za blagovanje. Blagosilja se i kruh kao spomen na sv. večeru; a jaja na spomen Kristova uskrsnuća.

3. Blagosiljajući i drugom zgodom kruh moli Crkva »Gospodina Isusa Krista, hljeb anđelski, hljeb živi vječnoga života, da ga blagoslovi, kako je blagoslovio pet hljebova u pustinji, da svi, koji ga blaguju, dobiju zdravlje tijela i duše«.

S tim su blagoslovom u svezi: blagoslov sjemena, koje se sije; usjeva, kad rastu; vinograda, kad se grožđe puni; gumna, gdje se sprema požeto žito; peć, u kojoj se kruh peče. Pače ima blagoslov za pivo, sir, maslo, mast.

4. Bog je stvorio nesamo bilje, koje služi ljudima za hranu nego i za lijek. I takvo bilje dobija crkveni blagoslov. Znatan je blagoslov bilja na dan Uznesenja bl. Djevice Marije (Veliku Gospu). Prije mise blagosilja svećenik bilje, što ga drži narod u rukama govoreći Ps. 64., u kojem se opisuje, kako je Bog zemlju zaodio krasotama, što iz nje rastu. A onda veli molitvu: »Svemogući vječni Bože, koji se riječju svojom iz ništa stvorio nebo, zemlju, more, vidljivo i nevidljivo, i koji si zapovjedio, da zemlja rodi biljem i drvećem za porabu ljudima i životinjama, i nesamo dao bilje životinjama za hranu nego da im koristi kao lijek u bolestima tijela, molimo te pameću i ustima, da ovo različito bilje blagosloviš i preko one naravske moći, što si im dao, uliješ milost novoga blagoslova, da budu pomoć od svih bolesti i nevolja, kad se u ime tvoje upotrebe za ljude i za stoku . . . Bože, koji si preko Mojsija sluge svojega zapovjedio sinovima Izraelovim, da donesu snopove novih plodova svećenicima na blagoslov, da nose plodove najljepšega drveta i vesele se pred tobom Gospodom Bogom svojim, izlij obilje svojega blagoslova na nas i na snopove novoga žita, novoga bilja i na skup plodova, što tebi sa zahvalnošću prikazujemo i podaj, da budu lijek ljudima i životinjama protiv bolesti, kuge, čirova, otrova, ujeda otrovnih životinja i protiv zasjeda đavolskih, da sa snopovima dobrih djela po zaslugama bl. Djevice Marije, čiju svetkovinu uznesenja slavimo, budemo primljeni onamo, kamo je ona uzeta.«

5. Tako se blagosilja ulje za lijek. Poslije otklinjaja, da svaka moć sotonska odstupi od ulja, blagosilja se ulje molitvom: »Dostoj se, Gospodine Bože, pogledati, blagosloviti i posvetiti ovo ulje, koje si izveo iz soka maslinova i zapovjedio, da se njim mažu nemoćnici, te dobivši zdravlje zahvaljuju tebi Bogu živomu i istinitomu; podaj, molimo, da

se od svake boli i nemoći i zasjeda neprijateljskih oslobode, koji se god budu služili ovim uljem, što ga u ime tvoje blagosiljamo: da svaka nevolja odstupi od tvojega sazdanja, što si ga otkupio dragocjenom krvi Sina svojega, te mu ne naudi ujed stare zmije.«

Uopće se može blagosloviti i svaki lijek, da onomu, koji ga uzima, bude na spasenje duše i tijela.

S tim u svezi stoje i blagoslovi odijela, pojasa, što se nose na čast Isusa Krista, blažene Djevice Marije i svetaca. Blagosiljaju se plahte i omoti za bolesnike i svećenik moli: »Gospodine Isuse Kriste, koji si se dostojao izliječiti od tečenja krvi ženu, koja se dotakla skuta tvojih haljina, i druge mnoge bolesnike, i koji si otjerao bolesti i zle duhove od bolesnika ubruscima i pojasima apostola Pavla, podaj zdravlje duše i tijela onima, koji budu zaogrnuti ovim rubljem.« — Blagosilja se i nosiljka bolesnikova. »Gospode Isuse Kriste, koji si boraveći na zemlji prolazio dobročineći i ozdravljajući svaku bolest i svaku nemoć, koji si uzetomu ležeći na odru vratio zdravlje duše i tijela, pogledaj na samilost slugu svojih, koje obuzima duh prave ljubavi, koji si ti svojim primjerom pokazao i zapovjedio, te su dali načiniti ovu nosiljku, da se na njoj nose ranjeni i nemoćni. Ti, premilostivi Isuse, budi utjeha na putu onima, koji budu smješteni na tu nosiljku. Podaj da ih anđeli tvoji prate, te dođu u miru na mjesto liječenja i ondje dobiju pređašnje zdravlje.«

6. Budući da i životinje služe ljudima za hranu i pribavljanje hrane, to se i one blagosiljaju. Životinje se blagosiljaju, jer ih je i Bog stvarajući ih blagoslovio. Sveto Pismo veli, kad je Bog stvorio životinje u vodi i u zraku, da ih je »blagoslovio govoreći: Rastite i množite se i napunite vodu u moru, i ptice neka se množe na zemlji« (I. Mojs. 1, 22).

Blagoslov ptica glasi: »Bože, stvoritelju cijele naravi, koji si između drugih različitih vrsta stvorenja za porabu ljudskomu rodu dostojao se izvesti iz vode rod ptica, od kojih je tebi Noa izišavši iz kovčega prinesao ugodnu žrtvu, koji si narodu izvedenom iz Egipta razlučivši čisto od nečista dao zapovijed da jedu: molimo te, da ovo čisto meso ptica blagosloviti i posvetiti dostojiš se, da se oni napune blagoslova, koji od toga jedu.«

U blagoslovu pčela veli se: »Bože, koji si zapovjedio, da tvoji sluge zapaljuju u hramu voštanice izvedene od rada pčelinjega, kad se obavlja tajna, u kojoj se zgotavlja i prima presveto tijelo i krv Isusa Krista: neka sađe tvoj sveti blagoslov na ove pčele i košnice, da se množe, plode i čuvaju od svega zla, te plod od njih bude na slavu tvoju, tvojega Sina i Duha Svetoga i bl. Djevice Marije.«

I svilci se blagosiljaju »da oltari Božji budu njihovim radom urešeni, a vjernici sjajući se slave Boga, darovatelja svih dobara«.

Kako goveda i konji pomažu radom čovjeku, dobivaju i oni blagoslov po zagovoru svetoga Antuna, koji je iskušan mnogim napastima s ovoga svijeta otišao neozleđen.

I nad bolesnim blagom izriče se blagoslov, jer bez njih ne može čovjek pravo svršavati svojega rada. Ima i blagoslov za sol i zob, koja im se daje, da bude zdravo. Blagoslov staje ima istu svrhu, pa se spominje u molitvi, kako je »Bog htio, da se jedinorođeni Sin njegov, naš Spasitelj, rodi u štali i da bude metnut u jaslice među dvije životinje.« Tu se spominju riječi Izaije proroka: »Vol poznaje svojega gospodara i magarac jasle svojega gospodina«; zato čovjek, koji je stvoren na sliku Božju i postao malo manji od anđela, ne smije zaboraviti svojega Gospodara Boga i živjeti kao konj i mazga, koji nemaju razuma, nego treba da pozna Boga, početnika svih dobara, i njemu da služi; za primljena dobra zahvaljuje.

IV. Crkva dakle blagosilja sve, što čovjeku služi za uzdržavanje života i zdravlja: pilo, hranu, lijekove, životinje.

V. Slušajući toliki broj blagoslova možda je kome došla na pamet misao, hoće li se spomenuti i blagoslov oružja, na koji se tolika vika podizala. Za umirenje (ili na žalost) onima, koji se za to zanimaju, moramo reći, da toga blagoslova u obredniku rimskom nema. Ali stoji tamo: »Od kuge, glada i rata oslobodi nas, Gospodine.« Ako je u ratu koji svećenik i blagoslovio oružje riječima Pontifikala, taj je blagoslov imao znamenovanje, da pobijedi stvar pravedna i da se ljudi što prije okane boja. Koji uza sve to još ne miruju, nego neprestano to svećenicima spočituju, te ih žele vrijeđati i ponizivati, znak je, da ih na to ne potiče miroljubivost nego mržnja, želja za svađom, uvredama, bojem i ratom. Toga blagoslova nije svećenicima spoticao nitko od ljudi čestitih i mirnih, nego oni, kojima iz očiju sijevaše bjesnoća i krv. To su »zatočnici mira«, koji ne daju drugomu mira.

XV. BLAGOSLOV VODE ZA ŠKROPLJENJE.

(D. K. 199. R. R. Tit. VIII. c. 1, 2. Ben. r. c. 1).

I. Kad svećenik što blagosilja, onda to blagoslovenom vodom poškropi. Zato je potrebno da vidimo, kako se sama voda blagosilja.

A prije toga kazat ćemo nešto o porabi vode u Mojsijevu bogosluženju.

II. 1. Gospodin reče Mojsiju na gori Sinaju: »Načini umivaonicu od mjedi s podnožjem za umivanje; i metni je između šatora svjedočanstva i žrtvenika. I ulij u nju

vode, da peru u njoj Aron i sinovi njegovi sebi ruke i noge, kad idu u šator od svjedočanstva i kad pristupaju k žrtveniku, da prinesu na njem kâd Gospodu, da ne bi umrli. To neka bude uredba vječna njemu i potomstvu njegovu.« — Tako dade Mojsije načiniti umivaonicu od ogledala onih žena, koje su stražile na vratima šatora i postavi je na određeno mjesto. (Žene su dolazile i radile mnoge stvari za sveti šator od platna, te su za umivaonicu dale svoja metalna ogledala). (II. Mojs. 30, 17—21; 38, 8; 40, 28—30).

Kad je poslije Salomon sagradio hram, dao je načiniti veliku umivaonicu od mjedi nazvanu mjedeno more, koja je imala deset lakata od jednoga kraja do drugoga, a unaokolo trideset lakata. Stajala je na dvanaest volova, od kojih tri gledahu na sjever, tri na zapad, tri na jug, a tri na istok; a zadnja im je strana bila sakrivena unutra. Ta je umivaonica služila svećenicima; a za pranje žrtava bilo je načinjeno deset manjih umivaonica. (III. Kralj. 7, 23—26. II. Dnev. 4, 2—6).

2. Kad je taj hram bio razoren, prorok je Ezekiel gledao u viđenju novi hram; vidio je, kako iz hrama od žrtvenika za žrtve paljenice teku vode u velikom obilju prema istoku i izlijevaju se kao rijeka u Mrtvo more. Sve, do čega je došla ta voda, postalo je zdravo, pače i Mrtvo more postalo je zdravo i živo; i ribari će stojati kraj obala njegovih i bit će riba svakojakih vrlo mnogo kao u Velikom moru. A bare njegove i glibovi ne će biti zdravi, nego će ostati slani. A kraj rijeke otud i odovud rasti će drveta svakojaka, koja će rađati svakog mjeseca nov rod, jer joj voda teče iz svetinje; zato će rod njihov biti za jelo i lišće njihovo za lijek (Ezek. 47, 1—12). Tim riječima opisuje prorok sjaj kraljevstva Spasiteljeva na zemlji i na nebu. Voda silna označuje obilje milosti, što dolaze od žrtvenika Križa, koje daju život duhovni svima, koji se nalaze u Crkvi; toga života nemaju oni izvan Crkve. Ribari su apostoli; ribe su ljudi, koji u velikom mnoštvu prigrljuju evanđelje.

3. U potonje vrijeme Židovi su svetkovali praznik sjenica ovako. Sedam dana svaki dan zahvatio bi svećenik zlatnom posudom vode iz vrela Siloa i donio bi je u unutrašnje dvorište hrama. Čim je stupio u dvorište, odmah bi svećenici zatrubili u trublje, a vodu mu je uzeo drugi svećenik, koji je sa zborom svećenika i naroda pjevao riječi proroka Izaije (12, 3): »Crpsti ćete s veseljem vodu iz izvora Spasiteljevih.« Onda je svećenik donio vodu na oltar, pomiješao je s vinom i izlio kraj oltara. Dok se voda izlijevala, svirala su i udarala svake vrsti glasila i nastalo je tako veselje, da ga nije bilo takova nadaleko. To je izlijevanje sjećalo narod na vodu, što ju je Mojsije izveo iz pećine, a ta je pećina znamenovala Krista, kako to govore proroci i sv. Pavao. Tako je i sam Spasitelj govorio jednom na zadnji dan toga praznika: »Ako je tko žedan, neka dođe k meni i pije! Tko vjeruje u me, iz njegova će tijela, kako veli

Pismo, poteći rijeke žive vode.« A to je govorio za Duha, što će ga primiti oni, koji vjeruju u njega (Iv. 7, 37 sl).

III. 1. Ako je tako znamenovanje imala voda u Starom Zavjetu, nije čudo, da i Crkva želi blagosiljajući vodu, da se vjernici sjećaju tajna, koje voda označuje. Što su si svećenici prije žrtvovanja prali ruke i noge, imalo ih je to sjećati na duševnu čistoću, s kojom su trebali pristupati k svetim činima. Zato i Crkva blagoslovenu vodu stavlja u posude na ulazu u hram, da se sjetimo, kako nam valja čista srca dolaziti k službi Božjoj, osobito pak k svetoj pričesti. A kako voda znači i milosti Spasiteljeve, želi Crkva, da se vjernici blagoslovenom vodom služe, vjerujući u pomoć Spasiteljevu, te će dobiti tim sakramentićem milosti za dušu i tijelo.

Dva su osobita blagoslova vode: jedan običan nedjeljom i kadgod treba, drugi u predvečerje Bogojavljenja.

2. U nedjelju i kadgod treba, pripravi se sol i čista voda, koja će se blagosloviti u crkvi ili u sakristiji. Svećenik u roketi i s ljubičastom stolom veli: »Pomoć naša u ime Gospodnje.« O. »Koji je stvorio nebo i zemlju.«

Onda otklinje sol. »Otklinjem te, stvore soli, Bogom † živim, Bogom † pravim, Bogom † svetim, Bogom, koji je zapovjedio Elizeju, da te baci u vodu, da se iscijeli neplodnost vode: da postaneš sol otkleta za spas vjernika, da budeš svima, koji te uzmu, zdravlje duše i tijela. Neka pobjegne i otide iz mjesta, gdje budeš prosuta, svaka nepodobnost i nepravda i prevrtljivost đavolske prijevare i svaki nečisti duh, zaklet onim, koji će doći suditi žive i mrtve i svijet ognjem.« Zatim otklinje vodu i moli molitvu: »Bože, koji si za spasenje ljudi ustanovio najveće sakramente vodom, ulij ovom elementu krepost svojega blagoslova, da tvoj stvor služeći tvojim tajnama dobije moć božanske milosti, da odgoni bijesove i otjera bolesti. I štogod ova voda poškropi u kućama ili u mjestima vjernika, neka bude bez svake nečistoće, neka se oslobodi od štete; neka tamo ne stanuje duh kužni ni zrak pokvareni; neka se uklone sve zasjede sakritoga neprijatelja, i ako ima što, da zavidi nepovrijeđenosti stanovnika ili pokoju, neka pobjegne pred škropljenjem ove vode; da zdravlje traženo prizivanjem tvojega imena bude branjeno od svakoga napadanja. Po Gospodu našem . . .«

Onda svećenik metne sol u vodu u znak križa i veli jedamput: »Miješanje soli i vode zajedno neka bude, u ime Oca †, i Sina †, i Duha Svetoga †. Amen. Gospodin s vama. I s duhom tvojim. Pomolimo se. Bože, kralju nepredobitna carstva, koji gnječiš sile protivničkoga gospodstva, koji nadvlađuješ bjesnoću ričućega neprijatelja, tebe molimo, da ovu sol i vodu posvetiš, te gdjegod se njome pokropi, prizivanjem tvojega svetoga imena da se otjera svako uznemirivanje nečistoga duha, i neka bude s nama svagdje Duh Sveti.«

3. Svećenik nedjeljom došavši k oltaru, da služi sv. misu, pokropi oltar, sebe i narod govoreći: »Pokropi me, Gospode, isopom, i očistit ću se; operi me, i bit ću bjelji od snijega.« U uskrsno vrijeme mjesto toga kaže: »Vidjeh vodu gdje izlazi iz hrama s desne strane, aleluja; i svi, do kojih je došla ta voda, spaseni su i govorit će: aleluja, aleluja«. Onda kaže molitvu, da bi Bog poslao svetoga Anđela s neba, i sve nas čuvao.

4. U predvečerje Bogojavljenja blagosilja se voda osobitim obredom. Pjevaju se Litanije Svetih, neki Psalmi (28: »Gospodin je načinio sebi stan nad vodama«; 25: »Sila rijeke razveseljuje grad Božji«; 146: »Gospod pokriva nebo oblacima i pripravlja dažd zemlji. Izvodi sijeno na gorama i bilje da služi ljudima«). Nato govori Zaklinjanje protiv sotone i anđela odmetnika. Onda pjevači pjevaju: »Danas se Crkva združila sa zaručnikom, jer je Krist na Jordanu oprao njezine zloće; trče s darovima Mudraci na kraljevsku svadbu, i vinu načinjenu od vode vesele se gosti. Aleluja.« Na Bogojavljenje se naime slave tri događaja: Kako su se došli pokloniti Isusu mudraci (tri Kralja), kako se Isus krstio na Jordanu, i kako je na svadbi u Kani pretvorio vodu u vino. I jer se spominju događaji, gdje se ističe voda: zato se i voda blagosilja.

Pjeva se potom slavna pjesma Zaharijina: Blagosloven . . . ili Marijina: Veliča . . . Nato kaže svećenik molitvu o Bogojavljenju: »Bože, koji si na današnji dan prehodnicom zvijezdom objavio narodima Jedinorođenca svojega; podaj milostivo, da mi, koji smo te već vjerom spoznali, budemo dovedeni do gledanja tvojega lica.«

Potom blagosilja sol i vodu kao obično i metne sol u vodu, pa blagoslovenom vodom poškropi narod. Naposljetku se svečano pjeva: »Tebe Boga hvalimo«.

Ta se voda daje vjernicima, da se njom služe u kući i kod bolesnika.

5. U nekim krajevima o Bogojavljenju obilazi svećenik domove vjernika i blagosilja kuće (križec = križić, jer obilazi s križem). Blagoslovi kredu, da oni, kojima se njom na vratima kuće napišu imena svetih Gašpara, Melkijora i Baltazara, po njihovu zagovoru dobiju zdravlje tijelu i zaštitu duši.

Došavši u kuću veli svećenik: »Mir ovoj kući. I svima, koji stanuju u njoj. Od istoka dođoše Mudraci u Betlehem, da se poklone Gospodinu i otvorivši dare svoje darovaše mu dragocjene dare: zlato Kralju velikomu, tamjan Bogu pravomu i miro za pogreb njegov. Aleluja. Veliča duša moja . . . Bože, koji si na današnji dan . . . Rasvijetli se, rasvijetli, Jeruzaleme, jer je došla svjetlost tvoja i slava Gospodnja izišla je nad tobom, Isus Krist od Marije Djevice. Blagoslovi, Gospodine Bože, ovu kuću, da bude u njoj zdravlje, čistoća, poniznost, dobrota, krotkost . . .

6. Spomenimo još ovdje, da se na Bogojavljenje blagosiljaju na spomen darova svetih Kraljeva: zlato, tamjan i mirha (pomast).

IV. 199. Kako treba napose služiti se blagoslovenom vodom? Pobožan kršćanin škropi se blagoslovenom vodom kod kuće i u crkvi i moli usto Boga, da bi ga čuvao od sviju pogibli duše i tijela.

V. Služimo se dakle svetim stvarima a osobito blagoslovenom vodom dostojno i pobožno, ali i razborito. Ako se i meće sol u vodu, da se voda tako brzo ne pokvari, ipak, ako se ostavi što duže, može se pokvariti. Zato ne valja njom ispirati oči ili je davati bolesniku piti; no namočiti u nju prst i dotaknuti se čela ne će škoditi nego pače koristiti i tijelu i duši. Samo se đavo boji svete vode. Čovjek se kršćanin od nje neka ne straši.

B. Molitva.

XVI. ŠTO JE MOLITVA?

(D. K. 200. 201. R. K. IV. 1, 1. 3, 1—7; 6, 1—4).

I. Od načina ili sredstava, koja nam daju milost Božju, spominjali smo svete sakramente i sakramentale. Preostaje nam, da govorimo još o jednom sredstvu, kojim dobivamo blagodati Božje, a to je molitva. Često smo već tu riječ spominjali, te se čini, da je svima jasno što znači. No ipak nije svima pravo poznato, što je zapravo molitva, te zato i ne znadu moliti, kako treba. Do toga pak, da čovjek zna moliti, stoji nesamo molitva nego i cijeli život; jer sveti Augustin kaže: »Tko se naučio dobro moliti, taj se naučio i dobro živjeti«. — Zato je potrebno, da budemo dobro poučeni o molitvi.

Primjer dobre molitve daje bl. Djevica Marija.

II. Kad je bl. Djevica Marija primila vijest od arhanđela Gabrijela, da je izabrana za Majku Sinu Božjemu, i čula, da će i rođakinja njezina Elizabeta roditi sina u starosti svojoj — od veselja otišla je k Elizabeti, da je pozdravi. A kad je i Elizabeta pozdravila Mariju i nazvala je blaženom, onda je Marija uznesena od velike ljubavi i zahvalnosti prema Bogu slavila Boga ovom molitvom u pjesmi: »Veliča duša moja Gospoda. I obradova se duh moj u Bogu, spasu mojemu. Što je pogledao na poniženje službenice svoje; jer gle, odsad će me zvati blaženom svi naraštaji. Jer mi je učinio velike stvari onaj, koji je silan, i sveto je ime njegovo. I milosrđe je njegovo od koljena do koljena onima, koji ga se boje. Učini silu rukom svojom, rasprši ohole u mislima srca njihova. Zbaci mogućnike s prijestola, i podiže poniženе. Gladne napuni dobara, a bogate otpusti prazne. Primio je Izraela, slugu svojega, opomenuvši se milosrđa svojega. Kako je obećao ocima našim, Abrahamu i potomstvu njegovu do vijeka« (Luk. 1, 46—55).

III. 1. U svojoj molitvi veli Marija: obradovao se duh moj u Bogu. Molitva nije samo u pameti, ona je većma u srcu, u osjećanju. Možemo na Boga misliti i mislimo na pr. učeći se nauk vjere; ali to nije molitva. Onda tek naše mišljenje postaje molitva, kad naše srce osjeća divljenje pred Božjim svemogućstvom, pred Onim koji je »silan«; kad našim srcem oblada »radost« pred Onim, od koga dolazi spas; kad nam srce steže strah pred Onim, koji »raspršuje ohole«; kad se srce giblje nadom u »obećanja« Onoga, u koga je milosrđe; kad naše srce gori od ljubavi k Onomu, koji »gladne napunja dobara«. Jednom riječju moliti reći će dići pamet i srce k Bogu.

2. Sva osjećanja našega srca kod molitve mogu se svrstati na troje. Kad se Bogu divimo radi njegova svemogućstva, ljepote, istine, pravednosti i drugih njegovih savršenstva, onda s Marijom slavimo sveto ime njegovo. Kad pomišljamo njegovo milosrđe, dobrotu i dobročinstva, »velike stvari, koje nam je učinio«: onda naše srce obuzima čuvstvo, kojim Bogu zahvaljujemo. Kad izjavljujemo srcem i riječima ufanje u njegova obećanja, onda Boga prosimo, ili kako se obično veli molimo. Tako imadu tri vrste ili dijela molitve, koje već apostol spominje u poslanici učeniku svojemu Timoteju opominjući, da se pobožno i sveto moli. On veli (I. Tim. 2, 1): »Molim, da se prije svega čine molbe, molitve, prošnje, zahvaljivanja za sve ljude«.

Da ove tri stvari čine molitvu, vidimo odatle, što se tako i ljudima molimo. Najprije ističemo i kao slavimo njihovu dobrotu i ljubav: »Vi ste tako dobar i poznat s ljubavi, koju imate prema sirotinji«. Zatim prosimo neku stvar: »Zato vas molim, učinite mi to«; a napokon dodajemo: »Bit ću vam zato svagda zahvalan«.

Dvije potonje stvari jesu kao glavni dijelovi molitve, to jest molba i zahvaljivanje, iz kojih izlazi sve drugo. Jer k Bogu dolazimo, da slaveći ga i poštujući ga ili što od njega izmolimo, ili da mu zahvaljujemo za dobročinstva, kojima nas njegova dobrota neprestano urešuje i napunja. Jedan i drugi taj najpotrebniji dio molitve izriče sam Bog na usta Davidova ovim riječima (Ps. 49, 15): »Prizovi me u dan nevolje; izbavit ću te, te ćeš me slaviti«. A pogledamo li nevolju i bijedu ljudsku, tko je te ne bi znao, koliko nam treba Božje darežljivosti i dobrote?

A kako Bog voli ljudski rod, kako je njegova dobrota izlivena na nas, razabiru svi, koji imadu oči i pamet. Jer kamogod bacimo pogled, kamogod okrenemo misao, odasvud nam dolazi čudesna svjetlost Božje dobrote i milosti. Jer što imadu ljudi, da nije došlo od darežljivosti Božje? Pa ako su sve to darovi i pokloni njegove dobrote, kako da svi iz svih sila ne slave najvećega dobročinca Boga, kako da mu ne zahvaljuju?

3. No kad što od Boga molimo, ili mu se zahvaljujemo, u tom ima više stepena, od kojih je jedan veći i savršeniji od drugoga. A i kod molitve dužnost nam je svima, da idemo za onim, što je savršenije, da što savršenije molimo. A koji je to najbolji način i najviši stepen molitve? To je onaj, kojim se služe pobožni i pravedni ljudi. Oni utvrđeni tvrdom vjerom dolaze do toga stepena molitve, te na tom stepenu mogu razmišljati neomeđenu Božju moć, neizmjernu njegovu dobrotu i mudrost. Tu dolaze do izvjesne nade, da će dobiti sve što sad mole i onu silu neizrečenih dobara, što ih je Bog obećao onima, koji njegovu pomoć traže pobožno i od srca. Tima dvama kao krilima nošena na nebo dolazi duša gorućom težnjom k Bogu, te ga hvali i slavi, što ju je obdario silnim dobročinstvima; a onda mu s osobitom ljubavi i poštovanjem kao jedinorođeni sin svojemu predragomu ocu izlaže pouzdano, što mu treba. Taj način moljenja sveto Pismo zove riječju »izlijevanje«. Jer Prorok (Ps. 141, 3. I. Kralj. 1, 15) kaže: »Izlijevam pred očima njegovim molitvu svoju, i izjavljam pred njim svoju nevolju«. Ta riječ znači: da se ništa ne prešućuje, ništa ne taji, nego onaj, koji je došao da moli, sve izlijeva pribjegavajući u krilo predragoga oca Boga. Jer na to nas nuka nebeska nauka onim riječima (Ps. 61, 9): »Izlijte pred njim srca svoja«; i (Ps. 54, 23): »Baci na Gospodina brigu svoju«. Taj način moljenja označuje sv. Augustin, kad veli u knjizi, kojoj je napis: Priručnik (c. 7): »Što vjera vjeruje, to nada i ljubav moli«.

4. Na drugom su stepenu oni, koji su pritiješnjeni smrtnim grijesima, ali se ipak onom vjerom, koja se zove mrtva (Jak. 2, 17), nastoje podignuti i uzaći k Bogu; ali radi zamrlih sila i radi velike slaboće vjere ne mogu se dići više nad zemljom. Ali poznavajući svoje grijehe i mučeni savješću i bolju nad njima ponizno i strveno kajući se izdaleka mole oproštenje od Boga i mir. Njihovu molitvu Bog prima, njihove molbe sluša, pače takve ljude Bog milostivo priziva (Mat. 11, 28): »Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti«. Iz broja njihova bio je i onaj publikan (Luk. 18, 10 sl.), koji se nije usudio ni očiju podignuti k nebu, a ipak je »izišao iz hrama opravdan više nego farizej«.

5. Na nekom su stepenu i oni, koji još nisu dobili svjetla vjere; ali kad Božja dobrota užeže malu luč njihove naravi, svom silom se potiču, da žele i traže istinu i mole se mnogo, da budu poučeni. I ako ustraju u svojoj volji, Božja dobrota ne odbacuje njihova nastojanja. To nam potvrđuje primjer

stotinika Kornelija (Dj. ap. 10, 2). Jer nikomu nisu zatvorena vrata Božje dobrote, tko ih god od srca traži.

6. Na posljednjem su stepenu oni, koji nesamo što se ne kaju za svoje zločine i opačine, nego još skupljaju grijehe na grijehe; a ne srame se često od Boga moliti oproštenje grijeha, u kojima žele ostati. U takvom stanju ne bi smjeli usuditi se ni u ljudi tražiti oproštenja. Njihovu molitvu Bog ne sluša; tako je pisano o Antiohu (II. Mak. 9, 13): »Taj se zlikovac molio Gospodinu, od kojega nije imao dobiti oproštenja«.

IV. 200. Što će reći moliti? Moliti reći će: dići pamet i srce k Bogu. — 201. Zašto molimo? Molimo ili da Boga slavimo, ili da mu zahvalimo, ili da ga za što prosimo.

V. Tri su eto razloga, za što se Bogu molimo. Ima ljudi, koji se mole samo onda, kad se nalaze u kakvoj nevolji. Ti dakle samo Boga prose. Pa kad dobiju, što su molili, zaboravljaju se zahvaljivati. Takve je Isus prekorio. Kad ga je jednom deset gubavih molilo, da ih očisti, poslao ih je k svećeniku, da se prijave, te su se na putu očistili. Ali se samo jedan vratio te mu zahvalio. A Isus reče: »Nisu li se očistila desetorica? A devetorica gdje su? Nije se nijedan našao da Bogu zahvali osim ovaj Samarjanin.« Nezahvalnost je ružna opačina, a zahvalnost je najbolji način, da dobijemo nova dobročinstva. Zato i sv. Pavao opominje: »Na svačemu zahvaljujte; jer to hoće Bog od vas u Kristu Isusu« (I. Sol. 5, 18). Ali kao što ljubav k Bogu treba da bude što savršenija, tako i molitva naša neka dođe do najvišega stepena: da Boga slavimo što je sam u sebi dobar, a nesamo što je nama dobar.

XVII. POTREBA MOLITVE.

(D. K. 202—204. R. K. IV. 1, 2—4).

I. Već iz onoga, što smo govorili: zašto molimo? vidi se da je molitva potrebna. Bog je sve na svijetu stvorio sebi na slavu, dakle i čovjeka. Čovjek treba da slavi Boga. To čini molitvom. Za dobročinstva treba Bogu zahvaljivati; dakle moliti. A da moramo moliti, da od Boga dobijemo, što nam treba, to vidimo iz nauke Isusove i njegova primjera.

Isus uči, da moramo moliti u priči o nepravednom sucu.

II. 1. Isus je govorio priču, kako se treba svagda moliti i nikad ne smalaksati. U jednom gradu bio je neki sudac, koji se nije bojao Boga i nije se stidio ljudi. U tom je gradu bila i neka udovica, koja je dolazila k njemu govoreći: »Obrani me od mojega suparnika«. I nije htio dugo. A najposlije pomisli u sebi: »Ako se i Boga ne bojim i ljudi ne stidim, ipak ću obraniti ovu udovicu, kad mi dosađuje, da napokon ne dođe te me izgrdi.« Tada reče Gospodin: »Čujte, što govori nepravedni sudac. A kamo li Bog ne će obraniti svojih izabranih, koji vapiju k njemu dan i noć, premda za njihovo dobro nešto kasni. Kažem vam, da će ih brzo obraniti« (Luk. 18, 1—8).

2. Što je Isus učio, da treba svagda moliti, to je i sam primjerom potvrdio, jer i on se molio, te je čitave noći provodio u molitvi Božjoj (Luk 6, 12). I učenici njegovi osjećali su potrebu molitve; zato kad se jednom Isus molio na nekom mjestu i kad je svršio molitvu, reče mu jedan od učenika njegovih: »Gospodine! uči nas moliti, kao što je i Ivan naučio svoje učenike«. Tada ih je Isus naučio onu divnu molitvu: Očenaš. A potom, da im što jače istakne potrebu molitve, reče im priču: »Koji od vas da ima prijatelja, i otide mu u ponoći i reče mu: Prijatelju! daj mi tri hljeba u zajam, jer mi je došao prijatelj s puta, i nemam mu što postaviti. A on iz nutra da odgovori: Ne uznemiruj me; već su vrata zatvorena, i djeca su moja sa mnom, ne mogu ustati i dati ti. Ako on ne prestane kucati, kažem vam, ako i ne ustane da mu da zato, što mu je prijatelj, ali radi dosađivanja njegova ustat će i dat će mu, kolikogod treba. I ja vam kažem: Ištite, i dat će vam se; tražite, i naći ćete; kucajte, i otvorit će vam se. Jer svaki, koji ište, prima; i koji kuca, otvara mu se« (Luk. 11, 1—10).

III. 1. Jasno je dakle, da je molitva po nauci Spasiteljevoj potrebna; nije ona samo tako potrebna, što bi bila savjetovana, nego je potrebna, jer je Bog tako zapovjedio. To izriču riječi Krista Gospodina: »Treba svagda moliti«. Tu potrebu molitve pokazuje i Crkva onim uvodom u molitvu Gospodnju, kad prije nego što svećenik u svetoj misi moli Očenaš, ovako kaže: »Spasonosnim zapovijedima opomenuti i božanskom naredbom poučeni usuđujemo se govoriti: Očenaš . . .«

2. Potrebu molitve nisu samo osjećali apostoli, nego su učili one, koji su pristali uz vjeru Isusa Krista, da im je dužnost moliti se. Petar i Ivan brižno opominju pobožne vjernike, da se mole. Tako po primjeru Spasiteljevu sv. Petar (I. 4, 7) opominje vjerne: »Budite mudri i bdijte u molitvama«. A sv. Ivan (I. 5, 14—16) piše: »Ovo je pouzdanje, koje imamo prema Bogu, da ako što molimo po volji njegovoj, sluša nas. I kad znamo, da nas sluša štogod molimo, znamo, da ćemo dobiti, što ištemo od njega. Ako tko vidi brata svojega, da griješi, neka moli, i dat će mu život.« A na mnogo mjesta sv. Pavao opominje kršćane jednakim načinom, da se mole: »Molite se bez prestanka. Na svemu zahvaljujte, jer to hoće Bog od vas u Kristu Isusu« (I. Sol. 5, 17. 18). »Prionite uz molitvu, bdijte u njoj sa zahvaljivanjem, moleći se i za nas ujedno, da Bog otvori vrata našem propovijedanju« (Kol. 4, 2. 3). »Ne brinite se ni za što, nego u svem molitvom i moljenjem sa zahvaljivanjem prošnje vaše neka se javljaju pred Bogom« (Filip 4, 6). »U molitvi budite postojani« (Rim. 12, 12).

3. Nama treba mnogo dobra i mnogo pomoći, da zaštitimo svoju dušu i tijelo. Zato nam se treba utjecati molitvi kao najboljemu tumaču naših potreba; ona nam pribavlja, što trebamo. Jer kako Bog nikomu nije ništa dužan, ne preostaje drugo, nego da moljenjem tražimo od njega, što nam je potrebno. Bog nam je dao molitvu kao oruđe, koje nam je nužno, da dobijemo, što želimo.

4. Molitva je potrebna, jer neke stvari i ne možemo dobiti nego samo njezinom pripomoći. Svete molitve imadu osobitu onu moć, kojom se najviše izgone bijesovi. Jer ima rod đavolji, koji se ne može izagnati, nego samo postom i molitvom (Mat. 17, 20). Zato od sebe odbacuju veliki dobitak osobitih darova, koji se ne služe običajem i vježbanjem, da pobožno i revno mole. Nije potrebna samo čedna nego i česta molitva, da dobiješ, što želiš. »Jer«, kako veli sv. Jeronim (u gl. 7. Mat.), »pisano je: Svakomu, koji traži, daje se; ako se tebi ne daje, zato se ne daje, jer ne tražiš; ištite dakle, i primit ćete.«

5. A što kaže sv. Jeronim, s tim se slažu i drugi sveti oci. Tako piše, na pr. sv. Augustin (Lib. 2. de pecc.): »Ne možemo iskazati riječima, kako je pogibeljno i protivno našemu spasenju, pače samoj vjeri, u kojoj smo odgojeni i pobožnosti, kojom poštujemo Boga; ako se Gospodinu ne molimo.« I opet (Lib. 2. de bono persev.) veli: »Stoji, da je Bog nešto pripravio onima, koji ne mole, kao početak vjere; drugo pak je pripravio samo onima, koji mole, kao na pr. da ustraju do svršetka.« Po riječima dakle sv. Augustina bez molitve ne bismo dobili milosti, da možemo ustrajati u dobru do svršetka.

6. No odmah iz riječi sv. Augustina razabiremo, da Bog daje neke milosti ljudima, a da zato nisu molili. Djeca, koja još nisu došla k razumu, spasavaju se i bez molitve. Tako Bog daje čovjeku milost za početak vjere, koja je osnov našemu spasenju, prije nego što je čovjek to molio. Već od prije znamo, da je milost nezasluženi dar Božji: dakle takav dar, koji molitvom ne možemo zaslužiti. Milošću (posvetnom) tek postaje molitva zaslužno dobro djelo, kojim zaslužujemo umnoženje milosti i vječno blaženstvo. Molitva je potrebna onomu, koji je došao k razumu; potrebna je, da možemo ostati u milosti, opirati se napastima prema riječima Kristovim: »Bdijte i molite se, da ne padnete u napast« (Mat. 26, 41).

7. Veoma je plitak izgovor, kad tko veli: Ne treba moliti, jer Bog zna, što nam treba. Istina je, da Bog najbolje zna, što nam treba. Mi ne molimo zato, da Bogu nešto kažemo, što on ne bi znao. To bi bilo neznabožački. Zato od takova mišljenja odvraća Isus veleći: »Kad se molite, ne govorite mnogo kao neznabošci, koji misle, da će biti uslišeni za mnoge

svoje riječi. Ne idite dakle za njima; jer zna otac vaš, što vam treba, prije negoli ga zamolite« (Mat. 6, 7—8). Da Isus tim nije rekao, da ne treba moliti; vidi se potom, jer je i prije i poslije tih riječi učio, kako treba moliti.

I roditelji znadu, što djeci treba; pa ipak traže, da ih djeca mole. Tim se djeca uče, da u roditelja vide i priznaju svoje dobročince. Tako bi Bog i nama mogao obilato udijeliti sve, a da ga ne tražimo, pače da i ne mislimo, kao što daje nerazumnim životinjama sve, što im je potrebno za život; ali predobrostivi Otac hoće, da ga djeca zovu; hoće, da proseći svaki dan sve više posvjedočava i očituje svoju dobrotu k nama dajući nam, što tražimo.

IV. 202. Je li molitva svakomu za spasenje potrebita? Molitva je svakomu, koji je došao k razumu, za spasenje potrebita. — 203. Zašto je molitva svakomu potrebita? Molitva je svakomu potrebita: 1) jer je Bog zapovjedio moliti, 2) jer mi bez molitve ne bismo dobili milosti, kojih trebamo, da možemo ustrajati u dobru do svršetka. — 204. Zar ne zna Bog i bez naše molitve, što nam treba? Bog doista zna bez naše molitve, što nam treba; no mi ne molimo zato, da Bogu kažemo, što nam treba, već da Boga priznamo kao darovatelja svega dobra, te molitvom posvjedočimo, kako smo u svemu o njemu ovisni, pa tako budemo vredniji njegovih darova.

V. Nema dakle sumnje, da smo dužni moliti. Ta dužnost nosi sobom lakoću i veselje; zato i Isus veli: »Ištite i primit ćete, da radost vaša bude potpuna« (Iv. 16, 24). O tom ćemo čuti dalje govoreći o koristi molitve.

XVIII. KORIST MOLITVE.

(D. K. 205. 212. R. K. IV. 2, 1—11.)

I. Sve, što nama Bog nalaže, ide na naše dobro: tako je dužnost zajedno i korist. Ovako i molitva nije samo naša dužnost, nego je s tom dužnosti spojena i velika korist. To izriču riječi Spasiteljeve: »Ištite i primit ćete«.

Kako je velika moć molitve a potom i korist, učio je Isus pričom o nepravednom sucu. Ako kod ljudi može molitva mnogo, tako molitva ima veliku moć kod Boga.

II. 1. Čuli smo govoreći o prizivanju svetih, kako se s Jakobom borio Anđeo Gospodnji. Ta borba bila je jaka molitva, kojom se dao sam Bog nadvladati. Da je tako, pokazuje nam sličan događaj, kad se Mojsije molio Bogu.

2. Kad je narod izraelski kod Sinaja prekršio zapovijed Božju i klanjao zlatnomu teletu, reče Bog Mojsiju na gori: »Vidim, da je narod ovaj tvrda vrata; pusti me, da se raspali gnjev moj na njih i da ih istrijebim, a od tebe da načinim narod velik.« Ali se Mojsije pomoli Gospodinu, da oprosti opačinu narodu. I umiri se Gospod i ne učini narodu zlo, koje bijaše rekao« (II. Mojs. 32, 7—14). One riječi: »Pusti me!« označuju, kako je Mojsijeva molitva kao silila samoga Boga, i nadvladala njegovu srdžbu.

I kad je Mojsije drugi put bio na gori Sinajskoj i molio se Bogu, da i dalje vodi svoj narod, bila je ta molitva mila Gospodinu. I kad je silazio s gore noseći nove ploče zakonske, sjalo se njegovo lice, jer je Gospodin govorio s njim; zato se narod bojao pristupiti k njemu. Kad im je kazao riječi Gospodnje, zastirao je lice; a kad je dolazio pred Gospodina, da govori s njim, skidao je pokrivalo (II. Mojs. 34, 29—35).

III. 1. Svi ti događaji pokazuju nam, kolika je sila i korist u molitvi. Molitva se, kako veli sv. Jeronim (Comm. in Jer. q. 1. c. 7. v. 16), opire srdžbi Božjoj. Bog je tako rekao Mojsiju: »Pusti me!« jer je priječio svojom molitvom izvršenje Božje kazne.

Ona potreba molitve ima preslatku korist, koja daje iz sebe preobilne plodove, što ih kaže Sv. Pismo. Iz obilja primjera izabrat ćemo neke. Prvi je plod, koji odatle dobivamo, što moleći se dajemo čast Bogu. Molitva je čin, kojim poštujemo Boga, te se u Sv. Pismu poređuje tamjanu. »Neka se diže«, veli Prorok (Ps. 140, 2), i molitva moja kao tamjan pred licem tvojim«. Tim načinom ispovijedamo, da smo podložni Bogu, kad ga priznajemo i slavimo kao početnika svih dobara, u kojega jedinoga gledamo, jer ga držimo za jedinu zaštitu i utočište našega spasenja. Na taj nas plod opominju i one riječi (Ps. 49, 15): »Prizovi me u dan nevolje; izbavit ću te, i slavit ćeš me.«

2. Dolazi drugi obilni i slatki plod molitve; jer Bog naše molitve uslišava; jer molitva je, kako veli Sv. Augustin (Serm. 47. in App.), ključ neba. Jer veli: »Uzlazi molitva, a silazi Božja milost.« Jer ako je duboka zemlja, ako je visoko nebo: ipak Bog čuje govor čovjeka, ako ima čistu savjest. Tolika je moć molitve, tolika korist, da njom dobivamo obilje nebeskih dobara. Jer isprašamo, da nam Duh Sveti bude vođ i pomoćnik; dobijamo, da nam se sačuva tvrda i potpuna vjera; opraštaju nam se kazne i daje nam se zaštita u napastima i pobjeda nad đavolom. Svakako je u molitvi osobit vrhunac veselja. Zato je ovako govorio Gospodin (Iv. 16, 24): »Ištite i primit ćete, da vaša radost bude potpuna.«

Nema nikakve sumnje, da Božja dobrota prilazi u pomoć na našu molbu. To potvrđuju mnoga poznata svjedočanstva Svetoga Pisma, pa da samo primjera radi navedemo lijepe riječi kod Izaije (58, 9): »Onda ćeš prizvati, i Gospod će uslišiti; povikat ćeš, i reći će: Evo me;« i opet (65, 24. Ps. 80, 8. Priče 15, 29): »Prije nego poviču, ja ću čuti; dok još govore, ja ću uslišiti.« Nebrojeno ima ljudi, kojima je Bog uslišio molitve, te ih nije moći i ne treba navoditi, jer smo to često čuli i još ćemo čuti.

3. Gdjekad se ipak događa, da ne dobijemo, što od Boga tražimo. Tako je; ali baš onda Bog radi za našu korist, jer ili nam daje druga veća i obilnija dobra, ili jer nam ono nije potrebno ni korisno, što ištemo; a možda bi nam to bilo suvišno i štetno. »Jer nešto«, veli sv. Augustin (cf. ep. 130. c. 14), »odriče Bog umilostivljen, što daje razljućen«. A ponekad biva, da tako lijeno i nemarno molimo, te i sami ne pazimo, što govorimo. A budući da je molitva dizanje pameti k Bogu, ako duh, koji bi se morao uznositi k Bogu, luta amo tamo, te čovjek bez truda, bez pobožnosti, nepažljivo izbacuje riječi molitve: kako možemo reći, da je takav prazan zvuk kršćanska molitva? Zato nije čudo, da Bog ne ispunja naše želje; jer mi sami svojom nemarnošću i nebrigom pokazujemo, da nam nije stalo do onoga, što molimo; ili tražimo ono, što nam je na štetu.

Naprotiv onima, koji s namjerom i marljivo mole, Bog daje više nego što od njega traže. To potvrđuje i Apostol u poslanici Efešanima (3, 20), i razjašnjuje nam priča o izgubljenom sinu (Luk. 15, 11), koji je mislio, da će sjajno proći, ako ga otac primi samo kao najamnika. Tako Bog nama daje više svoje milosti nego što mislimo i molimo nesamo, što nam daje veća dobra, nego što nam i brže daje. To pokazuje Sveto Pismo, kad se služi riječima (Ps. 9, 17. 20, 3. 102, 5): »Bog usliši želju siromaha«. Bog pritječe unutrašnjim i tihim željama ubogih ne čekajući njihova glasa.

4. K tomu dolazi i ovaj plod, što moleći se jačamo i umnožavamo duševne kreposti, naročito vjeru. Jer kao što pravo ne mole, koji nemaju vjere u Boga, (»jer kako će«, veli [Rim. 10, 14. Mat. 21, 21. Mark. 11, 24. Jak. 5. 15], »prizivati, u koga ne vjerovaše?«), tako vjernici, što radije mole, to imadu veću i izvjesniju vjeru u Božju brigu i promisao, koji navlastito traži od nas, da sve tražimo predajući njemu, što nam treba.

Raširuje se i ljubav; jer priznavajući Boga za darovatelja svih dobara i naših koristi, grlimo ga ljubavlju najvećom što možemo. I kao što oni, koji se ljube, razgovaranjem i druženjem sve više užižu ljubav među sobom: tako i pobožni ljudi moleći se često i proseći Božju dobrotu s njim se kao razgovaraju, kod svake se prošnje sve više raduju i potiču, da ga žarko ljube i štuju.

Kraj toga hoće Bog, da se molitvom vježbamo u postojanosti i pouzdanju, kad za onim, što molimo, tvrdo težimo. Tako postajemo vrijedni, da dobijemo dobra, koja prije nije mogao primiti suh i nepripravan duh. Bog osim toga želi, da poznamo i priznamo, da bez njegove pomoći našim radom ne možemo ništa postići; zato treba da svesrdno prionemo uz molitvu. Te stvari (pouzdanje u Boga i ponizno mišljenje o nama) vrijede kao oružje molitve protiv najžešćih neprijatelja naše naravi; jer veli sv. Hilarije (in Ps. 65): »Protiv đavola i njegova oružja treba se boriti zvečanjem naših molitava.«

5. Nadalje nam je i ova korist od molitve. Mi smo po grijehom prirođenoj slaboći skloni na zlo i različite želje požude. Pa kako se od ljudi ne možemo nadati, da će nas uslišiti, dok smo prema njima zli, tako držimo, da nas i Bog neće uslišiti, ako smo grešni. Ovako želeći dobiti od Boga njegove darove, kad molimo, zajedno se privoljujemo, da ćemo ići za pravednošću i očistiti se odrezavši svaku ljagu svih grijeha.

IV. 205. Kako nam koristi molitva? Molitva nam koristi ovako: 1) združuje nas s Bogom, 2) jači nas protiv zla i krijepi u dobru, 3) tješi nas u tuzi, pomaže u nevolji i pribavlja nam milost, da možemo u dobru ustrajati do smrti. — 212. Zašto ne dobivamo uvijek ono što molimo? Ne dobivamo uvijek ono, što molimo; jer ili ne molimo pravo, ili nam ono, što molimo, nije duši za spasenje.

V. Svi smo ljudi »sinovi srdžbe«, vrijedni Božje kazne. Zato svi treba da molimo. Jer nema ništa, što bi toliko ublažilo gnjev Božji, što bi zaustavilo i odvratilo pripravljene kazne grešnicima, nego molitve pobožnih ljudi. Nema dobra, što ga ne bismo mogli izmoliti molitvom. Molimo dakle!

XIX. KAKO TREBA MOLITI?

(D. K. 206—211. R. K. IV. 7, 1—6; 8, 1—9.)

I. Govoreći, koliku moć imade molitva, vidjeli smo odmah, kakva molitva ima toliku moć. Jakobova i Mojsijeva molitva bila je postojana; jedan i drugi nije prestao moliti, dok nije bio uslišen. Kad se Jakob molio Bogu, govorio je: »Bože, nisam vrijedan svih milosti tvojih, koje si učinio sluzi svojemu. Izbavi me iz ruke brata svojega; ti si kazao, da ćeš umnožiti potomstvo moje« (I. Mojs. 32, 9—13) .Tako je njegova molitva bila ponizna, jer je osjećao, da nije vrijedan milosti Božjih; bila je pouzdana, jer tvrdo vjeruje u obećanja Božja. I Jakob i Mojsije zacijelo su mislili na ono, što mole; jer ono, što su molili, sasvim ih je zaokupljalo: molili su pobožno imajući pred očima nazočnost Božju, koja im se i vidljivo pokazala. Kad je Mojsije molio za narod, rekao je Gospodinu: »Oprosti krivicu narodu, ili ako ne ćeš, izbriši me iz knjige svoje, koju si napisao« (II. Mojs. 32, 32). Tu kao da pušta Bogu na volju, da čini s njim, što mu je drago: moli Bogu odano.

Molitva dakle treba da je pobožna, ponizna, pouzdana, Bogu odana i postojana. To ćemo još vidjeti iz nekih primjera.

II. 1. Da molitva ima biti pobožna, kazao je Isus u besjedi na gori govoreći o djelima pravednosti: »I kad se molite, ne budite kao licemjeri, koji rado stoje po zbornicama i na raskršću ulica i mole se, da ih ljudi vide. Zaista vam kažem: primili su plaću svoju. A ti, kad se moliš, uđi u sobu svoju i zatvorivši vrata pomoli se Ocu svojemu u tajnosti, i Otac tvoj, koji vidi u tajnosti, vratit će ti« (Mat. 6, 5. 6). Što se tu govori o sobi, može se prenositi na srce čovječje. Nije dosta, da samo čovjek uđe u svoje srce, nego da ga i zatvori, da što izvana ne navali i ne djeluje na dušu, čim bi se mogla ozlediti savršena molitva; jer onda će nebeski Otac, koji najbolje vidi duše svih ljudi i njihove misli, dati svakomu ono, što tko moli.

2. Kako Bog sluša samo poniznu molitvu, pokazao je Isus u priči o farizeju i cariniku. Nekima, koji su se uzdali u sebe, da su pravedni a prezirali su druge, kaza Isus ovu priču: »Dva čovjeka uđoše u hram, da se mole, jedan farizej a drugi carinik. Farizej stade i moljaše se u sebi ovako: Hvala ti, Bože, što nisam kao ostali ljudi: razbojnici, nepravednici, preljubočinci ili kao ovaj carinik. Postim dva puta u sedmici, dajem desetinu od svega, što imam. A carinik je stajao iz daleka i nije htio očiju podignuti k nebu, nego se bio u prsi svoje i govorio: Bože, milostiv budi meni grešniku. Kažem vam: ovaj otide opravdan kući svojoj a ne onaj; jer svaki, koji se povisuje, ponizit će se; a koji se ponizuje, povisit će se« (Luk. 18, 9—14).

3. Kako ima molitva biti pouzdana, govorio je Isus ovom zgodom. Idući posljednjih dana iz Betanije u Jeruzalem opazi Isus jednu smokvu kraj puta i budući gladan dođe k njoj; ali ne nađe na njoj do gola lišća, pa joj reče: »Neka ne bude nikad više roda na tebi.« I odmah usahnu smokva. Kad su to vidjeli učenici, začudiše se govoreći: »Kako odmah usahnu!« A Isus im odgovori: »Ako imate vjeru i ne posumnjate, ne ćete to činiti samo smokvi, nego i ako rečete ovoj gori: Digni se i baci se u more, bit će. I sve što uzištete u molitvi vjerujući, primit ćete« (Mat. 21, 18—22).

4. Kako treba moliti Bogu odano, pokazao je Isus svojim primjerom moleći se na Maslinskoj gori.

Poslije zadnje večere izide Isus sa svojim učenicima na goru Maslinsku u zaselak, koji se zove Getsemani. Ondje reče učenicima svojim: »Sjedite ovdje, dok ja idem onamo, i pomolim se.« I uzevši Petra i oba sina Zebedejeva (Ivana i Jakoba) poče se žalostiti i plašiti. Tada im reče: »Žalosna je duša moja do smrti; ostanite ovdje i bdijte sa mnom.« I otišavši malo padne na lice svoje moleći se i govoreći: »Oče moj! ako je moguće, neka me mimoiđe kalež ovaj; ali ne kako ja hoću, nego kako ti.« I dođe k učenicima svojim i nađe ih gdje spavaju i reče Petru: »Zar niste mogli jednu uru probdjeti sa mnom? Bdijte i molite se, da ne padnete u napast. Duh je istina spreman, ali je tijelo slabo.« Opet po drugi put otide i pomoli se govoreći: »Oče moj! ako me ne može ovaj kalež mimoići, da ga ne pijem, neka bude volja tvoja.« I dođe opet i nađe ih, gdje spavaju, jer su im oči bile otežale. I ostavivši ih otide opet i pomoli se treći put govoreći one iste riječi (Mat. 26, 36—44).

Tako je Isus ostavio Bogu na volju, hoće li ga uslišiti ili ne će.

5. Isus se postojano molio, premda nije bio uslišen, kako se molio. A da i mi treba tako da molimo, kaže nam u priči o sucu, koji se nije Boga bojao i ljudi stidio, pa je ipak uslišio molbu udovice, koja ga je svladala postojanošću svoje molitve. Tako je i sam Isus uslišio postojanu molitvu žene Hananejke (Mat. 15, 21—28. Mark. 7, 24—30). Izišavši otide Isus u krajeve tirske i sidonske (poganske). I gle, žena Hananejka izišavši iz onih krajeva poviče: »Smiluj mi se, Gospodine, sine Davidov! Moju kćer vrlo muči đavo.« Ali joj on ne odgovori ni riječi. Tada pristupiše k njemu učenici moleći ga: »Otpusti je, jer viče za nama«. On odgovori: »Nisam poslan nego k izgubljenim ovcama doma Izraelova. A kad je bio u kući, dođe žena i duboko mu se klanjaše govoreći: »Gospodine, pomozi mi!« Kad joj on odgovori: Nije pravo uzeti kruh od djece i baciti psićima, reče ona: »Da, Gospodine; ali i psići jedu mrvice, što padaju sa stola gospodara njihovih.« Tada joj odgovori Isus: »Ženo, velika je vjera tvoja, neka se ispuni tvoja želja.« I ozdravi njezina kći od one ure.

III. 1. Što nam ti primjeri govore, kakva treba da je molitva, to nam kažu i druga mjesta Sv. Pisma. Zato veli Crkvenica (18, 23): »Prije molitve pripravi dušu svoju, i ne budi kao čovjek, koji kuša Boga«. Kuša pak Boga onaj, koji, dok moli, zlo radi i dok se razgovara s Bogom, duh mu od molitve luta. Zato u prvom redu treba da molimo pobožno misleći na ono što molimo i čuvajući se drugih misli.

Da treba tako moliti, uči nas sam Isus, koji veli, da se treba Bogu klanjati potom i moliti »u duhu i u istini« (Iv. 4, 23). Jer Otac nebeski takve traži, koji mu se klanjaju u duhu i istini; a tako moli onaj, koji nastoji da ima žar iznutra u duhu. Tim se ne isključuje molitva riječima; ali je glavno u molitvi, da potječe iz dubine srca. Takvu molitvu Bog, kojemu su otvorene misli čovječje, čuje prije nego što dođe na usta. Čuo je unutrašnje molbe Ane, matere Samuelove (I. Kralj. 1, 10—17), koja se molila plačući, i samo su se micale njezine usne. Tako je molio i David govoreći (Ps. 26, 8): »Tebi je reklo srce moje, tražilo te lice moje.« Takvih se primjera nađe mnogo u Sv. Pismu.

No glasna je molitva osobito korisna i potrebna. Ona užiže nastojanje duha i raspaljuje pobožnost onoga, koji moli. Tako piše sv. Augustin Probi (ep. 130. c. 9): »Mi se često jače potičemo riječima i znakovima, da umnožimo svetu želju.«

Gdjekad nas jaka želja i pobožnost duše sili, da riječima izjavimo svoju misao; jer kad je duh pun radosti, onda i jezik kliče; a pristoji se, da prinosimo savršenu onu žrtvu i duše i tijela, kako znamo iz mnogih mjesta Djela apostolskih i Apostola Pavla, da su običavali moliti apostoli.

Imadu dvije vrste moljenja: zasebno i javno. Kod zasebnoga moljenja služimo se riječima, da nas pomažu u unutrašnjoj pobožnosti. Javno je moljenje određeno, da potiče pobožnost vjernoga naroda; zato se ne može u stanovito vrijeme odustati od dužnosti, da se molitve glasno govore.

Takvoga načina moliti se u duhu i istini nisu poznavali pogani. Zato je Krist govorio (Mat. 6, 7. 8): »Kad se molite, nemojte mnogo govoriti kao neznabošci; jer oni drže, da će biti uslišeni za mnogo govorenje.« Ako Isus zabranjuje brbljanje, ne odbacuje dugih molitava, koje potječu od jake i postojane duševne težnje; pače nas sam svojim primjerom potiče na takvo moljenje, jer je nesamo čitave noći proveo u molitvi, nego je i tri puta govorio iste riječi (Mat. 26, 41—44). Nego se ima držati, da se pustim zvukom riječi ne možemo umoliti Bogu.

Pobožnost kod molitve mora biti dakle prava, unutrašnja, a ne licemjerna, s kakvom se mole licemjeri po zbornicama i uglovima, da ih ljudi vide.

2. Drugi je stepen k molitvi ponizan i skroman duh i priznavanje grijeha, poradi kojih čovjek mora znati, da nesamo nije vrijedan, da što od Boga izmoli, nego da nije vrijedan ni doći pred njegovo lice. Na tu pripravu podsjeća Sv. Pismo, kad veli (Ps. 101, 18): »Gleda (Bog) na molitvu poniznih, i ne prezire prošnja njihovih«; opet (Crkv. 35, 21): »Molitva poniznoga prolazi kroz oblake«. Ovamo osim primjera poniznoga carinika ide i primjer grešnice (Luk. 7, 38), koja je ganuta žalošću oblila noge Kristu Gospodinu. S tim je spojena neka tjeskoba, sjećajući se svojih zlih djela ili barem neka bol radi toga, što ne možemo osjećati boli. A od tih stvari ili oboje ili barem jedno potrebno je pokorniku, da dobije oproštenje.

A budući da imade zlih djela, koja najviše priječe, da nam Bog ne daje što molimo, kao što je uboj ili sila: treba da čuvamo ruke od okrutnosti i nasilja. O tom zločinu govori Bog na usta Izaije (1, 15): »Kad raširite ruke svoje, odvratit ću oči svoje od vas, i kad umnožite molitvu, ne ću uslišiti; jer su ruke vaše pune krvi.« Treba bježati od srdžbe i nesloge, koje također silno priječe, da Bog ne sluša molitava. O tom veli Apostol (I. Tim. 2, 8): »Hoću, da se mole muškarci na svakom mjestu podižući čiste ruke bez srdžbe i prepiranja«. Gledajmo dalje, da ne budemo nepomirljivi, kad nam se dogodi nepravda; jer dok smo takvi, ne možemo molbama predobiti Boga, da nam oprosti. »Jer kad stanete da se molite, opraštajte, ako što imate na koga«, veli sam (Mark. 11, 25); i opet (Mat. 6, 15): »Ako ne otpustite ljudima, ni otac vaš ne će vam otpustiti grijeha vaših«. Čuvajmo se, da ne budemo tvrdi i neljubavni potrebnima. Jer takvim je ljudima kazano (Priče 21, 13): »Tko zatiskuje svoje uho od vike siromaha, i on će vikati i ne će biti uslišen.« Što da kažemo za oholost? Kako ona vrijeđa Boga, svjedoči ona riječ (Jak. 4, 6. I. Pet. 5, 5): »Bog se protivi oholima, a poniznima daje milost«. Što o preziranju riječi Božjih? Za nju stoji, što piše Salomon (Priče 28, 9): »Tko odvraća uši svoje, da ne sluša zakona, molitva će njegova biti mrska«. Tim se ne isključuje molitva radi nepravde, boja, srdžbe, skuposti, oholosti i preziranje riječi Božje i drugih grijeha, ako se traži oproštenje.

3. Da molitva bude pouzdana, potrebno se za nju pripraviti vjerom. Gdje nema vjere, tu se ne zna ni za svemogućnost najvećega Oca ni za njegovo milosrđe; a odatle ipak dolazi uzdanje onomu, koji moli. Tako je učio sam Krist Gospodin (Mat. 21, 22): »Sve štogod u molitvi ištete vjerujući, primit ćete.« O toj vjeri piše Sv. Augustin (o riječima Gospodnjim govor 115 g. 1): »Ako ponestane vjere, propade molitva«. Glavno je dakle to za pravu molitvu, kako već rekosmo, da budemo tvrdi i jaki u vjeri. To pokazuje Apostol (Rim. 10, 14) oprečnim putem: »Kako će prizivati u koga ne vjerovaše?« Zato treba vjerovati, da možemo moliti; ne smije nam ponestati vjere, s kojom molimo spasonosno. Jer je vjera, koja lije molitve; a molitve čine, da nam vjera bude bez svake sumnje stalna i tvrda. Tako je sv. Ignacije (ep. 10 Hermon.) opominjao one, koji idu da se Bogu mole: »Nemoj biti duha sumnjiva u molitvi; blago onomu, koji ne posumnja«. Zato najviše vjera pridonosi, da izmolimo od Boga, što želimo, i tvrda nada, da ćemo izmoliti. Na to opominje sv. Jakob (1, 6): »Neka ište s vjerom ništa sumnjajući«.

Mnogo ima, u što se treba pouzdati, kad se molimo. To je očita ljubav i dobrota Božja k nama, kad nam zapovijeda, da ga zovemo Ocem, i tako upoznajemo, da smo njegova djeca. Nebrojeno ima ljudi, koji su umolili Boga. Ima onaj najveći molitelj, koji stoji uvijek uz nas, Krist Gospodin, o kojem piše sv. Ivan (I. Iv. 2, 1. 2): »Ako tko sagriješi, imamo branitelja kod Oca, Isusa Krista, pravednika; i on je pomirenje za grijehe naše«. Tako i Pavao apostol (Rim. 8, 34): »Krist Isus, koji umrije, pa i uskrsnu, koji je s desne Božje, on nas zagovara«. Ovako piše i Timoteju (I. 2, 5): »Jedan je Bog, i jedan posrednik Boga i ljudi, čovjek Krist Isus«. Pa i Hebrejima (2, 17): »Zato je trebalo da bude u svemu sličan braći, da bude milosrdan i vjeran svećenik pred Bogom«. Zato ako smo mi i nevrijedni, da izmolimo, ipak nam se treba ponajvećma radi dostojnosti tumača i molitelja Isusa Krista uzdati, da će nam Bog dati sve, što ga pravo zatražimo.

Napokon je početnik našega moljenja Duh Sveti; zato kad nas on vodi, moraju naše molitve biti uslišene. Jer smo »primili Duha posinjenja, u kojem vapijemo: »Aba, Oče« (Rim. 8, 15); taj Duh pomaže našoj slabosti (Rim. 8, 26) i neznanju, da molimo kako treba. Pače veli: »On moli za nas neizrečenim uzdisajima«.

Ako neki kadikad posrću i ne osjećaju se dosta tvrdi u vjeri, neka se služe onom riječju apostolâ (Luk. 17, 5): »Gospodine, umnoži nam vjeru«; i riječi onoga slijepca (Mark. 9, 23): »Pomozi nevjerju mojemu«. No onda ponajvećma živeći u vjeri i nadi postignut ćemo od Boga što želimo, ako udesimo svaku našu misao, djela i molitvu prema zakonu i volji Božjoj. »Ako ostanete u meni«, kaže (Iv. 15, 7), »i moje riječi ostanu u vama, štogod hoćete, tražite, i bit će vam«.

4. Vjera u sveznanje i dobrotu Božju učinit će, da i naša molitva bude Bogu odana, da pustimo Bogu na volju, da nas usliši, kada i kako je njegova sveta volja. Bog najbolje zna, što nam treba; on će kao dobar Otac dati ono, što je najbolje za nas. Na to nas sjećaju riječi Spasiteljeve: »Tko od vas ako zamoli u oca kruha, zar će mu dati kamen? ili ribu, zar će mu dati zmiju? Ili ako zamoli jaje, zar će mu dati štipavca? Kad dakle vi, koji ste zli, znate dobre dare davati djeci svojoj, koliko će većma Otac vaš nebeski dati duha dobroga onima, koji mole u njega« (Luk. 11, 11—13). Kad dijete traži nož ili opasno oružje, koji će mu to roditelj dati? I mi smo često takva djeca, te »ne znamo, što tražimo«. Pustimo li Bogu na volju, dat će nam bolje nego što ištemo.

5. Zato ako ne dobijemo ono, što tražimo, ne smijemo ipak prestati moliti: molitva treba da bude postojana kao molitva žene Hananejke i udovice, koja je postojanim molbama nadvladala suca. Zato treba postojano se Bogu moliti i ne ići za onima, koji se jednom i drugom nešto mole, pa se odmah utrude u molitvi, ako odmah ne dobiju, što traže. U vršenju dužne molitve ne smijemo malaksati; to nas uči ugled Krista i Apostola. Pa ako nas kod moljenja spopadne volja da odustanemo, molimo se od Boga, da nam dade jakost, da ustrajemo.

IV. 206. Kako treba da molimo? Treba da molimo: 1) pobožno, 2) ponizno, 3) pouzdano, 4) Bogu odano, 5) postojano. — 207. Kada molimo pobožno? Pobožno molimo, kad mislimo na ono, što molimo, i čuvamo se drugih misli. — 208. Kada molimo ponizno? Ponizno molimo, kada spoznajemo, da smo sami po sebi slabi, i da nismo vrijedni onoga, što od Boga tražimo. — 209. Kada molimo pouzdano? Pouzdano molimo, kada se tvrdo ufamo, da će nas Bog uslišiti, ako je ono, što molimo, njemu na slavu, a nama na spasenje. — 210. Kada molimo Bogu odano? Bogu odano molimo, kada ostavljamo Bogu na volju, da nas usliši, kada i kako je njegova sveta volja. — 211. Kada molimo postojano? Postojano molimo, kad ne prestajemo moliti ni onda, ako nam se čini, da nas Bog nije uslišio.

V. Kako su žarko i mnogo molili sveti ljudi! Idimo i mi za njima, te po primjeru apostola združujmo molbu sa zahvaljivanjem, kako su oni običavali i kako se vidi kod Apostola.

S molitvom spojimo također post i milostinju. Post treba da je u svezi s molitvom; jer koji su otežali od jela i pila, njihov je duh tako potišten, da ne mogu gledati na Boga niti misliti, čemu je molitva. Zatim ide milostinja, koja ima mnogo sveze s molitvom. Kako se usuđuje onaj reći, da ima ljubav, koji ne pomaže bližnjemu u nevolji, a može? Ili kako će onaj, koji nema ljubavi izmoliti pomoć od Boga? osim ako moli oproštenje grijeha i traži zajedno ponizno ljubav od Boga. Zato je Bog odredio, da se spasenju ljudi pomaže trostrukim ovim lijekom. Jer kad grijehom uvrijedimo Boga ili oštetimo bližnjemu ili naudimo sebi: treba molitvom umilostiviti Boga, milostinjom izgladiti nepravde ljudima, postom očistiti ljage svojega života. I premda svako to djelo koristi za svaku vrstu opačina, ipak su najviše prikladna, da se opru pojedinim onim grijesima.

XX. KADA I GDJE IMAMO MOLITI?

(D. K. 213. 214.).

I. Spominjali smo riječi Kristove, koji kaže, da treba svagda moliti i riječi apostola Pavla, da molimo bez prestanka. Te se riječi ne mogu uzeti doslovno tako, da bismo morali neprestano držati ruke sklopljene i govoriti ustima molitvu. Riječi »svagda« i »neprestano« mogu značiti postojanu molitvu: da ne prestajemo moliti, ako i nismo uslišeni. Nadalje riječi »svagda« i »neprestano« znače toliko, koliko često. Tako i mi kažemo: Ja uvijek na te mislim, a ipak razumijevamo: često mislim. Ovako i evanđelje govori, da proročica Ana, koja se je sa starcem Simeonom nalazila u hramu kod Isusova prikazanja, »nije odlazila od hrama služeći Bogu postom i molitvom dan i noć« (Luk. 2, 3). Da se ona riječ »nije odlazila od hrama« ima razumjeti, da je često dolazila u hram, pokazuje se odmah dalje, kad se veli: da je ona »došla u taj čas«. A može se i za onoga reći, da moli svagda i brez prestanka, koji posvećuje Bogu svaki svoj posao i djelo; tako je cijeli njegov život molitva.

Treba u neko osobito vrijeme moliti.

II. To nam kaže molitva Salomonova u hramu. Kad je Salomon sagradio i posvetio hram, molio se ovako: »Gospodine Bože! Tebe ne mogu obuhvatiti nebesa, a kamo li ovaj dom. Nego je načinjen za to, da gledaš na molitvu, kojom će ti se sluga tvoj moliti u njemu. I tko se god uzmoli na ovome mjestu, usliši ga s neba i smiluj se. — Ako tko zgriješi bližnjemu svomu, pa on dođe pred žrtvenik tvoj, usliši ga i plati mu po pravdi njegovoj. Ako radi svojih grijeha narod pobjegne pred neprijateljima i pomole se na ovome mjestu, usliši na nebu i oprosti grijeh narodu i dovedi ih opet u zemlju njihovu. Ako se zatvori nebo te ne bude dažda radi grijeha njihovih, pa ti se zamole, pusti dažd na zemlju. Ako bude glad u zemlji ili pomor ili nečist zrak ili skakavci ili kakvo drugo zlo i bolest; ako dođe kakva kletva i prokletstvo na koga; ako tko pozna muku srca i raširi ruke svoje u ovom domu, ti ga usliši i podaj svakome kako vidiš srce njegovo« (III. Kralj. 8, 31—53).

III. 1. Sve ove nevolje i druge, što ih izbraja Salomon, često stizavaju ljude. Često dakle treba da se i molimo. Osobito su pak česte napasti, koje zavode čovjeka na grijeh. To su ljuti neprijatelji njegova spasenja. Zato treba da kršćanin vazda imade uza se oružje, kojim će se odbraniti od njih, a to je oružje molitva: »Bdijte i molite se, da ne padnete u napast« (Mat. 26, 41).

Za svako dobro i spasonosno djelo treba nam milosti Božje. Zato se treba za svako takvo djelo pripraviti molitvom. Tako se Isus u pustinji postom i molitvom pripravljao za svoje javno naučanje; prije nego što je izabrao apostole, koji će širiti njegovu nauku, molio se cijelu noć (Luk. 6, 12); prije svoje muke za spasenje svijeta molio se na Maslinskoj gori.

U nevoljama, što nas stignu, treba da se utječemo k Bogu. Te nevolje mogu biti javne, koje dođu na cijeli kraj i narod, kao što je glad, pomor. Nevolja i tuga snalazi često pojedinca čovjeka. Pomoć i utjehu treba da traži u moltivi. Tako je velika sramota i tuga navalila na pobožnu Saru, kad je đavo pobio njezinih sedam zaručnika, a opaki je svijet govorio, da ih je ona ubila. Onda je ona, puna boli i žalosti, otišla u gornju sobu doma svojega, i tri dana i tri noći nije jela ni pila, nego se je sa suzama molila Bogu, da je izbavi od te sramote. A treći dan svršivši molitvu blagoslovi Gospoda i reče: »Ili ja nisam bila dostojna njih ili oni može biti nisu bili dostojni mene, jer si me možda sačuvao drugomu mužu. Jer namisao tvoja nije u čovječjoj vlasti. Ali ovo neka drži svaki za istinu, da nakon oluje činiš mir i nakon suza i plača uljevaš veselje« (Tob. 3, 9 sl.).

Tako dakle treba da i mi molimo u napasti, u potrebama, u posebnim i općim nevoljama.

2. U jeruzalemskom hramu prinosila se žrtva jutrom i večerom. Tako su pobožni Izraelci po više puta, u određene sate molili. Tako se Danijel molio tri puta na dan (Dan. 6, 10). I prvi kršćani molili su se u treću, šestu i devetu uru dana.

Tako čitamo u Djelima apostolskim (3, 1), da su Petar i Ivan išli u hram na molitvu u deveti sat (tri sata popodne). I nesamo danju nego i noću ustajali su na molitvu po primjeru Psalmista (118, 61), koji govori o sebi: »U ponoći ustajah, da te hvalim, Bože!«

Napose pak jutarnju molitvu nisu propuštali pravednici, kako veli Crkvenica (39, 6): »Pravednik predaje srce svoje, da na osvitak bude budno ka Gospodinu, stvoritelju njegovu, i da se pomoli pred Najvišim.« A David pjeva u Psalmu (62): »Bože, Bože moj! K tebi ranim od svanuća . . . Kad te se sjećam na postelji svojoj, jutrom rano razmišljam o tebi.«

Da treba moliti prije i poslije blagovanja, uči nas primjer Krista, koji je blagoslovio kruh prije nego što je nahranio mnoštvo u pustinji, i primjer apostola Pavla, koji je blagoslovio kruh na lađi, gdje se nalazilo svakojakoga ljudstva i onda jeo.

Kad su uvedena zvona, opominju u stanovito doba dana i osobitim zgodama na molitvu, i slušajući njihov glas treba da i svoje misli i glasove složimo na molitvu.

3. Salomon je molio u hramu, i Gospodin mu se javio i rekao mu: »Uslišio sam molitvu tvoju i posvetio sam taj dom, i oči će moje i srce moje biti tu vazda« (III. Kralj. 9, 1 sl.). Premda je najljepša »crkva Božja divno podnebesje«, te je moći na svakom mjestu slati svoje molitve k Svevišnjemu; ipak to treba činiti naročito u hramu, građenom ljudskim rukama. To je očitovao Bog Salomonu. Krist pak Gospodin zove crkvu »kućom Božjom« (Luk. 6, 4), »domom Oca svojega« (Iv. 2, 16), »domom molitve« (Mat. 21, 13). Ako je hram Salomonov bio stan Božji, to je mnogo više stan Božji kršćanska crkva, u kojoj se Isus, Bog-čovjek, nalazi danju i noću na oltaru pod prilikama kruha, te priziva k sebi sve umorne i opterećene, da ih okrijepi i utješi.

Crkva zove k sebi, da se u njoj molimo, jer u crkvi sve čovjeka diže, da misli o nebeskim Božjim stvarima. Čovjeka kod kuće mnogo rastresa, te ne može u samoći, odijeljen od svijeta, moliti, kako to Isus traži (Mat. 6, 6). A u crkvi sve opominje čovjeka na molitvu: sveti obredi kod bogosluženja; pjesma, koja uznosi srce, skladni glasovi orgulja jednom, a opet tišina i muk u zatamnjenom prostoru. Pogotovo pak pobožnost vjernika pobuđuje sveta misa, kod koje dolazi na oltar Kralj slave, čiju nazočnost označuje i titranje vječnoga svijetla pred tabernakulom. Pogled na raspelo, na kipove svetaca, ugodnika Božjih; na slike, koje nam predočuju svete tajne naše vjere; pogled na pobožne vjernike, kojima su oči uprte na oltar: sve to imade osobiti čar, da srce svakoga, koji je dobre volje s ozbiljnošću došao u crkvu, povuče k molitvi.

IV. 213. Kada osobito treba da molimo? Treba da molimo osobito ujutru i uvečer, prije i poslije blagovanja, kada zvoni na molitvu, kad smo u crkvi, u napasti i nevolji. — 214. Zašto treba da se osobito molimo u crkvi? U crkvi treba da se osobito molimo zato, što je crkva kuća Božja i kuća molitve.

V. Kao što Bog nije daleko ni od jednoga nas, jer u njemu živimo, mičemo se i jesmo: tako i mi možemo uvijek misliti na Boga i živjeti u njegovoj nazočnosti. Duh je čovječji obdaren mogućnošću, da gotovo u isti čas može misliti na više stvari. Majka misli na oganj, na jelo, što ga zgotavlja, a u isti čas pazi, što djeca rade. Glavna misao ne priječi nuzgrednih. Zato možemo kraj poslova i misli o zemaljskim stvarima gotovo uvijek zadržati glavnu misao na Boga i njemu se tako moliti. Sve, što nas okružuje, može nas podsjećati na Boga: visoko nebo nad nama, široko more, tamne gore, vjetrovi i munje i tolike druge prirodne sile vjesnice svemogućnosti Stvoriteljeve. Na Boga nas sjećaju raznoliki događaji u ljudskom životu: rođenje i smrt, zdravlje i bolest, veselje i tuga, pravda i nepravda, rat i mir. Na Boga nas sjeća naša savjest ili što nas napunja zadovoljstvom ili što nam neprestano pred očima drži grijeh i sud, što nas čeka. Sve te misli napunjaju srce čovječje udivljenjem, strahom, kajanjem, ljubavlju. Uzalud se otresti tih misli. Lakše je i bolje njima se baviti: Bogu se moliti svagda i bez prestanka.

A i usmena nam je molitva u svako vrijeme moguća. To biva kratkim rečenicama i uzdasima, koje upotrebljava i Crkva: Smiluj mi se, Bože! Bogu hvala! Slava ti, Kriste! Pomozi, Bože! Bože moj i sve dobro moje! — Ne propustiš li jutrom sva svoja dobra djela posvetiti Bogu; ako moliš prije i poslije jela; ako se navečer Bogu zahvališ i kaješ za grijehe i dušu svoju njemu izručiš: tako će čitav dan, čitava noć i cijeli tvoj život biti jedna molitva, neprestano druženje s Bogom, koje će te s njim navijeke sjediniti.

XXI. ŠTO TREBA MOLITI I ZA KOGA?

(D. K. 215. R. K. IV. 4, 1—5; 5, 1—7).

I. Često smo spominjali, da naše molitve ostaju neuslišene, jer ne molimo kako treba, ili molimo za ono, što nam nije korisno za spasenje duše. Zato treba da znamo, što smijemo i moramo od Boga moliti.

II. Kad je došlo vrijeme, da Isus trpi i umre, uzeo je nasamo dvanaest učenika i reče im: »Evo idemo gore u Jeruzalem, i Sin će čovječji biti predan glavarima svećeničkim i književnicima, i osudit će ga na smrt, i predat će ga neznabošcima, da mu se narugaju i da ga bičuju i razapnu, a treći će dan uskrsnuti.« To nisu mogli razumjeti apostoli, jer su se nadali kao drugi Židovi, da će Isus osnovati na zemlji slavno kraljevstvo, u kojem će oni imati prva mjesta. Zato pristupi k njemu mati sinova Zebedejevih sa svojim sinovima klanjajući se i moleći ga za nešto. On je upita: »Što hoćeš?« Odgovori mu: »Kaži, da ova dva moja sina sjednu jedan s desne tebi a jedan s lijeve u kraljevstvu tvomu.« Ali Isus odgovori: »Ne znate, što tražite. Možete li piti kalež, koji ću ja piti?« Rekoše mu: »Možemo«. Reče im: »Kalež ćete moj istina piti, ali da sjednete s desne meni ili s lijeve, nisam vlastan dati vama nego onima, kojima je pripravio Otac moj« (Mat. 20, 18—23).

III. 1. Ivan i Jakob tražili su preko svoje matere od Isusa, što im nije bilo spasenje: vremenite časti i dostojanstva, za koja Isus nije došao na svijet, da ih dijeli. Zato im je rekao: »Ne znate, što tražite«. Da i nas ne stigne taj prigovor Isusov, treba da znamo, što možemo moliti od Boga. Možemo uopće tražiti sve, što možemo željeti pravo i pošteno. To nam kaže obećanje Gospodnje: »Štogod hoćete, tražite, i bit će vam« (Iv. 15, 7). Obećava, da će nam sve dati.

Zato treba da sve naše želje i težnje upravimo k Bogu, koji je najveće dobro. Zatim želimo ono, što nas najviše združuje s Bogom. A što nas god od Boga rastavlja ili je razlog, da se od njega rastavimo, to treba da uklonimo od naše težnje i želje. Odatle se vidi, kako po onom najvećem i savršenom dobru treba željeti i od Boga moliti druga dobra.

2. Tjelesna, kako se zovu, i izvanja dobra, kao što je zdravlje, jakost, ljepota, bogatstvo, časti, slava često daju priliku i mogućnost za grešenje. Zato se ne mogu svagda tražiti pobožno i spasonosno, te se molitvi za ta dobra imadu postaviti međe. Ta dobra imamo tražiti samo koliko nam trebaju, i koliko nas pomažu, da dobijemo vječno dobro, Boga samoga. Možemo ih moliti, kako su ih molili Jakob i Salomon. Jakob se molio ovako: »Ako mi Bog dade hljeba da jedem i odijela, da se oblačim, Gospod će mi biti Bog« (I. Mojs. 28, 20. 21); a Salomon je govorio: »Daj mi samo, što mi za život treba« (Priče 30, 8).

Pa kad imamo od dobrote Božje, što nam treba za jelo i odijelo, dobro je da se sjetimo opomene Apostolove (I. Kor. 7, 30. 31): »Koji kupuju kao da ne posjeduju, i koji uživaju ovaj svijet kao da ne uživaju; jer prolazi obličje ovoga svijeta.« I opet (Ps. 61, 11): »Ako naraste bogatstvo, nemojte prilijepiti srca«. Njim se možemo služiti za sebe, ali tako da ga dijelimo s drugima, kako nas Bog uči. Ako smo zdravi, ako obilujemo drugim izvanjim i tjelesnim dobrima, treba se opominjati, da su nam zato dana, da možemo lakše služiti Bogu i poslužiti njima bližnjemu.

3. Slobodno nam je tražiti i duševna dobra i urese, kao što je znanje i vještina, ali samo onda, ako nam koriste za slavu Božju i za naše spasenje. A što se može svagda željeti, tražiti i moliti, kao što rekosmo, jest slava Božja, i potom sve, što nas može združiti s tim najvećim dobrom kao vjera, strah Božji, ljubav.

4. Kad znamo, što nam treba iskati, valja nam znati, za koga treba moliti. Mati Ivana i Jakoba molila se za svoju djecu. Što se za njih molila, učinila je materinska ljubav, koju ni Isus ne osuđuje; prekorava učenike, jer su molili nešto, što im nije bilo korisno.

Molitva je ili prošnja ili zahvala. Zato ćemo najprije govoriti o prošnji, koja se redovito zove molba. Moliti pak treba za sve ljude bez izuzetka bili prijatelji ili neprijatelji, koje mu drago narodnosti ili vjere. Jer bio domaći ili stranac, ili nevjernik, bližnji je, te ga po zapovijedi Božjoj moramo ljubiti, a potom i moliti se za njega, jer to traži ljubav. Amo ide opomena Apostolova (I. Tim. 2, 1): »Molim da se čine molitve za sve ljude«. I u toj molitvi treba tražiti najprije, što služi za spasenje duše, a onda što se tiče tijela.

5. Ima vrsta ljudi, za koje smo osobito dužni moliti. To su najprije pastiri duša. Da se za njih treba moliti, opominje nas primjer Apostolov, koji piše Kološanima (4, 3), da se mole za njega, da mu Bog otvori vrata propovijedanju; a to čini i Solunjanima (I. 5, 25). A u Djelima apostolskim (12, 5) stoji, da je Crkva molila bez prestanka za Petra. Na tu nas dužnost opominje sv. Bazilije (Lib. mor. reg. 56. c. 5), kad veli, da se imamo moliti za one, koji su poglavari u riječi istine. Na drugom mjestu treba da molimo za poglavare po riječima istoga Apostola. Poznato je svakomu, koliko vrijede za javno dobro pobožni i pravedni poglavari. Zato molimo Boga, da budu takvi, kakvi treba da budu, koji upravljaju drugim ljudima. Primjeri svetih ljudi opominju nas, da molimo za dobre i pobožne. I njima treba molitava od drugih; tako je Bog načinio, da se ne bi uznosili ohološću, kad znadu, da im treba zagovora od nižih.

6. Gospodin je kraj toga zapovjedio, da molimo »za one, koji nas progone i opadaju« (Mat. 5, 44. Dj. ap. 7, 59). Poznato je i svjedočanstvo sv. Augustina (ep. 109. c. 2), da je običaj, koji dolazi od apostola moliti se za one, koji su izvan Crkve, da se nevjernima dade vjera, da se štovaoci idola izbave od bludnje bezboštva, da Židovi raspršivši tminu duše prihvate svjetlost istine, da se krivovjerci povrate k zdravlju i nauče zapovijedi katoličke nauke, da se raskolnici opet spoje vezom prave ljubavi sa svetom majkom Crkvom, od koje su otpali. Koliku moć imadu srdačne molitve, učinjene za te ljude, pokazuju mnogi primjeri ljudi svake vrste, koje Bog svaki dan izbavljene iz vlasti tmina prenosi u kraljevstvo Sina svoje ljubavi (Kol. 1, 13. Rim. 9, 22), i od sudova srdžbe čini sudove milosrđa. Da su tomu pomogle ponapose molitve pobožnih ljudi, ne može nitko sumnjati, koji zdravo misli.

7. Molitve, koje se mole za pokojnike, da se izbave od čistilišnog ognja, potječu iz nauke apostolâ; o tom smo dosta kazali govoreći o žrtvi sv. mise.

8. Onima pak, koji griješe na smrt (I. Iv. 5, 16), jedva što koriste molitve i prošnje. Ipak kršćanska ljubav moli i za njih i lije suze, ne bi li kako i njima umilostivila Boga.

9. Proklinjanja pak svetih ljudi, kojima se služe protiv bezbožnika, po mišljenju svetih Otaca jesu ili proročanstva, što će im se dogoditi, ili se njima proklinju grijesi, da ljudi ostanu, a grijeha da nestane.

10. A kad molimo, da se Bogu zahvalimo, onda treba da mu hvalimo za božanska i besmrtna dobročinstva, kojima je vazda obdarivao i svaki dan obdaruje rod ljudski. Najvećma pak tu zahvalu izričemo radi svih svetaca za njihove pobjede i slavlje, koje im je Bog po svojoj dobrostivosti dao da iznesu nad svim unutrašnjim i izvanjskim neprijateljima.

IV. 215. Za koga treba da molimo? Treba da molimo za sve ljude: za žive i mrtve, za prijatelje i neprijatelje, osobito pak za roditelje, braću, dobročince, za duhovne i svjetovne poglavare, pače i za krivovjerce i nevjernike.

V. Onako, kako to sv. Augustin za svoje vrijeme kaže, tako i danas Crkva moli za sve vrste ljudi. To čini osobito na Veliki Petak. Pošto se pročitala Muka Isusova, koju je on podnio za sve ljude, mole se molitve za sve ljude. Svećenik kaže za koga će se moliti, a onda moli molitvu. Kod prve molitve veli: »Pomolimo se, predragi naši, za svetu Crkvu Božju, da je Bog i Gospod naš udostoji se upokojiti, ujediniti i čuvati po cijelom svijetu podlažući joj poglavarstva i vlasti, i neka nam dade da mirno i tiho provodeći život slavimo Boga Oca svemogućega. Pomolimo se. Prignimo koljena. Dignite.« Tako se prigne koljeno pred svima molitvama osim pred molitvom za Židove, jer su se oni taj dan rugajući se Isusu klanjali. Onda se moli molitva, da bi Crkva razgranjena po svem svijetu ostala postojana u vjeri. — Potom se moli za Sv. Papu, da može ravnati sveti narod Božji. Onda se moli za biskupa i druge u crkvenim redovima postavljene, da mogu svaki na svom stepenu služiti Bogu. Moli se dalje za katekumene, da im Bog otvori srca, te dobiju u kupelji preporođenja oproštenje svih grijeha i prikupe se k posinjenoj djeci Božjoj. Zatim se moli, da bi Bog svijet očistio od bludnja, uklonio bolesti, otjerao glad, otvorio tamnice, skinuo verige, putnicima dao povratak, nemoćnima zdravlje, doveo u luku one, koji plove na moru. Ide molitva za krivovjerce i raskolnike, da ih Bog izbavi od bludnja i prizove k svetoj materi Crkvi katoličkoj i apostolskoj. Moli se za Židove, da bi Bog skinuo pokrivalo, koje im zastire srca te bi i oni upoznali Isusa Krista Gospodina našega. Na posljetku moli se i za pogane, da bi se od svojih idola obratili k Bogu živomu i pravomu i k jednomu Sinu njegovu Isusu Kristu Gospodinu našemu.

Te krasne molitve nije samo prikladno moliti na Veliki Petak, nego i drugim prilikama, osobito pak za Crkvu, na koju njezini neprijatelji odasvud neprestano navaljuju.

XXII. RAZLIČITI NAČINI MOLJENJA.

(D. K. 216. R. K. IV. 8, 1—4).

I. Rekli smo, da moliti znači dići pamet i srce k Bogu. Moliti se dakle možemo samo misleći na Boga. No kako treba da i izvanjim načinom štujemo Boga, treba da često i ustima molimo. A svoje glasove možemo dići, da pjevaju.

Tako ima više načina, kako možemo moliti.

II. Isus uči Samarjanku. Prolazeći kroz Samariju dođe Isus u grad Samarijski, koji se zove Sihar. Ondje bijaše izvor, a Isus umoran od puta sjedaše kod izvora. Bilo je oko šeste ure (o podne). Dođe žena Samarjanka, da zagrabi vode. Reče joj Isus: »Daj mi piti«. A žena mu reče: »Kako ti Žid tražiš od mene, žene Samarjanke, da piješ? jer se Židovi ne druže sa Samarjanima.« Odgovori joj Isus: »Da ti znaš dar Božji i tko je onaj, koji ti govori: daj mi piti, ti bi tražila u njega, i dao bi ti vodu živu (obilje milosti)«. Reče mu žena: »Gospodine, ne zahvatiti nemaš čim, a studenac je dubok; otkuda ćeš uzeti vodu živu? Jesi li ti veći od oca našega Jakoba, koji nam je dao ovaj studenac?« Odgovori joj Isus: »Tko pije od ove vode, opet će ožednjeti; a tko pije od vode, koju ću mu ja dati, ne će ožednjeti do vijeka, nego će mu ta voda biti za život vječni.« Reče mu žena: »Gospodine, daj mi te vode, da ne žednim i ne dolazim ovamo po vodu.« Reče joj Isus: »Idi dozovi muža svojega i dođi ovamo.« Reče mu žena: »Nemam muža«. Reče joj Isus: »Pravo si kazala: nemam muža; jer si imala pet muževa, i koga sad imaš, nije ti muž.« Reče mu žena: »Gospodine, vidim da si prorok. Oci se naši klanjali na ovoj gori, a vi kažete, da je u Jeruzalemu mjesto, gdje se treba klanjati.« Reče joj Isus: »Ženo, vjeruj mi, dolazi vrijeme i već je nastalo, kad se ne ćete klanjati Ocu ni na ovoj gori ni u Jeruzalemu, nego će se pravi klanjaoci klanjati Ocu u duhu i istini, jer i Otac traži takve klanjaoce. Bog je duh, i koji mu se klanjaju, u duhu i istini treba da mu se klanjaju.« Kaže mu žena: »Znam, da će doći Mesija, koji se zove Krist: on će nam javiti sve.« Reče joj Isus: »Ja sam, koji s tobom govorim«. A žena ostavi svoj pehar i otide u grad i reče ljudima: »Dođite, da vidite čovjeka, koji mi je sve kazao, što sam učinila, da nije to Krist?« Tada izađoše iz grada i molīše ga, da bi ostao ondje. I osta dva dana. I mnogi vjerovahu u njega radi propovijedanja njegova i govorahu: »Ovaj je zaista Spasitelj svijeta« (Iv. 4, 4—42).

III. 1. Isus je govorio sa Samarjankom i svojim je riječima poticao tu ženu, da razmišlja o njegovim riječima i o svojem životu. Žena, koja u početku nije razumjela njegovih riječi ili se gradila kao da ih ne razumije, stala je misliti o Isusovim riječima, o svom životu, o svojem grešnom stanju; vidjela je da se treba obratiti k Bogu. To svjedoče njezine riječi, kad je kao prekinula Isusa i stala govoriti o tom, gdje bi se trebala Bogu klanjati i moliti. Isus joj odgovara, da se ta molitva nalazi već u njezinoj duši, jer se pravi klanjaoci klanjaju Bogu u duhu i istini; prava se pobožnost nalazi u duši, molitva treba da je iskreno očitovanje onoga, što se u duši zbiva. Možemo se dakle moliti mišlju.

Osobiti način mislene molitve jest pobožno razmišljanje, koje je Isus učinio s tom ženom. Ponajprije joj se Isus prikazuje kao nešto više nego što je bio sveti čovjek Jakob. On joj otkriva njezine grijehe kao onaj, koji sve zna. Dovodi joj pred oči istinu, da je milost Božja potrebna čovjeku za život vječni kao voda što je potrebna, da se uzdrži život zemaljski. Tko nema milosti, tko ostaje u grijehu, čeka ga vječna smrt. Ženu obuhvata strah i kajanje ali i ufanje u Boga, stvara odluku, da će se odsad dati na službu Božju, u prvom redu njemu se moliti.

Učitelji duhovnoga života (sv. Ignacije Lojolski) uče, da se tim načinom ima držati pobožno razmišljanje. Ponajprije imamo si živo predočiti nazočnost Božju kao da pred nama stoji i nama govori jednu istinu vjere, o kojoj razmišljamo. Onda treba da Boga molimo, neka nam prosvijetli um i potiče volju, da tu istinu poznamo i po njoj svoj život udesimo, kao što se žena molila Isusu: »Daj mi te vode«. Onda ogledamo sa svih strana tu istinu vjere, koliko smo o njoj čuli i čitali: i tako vježbamo svoj um. Ali zajedno pobuđujemo u srcu čuvstva straha, kajanja, ljubavi. Potom stvaramo odluku, koju kanimo izvesti, i to ne općenito samo, da ćemo poboljšati život, nego pojedinačni neki čin: ostaviti se kletve, ići na ispovijed, pomiriti se s bližnjim, dati prvomu siromahu milostinju i t. d. Napokon se treba pomoliti Bogu, da nam dade jakost ono izvesti, što smo odlučili.

Najprikladnije je razmišljati o životu i muci Spasiteljevoj. I žena je Samarjanka mislila i govorila o Mesiji. Zatim je dobro razmišljati o Božjim savršenstvima: pravednosti, milosrđu, istinitosti s odlukom, da budemo i mi slični Bogu, »savršeni kao Otac naš nebeski«. Veliku korist imat ćemo iz razmišljanja posljednjih stvari: smrti, suda, pakla i neba.

2. Onim riječima, da se Bogu treba klanjati u duhu i istini, nije Isus isključio usmene molitve. Ta i on se često molio glasno, kao na pr. kad je uskrisivao Lazara; kad je na zadnjoj večeri molio za svoje učenike, u vrtu Getsemanskom, i prije smrti povikao je iza glasa: »Oče u ruke tvoje predajem Duh svoj!« Zato i govori sv. Pavao u poslanici Hebrejima (5, 7): »On je u vrijeme smrtnoga svojega života prikazao prošnje i ponizne molitve onomu, koji ga je mogao izbaviti od smrti s velikom vikom i suzama, te bi uslišen za svoju smjernost.« Tako Crkva traži od svećenika, da glasno moli molitve kod svete mise, da ustima izriče molitve iz Časoslova; određuje da se i druge molitve vrše glasno. Kod toga je tako uređeno, da često narod upada u riječi svećeniku i odgovara. Tako se svraća pažljivost na ono, što se misli, i što usta govore, da dopre do srca.

3. Nesamo što je Isus molio glasno, on je molio i pjevajući. Poslije zadnje večere, veli Sv. Pismo: »otpjevavši pjesme zahvalne iziđoše na goru Maslinsku«. Zacijelo je i Isus sa učenicima pjevao određene pjesme, koje su Židovi svetkujući pashu pjevali. I kao što su svećenici starozavjetni pjevali kod službe Božje, tako su činili i kršćani od početka. Kad je sv. Pavao došao sa svojim učenikom Silom u Macedoniju u grad Filipe, tu su ih gospodari djevojke, iz koje je Pavao izagnao duha vračarskoga, tužili, da bune grad i propovijedaju nauku, »koju mi ne smijemo«, kažu, »primiti ni vršiti, jer smo Rimljani«. Narod se digao protiv njih i suci im rastrgaše haljine i zapovjediše, da ih šibaju. I pošto su ih teško išibali, baciše ih u donju tamnicu (među najgore zlikovce) i staviše im noge u klade. A u ponoći stali su Pavao i Sila moliti i slaviti pjesmom Boga, a drugi su ih sužnji slušali. Tada se najednoć zemlja potrese, vrata se otvoriše i svima spadoše okovi. Kad se tamničar probudio i vidio vrata tamnička otvorena, izvadi mač i htjede se ubiti misleći, da su sužnji pobjegli. Ali Pavao poviče: »Ne čini sebi nikakva zla, jer smo svi ovdje«. Tamničar potraži svijeću i uđe unutra padne pred Pavlom i Silom i izvede ih napolje i reče im: »Gospodo, što mi treba činiti, da se spasem?« A oni rekoše: »Vjeruj u Gospodina Isusa, i spasit ćeš se ti i dom tvoj.« I doista krsti se on i sva njegova kuća. Drugi dan dođu poglavari i zamole Pavla i Silu za oproštenje i moliše ih, da izidu iz grada (Dj. ap. 16, 19—39).

Pavao u svojim poslanicama nagovara kršćane da pjevaju pobožne pjesme: »Nemojte se opijati vinom u kojem je bludnost, nego se ispunjavajte Duhom Svetim govoreći među sobom u psalmima i pjesmama i popijevkama duhovnim pjevajući i klikujući u srcima svojim Gospodinu zahvaljujući svagda za sve u ime Gospodina našega Isukrsta Bogu i Ocu« (Efež. 5, 18—20). I u najjačim progonima nisu kršćani ostavili duhovnih

pjesama, nego su »pjevali pjesme Kristu kao Bogu«, kako to svjedoče poganski pisci (Plinij).

Pjevaju se i sad u Crkvi psalmi i pjesme iz Sv. Pisma, pa i popijevke, što su ih sastavili pobožni kršćanski pjesnici. Pjeva svećenik kod sv. mise i na sprovodu; pjeva narod, jer se i jaka pobožnost izlijeva u pjesmu kao i drugo jako čuvstvo.

IV. 216. Što će reći pobožno razmišljavati? Pobožno razmišljavati reći će: misliti o življenju, muci i smrti Isusa Krista, o kojoj Božjoj savršenosti ili o drugoj kojoj istini vjere, te si tako u srcu pobuđivali bogoljubnost i dobre odluke.

V. Za napredak u duhovnom životu mnogo pomaže pobožno razmišljanje. Zato je vrijedno, da to čovjek čini po mogućnosti svaki dan, osobito u jutro. U tom će ga pomoći prikladni molitvenici, koji su ili za to pisani, ili imadu u sebi primjera takovih razmišljanja (kao Kanižlićev, Srca Isusova). A možemo svaki dan u tjednu razmišljati nešto o evanđelju, što smo ga u nedjelju čuli. Ono četvrt sata, što ga na razmšiljanje upotrebiš, ne će biti izgubljeno, nego će ti donijeti više sreće i zadovoljstva nego da u to vrijeme radiš kakav unosan posao.

Razmislimo odmah, što smo i sad čuli u Katekezi o glasnoj molitvi i pjevanju, te odlučimo, da ćemo u crkvi rado sa svećenikom i drugim narodom glasno moliti, a ne stiditi se, i pjesmom pozdravljati Boga onako zanosno, kako o tom pjeva pjesnik (Jovanović):

Evo crkve, Božjeg hrama,
Pun je sveta;
Verni poju, pesma s' diže
Kroz kubeta.
Gdegod crkve, svud se taki
Glas razleže,
To pojanje slabe stvore
S Bogom veže.

XXIII. MOLITVA GOSPODNJA. PREDGOVOR.

(D. K. 217—223. R. K. IV. 9, 1—20).

I. Kad čovjek svoje mišljenje izriče, onda traži riječi, kojima će to što jasnije ili bolje kazati. I kad moli što koga, onda izabira način, kako će predobiti njegovo srce. Nije li sam vješt, da složi molbenicu, traži drugoga, da to učini, koji bolje zna.

Tako je jedan od učenika rekao Isusu, neka ih uči moliti.

II. Kad se Isus molio na nekom mjestu, čim je prestao, reče mu jedan od učenika njegovih: »Gospodine, uči nas moliti, kao što je Ivan naučio svoje učenike«. I reče im: »Kad se molite, govorite: Oče naš, koji jesi na nebesima, sveti se ime tvoje. Dođi kraljevstvo tvoje. Budi volja tvoja, kako na nebu tako i na zemlji. Kruh naš svagdanji daj nam danas. I otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našim. I ne uvedi nas u napast; nego oslobodi nas od zla. Amen« (Mat. 6, 9 sl. Luk. 11, 1. sl.).

III. 1. Tu je dakle molitvu naučio moliti sam Krist Gospodin; zato se zove molitva Gospodnja. Po prvoj pak riječi, kojom se počinje, zove se Očenaš.

2. Gledamo li njezin vanjski lik, opazit ćemo, da je sastavljena tako, da ima nagovor i sedam molba ili prošnja. Kad koga molimo usmeno ili pismeno, najprije ga nazovemo prikladnim imenom: Štovani gospodine, dragi oče, mili prijatelju! Ovako nas je i Spasitelj naučio, da najprije nagovorimo Gospodina Boga. Taj pak nagovor, naslov ili predgovor glasi: »Oče naš, koji si na nebesima«.

3. Svaka je riječ, koja je izlazila iz usta Kristovih, bila puna milosti i istine; a tako je pogotovo svaka riječ u Očenašu puna svetih tajna, te je to zaista najizvrsnija molitva. Tako je i predgovor u Očenašu, gledaš li riječi, kratak; ali razmotriš li stvari, u njemu se nalazi mnogo dubokih tajna. Tako je to već u prvoj riječi, kojom po zapovijedi i naredbi Božjoj zovemu Boga »Oče«. Spasitelj je naš mogao početi tu molitvu i drugom riječju, koja imade u sebi više veličanstva, na pr. Stvoritelj ili Gospodin: ipak je to izostavio, što bi nam moglo zadati strah, pa je upotrebio riječ, koja pribavlja ljubav i pouzdanje onima, koji što od Boga traže. Jer što je slađe od imena očeva? To ime glasi oproštenje i ljubav.

4. Iz tri osobita razloga možemo prikladno zvati Boga Ocem: što nas je stvorio, što se za nas skrbi, i što nas je spasio. Bog je čovjeka stvorio na svoju sliku; to nije dao drugim stvorovima. Po tom osobitom daru, kojim je odlikovao čovjeka, zove se u Sv. Pismu (V. Mojs. 32, 6) Otac nesamo vjernima nego i nevjernima.

5. Zove se dalje Otac zato, jer nam pokazuje svoju očinsku ljubav tim, što se za nas skrbi i brine. Tu nam brigu pokazuje, što nam je i anđele postavio za čuvare. Kao što roditelji daju djeci čuvare na teškom i pogibeljnom putu, tako i nama nebeski Otac odredio na putu u nebesku domovinu anđele za vođe i čuvare.

Dobrotu i ljubav, koju je Bog pokazao prvomu čovjeku (I. Mojs. 3, 6) i brigu nije uskratio čovjeku ni poslije, kad je pao u grijeh i kad Boga vrijeđa mnogim i teškim grijesima. I kad bi tko rekao, da ga je Bog zaboravio, bio bi lud i grdno bi uvrijedio Boga. Bog se razgnjevio na Izraelce radi grdnje, što su mislili, da ih je Bog ostavio. Stoji u II. Mojs. 17, 7: »Kušali su Gospodina govoreći: Je li Bog među nama ili nije?« I kod Ezekijela (8, 12) prigovara Bog narodu, što je govorio: »Bog nas ne gleda; ostavio je Bog zemlju«. Tako se ne smije govoriti o Bogu. Čujmo, kako je takvu ludu tužbu naroda izraelskoga odbio Bog blagom poredbom kod Izaije (49, 14 sl.): »Sion govori: Ostavio me je Gospodin, Gospodin me je zaboravio«. A Bog će im: »Zar može zaboraviti mati dijete svoje, da se ne smiluje porodu utrobe svoje? Pa da i ona zaboravi, ja ipak ne ću zaboraviti tebe; gle, zapisah te sebi na rukama.«

6. Da Bog nikad ne zaboravlja čovjeka, nego ga uvijek kao otac ljubi, pokazao je Bog kod grijeha prvoga čovjeka. Kad je prokleo zemlju, od koje će se čovjek mukom hraniti, kad ga je istjerao iz raja i ogradio ulaz u raj herubima: mislio bi čovjek, da je Bog ljude odbacio. Ali gle, kakva ih svjetlost obasjava u času Božjega gnjeva i osvete! »Gospodin Bog načini Adamu i ženi njegovoj haljine od kože i obuče ih«. To je bio znak, da Bog ne će nikad ostaviti čovjeka.

7. Da se »Božja ljubav ne da iscrpsti nikakvom nepravdom čovječjom«, to je izrekao David riječima (Ps. 76, 10): »Zar će Bog u svojem gnjevu ustaviti milosrđe svoje?« Tako veli Habakuk (3, 2) Bogu: »Kad se razgnjeviš, opomenut ćeš se milosrđa«. To očituje Miheja (7, 18) ovako: »Tko je Bog kao ti, koji odnosiš bezakonje i uklanjaš grijeh ostatku nasljedstva svojega? ne će više slati srdžbe svoje, jer voli milosrđe.« Tako je; što više mislimo, da smo izgubljeni i bez svake pomoći, to nas više traži i čuva Bog po svojoj neizmjernoj ljubavi: zaustavlja u svojoj srdžbi mač pravednosti i ne prestaje na nas izasipavati neiscrpivo blago milosrđa.

8. Djelo pak spasenja, koje nadvisuje stvorenje i upravljanje, treći je način, kako Bog pokazuje svoju očinsku ljubav k nama. Tim smo naime otkupljenjem postali na čudesan način djeca Božja. Jer, kako veli Ivan ev. (1, 12. 13. Rim. 5, 8. Gal. 4, 5): »dao im je Bog vlast, da budu sinovi Božji« i »rođeni su od Boga«. Zato se i krštenje, prvi zalog i znak našega spasenja, zove sakramenat preporođenja, jer se u njemu rađamo kao djeca Božja, kako smo to čuli.

9. Kad je dakle Bog naš preljubazni Otac, treba da ga ljubimo i štujemo kao svojega stvoritelja, skrbnika i spasitelja, i da mu se molimo sa sinovskom nadom i pouzdanjem.

Pa i onda, kad nas stižu nevolje, nemojmo misliti, da to Bog pušta na nas iz kakve mržnje. On nas udara, da nas izliječi i njegova je kazna nama za lijek. Jer on pohodi (Ps. 88, 33 sl.) šibom bezakonja naša, ali milosrđa svojega ne uzima od nas. Zato i ovdje treba da poznamo očinsku ljubav Božju te imademo na pameti i u ustima riječi trpljivoga Joba (5, 18): »On ranjava i liječi; udara, i ruke njegove iscjeljuju«. Možemo kazati što u ime naroda izraelskoga govori Jeremija (31, 18): »Kaznio si me i naučio sam se kao neukroćeno june. Obrati me, i obratit ću se.« Imajmo na pameti primjer Tobije (11, 17. Mudr. 16, 13), koji je u sljepoti svojoj vidio ruku Božju i govorio: »Blagosiljam te, Gospode Bože Izraelov, jer si me ti kaznio, i ti si me iscijelio.«

10. Kad dalje velimo u molitvi Gospodnjoj »Oče naš«, tom se riječju »naš« opominjemo, da smo svi ljudi među sobom braća, jer imamo zajedničkoga Oca, te se zato imamo kao braća ljubiti. »Svi ste vi braća«, veli Spasitelj (Mat. 23, 8. 9. Rim. 1, 13. II. Pet. 3, 17. I. Iv. 3, 13). Jer jedan je Otac vaš, koji je na nebesima. Zato apostoli u poslanicama zovu vjernike »braća«. I nesamo da su ljudi kao djeca Božja među sobom braća, nego smo braća i Sinu Božjemu kao čovjeku. Jer Apostol govoreći u poslanici Hebrejima o Sinu Božjemu piše (Hebr. 2, 11. 12): »Ne stidi se zvati ih braćom govoreći: Objavit ću ime tvoje braći svojoj«, što je prije David (Ps. 21, 23) prorekao o Kristu. Tako i Gospodin Isus veli ženama u evanđelju (Mat. 28, 10): »Idite, javite braći mojoj, da idu u Galileju; ondje će me vidjeti.« A to je kazao poslije uskrsnuća, kad je već došao u besmrtnost; da ne bi tko mislio, e je uzašašćem na nebo ta bratska veza raskinuta. Pače na posljednjem sudu zvat će vjernike »najmanjom svojom braćom« (Mat. 25, 40).

11. Nadalje nas ona riječ »naš« opominje, da se jedan za drugoga molimo. To razjašnjuju riječi Sv. Ivana Zlatoustoga (op. imperf. hom. 14), koji veli, da Bog rado sluša kršćanina, kad se moli nesamo za sebe nego i za drugoga; za sebe moliti se zahtijeva narav; za drugoga se moliti, traži milost; moliti se za sebe, sili nužda, za drugoga se moliti, opominje bratska ljubav. K tomu dodaje: Ugodnija je Bogu molitva, koju preporučuje ljubav bratska nego ona, koja se izgovara, kad komu što treba.

12. Te riječi, koje nam kažu, da smo svi braća, opominju nas sve kojegod dobi, roda i staleža bili, da se jedan prema drugomu vladamo kao braća. Netko je kralj. Ako je on vjernik, nije li brat svima, koji se nalaze u zajednici kršćanske vjere? Svakako. A zašto? Jer nije drugi Bog onaj, od koga su se rodili bogati i kraljevi, od onoga, od koga su siromasi i podložnici. Po duhovnom rođenju svi imadu jednako plemstvo, dostojanstvo i sjaj, jer smo svi rođeni od istoga Duha, u jednom sakramentu vjere svi smo postali djeca Božja, nasljednici istoga nasljedstva. Nemaju drugoga Krista Gospodina bogati i mogući, a drugoga siromašni i niski; nisu posvećeni drugim sakramentima niti čekaju drugo nasljedstvo kraljevstva nebeskoga. Svi smo braća, i kako veli Apostol Efežanima (5, 30): »udi smo tijela Kristova, od mesa njegova i od kosti njegovih«. To mišljenje ima da diže uboge i potištene, a zauzdava ponositost i drzost bogatih i mogućih. Zato apostoli toliko ističu bratsku ljubav.

13. Svatko, tko pravo o Bogu misli, zna, da je Bog sav svagdje, jer je on duh, koji nema tijela ni dijela. On sam kaže

(Jer. 23, 24): »Ne ispunjam li ja nebo i zemlju?« To se ima razumjeti: Bog obuhvata svojom moću i silom nebo i zemlju i sve na njima; ali njega ne može obuhvatiti mjesto: on je na svakom mjestu. Zašto dakle Sv. Pismo često govori, da je Bog »na nebesima«? Nebesa, što ih gledamo, najsjajniji su dio svijeta: golema, silna, prekrasna. Zato sv. Pismo kaže, da Bog stanuje na nebesima, jer hoće tim riječima potaknuti ljude, da gledaju divna djela Božja i po njima dižu pamet svoju k Bogu. A to je i glavno kod molitve. Zato i Spasitelj dodaje te riječi u Očenašu opominjući nas, da moleći se pobožno Bogu otrgnemo svoje srce od svijeta i podignemo k Bogu te od njega tražimo u prvom redu nebeske stvari.

IV. 217. Koja je najizvrsnija molitva? Najizvrsnija molitva jest: Očenaš ili molitva Gospodnja. — 218. Zašto se Očenaš zove molitva Gospodnja? Očenaš zove se zato molitva Gospodnja, jer je sam Krist Gospodin naš učio i zapovjedio, da tako molimo. — 219. Što ima u sebi Očenaš? Očenaš ima u sebi predgovor i sedam molba. — 220. Kako glasi predgovor? Predgovor glasi: Oče naš, koji si na nebesima. — 221. Na što nas opominje riječ »Oče«? Riječ »Oče« opominje nas, da nam je Bog otac, da mu se dakle treba moliti djetinjom smjernošću, ljubavlju i pouzdanjem. — 222. Zašto velimo Oče »naš«, a ne Oče »moj«? Velimo Oče »naš«, jer je Bog otac svih ljudi, pa zato treba da se svi kao braća molimo jedan za drugoga. — 223. Zašto dodajemo: »koji si na nebesima?« Dodajemo zato, da se opomenemo, da nam u molitvi valja srce otrgnuti od svijeta i dići k nebu.

V. Kad dakle moliš Očenaš, opomeni se, kršćanine, da pristupaš kao sin k Ocu Bogu. Kad kažeš »Oče naš«, misli, kako te visoko Bog podigao, da ne dolaziš k Bogu kao sluga sa strahom nego kao sin s ljubavlju. Odmah opet razberi, s kakom treba da pobožnošću moliš. Nastoj, da se pokažeš vrijedan sin Božji, da djela tvoja budu dostojna božanskoga roda. Čuj Apostola, koji nas opominje (Ef. 5, 1. Dj. ap. 17, 8. 29): »Ugledajte se u Boga kao ljubazna djeca«. Nastojmo, da se može ono o nama reći, što je Apostol pisao Solunjanima (I. 5, 5): »Svi ste vi sinovi svijetla i sinovi dana«.

XXIV. PRVA PROŠNJA: SVETI SE IME TVOJE.

(D. K. 224. R. K. IV. 10, 1—9).

I. Što treba da molimo i kojim redom treba to činiti, učio nas je i zapovjedio nam je sam Učitelj i Gospodin svijeh. Molitva je glasnica naših želja: zato onda pravim načinom molimo, kad se red molba drži reda stvari, koje imamo tražiti. A prava nas ljubav opominje, da sve naše mišljenje i teženje upravljamo k Bogu. On je jedino i u sebi najveće dobro; zato ga imamo ljubiti s osobitim pravom i posebnom ljubavi. A

Boga ne možemo od srca i jedino ljubiti, ako do njegove časti i slave ne držimo više nego do svih drugih stvari i stvorova. Jer sva dobra naša i tuđa, i uopće sve, što se zove dobro, od njega potječu i njemu pripadaju. Zato da se molitva drži reda, Spasitelj je tu molbu postavio za početak i glavu svima ostalima; uči nas, prije nego što molimo potrebne stvari za sebe ili za druge, da moramo najprije moliti ono, što pripada slavi Božjoj. Tako ispunjavamo dužnost ljubavi, koja nas uči, da više ljubimo Boga nego sami sebe, i potom da najprije molimo što hoćemo Bogu, a onda što želimo sebi.

A kako je molitvi jedan razlog, da slavimo Boga, to činimo odmah na početku Očenaša govoreći: Sveti se ime tvoje.

II. Sveto je i strašno ime Gospodnje (Ps. 110, 10). Kad je Mojsije pasao ovce u pustinji i odveo ih duboko u pustinju, javi mu se Gospodin u ognju usred kupine. Mojsije je gledao, kako kupina gori a ne sagorijeva, pa se približi, da vidi šta je. Ali mu Gospodin reče: »Ne idi ovamo; izuj opanke s nogu; jer je mjesto, na kojem stojiš, sveta zemlja.« Mojsije zakloni lice, jer se ne usudi gledati prema Bogu. A Bog mu reče: »Vidio sam nevolju naroda svojega u Egiptu; i sad te šaljem, da izvedeš narod moj iz Egipta.« A Mojsije reče Bogu: »Evo, ja ću ići k sinovima Izraelovim i reći ću im: Bog otaca vaših posla me k vama. Ako mi reku: kako mu je ime? šta ću im kazati?« A Bog reče Mojsiju: »Ja sam, koji jesam. Ovako reci sinovima Izraelovim: Koji jest, posla me k vama« (II. Mojs. 3, 13. 14).

III. 1. Riječi »Koji jest« kažu se u hebrejskom jeziku Jahve ili Jehova. To ime nisu se usuđivali Židovi izgovarati, nego su mjesto toga govorili Bogu: Gospodin.

Boga zovemo i drugim imenima: Svevišnji, Svemogući, Stvorac i t. d. Najbolje označuje narav Božju ime »Koji jest«; to znači: koji je sam od sebe; koji nema početka ni svršetka, nego živi uvijek.

Ime Božje označuje narav Božju; zato ime Božje, to je Bog sam. Kad na pr. Bog veli: »Moje će ime biti u njemu« znači: Ja ću biti u njemu. I kad velimo: Sveti se ime tvoje, to znači: Neka bude Bog hvaljen i slavljen.

2. Ta riječ: »Sveti se« ne označuje samo, da Boga slavimo, nego je i molba. Molbom izričemo želju za nečim, čega nemamo. Kad molimo, da se Bog slavi, ne mislimo na unutrašnju Božju slavu, jer je Bog u sebi tako potpuno svet i slavan, da se njegovoj slavi ne može ništa dodati i oduzeti. Misli se na izvanju njegovu slavu, to jest na slavu, koju mu daju ljudi. Mi želimo i molimo, da njegovo ime (to jest Bog sam) bude poznato neznabošcima, da se njegovo kraljevstvo raširi,

da svi slušaju Boga. Te tri stvari: ime, kraljevstvo, poslušnost nisu unutrašnja Božja dobra nego izvanja.

3. Tako nesamo prvom prošnjom nego i trim prvim prošnjama u Očenašu molimo slavu Božju; te se onaj dodatak u trećoj prošnji: »Kako na nebu tako i na zemlji« proteže jednako na prve tri prošnje. Kao da govorimo: »Sveti se ime tvoje, kako na nebu i na zemlji«; tako i: »Dođi kraljevstvo tvoje, kako na nebu i na zemlji«; a napokon »Budi volja tvoja, kako na nebu i na zemlji«.

Kad molimo, da se sveti ime Božje, mislimo, da se širi svetost i slava imena Božjega. Ali kad se veli »kako na nebu i na zemlji«, ne misli se, da bi se u onoj mjeri slavilo ime Božje na zemlji, kako se slavi na nebu; jer je to nemoguće; nego da se slavi ljubavlju, težnjom i željom, kako to čine sveti na nebu.

4. Istina jest, da ime Božje ne treba svećenja, jer je sveto i strašno, kao što je sam Bog po svojoj naravi svet, te se ne može ništa dodati njegovoj svetosti; ali jer ga na zemlji ne slave, kako treba, nego ga često psovkama i pogrdama vrijeđaju, zato želimo i molimo, da ga svi na zemlji slave slavom, čašću i poštovanjem, kako ga slave na nebu sveti i izbrani Božji. Kao što nebeščani složno slavom i hvalom uznose Boga, tako molimo, da bi se događalo na zemlji, te bi svi narodi upoznali, štovali i častili Boga. Molimo se, da bi svi smrtnici primili vjeru kršćansku, posvetili sebe Bogu i držali, da je on izvor svake svetosti, da od njegova imena izlazi sve, što je čisto i sveto.

5. Apostol svjedoči, da je Crkva očišćena »kupelju vode u riječi života« (Ef. 5, 26. Mat. 28, 19). A riječ života znači ime Oca i Sina i Duha Svetoga, u koje smo ime kršteni i posvećeni. Tako ne može se nitko posvetiti, očistiti i usavršiti, na koga nije prizvano Božje ime. Zato želimo i molimo Boga, da bi sav rod ljudski ostavivši tmine nečistoga nevjerovanja i obasjan svijetlom Božjim upoznao moć ovoga imena; te bi u tom imenu tražio pravu svetost i primivši sakramenat krštenja u ime svetoga i nerazdijeljenoga Trojstva desnicom Božjom postigao potpunu jakost svetosti.

6. Naša se želja i molitva tiče i onih, koji su grijesima i opačinama oskvrnjeni izgubili čisto savršenstvo krštenja i odijelo nedužnosti; te se dogodilo, da je u njima opet nečisti duh postavio svoju stolicu. Želimo dakle i molimo od Boga, da se i u njima sveti njegovo ime, da došavši k sebi i k svetosti preko sakramenta pokore otkupe pređašnje zdravlje, i da od sebe načine čist i svet hram i stan Božji.

7. Na posljetku molimo, da Bog postavi svijetlo svoje svima pred dušu, te vide, da »svaki dobar dar i svaki savršen poklon dolazi od Oca svjetlosti« (Jak. 1, 17). Zato treba da Bogu hvale za umjerenost, pravednost, život, zdravlje, jednom riječju za sva dobra duše i tijela, za život zemaljski i život vječni.

Sva ta dobra, kako veli Crkva, od njega izlaze. Ako nas sunce grije, ako nam zvijezde sjaju, što dišemo zrak, što se hranimo plodovima zemlje, što pod poglavarima sprovodimo miran i tih život: sva ta i druga nebrojena dobra daje nam neizmjerna dobrota Božja. I kad kažemo riječi: »Sveti se ime tvoje,« onda Bogu zahvaljujemo za ta neizmjerna dobra. Tako je Očenaš molitva, kojom nesamo Boga prosimo, nego i njega slavimo i njemu se zahvaljujemo.

8. U prošnji, da se sveti ime Božje, sadržaje se i molba, da svi upoznaju i slave svetu zaručnicu Isusa Krista i majku našu Crkvu, u kojoj se nalazi ono obilno i vječno vrelo (Zah. 13, 1. Ezek. 36, 25. 47, 8 sl.) za pranje i čišćenje svih ljaga grijeha. Iz toga vrela crpaju se svi spasonosni i sveti sakramenti, kojima Bog izlijeva na nas kao kroz neke cijevi rosu i vlagu svetosti. Samo njoj i onima, koje je ona prigrlila na svoje krilo, pripada prizivanje imena, koje je »jedino pod nebom dano ljudima, u kojem nam se treba spasiti« (Dj. ap. 4, 12).

IV. 224. Što prosimo prvom prošnjom: sveti se ime tvoje? Prvom prošnjom prosimo, da se ime Božje nikada ne grdi, nego da se Bog većma priznaje i slavi.

V. Dobromu sinu ne pristaje samo, da Boga Oca moli samo riječima, nego mu treba nastojati djelom, da u njemu odsijeva svećenje imena Božjega. Neka ne bude takvih, koji ovom molbom neprestano mole, da se sveti ime Božje, a djelima ga — koliko je do njih — vrijeđaju i oskvrnjuju, te su često krivi, da se ime Božje psuje. Za njih je rekao Apostol (Rim. 2, 24): »Božje se ime radi vas grdi među neznabošcima«, i kod Ezekijela (36, 20. Iz. 52, 5) čitamo: »Išli su među narode, u koje su došli, i oskvrnuše moje sveto ime, jer su o njima govorili: to je narod Gospodnji, iz njegove su zemlje izišli.« Kakav je život i kakvo je vladanje u onih, koji ispovijedaju vjeru, tako o samoj vjeri i njezinu začetniku običava suditi neupućeno mnoštvo. Zato koji živu po vjeri kršćanskoj, koju su primili, i kad po njezinim pravilima udešuju svoje riječi i djela, daju veliku priliku drugima, da hvale ime Oca nebeskoga, da ga s poštovanjem slave. Gospodin nam je stavio na srce, da krasnim kreposnim djelima potičemo ljude, neka slave i diče ime Božje. Nama govori ovako kod evanđelista (Mat. 5, 16. Luka 8, 16): »Tako neka svijetli svjetlost vaša pred ljudima, da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega, koji je na nebesima.« A prvak apostola (I. Pet. 2, 12) opominje: »Vladajte se dobro među neznabošcima, da bi gledajući vaša dobra djela slavili Boga.«

XXV. DRUGA MOLBA: DOĐI KRALJEVSTVO TVOJE.

(D. K. 225. R. K. IV. 11, 1—19.)

I. Druga je molba u Očenašu nastavak prve, njezina dopuna i razjašnjenje. Onda svetimo ime Božje, ako nastojimo, da se njegova slava što više raširi; ako ljudi poznaju i štuju Boga kao svojega stvoritelja i gospodara i njega slušaju. Tako se dragovoljno podlažu njegovoj vlasti: Bog kraljuje nad njima, oni se nalaze u kraljevstvu Božjem.

Ali da vidimo još dalje, što sve znači Božje kraljestvo, i što sve od Boga molimo, kad kažemo: Dođi kraljevstvo tvoje.

II. Kad su Židovi doveli Isusa k Ponciju Pilatu i zahtijevali od njega, da ga osudi na smrt, nisu isprva htjeli reći razloga, zašto su ga oni već osudili na smrt, to jest zato, što je govorio za sebe, da je sin Božji; nego su ga počeli tužiti govoreći: »Ovoga nađosmo, gdje buni naš narod i zabranjuje davati porez cesaru i govori, da je on Krist kralj« (Luk. 23, 1—2). Onda Pilat uđe u sudnicu, dozva Isusa i reče mu: »Ti si kralj židovski?« Isus odgovori: »Govoriš li to sam od sebe, ili su ti drugi kazali za mene?« Odgovori Pilat: »Tvoj narod i glavari svećenički predadoše te meni. Što si učinio?« Isus odgovori: »Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta. Kad bi kraljevstvo moje bilo od ovoga svijeta, onda bi se moje sluge borile, da ne budem predan Židovima; ali kraljevstvo moje nije odavle.« Onda mu reče Pilat: »Dakle si ti kralj?« Isus odgovori: »Ti govoriš (tako je): ja jesam kralj. Ja sam se zato rodio i došao na svijet, da svjedočim istinu; svaki, koji je od istine, sluša glas moj.« Reče mu Pilat: »Što je istina?« I ovo rekavši izide opet k Židovima i kaže im: »Ja ne nalazim nikakve krivice na njemu« (Iv. 18, 33—38).

III. 1. Kraljevstvo Božje znači najprije vrhovno gospodstvo Božje nad svim svijetom i njegovu brigu, kojom sve ravna i upravlja. To kraljevstvo pripada i Kristu kao Bogu. Toga se kraljevstva ne odriče Isus pred Pilatom veleći: »Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta.« To kraljevstvo nije njemu dano od roda i od ljudi, kako ga imaju kraljevi zemaljski. To kraljevstvo ne treba ljudske odbrane kao kraljevstva zemaljska. Ne počiva na sili i nepravdi, kao mnoga kraljevstva zemaljska. Kraljevstva zemaljska daje Bog; zato i veli Isus poslije Pilatu: »Ne bi imao nikakve vlasti nada mnom, da ti nije dana odozgo«. Krist pak kao Bog ima kraljevstvo od sebe. To je kraljevstvo neomeđeno vremenom i prostorom.

O tom kraljevstvu Božjem govori Prorok (Ps. 94, 4): »U ruci su tvojoj svi krajevi zemaljski«. Tako se Mardokej (Est. 13, 9. 11) moljaše: »Gospode, Gospodine, kralju svemogući; sve je u tvojoj vlasti, i nema nikoga, koji bi mogao odoljeti tvojoj volji. — Ti si gospodar svemu, i nema tko bi odolio veličanstvu tvojemu.«

2. Ako je i Bog vladar svima, to pak osobitom brigom čuva i brine se za pobožne i svete ljude. Zato veli Isus Pilatu: »Tko je od istine, sluša glas moj.« O tom kraljevstvu Božjem nad svetima kaže David (Ps. 22, 1): »Gospod

me ravna, i ništa mi ne će nedostajati«; a Izaija: »Gospod, naš kralj, on će nas spasti.« A Krist je Gospodin »postavljen kralj« (Ps. 2, 6) od Boga, kako veli prorok; a apostol zove to kraljevstvo pravednost veleći (Rim. 14, 17): »Kraljevstvo je Božje pravednost, i mir i radost u Duhu Svetom«.

U nama pak kraljuje Krist krepostima: vjerom, ufanjem i ljubavlju. Tim krepostima postajemo dijelovi toga kraljevstva i osobitim načinom podložnici Božji, te se posvećujemo njegovoj službi i poštovanju. I kao što je apostol rekao (Gal. 2, 20): »Ne živim više ja, nego živi u meni Krist«: tako možemo i mi govoriti: Kraljujem ja, ali ne ja; nego kraljuje u meni Krist. To se kraljevstvo zove pravednost, jer je osnovano pravednošću Krista Gospodina. O tom kraljevstvu veli Gospodin kod Luke (17, 21): »Kraljevstvo je Božje u vama«. Jer ako i Krist Isus kraljuje vjerom nad svima, koji se nalaze u krilu svete matere Crkve: ipak osobitim načinom vlada nad onima, koji se Bogu predaju puni vjere, ufanja i ljubavi kao čisti i živi udi. I to se zove kraljevstvo Božje milosti.

3. Ali ima i kraljevstvo slave, o kojem čujemo Isusa govoreći kod Mateja (25, 34): »Dođite blagosloveni Oca mojega, primite kraljevstvo, koje vam je pripravljeno od postanka svijeta.« To je kraljevstvo tražio razbojnik, koji je priznao svoje zloće (Luk. 23, 42): »Opomeni me se, Gospodine, kad dođeš u kraljevstvo svoje.« To kraljevstvo spominje i sv. Ivan (3, 5): »Ako se tko ne preporodi vodom i Duhom Svetim, ne može ući u kraljevstvo Božje.« A na nj sjeća i Apostol Efežane (5, 5): »Nijedan bludnik ili nečist ili lakomac, a to je idolopoklonik, nema nasljedstva u kraljevstvu Krista i Boga.« Ovamo idu i priče Isusove o kraljevstvu nebeskom (Mat. 13, 24 sl. 22, 2).

Koji hoće da dođu do kraljevstva slave, moraju biti najprije u kraljevstvu milosti. Iz te milosti često ispadamo u životu: ali kad nam zasja kraljevstvo slave, onda ćemo biti tvrdi i nepomični: svaki će se grijeh istrijebiti, svaka slabost ojačati; onda će vladati Bog u našoj duši i tijelu.

4. Pošto smo vidjeli, što sve znači kraljevstvo Božje, lako ćemo razabrati, što molimo drugom molbom u Očenašu. Molimo od Boga, da bi se Crkva Kristova raširila; da bi se k vjeri Krista Gospodina, k »istini«, za koju je on došao na svijet, obratili pogani i Židovi upoznavši pravoga Boga; da bi se raskolnici i krivovjerci povratili u Crkvu, od koje su otpali, te bi se izvršilo, što prorok Izaija (60, 3. 4) govori: »Hodit će narodi u svijetlu tvojem i kraljevi u sjaju izlaska tvojega. Podigni oči svoje i vidi: svi ti sabraše se, dolaze k tebi; sinovi će tvoji doći izdaleka i tvoje kćeri ustat će sa strane.«

5. Ima nažalost u Crkvi, koji riječima priznaju Boga, ali ga djelima odriču (Tit. 1, 16), i tako im je vjera iskvarena, te u njima radi grijeha stanuje i vlada đavo kao u svojem domu. Zato molimo, da bi k njima došlo kraljevstvo Božje, te bi otresavši se tmine grijeha i obasjani zrakama božanske svjetlosti povratili se u pređašnje dostojanstvo sinova Božjih. Tako bi onda zavladalo kraljevstvo milosti u srcima ljudskim.

6. Napokon molimo, da poslije ovoga života ne bude više smrt vladala, nego da je proždre pobjeda Kristova (I. Kor. 15, 54), koji će nadvladavši i rasuvši vlast i moć i silu svih neprijatelja sve podložiti svojoj vlasti: molimo, da bismo se svi njegovo kraljevstvo na zemlji i na nebu?

7. Premda je ta molba spojena s drugima, ipak nam je Spasitelj naložio, da je i posebice molimo govoreći: »Tražite najprije kraljevstvo Božje i pravdu njegovu i sve će vam se ovo dodati« (Mat. 6, 33). U toj molbi sadržano je sve, što nam treba u ovom putovanju ili bolje progonstvu, i Bog nam dobrostivo obećaje, da će nam to dati, jer odmah dodaje: »I ovo će vam se sve dodati.«

Doista mi se na zemlji nalazimo kao u nekom progonstvu, stanujemo na mjestu, gdje stanuju i bijesovi, strašni i neumoljivi neprijatelji roda ljudskoga. A gdje su domaći i unutrašnji bojevi, što ih među sobom dižu tijelo i duša? Bojati nam se, da ne popadamo. Zar samo bojati? Pače odmah bismo popadali, da nas ne brani desnica Božja. Tu je bijedu osjećao Apostol, te govori (Rim. 7, 25. Gal. 5, 17): »Ja nesrećan čovjek; tko će me izbaviti iz ovoga smrtnoga tijela?« A što je razlog toj bijedi? Preziranje riječi Božjih. Zatvaramo uši pred njegovim zapovijedima, ne ćemo da podignemo očiju onamo, odakle nam se nosi božansko svijetlo; ne slušamo, kad nam nebeski Otac zapovijeda, nego kao da prkosno kažemo: »Ne ćemo da ovaj vlada nad nama.«

Pa kad nas radi toga snalaze nevolje, što se uklanjamo vlasti Božjoj, zar nas to ne sili, da tražimo i molimo, neka dođe njegovo kraljevstvo na zemlji i na nebu.

IV. 225. Što prosimo drugom prošnjom: Dođi kraljevstvo tvoje? Drugom prošnjom prosimo: [1) da se Crkva sve više širi], 2) da kraljevstvo milosti dođe u naše srce, 3) da svi ljudi dođu u kraljevstvo nebesko.

V. Idimo za kraljevstvom Božjim, držimo se Crkve; jer je ona blago na polju, koje čovjek našavši sakrije, da mu ga tko ne otme, i kupi ono polje (Mat. 13, 44). Sve drugo nije prema tomu blagu ništa, te može svatko uskliknuti s Apostolom (Filip. 3, 8): »Sve držim za štetu i smatram kao blato, da stečem Krista«. — O sretnih nas, kad bismo mogli vidjeti dragocjeni biser (Mat. 13, 46) milosti Božje, da vlada u nama! Prodali bismo sve svoje i nas same, da ga kupimo i čuvamo. Onda bismo mogli reći: »Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove?« (Rim. 8, 35). — Ako pak želimo znati vrijednost kraljevstva slave, čujmo onu riječ Prorokovu i Apostolovu (Iz. 64, 4. I. Kor. 2, 9): »Nije oko vidjelo niti uho čulo niti je u srce čovječje došlo, što je Bog pripravio onima, koji ga ljube.«

Molimo pobožno, da dođe kraljevstvo Božje. Ali nije dosta samo moliti nego i upotrebiti sredstva, kojima možemo doći do njega. I onih pet ludih djevica molile su: »Gospodine, Gospodine, otvori nam«; ali jer nisu imale čim potkrijepiti molbu, isključene su sa svim pravom; jer Božja usta rekoše: »Ne će svaki, koji mi kaže: Gospodine, Gospodine, ući u kraljevstvo nebesko« (Mat. 7, 21). Samo onaj, koji čini volju Oca nebeskoga, doći će u to kraljevstvo. Zato uprimo svu svoju brigu i misao, da radimo što je potrebno, da dođemo u kraljevstvo nebesko, a da se uklanjamo svemu, što nam to kraljevstvo zatvara. Nije nas Bog pozvao na nerad i lijenost, nego pače govori (Mat. 11, 12): »Kraljevstvo se nebesko na silu otima, i samo ga silnici grabe;« i (Mat. 19, 17): »Ako hoćeš ući u život, drži zapovijedi«. Treba da radimo s milošću; jer Bog nikoga ne ostavlja, samo ako mi Boga ne ostavimo. Anđeli čuvari, pomoć svetih sakramenata daju nam moć, da se možemo nesamo čuvati vlasti protivničke, nego i same protivnike razbiti i pogaziti. Zato se molimo Duhu Svetomu, da nam pomogne vršiti volju Božju; da razori kraljevstvo sotone, te ne će imati nad nama vlast u posljednji dan; da nadvlada Krist i slavi slavlje; da se njegovi zakoni drže po svemu svijetu. Neka u tom kraljevstvu ne bude izdajice i bjegunca, nego svi neka budu takvi, da svi dođu pred kralja Boga, gdje će primiti kraljevstvo, pripravljeno od vijeka, te s Kristom uživaju blaženstvo vječno.

Mir Kristov neka vlada u kraljevstvu Kristovu.

XXVI. TREĆA PROŠNJA: BUDI VOLJA TVOJA KAKO NA NEBU I NA ZEMLJI.

(D. K. 226. R. K. IV. 12, 1—24.)

I. Treća je molba uklopljena u drugoj; jer ako hoćemo doći u kraljevstvo Božje, treba nam izvršivati volju Božju, kao što je Krist rekao: »Ne će svaki, koji mi govori: Gospodine, Gospodine, ući u kraljevstvo nebesko; nego tko čini volju Oca mojega, koji je na nebesima, on će ući u kraljevstvo nebesko« (Mat. 7, 11). Zato evanđelje sv. Luke nema te molbe. Ipak je zgodno o njoj napose razmišljati, jer nam razjašnjuje onu potrebnu vlastitost molitve: da molitva mora biti Bogu odana, i kako naša volja ima biti svagda podložna volji Božjoj.

II. Tako se podložio volji Božjoj sv. Pavao. Kad je već evanđeljem napunio sve zemlje od Jeruzalema do Ilirika, vraćao se u Jeruzalem, jer ga je silio duh ne znajući, šta će mu se u Jeruzalemu dogoditi, osim što mu je Duh Sveti po svim gradovima svjedočio, da ga u Jeruzalemu čekaju okovi i nevolje. Kad je putujući u Jeruzalem došao u Cezareju s pratiocima, uđe u kuću Filipa evanđelista. Dok su boravili ondje više dana, dođe iz Judeje prorok Agab. Taj pristupi k njima, uze pojas Pavlov, sveže sebi noge i ruke i reče: »Ovo, govori Duh Sveti: čovjeka, čiji je ovo pojas, ovako će svezati Židovi u Jeruzalemu i predat će ga u ruke poganima.« Kad su to čuli, stadoše kršćani moliti Pavla, da ne ide u Jeruzalem. Ali Pavao odgovori: »Što činite? Zašto plačete i cijepate mi srce? Ja sam gotov za ime Gospodina Isusa nesamo svezan biti nego i umrijeti u Jeruzalemu«. A kad ga nisu mogli nagovoriti, umiriše se riječima: »Neka bude volja Gospodnja«. I doista Pavla uhvatiše u Jeruzalemu, te je dvije godine bio poslije zasužnjen u tamnici u Cezareji, a potom je odveden u Rim, gdje je opet dvije godine živio u svom stanu s vojnikom, koji ga je čuvao. Ali to tamnovanje izišlo je po volji Božjoj za dobro evanđelja, koje je Pavao širio među onima, koji su dolazili k njemu, propovijedajući kraljevstvo Božje (Dj. ap. 20, 22 sl).

III. 1. Sva zla i nevolje na ovom svijetu dolaze odatle, što ljudi ne će da vrše volju Božju. Dok se drugi nerazumni stvorovi drže onoga reda, koji je Bog postavio, čovjek je od toga reda svojom voljom odstupio, te nije samo izgubio svrhunaravske darove, kojima ga Bog odlikovao, nego mu je i prirođena težnja u duši za krepošću potamnjela: »Svi su zašli, postali su beskorisni; nema tko bi činio dobro, nema ni jednoga« (Ps. 52, 4). Jer je »ćut i misao srca čovječjega sklona na zlo od malena« (I. Mojs. 8, 21), te su ljudima obvladale zle želje, da su brzi na srdžbu, mržnju, oholost i na svako drugo zlo.

2. Kako je čovječji razum potamnio, ne razabire, što je za nj dobro i spasonosno, nego teži i trči za onim, što je zlo i štetno, a žaca se onoga, što je dobro i pošteno. Taj krivi sud osuđuje Bog riječima (Iz. 5, 20): »Jao vama, koji zlu govorite dobro, a dobru zlo, koji tamu postavljate za svjetlost a svjetlost za tamu, gorko za slatko, a slatko za gorko.« Zato nas poređuje Sveto Pismo ljudima, koji su izgubili pravi tek za jelo, i mjesto zdrave hrane traže nezdravu. Mi smo kao djeca: ne marimo za ozbiljne stvari, nego se bavimo nekorisnim igračkama. Zato nas Mudrost kori: »Dokle ćete, maleni, ljubiti djetinje, i ludi željeti, što je štetno?« (Priče 1, 22). I Apostol nas opominje: »Ne budite djeca umom« (I. Kor. 14, 20).

3. A gdje ćemo naći lijek protiv pokvarene naše volje? Taj nam lijek kaže treća molba u Očenašu. Kad smo odbacivši poslušnost i prezrevši volju Božju pali u tolike nevolje, jedini je lijek tomu, da sve svoje misli i djela podložimo volji Božjoj. Da to možemo postići, molimo od Boga veleći: »Budi volja tvoja«. To imadu moliti i oni, koji ne žive

po volji Božjoj, ali to treba da mole i oni, koji se rasvijetljeni nebeskim svijetlom milosti drže volje Božje; a to zato, da od puta spasenja ne odstupe. Na tu pogibao sjeća Krist: »Bdijte i molite se, da ne padnete u napast; jer je duh spreman, ali je tijelo slabo« (Mat. 26, 41). Jer i u tijelu pravednika vlada požuda, o kojoj piše Apostol: »Znam da u meni, to jest u tijelu mojem ne stanuje dobro« (Rim. 7, 18). Zato se moramo moliti Bogu, da njegova volja bude u nama.

4. A što se razumijeva ovdje pod voljom Božjom? U imenu »volja Božja« skupljeno je sve, što nam se nalaže, da pribavimo nebesko blaženstvo, pripadalo to vjeri ili vladanju; sve, što nam je Krist Gospodin sam ili po svojoj Crkvi zapovjedio, da činimo, ili nam zabranio. O toj volji ovako piše Apostol (Ef. 5, 17. Rim. 12, 2): »Ne budite nerazumni, nego razumijte što je volja Božja dobra, ugodna i savršena.«

Kad dakle molimo: »Budi volja tvoja«, onda ponajprije prosimo, da nam Otac nebeski dade jakost, da možemo slušati njegove zapovijedi i služiti mu u svetosti i pravednosti svega života svojega; da na njegov mig i volju sve činimo; da vršimo one dužnosti, na koje nas opominje Sv. Pismo; da idući za njim sve drugo činimo, što dolikuje onima, koji su rođeni ne po volji tijela nego od Boga, po primjeru Krista Gospodina, »koji je (Filip. 2, 8) postao poslušan do smrti, a do smrti na križu,« te smo pripravni prije sve pretrpjeti, nego i najmanje odstupiti od njegove volje.

Na to će nas potpaljivati pomisao, koliko je dostojanstvo onih, koji slušaju Boga. O njima se može istinito kazati, da služiti Bogu znači kraljevati. O njima je kazao Gospodin (Mat. 12, 50): »Tkogod čini volju Oca mojega, koji je na nebesima, on je moj brat i sestra i mati«, to j. s njima sam najuže združen svezama ljubavi i dobrohotnosti. Zato vidimo, kako su sveti mnogo molili, da mogu to činiti, što ova prošnja kaže: »O da bi se upravili putovi moji da čuvaju pravednosti tvoje« (Ps. 118, 5); »Vodi me po stazi zapovijedi svojih« (O. s. 35).

5. Drugo, kad molimo: »Budi volja tvoja«, odričemo se tjelesnih djela, o kojima piše Apostol (Gal. 5, 19): »Očita su djela tjelesna; to su: bludnost, nečistoća, besramnost, razuzdanost, idolopoklonostvo, čaranja, neprijateljstva, svađe, pakosti, srdžbe, spletke, razdori, sljedbe, zavist, ubistva, pijanštine, proždrljivosti« i t. d.; i: »ako budete živjeli po tijelu, umrijet ćete« (Rim. 8, 13). Molimo dakle, da nam Bog ne dopusti izvršivati, što nam svjetuje ćud, požuda i slaboća naša, nego da našu volju uredi po svojoj volji. Daleko su od te volje ljudi, koji su ukopani u brigama i mislima za zemaljske stvari. Njih vodi požuda, da uživaju, što žele i u taj užitak pokvarene požude postavljaju sreću, i vele, da je blaženstvo u tom, ako postignu, što žele. A mi naprotiv molimo

od Boga, kako veli Apostol (Rim. 13, 14), »da se ne brinemo za tijelo po požudama«.

Teško je doći do toga, da molimo Boga, neka ne čini po volji našoj požudi; jer tim kao da na ono mrzimo, što molimo; i to se čini ludo onima, koji su sasvim ugrezli u tijelo. Ali mi radije podnesimo, da nas drže za lude radi Krista, koji veli: »Tko želi ići za mnom, neka se odreče sebe« (Mat. 16, 14); pogotovo kad znamo, da je mnogo bolje ono tražiti, što je pravo i pošteno, nego dobiti ono, što se protivi razumu, kreposti i zakonima Božjim. I doista u gorem je položaju onaj, koji je došao do onoga, što je nagonjen požudom želio, nego onaj, koji nije dobio ono dobro, što je tražio.

6. Molimo i ovo, da Bog ne dani ono, što gdjekad po savjetu đavola, koji se pretvara u anđela svjetlosti, gdjekad kao dobro tražimo. Tako se prvaku apostolskom činilo pravo, što je odvraćao Gospodina, neka ne ide u smrt; ali kako ga u tom nije vodila Božja volja nego ljudsko osjećanje, Gospodin ga je oštro ukorio (Mat. 16, 22 sl). Tako su i Jakob i Ivan za ljubav Isusu, koga nisu Samarjani htjeli primiti na stan, molili od njega, da oganj s neba dođe i proždre te nemilosrdne ljude. Ali ih je Krist Gospodin ukorio veleći (Luk. 9, 55): »Ne znate, kojega ste duha. Jer Sin čovječji nije došao, da duše pogubi nego da ih spasi.«

7. Pa i onda, kad nešto tražimo, šta nije zlo, treba da ostavimo Bogu na volju. Tako je i ovo, da volja po prvoj naravskoj sklonosti traži, što treba za uzdržavanje života, a odbacuje što se životu protivi. I onda treba da od srca kažemo: »Budi volja tvoja« po primjeru Spasiteljevu, koji se po naravi bojao muka, pa je ipak u onoj smrtnoj borbi ostavio svoju volju Bogu Ocu govoreći: »Ne moja nego tvoja neka bude volja.«

8. One riječi: »kako na nebu i na zemlji« pokazuju, kakva ima biti poslušnost naša. Ona se ima držati pravila, kojega se u nebu drže anđeli i druge duše nebeskih blaženika. Kao što one rado i s najvećim veseljem slušaju Boga, tako da se i mi pokorimo volji Božjoj, kako on najviše želi.

Pa ako nam je Bog, što mu služimo, obećao nagradu, dignimo se visoko ljubavlju k njemu, i izvršujmo njegovu volju ne toliko za plaću nego iz ljubavi i poštovanja prema njemu.

9. Ova molba ima u sebi i slavu i hvalu. Mi slavimo Boga svemogućega, koji je po svojoj volji sve dobro učinio, te mu zahvaljujemo, što je htio nesamo stvoriti nas nego i otkupiti; što nas je izbavljene iz vlasti tmine prenio u kraljevstvo Sina svoje ljubavi« (Kol. 1, 13).

IV. 226. Što prosimo trećom prošnjom: budi volja tvoja kako na nebu i na zemlji? Trećom prošnjom prosimo, da svi ljudi onako vjerno i radosno izvršuju volju Božju, kako je izvršuju anđeli i sveci na nebu.

V. Oslonimo se i predajmo se sasvim na volju Božju. Budimo zadovoljni s onim položajem, kamo nas je volja Božja postavila. Dođu li na nas brige, muke, bolesti, progonstva i druge nevolje: držimo tvrdo, da se ništa ne može nama dogoditi bez volje Božje. Zato neka nas nikakva nesreća ne slomi, nego podnesimo strpljivo i imajmo svagda na pameti i ustima riječi: »Neka bude volja Gospodnja« (Djel. ap. 21, 14).

XXVII. ČETVRTA PROŠNJA: KRUH NAŠ SVAGDANJI DAJ NAM DANAS.

(D. K. 227. 228. R. K. IV. 13, 1—23.)

I. Držeći se reda, što ga je Isus označio veleći: »Ištite najprije kraljevstvo Božje i pravdu njegovu, a sve će vam se ostalo dodati«: u prve tri prošnje Očenaša molimo ono, što ide na slavu Božju, a u četiri daljnje, što nama treba za tijelo i dušu.

A i onda, kad molimo, što nam za život treba, moramo pred očima imati glavnu svrhu našega života, a to je slava Božja. Jer i Bog tako daje zemaljska dobra, te nas njima sjeća, da idemo za dobrima nebeskim.

II. Tako je Isus blagoslovio apostolima ribolov, ali ih je odmah i pozvao, da šire kraljevstvo Božje. Kad je mnoštvo ljudi naleglo k Isusu, da slušaju riječ Božju, stajaše on kod jezera Genezaretskoga. I vidje dvije lađe gdje stoje u kraju jezera, a ribari bijahu izišli, te ispirahu mreže. A uljezavši u jednu lađu, koja bijaše Simonova, zamoli ga, da malo otisne od zemlje. I sjedeći učaše narod iz lađice. A kad presta govoriti, reče Simonu: »Hajde na dubinu, te bacite mreže svoje na lov.« I odgovarajući Simon reče mu: »Učitelju, svu noć smo se trudili, i ništa nismo uhvatili; ali na tvoju riječ bacit ću mrežu.« I učinivši to uhvatiše veliko mnoštvo riba, te im se mreža prodirala. I namignuše na drugare, koji su bili na drugoj lađi, da dođu i da im pomognu. I dođoše i napuniše obje lađice tako, da se gotovo potope. Kad je to vidio Simon Petar, pripade ka koljenima Isusovim govoreći: »Iziđi od mene, Gospodine, jer sam čovjek grešnik«. Jer je udivljenje obuzelo njega i sve, koji bijahu s njim, od lova riba, koji uloviše; a tako i Jakoba i Ivana, sinove Zebedejeve, koji su bili drugari Simonovi. I reče Isus Simonu: »Nemoj se bojati; odsada ćeš ljude loviti.« I izvukavši lađe na zemlju ostaviše sve i otidoše za njim (Luk. 5, 1—11).

III. 1. »Svu noć smo se trudili«: tuži se Petar. Tako se i ljudi tuže na muke i teškoće ovoga života. I doista, ako još poredimo ovaj život s onim životom prvih ljudi u raju, moramo priznati, da je ovaj život pun muka.

I prvi je čovjek trebao hrane, da okrijepi sile; ali je velika razlika između njegovih potreba i naših. Njemu nije trebalo odijela, da se odjene, ni krova, da se zaštiti, ni oružja za obranu, ni lijekova za zdravlje i mnogo drugo, što mi sad trebamo. Za besmrtni život dosta mu je bio plod s drveta života. Iako je obrađivao vrt, rad mu je ugodan i lak. Ali radi grijeha stigla je njega i potomstvo njegovo osuda: »Prokleta zemlja u djelu tvojem; s mukom ćeš se od nje hraniti svega vijeka svojega; trnje i korov će ti rađati« (I. Mojs. 3, 17. 18). Tako se ljudima poslije događa: teška muka i znoj ne donese često nikakva roda; korov uguši usjeve; vjetar, tuča, snijet uništi rodove cijele godine. Sve se to događa radi naših grijeha. Trudimo se i znojimo se, ali ako Bog ne da svojega blagoslova, uzalud nam sav posao. Jer nije »onaj što sadi ni onaj, koji zalijeva, nego Bog, koji daje rast« (I. Kor. 3, 7) i »ako Gospod ne zida kuću, uzalud se trude, koji je zidu« (Ps. 126, 1).

2. Kad dakle do blagoslova Božjega stoji sav naš trud oko svagdašnjega hljeba, treba po riječi Kristovoj da molimo Boga: »Kruh naš svagdašnji daj nam danas«. A on će nam dati u obilju sve, što nam treba, kako je učinio i obilan lov apostolu Petru. On nas uči moliti, opominje nas da molimo, obećava nam dati, a obećanje svoje drži. Samo treba da ga znamo moliti.

3. Zato najprije treba znati, što znači »kruh«, što ga molimo. U Svetom Pismu riječ »kruh« znači više stvari (Luk. 14, 15. Crkv. 15, 3), ali osobito dvoje: prvo, sve što nam treba da hranimo i uzdržavamo tijelo i život; drugo, sve što nam Bog daje za duševni život i spasenje.

Na prvom mjestu molimo pomoć za zemaljski život, kako to uče sveti Oci; a ne valja slušati ljudi, koji govore, da kršćaninu nije dopušteno od Boga moliti zemaljska dobra. Jer ima mnogo primjera u Starom i Novom Zavjetu, kako su se sveti ljudi molili za život zemaljski, kao Jakob, Salomon. I Spasitelj zapovijeda, da molimo ono, što bez sumnje pripada tijelu: »Molite se, da vaš bijeg ne bude u zimi ili u subotu« (Mat. 24, 20). Apostol Pavao piše Rimljanima (15, 30): »Molim vas, braćo, zaradi Gospodina našega Isusa Krista i za ljubav svetoga Duha, da me pomažete u molitvama za me k Bogu, da se izbavim od nevjernika, koji su u Judeji.«

Molimo dakle nesamo kruh, nego i sve drugo, čim hranimo, kao meso, ribe, i odijevamo tijelo. Spominje se samo kruh; jer od Boga ne tražimo obilje kojekakih izabranih jela i množinu odijela, nego samo najpotrebnije i najjednostavnije. Tako piše Apostol (I. Tim. 6, 8): »Kad imamo hranu i odijelo, tim smo zadovoljni«; a Salomon se moli (Priče 30, 8): »Daj mi samo, što mi za život treba«.

4. To nam kaže i dalje riječ »naš«. Tim molimo samo, što je za našu potrebu a ne za raskošje. Ne velimo pak

»naš«, što bismo ga mi sebi bez Boga pribavili; jer piše (Ps. 103, 27): »Sve na tebe čeka, da im dadeš jelo na vrijeme; kad otvoraš ruku svoju, sve se napunja dobra«; nego zato, jer je nama potreban i jer ga daje nama Bog, koji i sve drugo hrani.

Ali kruh se zove i zato naš, jer ga treba pribavljati pravedno a ne krivicom, prevarom ili krađom; jer što opakim načinom pribavimo, nije naše nego tuđe, i na tom stoji prokletstvo. A što poštenim trudom stečemo, na tom leži mir i sreća, kako veli Prorok (Ps. 127, 2): »Jesti ćeš od trudova ruku svojih; blago tebi i dobro će ti biti.« Takvom radu Bog obećava blagoslov (V. Mojs. 28, 8): »Poslat će Gospodin blagoslov na spremišta tvoja i na sva djela ruku tvojih i blagoslovit će te.« Ne molimo Boga, da se samo služimo onim, što smo pribavili, nego se molimo, da nam Bog dade dobru pamet, da se onim služimo pravo i mudro, što smo pošteno stekli.

5. I ona riječ »svagdašnji« označuje samo najpotrebnije, kako smo prije kazali. Zato neka se stide oni, koji nisu zadovoljni običnom hranom i pilom, nego izbiru najvrsnija jela i vina. Tom se riječju kore oni, kojima prijeti Izaija (5, 8): »Jao vama, koji vežete kuću s kućom i spajate polje s poljem do kraja mjesta; zar ćete vi sami stanovati na zemlji?« Nezasitljiva je pohlepa onih, za koje vrijede riječi Apostolove: »Koji hoće da se obogate, padaju u napast i mrežu đavolovu« (I. Tim. 6, 9).

Zovemo kruh svagdašnji i zato, jer nam svaki dan treba, da okrijepimo tjelesne sile; a napokon i zato, jer svaki dan, postojano, treba da se Bogu molimo, budući da o njemu svaki dan ovisimo.

6. Pa i one riječi »daj nam« opominju nas, da slavimo beskrajnu svemogućnost Božju, jer je sve u njegovoj ruci i on sve dijeli, čuva i umnaža. Zato je grdna i gadna oholost sotone, koji je govorio Isusu: »Meni je sve predano, i komu hoću, dajem« (Luk. 4, 6).

Pa i onima, koji obiluju, valja moliti »svagdanji kruh«. Kad imaju sve dosta, ne mole se, da im se još dade, nego da ne izgube, što imadu. Odatle treba da se bogati uče, kako piše Apostol (I. Tim. 6, 17): »da se ne ohole, niti uzdaju u nestalno bogatstvo nego u Boga živoga, koji nam sve daje obilato za uživanje«. Za razlog ovoj molbi navodi sveti Zlatousti (Op. imperf. hom. 14), jer nam ne daje život hrana nego nam ga daje ruka Gospodnja, koja daje kruhu zdravu moć i čini, da jelo koristi tijelu, a tijelo služi duši.

Velimo daj »nam« a ne kažemo daj »mi«; jer kršćanska ljubav traži, da se ne brinemo samo za sebe nego i za druge. Onda i zato, jer Bog svojih dobara ne daje samo jednomu zato, da ih sam uživa, nego da s drugima podijeli, što mu je suvišno. Jer vele sv. Bazilije i Ambrozije (hom. in Luc. 12. 18): »Ono je kruh gladnih, što ga ti pridržaješ; ono je odijelo golima, što ga ti zatvaraš; otkup je bijednih onaj novac, koji ti zakapaš u zemlju. Znaj, da toliko dobra grabiš, koliko možeš dati pa ne ćeš.«

7. Ona riječ »danas« opominje nas naše slabosti. Nesamo na duže vrijeme nego i na najkraći čas treba nam pomoći Božje. I jer svaki dan trebamo kruha, svaki dan moramo moliti Očenaš. To je dakle rečeno o kruhu, koji hrani i uzdržava tijelo.

8. Ali ima, kako rekosmo, još jedan kruh, koji molimo, a to je sve ono, što nam u ovom životu treba za dušu i njezino spasenje. I kao što ima različite hrane, koja hrani tijelo, tako je i više vrsta duševne hrane. I riječ Božja hrana je duši. Jer mudrost (Priče 9, 5) zove: »Dođite, jedite hljeb moj, i pijte vino, koje vam smiješah«. I kad Bog, uvrijeđen grijesima, ne da ljudima riječi svojih, veli se, da gladom tišti rod ljudski. Tako veli kod Amosa (8, 11): »Poslat ću glad na zemlju, ne glad hljeba niti žeđu vode, nego slušanja riječi Božje.« Kao što je znak bolesti i izvjesne smrti, ako ljudi ne mogu primati i držati hrane, tako je znak duševne pogibije, kad ljudi ne traže ili ne će da čuju riječi Božjih, nego rigaju bezbožne riječi na Boga: »Otidi od nas; ne ćemo da znamo putova tvojih« (Job. 21, 14). U tom se duševnom bjesnilu i sljepoti nalaze, koji ne slušaju nauka Crkve, nego slušaju nauku njezinih protivnika.

Osobit pak kruh našoj duši jest Krist Gospodin, koji o sebi govori: »Ja sam kruh živi, koji sam s neba sišao« (Iv. 6, 41). Taj kruh besprimjernu nasladu i veselje daje pobožnim dušama, osobito, ako se nalaze u teškoćama i nevoljama. Primjer su nam apostoli, koji su »išli veselo iz vijeća, što su bili vrijedni za ime Isusovo trpjeti sramotu« (Dj. ap. 5, 41). Takvih primjera ima mnogo u životima svetih. O njihovu unutrašnjem veselju veli Bog ovako (Otkr. 2, 17): »Koji nadvlada, dat ću mu manu sakrivenu.«

Poglaviti pak naš kruh jest Krist Gospodin, koji se bitno nalazi u sakramentu euharistije. I to se zove »naš« kruh, jer pripada samo vjernima, koji spojivši ljubav s vjerom očiste u sakramentu pokore ljage grijeha, i primaju i časte taj sakramenat s najvećim poštovanjem. I taj se nebeski kruh zove svagdanji: jedno što se svaki dan prinosi i daje, koji ga traže; drugo, što se ima svaki dan uzimati ili barem tako živjeti, da ga možemo svaki dan uzimati. Koji drukčije misle, neka čuju svetoga Ambrozija (lib. 5. de sacr. c. 4): »Ako je to svagdašnji kruh, zašto ga tek za godinu dana uzimaš? Uzimaj svaki dan, što ti svaki dan koristi; ali tako, da budeš vrijedan svaki dan primati.«

IV. 227. Što prosimo četvrtom prošnjom: Kruh naš svagdašnji daj nam danas? Četvrtom prošnjom prosimo, da nam

Bog dade sve, što nam svaki dan treba za tijelo i dušu. — 228. Zašto nam Krist zapovijeda, da samo svagdašnji kruh ištemo? Krist nam zato zapovijeda, da samo svagdašnji kruh ištemo, jer hoće da mi ištemo samo ono, što nam baš treba, a ne bogatstvo i izobilje.

V. Tko želi, da mu ne ponestane svagdašnjega hljeba, neka se ne ogluši molbi ubogih, kad ga mole hruha. Neka bude i on ono, što o sebi veli Job (29, 15. 16): »Oko bijah slijepomu, i noga hromome, otac bijah siromasima«. Osobito oni, koji izobiluju dobrom, neka »dobro čine, te se bogate dobrim djelima, da budu darežljivi, podatljivi, te sabiraju sebi dobar temelj za budućnost, da postignu istiniti život« (I. Tim. 6, 18. 19).

XXVIII. PETA PROŠNJA: I OTPUSTI NAM DUGE NAŠE, KAKO I MI OTPUŠTAMO DUŽNICIMA NAŠIM.

(D. K. 229. R. K. IV. 14, 1—23.)

I. U pređašnjim molbama molili smo od Boga dobra nesamo vječna i duhovna nego i niska, koja se tiču ovoga života. A sad molimo, da Bog od nas ukloni zla duše i tijela ovoga života i vječnoga.

Najveće pak zlo jest grijeh; zato u petoj prošnji molimo, da bi nam Otac nebeski oprostio grijehe. A da je to Bog pripravan učiniti, pokazao je Isus u priči o milosrdnom gospodaru i nemilosrdnom sluzi.

II. Kad je Isus dao apostolima vlast vezati i razrešivati, zadržati ili oprostiti grijehe, reče im dalje: »Ako dvojica od vas na zemlji jednodušno zamole, što mu drago, dat će im Otac moj, koji je na nebesima. Jer gdje su dvojica ili trojica sabrani u moje ime, ondje sam ja među njima.« Tada pristupi k njemu Petar i reče: »Gospodine, koliko puta da oprostim bratu svojemu, ako mi sagriješi? do sedam puta?« Reče mu Isus: »Ne velim ti do sedam puta, nego do sedamdeset puta sedam puta. Zato je kraljevstvo nebesko kao čovjek kralj, koji namisli, da uredi račune sa slugama svojim. I kad se počne računati, dovedoše mu jednoga, koji mu je bio dužan deset tisuća talenata. A kad nije imao, da vrati, zapovjedi gospodar njegov, da ga prodadu i ženu njegovu i djecu, i sve što ima, i da mu se plati. No sluga taj pade ničice i moljaše ga govoreći: Ustrpljenje imaj sa mnom, i sve ću ti platiti. A gospodaru se sažali za tim slugom, pusti ga i dug mu oprosti. Kad li iziđe sluga taj, nađe jednoga od svojih drugara, koji mu bijaše dužan sto dinara; i uhvativši ga stade ga daviti govoreći: Plati, što si dužan! A drugar njegov pade ničice i moljaše ga govoreći: Ustrpljenje imaj sa mnom, i sve ću ti platiti! Ali on ne htjede, nego ode i baci ga u tamnicu, dok ne plati duga. Vidjevši pak drugari njegovi, što se dogodi, žao im bi vrlo, i otišavši kazaše gospodaru svojemu sve, što se dogodi. Tada ga dozva gospodar njegov i reče mu: Zli slugo, sav sam dug oprostio tebi, jer si me molio; nije li trebalo, da se i ti smiluješ na drugara svojega, kao što sam se ja na te smilovao? I razgnjevi se gospodar njegov i predade ga mučiteljima, dok ne plati sav dug. Tako će i Otac moj učiniti vama, ako ne oprostite svaki bratu svojemu o srdaca svojih« (Mat. 18, 18—35).

III. 1. Kako se lako razabire, pod dugovima razumijevaju se grijesi, kojima vrijeđamo Boga. I Bog kao kralj i gospodar milostivo nam oprašta grijehe, ali traži od nas, da i mi opraštamo drugima, ako su nas uvrijedili. A što je tu u priči Isus kazao, to nam u petoj molbi Očenaša zapovijeda moliti: da nam Bog oprosti naše grijehe i gane srce, da i mi drugima opraštamo.

2. Mi se dakle molimo, da nam Bog oprosti grijehe. To su ti dugovi. Ne molimo se pak, da nas Bog oprosti svega onoga, što smo njemu dužni: ljubiti ga iz svega srca, slušati ga, klanjati mu se i poštovati ga. Da se pod dugovima imadu razumjeti grijesi, kaže evanđelje sv. Luke (11, 4), koji mjesto »duge naše« veli: »grijehe naše«. Te dugove ne možemo mi isplatiti, nego je trebalo da pravdi Božjoj zadovolji Sin Božji Isus Krist. Nama pak treba moliti, da se milost njegove zadovoljštine na nas izlije, te nam Bog oprosti grijehe radi Krista.

3. Ta nam molba odmah i kaže, da će nam Bog rado oprostiti grijehe, ako ga molimo; jer da Bog ne oprašta grijehe, ne bi nam naložio, da ga molimo za oproštenje. Tim se odmah pobuđuje u nama ufanje u milosrđe Božje, bez kojega nema oproštenja. Nadalje nam ta molba kaže, da priznamo svoje grijehe; jer tko moli za oproštenje, taj priznaje, da je sagriješio. A grešnici smo svi po onoj riječi Salomonovoj (Prop. 7, 21): »Nema čovjeka pravedna na zemlji, da bi činio dobro i ne griješio.« Zato se kaže (Priče 20, 9): »Tko može reći: čisto je moje srce, čist sam od grijeha?« I sv. Ivan plaši drske ljude pišući (I. Iv. 1, 8): »Ako rečemo, da grijeha nemamo, sami sebe varamo, i istine nema u nama.« Zato tu molbu s pravom mole i najsvetiji ljudi.

Ta molba u poredbi s pričom kaže nam, da je grijeh najveće zlo; uvreda Božja, neizmjerni dug, što leži na nama i prijeti nam mukama u vječnoj tamnici. Kad se toga čovjek sjeća, onda se budi u njemu strah i kajanje, koje je najpotrebnije za oproštenje.

4. Kažemo »duge naše«. Ta riječ »naše« drukčije se razumije, nego kad kažemo kruh »naš«. Kruh je naš, jer nam ga Bog daje; a grijesi su »naši«, jer smo ih mi skrivili; svojom smo ih voljom učinili, i ne bi bili grijesi, da nisu s voljom učinjeni. Te grijehe priznajemo iskreno kao naše, a ne kao prvi ljudi, koji su svoje grijehe svaljivali na drugoga. Tako pona-

vljamo molitvu Proroka (Ps. 140, 4): »Ne daj srcu mojemu, da zastrani na zle riječi: da traži izgovore radi grijeha.«

Ali kažemo »nama« u množini, kako smo molili i kruh; a to zato, jer potreba i ljubav bratinska traži, da moleći se za sebe molimo i za druge. Tako je učio Isus, tako je primila Crkva, tako su radili apostoli. Sjajan primjer takvoga žara u molitvi za spasenje bližnjih daje nam Mojsije, koji se ovako molio: »Ili im oprosti ovu krivicu, ili ako ne ćeš, izbriši me iz knjige svoje, koju si napisao« (II. Mojs. 32, 31. 32). A sv. Pavao veli (Rim. 9, 3): »Ja bih želio, da sam budem odbačen od Krista za braću svoju.«

5. Drugi dio te molbe glasi: »Kako i mi otpuštamo dužnicima našim.« Ona riječ »kako« može se razumjeti na dva načina. Može imati značenje poređivanja ili slike: molimo Boga, da nam on oprosti grijehe kako i mi opraštamo drugima nepravde i uvrede. A može značiti i uvjet, kao što to sam Krist tumači (Mat. 6, 14. 15): »Ako otpustite ljudima pogreške njihove, otpustit će i vama Otac vaš nebeski grijehe vaše; ako li ne otpustite ljudima, ni Otac vaš ne će vama otpustiti grijeha vaših.« Jedno i drugo značenje izriče potrebu, da i mi oprostimo uvrediteljima, ako hoćemo da nam Bog dade oproštenje grijeha. Bog želi, da zaboravimo nepravde i traži međusobnu ljubav tako, da od onih, koji se nisu pomirili, ne će primiti darova i žrtava.

Da drugima oprostimo, traži od nas naravski zakon i zapovijed Kristova. Zakon naravni određuje, da mi budemo takvi drugima, kako želimo, da budu drugi nama. Zato onaj nema stida, koji traži od Boga, da mu otpusti kaznu za grijeh, a on neprestano misli na odmazdu. Zato već u knjizi Crkvenici (28, 1—5) piše: »Koji se želi osvetiti, naći će osvetu od Gospodina, i on će čuvati grijehe njegove. Oprosti bližnjemu svojemu, ako te uvrijedi, pa će se i tebi, kad moliš, oprostiti grijesi tvoji. Čovjek na čovjeka čuva srdžbu, a od Boga traži lijek? K čovjeku jednakom sebi nema milosrđa, a za grijehe se svoje moli. On tijelo budući čuva srdžbu, a od Boga traži pomilovanje. Tko će se namoliti za grijehe njegove?« A Krist Gospodin zapovijeda, da opraštamo uvrede, i ovom molbom i riječima kod sv. Luke (17, 3. 4): »Ako ti brat tvoj sagriješi, pokaraj ga, pa ako se pokaje, oprosti mu. I ako ti sedam puta na dan sagriješi i sedam se puta obrati k tebi veleći: Žao mi je; oprosti mu.« A kod sv. Marka (11, 25): »Kad stanete da se molite, praštajte, ako imate što na koga, da i Otac vaš, koji je na nebesima, oprosti vama grijehe vaše.«

6. Tu zapovijed Kristovu treba dobro razumjeti, da ne bi čovjek ondje vidio grijeha, gdje ga nema. Ima ih, koji znadu, da im valja nepravde zaboraviti i ljubiti one, koji su im naudili: oni to žele i koliko mogu čine, ali osjećaju, da ne mogu svaki

spomen na nepravde iščupati. Jer im ostaju u srcu neki ostaci potajne gorčine; zato im je savjest nemirna te se boje, da nisu dovoljno sa sebe stresli neprijateljstva i poslušali zapovijed Božju. Treba znati, da se u čovjeka tijelo vječno bori protiv duha; osjećanje čovječje teži na osvetu, ali razum se sklanja na oproštenje. Zato ne valja biti u strahu za spasenje, ako se niže požude naravi dižu protiv razuma, samo ako duh vrši svoju dužnost i ima volju oprostiti nepravde i ljubiti neprijatelja.

7. Ali oni, koji misle, da ne mogu zaboraviti nepravde i ljubiti neprijatelje, neka se ne boje moliti ovu molbu u strahu, da im Bog ne će oprostiti grijehe, jer oni ne opraštaju uvreda. Jer svaki vjernik moli tu molitvu u ime Crkve, u kojoj se ipak svagda nalazi takih svetih i pobožnih ljudi, koji od srca drugima opraštaju. A usto mi molimo Boga, da nam dade, čim možemo izmoliti ono, što nam treba. Mi se molimo za oproštenje grijeha, ali i za dar pravoga kajanja; molimo, da se uzmognemo grijeha bojati i svećeniku ih pravo i pobožno ispovjediti. Tako molimo Boga, neka nam dade jakost, da se možemo s onima izmiriti, na koje mrzimo. Zato ne valja misliti, da ćemo tom molbom još više razgnjeviti Boga; pače molimo Oca nebeskoga, da nam okrene srce, te uzmognemo oprostiti onima, koji su nas uvrijedili i ljubiti neprijatelje.

IV. 229. Što prosimo petom prošnjom: I otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim? Petom prošnjom prosimo, da nam Bog oprosti grijehe, kako i mi opraštamo onima, koji su nas uvrijedili.

V. Veliku korist imat ćemo, ako često molimo Očenaš, i mislimo naročito na petu prošnju moleći se Bogu, da nam oprosti grijehe. Tako ćemo često sebi u pamet dozivati grijehe, gledati njihovu zloću, osjećati mržnju na njih i probuđivati bol pokajanja. Tako je činio David govoreći (Ps. 50, 5): »Grijeh je moj protiv mene vazda«; i na drugome mjestu (Ps. 6, 7): »Prat ću svaku noć postelju svoju; suzama ću svojim natapati odar svoj«. I onome cariniku, kad je došao u hram, da se moli, prvo su mu bili na pameti grijesi njegovi, radi kojih se tukao u prsi i govorio: »Bože, milostiv budi meni grešniku.« I otišao je opravdan kući svojoj.

Osobito pak često i pobožno moljenje ove pete molbe, kojom molimo Boga, da nam otpusti kako i mi otpuštamo, opominjat će nas i dati nam milost, da i mi rado opraštamo i za svoje se neprijatelje molimo. Tako ćemo pribaviti sebi pokoj duševni i mir izvanjski, i već na zemlji iskusiti, da je blago miroljubivima, jer će se sinovi Božji nazvati.

XXIX. ŠESTA MOLBA: NE UVEDI NAS U NAPAST.

(D. K. 230—233. R. K. IV. 15, 1—20.)

I. Moleći se u petoj molbi, da nam Bog oprosti grijehe, molimo se, da nam i dade sve ono, što je potrebno, da nam se grijesi oproste: milost pravoga kajanja, iskrene ispovijedi i zadovoljštine. A kad su nam oprošteni grijesi, valja nam nastojati, da ne padnemo opet u grijehe. Zato nam valja dalje moliti Boga, da ukloni od nas sve, što bi nas moglo navesti na grijeh. Ono pak, što nas zavodi na grijeh, zove se napast. Molimo dakle u šestoj molbi, da Bog *odvrati od nas napast* ili nam dade milosti, da je nadvladamo.

Čujmo, kako je *Isus nadvladao napast.*

II. Poslije krštenja odvede Duh Isusa u pustinju, da ga đavo kuša. I postivši četrdeset dana i četrdeset noći napokon ogladnje. I pristupivši kušač reče: »Ako si Sin Božji, reci, da ovo kamenje postanu hljebovi.« On odgovarajući reče: »Pisano je: Ne živi čovjek samo o kruhu, nego o svakoj riječi, koja izlazi iz usta Božjih.« Tada ga uze đavo u sveti grad i postavi ga na vrh hrama i reče mu: »Ako si Sin Božji, spusti se dolje; jer je pisano: Anđelima svojim zapovjedi za tebe, i na rukama će te nositi, da gdje ne zapneš o kamen nogom svojom.« Reče mu Isus: »Ali je i pisano: Ne kušaj Gospodina Boga svojega.« Opet uze ga đavo na goru vrlo visoku i pokaza mu sva kraljevstva svijeta i slavu njihovu, i reče mu: »Sve ovo dat ću tebi, ako padneš te mi se pokloniš.« Tada mu reče Isus: »Idi, sotono! jer je pisano: Gospodinu se Bogu svojemu klanjaj i njemu jedinom služi.« Tada ga ostavi đavo; i gle, anđeli pristupiše, te mu služahu« (Mat. 4, 1—11).

III. 1. Isus se nije krstio, što bi imao na sebi kaki grijeh, nego je i to poniženje uzeo, da zadovolji za grijehe ljudi. Jednako je Isus kao Bog čovjek bio tako svet i nepogrešiv, da ga se nije mogao dotaći i najmanji grijeh niti ga što zavesti na grijeh. Dopustio je, da ga đavo kuša zato, da nama pokaže, *kako se treba vladati u napasti.*

2. Veli evanđelje, da je đavo Isusa »kušao«, zato se napast zove i *iskušavanje.* Tako se i u starom jeziku veli: »Ne uvedi nas u iskušavanje«. Da razumijemo tu molbu, treba da znamo, što znači »iskušavanje«, a onda i što znači riječi: uvesti u napast. Ponajprije znači iskušavati ono, što se drugom riječju veli ispitivati: kad od nekoga želimo znati, što misli. U tom smislu Bog ne kuša čovjeka, jer on sve zna i vidi. Dalje se može iskušavati na dobro ili na zlo. Na dobro, da se vidi čovječja krepost; ako ostane u kreposti, da se nagradi i za ugled postavi drugima, te se svi potiču, da slave Boga. Tako Bog kuša čovjeka, kao što se veli u V. Mojs. 13, 3: »Kuša vas Gospodin Bog vaš, da se vidi, ljubite li njega ili ne.« A veli se, da Bog kuša svoje, kad ih pritisne bolešću ili kakom drugom nevoljom, da se vidi njihova strpljivost. Tako je kušao Abrahama (I. Mojs. 22, 1), da žrtvuje sina, pa je tim činom postao za sve vijeke ugled poslušnosti i strpljivosti. Ovako se kaže za Tobiju (12, 13): »Jer si bio drag Bogu, trebalo je da te napast iskuša«.

Za zlo se pak kušaju ljudi, kad ih što nagoni na grijeh i propast. To pak čini osobito đavo. On zato iskušava ljude, da ih prevari i upropasti. Zato se zove u Sv. Pismu »kušač« (Mat. 4, 3).

2. Kad smo vidjeli, što je to napast, treba da znamo, što znači riječ: »uvesti« u napast. Veli se, da smo »*uvedeni*« u napast, kad podlegnemo napasti. U napast se vodimo na dva načina: najprije kad maknuti iz mira hrlimo u zlo, u koje nas tko napastujući tjera. Tako ne vodi Bog nikoga u napast, jer nijedan grijeh nije od Boga, pače on »mrzi na sve, koji čine bezakonje« (Ps. 5, 7). A i sv. Jakob (1, 13) veli: »Nitko kad se kuša, neka ne govori, da ga Bog kuša; jer Bog ne može kušati na zlo.«

Nadalje veli se, da nas vodi u napast onaj, koji bi mogao zapriječiti, da ne dođe napast ili ne dati da podlegnemo napasti, pa ne će. Na taj način dopušta Bog, da budu dobri i pobožni napastovani, ali ih ne ostavlja bez pomoći. Tako veli evanđelje, da je Duh »odveo« Isusa u pustinju, da ga đavo kuša. Gdjekad se događa ipak, da radi grijeha po pravednom i tajnom Božjem sudu prepušteni sebi padamo. Osim toga kaže se, da nas Bog vodi u napast, kad se njegovim dobročinstvima, koja nam je dao za spasenje, zlo služimo, te prosipamo imutak očev kao razmetni sin »živeći razbludno« (Luk. 15, 13). Tomu je prikladna slika po svjedočanstvu Ezekijelovu (16, 14) Jeruzalem, koga je Bog uresio svaki dobrom i ljepotom, a on se tim dobrom služio, da se iznevjeri Bogu. Takvi su nezahvalnici ljudi, koji se Božjim darovima služe na zlo. — Kad se pak u Sv. Pismu kaže, da je Bog to učinio, to znači, da je Bog dopustio ili prepustio volji čovječjoj, da tako radi. Ovako se n. pr. veli (u II. Mojs. 7, 3): »Učinit ću da otvrdne srce faraonovo« ili kako piše Apostol Rimljanima (1, 26. 28): »Predade ih Bog u sramotne strasti i pokvarenom mišljenju.«

3. Kako dakle vidimo, Bog sam dopušta napasti. *Napast dakle sama po sebi nije grijeh.* I Krist je bio napastovan, pa ipak nije sagriješio. Napast *postaje grijeh, kad čovjek svojom voljom pristaje uz nju,* ili se bez potrebe *izvrgava napasti* ne mareći za ono, što veli Sv. Pismo: »Tko ljubi pogibao, propast će u njoj«.

Pače *od napasti* imade čovjek mnogo *koristi.* U napastima upoznajemo sebe, to jest svoje sile, zato se *ponizujemo* pod svemoguću ruku Božju. U napastima borimo se i jačimo se u kreposti, i boreći se muževno *očekujemo* neuvenuti vijenac slave. Jer »koji se bori na rvalištu, ne dobije vijenca, ako se ne bori pravo« (II. Tim. *2*, 5). A sv. Jakob (1, 12) veli: »Blago čovjeku, koji pretrpi napast, jer pošto je iskušan, primit će vijenac života, koji je Bog obećao onima, koji ga ljube.« Pa ako nas i gdjekad snađu napasti, mnogo nam pomaže misao, da imamo za pomoćnika »svećenika, koji se može sažaliti na slaboće naše, jer je i sam bio kušan u svemu« (Hebr. 4, 15).

Po svemu, što smo izložili, ne će biti teško znati, što molimo govoreći: »Ne uvedi nas u napast«. Ne molimo uopće, da ne bismo bili napastovani; jer je napast život čovječji na zemlji. Nego što molimo? Molimo, da ostavljeni bez pomoći Božje ne pristanemo zavarani u napast, i da nam Bog dade milost, da je nadvladamo.

4. Da se tko može oprijeti neprijatelju, mora znati, otkuda neprijatelj dolazi. Tako i nama mora biti poznato, tko nas napastuje na grijeh. To je u prvom redu sotona, đavo, koji je i Isusa napastovao. Njegovu mržnju izriče sv. Petar (I. 5, 8): »Protivnik vaš đavo kao lav ričući obilazi i traži, koga da proždre.« On nas napastuje najprije iznutra raspaljujući naše duševne želje. Tako je htio činiti i Kristu nagovarajući ga na neumjerenost: »Reci, da ovo kamenje postanu hljebovi«; na lakomost: »Sve ću ti ovo dati«; na oholost: »Spusti se dolje!« da te ljudi vide i da ti se dive. Tako nas naše tijelo, zla pohota napastuje na grijeh. Đavo se služi i izvanjim stvarima, da nas zavede na grijeh: srećom, da se uznesemo, nesrećom, da klonemo. Gdjekad ima svoje poslanike pokvarene ljude, koji svojim primjerom, krivim naukama i načelima zavaravaju ljude.

5. Tko hoće nadvladati neprijatelje, mora znati i upotrebljavati prikladno oružje, kojim će ih nadvladati. Tako moramo znati, čim se imamo boriti protiv napasti. Oružje protiv napasti označio je Isus opominjući apostole: »Bdijte i molite se, da ne padnete u napast« (Mat. 26, 41); a u svoju molitvu je postavio molbu: »Ne uvedi nas u napast«. Uz molitvu je i post najjača obrana od nečistoga duha: »jer se taj rod ne da ničim izagnati nego postom i molitvom«. Post je naročito jako sredstvo protiv unutrašnjih navala neprijateljevih.

Moliti se treba svagda, a osobito onda, kad navali pojedinačna napast. Tako je činio David. Protiv laži molio se: »Ne odnesi iz usta mojih riječi istine« (Ps. 118, 43); protiv lakomosti: »Prigni srce moje k svjedočanstvima tvojim, a ne k lakomosti« (st. 36); protiv oholosti: »Odvrati oči moje, da ne gledaju taštinu« (st. 37).

Nadalje treba imati pred očima nazočnost Božju. Ta je misao izbavila Josipa, sačuvala Suzanu, dala jakost Jobu, da je nadvladao svijet, tijelo i sotonu. Ugledati se treba u vođu Krista, koji je nadvladao đavola (Mat. 4, 10), svijet (Iv. 16, 33). On je dao svetim ljudima jakost, da su »vjerom nadvladali carstva, zatisnuli usta lavovima« (Hebr. 11, 33).

Tu će jakost i nama dati Bog, koji »čini naše ruke kao mjeden luk« (Ps. 17, 35); »uči ruke naše boju, i prste naše ratu« (Ps. 143, 1). Zato treba Bogu hvaliti za pobjedu, kako čini Apostol (I. Kor. 15, 57): »Bogu hvala, koji nam dade pobjedu kroz Gospoda našega Isusa Krista.«

IV. *230*. Što prosimo šestom prošnjom: I ne uvedi nas u napast? Šestom prošnjom prosimo, da Bog ili odvrati od nas napast, ili da nam dade dovoljno milosti, da je svladamo. — *231*. Tko nas napastuje na grijeh? Napastuje nas na grijeh: 1) naše tijelo, t. j. zla pohota, 2) svijet, t. j. njegova taština, zli primjeri i zla načela, 3) đavo. — *232*. Je li već sama napast grijeh? Sama napast još nije grijeh, ali to je grijeh, kad se tko bez potrebe izvrgava napasti, i kad pristaje uz nju. — *233*. Što treba da činimo, da ne padnemo u napast? Da ne padnemo u napast, treba da bdijemo (budemo na oprezu) i molimo, kako nas Krist opominje.

V. Borimo se protiv napasti imajući pred očima vijenac slave i vječnu nagradu, koja je obećana pobjednicima. Te sjajne nagrade opisuje Otkrivenje ovim riječima: »Tko pobijedi, ne će mu naškoditi druga smrt« (2, 11); »tko pobijedi, on će se obući u haljine bijele, i ne ću izbrisati imena njegova iz knjige života, i priznat ću ime njegovo pred Ocem svojim i pred anđelima njegovim« (3, 5). I sam Bog i Gospod naš ovako govori: »Tko pobijedi, učinit ću ga da bude stup u hramu Boga mojega (najuže združen s Bogom), i više ne će izići napolje« (3, 12). I još: »Tko pobijedi, dat ću mu da sjedi sa mnom na prijestolu mojem; kao što sam i ja pobijedio i sjedim s Ocem svojim na prijestolu njegovu« (3, 21). Napokon nabrojivši slavu i dobra, koja uživaju sveti na nebu veli: »Tko pobijedi, to će dobiti« (21, 7).

XXX. SEDMA PROŠNJA: NEGO IZBAVI NAS ODA ZLA. AMEN.

(D. K. *234—235*. R. K. IV. 16, 1—12. 17, 1—6).

I. U evanđelju sv. Luke nema ove sedme prošnje: »Izbavi nas oda zla«; jer je kao uključena u pređašnjim molbama, u kojima smo molili, da nas Bog izbavi od najvećih zala, a to je grijeh i nečisti duh, koji nas napastuje na grijeh.

Ipak nije ova molba suvišna; jer u nju kao sabiremo sve, što smo dosad molili, a opet nam kaže, da se i u vremenitim nevoljama slobodno s pouzdanjem utječemo k Bogu, da nas izbavi, kako su to činili apostoli, kad se digla oluja na moru.

II. Jednom je Isus ušao u lađicu, i za njim pođoše učenici njegovi. I gle, velika se oluja podiže na moru, tako da se lađica pokri valovima; a on spavaše.. I prikučivši se učenici njegovi probudiše ga govoreći: »Gospodine, izbavi nas, izgibosmo.« A Isus im reče: »Zašto ste strašljivi, malovjerni?« Tada ustavši zapovjedi vjetrovima i moru, i postade tišina velika. A ljudi se čudiše govoreći: »Tko je ovaj, da ga slušaju vjetrovi i more?« (Mat. 8, 23—27).

III. 1. Čovječji se život poređuje moru, koje nikad ne miruje, a često se na njemu porode oluje, koje uništavaju blago, lađe i živote ljudske: tako i čovjeka u životu snalaze različita zla i nevolje. Da se u tim nevoljama treba utjecati Bogu, pokazao je Isus, što je na molbu apostola utišao oluju; a učio nas i moliti u svojoj molitvi: »Oslobodi nas od zla«.

Moleći se Bogu, da nas izbavi od zla, moramo i znati, zašto se tako molimo, i kako treba da se molimo Bogu, da nas oslobodi od zla.

2. Ne treba dokazivati, da na svijetu imade svakojakih nevolja i zla. To vidimo na svoje oči, dapače većina ljudi to i ćuti. Svi ljudi osvjedočeni su o tom, o čem bijaše uvjeren i primjer strpljivosti Job, koji je rekao: »Čovjek rođen od žene, živeći kratko vrijeme napunjen je mnogih nevolja; on kao cvijet poraste, i potrga se, i bježi kao sjena, i nikad u istom stanju ne ostaje« (Job 14, 1. 2). Da nema dana, u koji ne bismo morali trpjeti kakovo zlo, svjedoči nam i riječ Isusova: »Dosta je dnevu njegovo zlo« (Mat. 6, 34). Da je to dosuđeno naravi ljudskoj, te se tomu ne može nitko oteti, jasno je iz opomene Isusove, koji kaže, da treba svakomu nositi križ svoj, i ići za Isusom.

3. Kolika su i kakova zla, koja nam prijete, već iz toga znamo, kako se Bogu molimo, da nas od njih oslobodi: da budemo zaštićeni od vode, od ognja, od strijele; da nam tuča ne naškodi usjevima, da ne trpimo od glada, buna i rata; molimo Boga da od nas odvrati bolest, kugu, pustoš; da odstrani okove, zatvore, progonstvo, izdajstvo, zasjede, i ostale sve neprilike, koje zastrašuju i muče život ljudski; da zapriječi uzroke opačina i zlih djela. Ali nesamo da molimo, neka nas Bog očuva od tih stvari, koje su po mišljenju svih ljudi zle, već molimo Boga, da nam i one stvari ne škode, koje svi drže za dobro: kao što su bogatstvo, časti, zdravlje, jakost i sam ovaj život: prosimo na ime Boga, da nam te stvari ne budu za zlo i za propast našoj duši. Molimo Boga, da nas očuva od nagle smrti, da ne padnemo u srdžbu njegovu, da nas ne stignu muke, što čekaju opake; da nas ne muči oganj čistilišni, od kojega prosimo pobožno i sveto, da se i drugi oslobode. Sve ove stvari spominjemo u litanijama, u misi, kad molimo Boga da odvrati od nas sva zla prošla, sadašnja i buduća; a time se ujedno sjećamo, kako su velika i mnogobrojna zla, što nas okružuju u svijetu.

4. Najveći pak neprijatelj, od kojega dolazi najveće zlo jest đavol. Zato i misle poglaviti sveti oci, kao Bazilij Veliki, Krizostom i Augustin, da se pod onim zlim, od kojega u Očenašu molimo, da nas Bog oslobodi, razumije nečisti duh, jer on je početnik čovječjega grijeha, koji je prve ljude zaveo na otpad, i rinuo ih tako u grijeh i u zlo. A njim se Bog služi, kad hoće kazniti opake i zle ljude, jer im daje zlo, što ga imadu trpjeti grijeha radi. U tom smislu govori i sv. Pismo: »Zar ima zla u gradu, što ga ne bi učinio Gospodin?« (Amos 3, 6.), i drugdje: »Ja sam Gospod, i nema drugoga, koji stvaram svijetlo, gradim tamu, činim mir i puštam zlo« (Iz. 45, 6. 7. itd.). Đavo čini zlo po dopuštenju Božjem, on nas progoni mržnjom velikom; pa ako nam i ne može nauditi, kad se oboružamo vjerom i čistim životom, ipak ne prestaje nas napastovati vanjskim zlom i mukama.

5. Kad imade toliko zla na svijetu, kad sam Bog dopušta zlo, kad imamo bijesnoga neprijatelja nečistog duha: mi se svojom moću i jakošću ne možemo izbaviti od svih ovih zala, već trebamo tražiti od Boga, da nas on zaštiti svemogućom svojom rukom, da odvrati od nas zlo.

Da se samo na taj način možemo osloboditi od zla, ako pribjegnemo k Bogu, i njega za pomoć molimo, to nam je sam Bog pokazao, kad nas je naputio da njega molimo, neka nas oslobodi od zla. Pa i ljudi već po svojoj naravi, kad im se što zla dogodi, zovu Boga u pomoć, da ih od zla oslobodi.

Dapače sam Bog nam više put baš zato šalje takova zla i neprilike, samo da se k njemu obratimo. U dobru čovjek zaboravi lako na Boga, ali u zlu brzo ga se opet sjeti. Na to idu riječi Sv. Pisma: »Napuni lice njihovo sramote, i tražit će ime tvoje, Gospode« (Ps. 82, 17.), i onda: »Umnožile su se nevolje njihove, i poslije se požuriše« (Ps. 15, 4.) natrag k Bogu.

Da se od zla možemo osloboditi tako, da Boga molimo, neka nas od zla izbavi, pokazuju nam toliki primjeri, gdje je Bog izbavio iz neprilika i bolesti one, koji su se k njemu utjecali. Tako je Bog pomogao Abrahamu, izbavio Jakoba iz ruku bratovih, Lota iz ropstva i ognja Sodomskoga, Josipa iz tamnice. A i Novi Zavjet pun je takovih primjera, gdje je Bog izbavio ljude iz najvećih neprilika na molitve mnoge: kao Petra iz tamnice, dok je cijela Crkva bez prestanka molila za njega. Možemo se ohrabriti i pouzdati mišljenjem, što ga je imao prorok: »Vikaše pravednici, i Gospodin ih usliši, i izbavi ih od svih nevolja« (Ps. 33, 18).

6. Različnim načinima Bog nas izbavlja od zla. Jednom zabrani, da nevolje ne dođu na nas, kao što je obranio Jakoba od neprijatelja. »Strah Božji napao je sve gradove naokolo, i nisu se usudili da ih progone.« (Gen. 35,

5). Drugda Bog smrću spasava ljude od zla, jer ih radije prenese na nebo, gdje nema više nikakove tuge, boli i zla. Opet nas Bog pomaže u nevoljama i tako, što nam daje svoju utjehu. Tako se tješio i prorok: »Kolikogod su velike muke u mojem srcu, tako je i tješenje tvoje obveselilo moju dušu« (Ps. 93, 19). Dapače i onda kad zlo navali na čovjeka, Bog ga znade sačuvati cijela i nepovrijeđena, kao što je činio mladencima, što su bili bačeni u ražarenu peć, i kao što čitamo, da se dogodilo Danijelu, koga se lavovi nisu dotakli, kao ni mladenaca oganj.

7. Ako hoćemo, da nas Bog oslobodi od zla, trebamo se u zlu i kako valja ponijeti, pravim načinom moliti.

U našoj molitvi treba da držimo red, što ga je Bog opredijelio. On, koji nam je zapovjedio, da se k njemu utečemo »u dan tjeskobe« (Ps. 49, 15), on je hotio, da prije nego molimo, da nas Bog oslobodi od zla, prosimo, da se sveti ime Božje, da dođe kraljevstvo njegovo, i ostalo, po čem kao po stubama dolazimo do zadnje prošnje: oslobodi nas od zla. A neki ljudi, ako ih poboli glava, ili rebro, ili noga, ili se dogodi kakova šteta u kući, ili im se groze neprijatelji, u gladu, ratu, kugi, ispuste sve druge prošnje, pak samo prose, da se od onoga zla oslobode. Ali tomu običaju protivi se, što zapovijeda Isus: »Tražite najprije kraljevstvo Božje« (Mat. 6, 33). Za to oni, koji pravo mole, kad od Boga traže da odvrati od njih neprilike, nevolje i druga zla, ištu to zato, da i to bude na slavu Božju. Tako je radio David. Kad je molio Boga, da »ga u srdžbi svojoj ne kara« (Ps. 6, 2. 6), dodao je razlog: »jer onaj nije mrtav, koji se sjeća tebe, a u paklu tko će te priznavati« t. j. ako me smrviš, ne ću te više moći slaviti, ako mi oprostiš, hvalit ću ime tvoje. A kad je prosio, da mu dade milost, dodaje: »Naučit ću bezakonike puteve tvoje, i bezbožnici k tebi će se obratiti« (Ps. 50, 15). Dakle, ako tražiš, da ti Bog dade zdravlje, sreću, imaš to tražiti tako, ako bude na slavu Božju.

8. Za to ne valja da se tražimo osloboditi od svih zala. Jer više puta mi nešto držimo za zlo, a ipak to mnogo koristi onomu, koji trpi. U nevolji se čovjek učvrsti, da bude kreposniji, što veli i sv. Pavao: »Krepost se u slaboći usavršuje« (II. Kor. 12, 7. 9). Pa zato pravo pobožni ljudi nesamo što ne traže, da se od tih zala oslobode, već se dapače raduju, ako imadu što trpjeti. Zato moleći se, da nas Bog oslobodi od zla, mislimo na ona zla, koja ne mogu donijeti duši nikakve koristi. Tako je više puta bolest korisna, što čovjek ne može ići u krađu, u tučnjavu, svađu; ili siromaštvo, da čovjek ne padne u oholost, pijanstvo, raspuštenost. I potom, kad se ne možeš dugo osloboditi od zla, nemoj biti nestrpljiv, što Bog ne sluša tvoje molitve, već misli da je to za tebe korisno, što Bog određuje.

9. Kad se hoćemo osloboditi od zla, imamo prije svega u Boga svoju nadu postaviti. Stoga je velika razlika između molitve nevjernika i vjernika. Tako u bolesti i nevjernici mole Boga za pomoć, ali svoju najveću nadu polažu u lijekove, što ih narav nuđa, ili su ih ljudi priredili; pak zato uzimlju lijek od koga mu drago, makar taj bio vračar, gatalac ili se služio pomoću vražjom, samo ako ikako malo misle, da će ozdraviti. Kršćanin naproti zna, da je jedini Bog početnik svega dobra, od koga i druge stvari imadu moć, da izliječe. I zato će tražiti najprije pomoć u Boga. Zato veli Crkvenjak: »Svevišnji stvorio je na zemlji lijekove, i čovjek pametan ne će ih prezirati« (Ezek. 38, 4). Stoga ako i upotrebljavamo lijekove, upotrebljavajmo ih, kako ih je Bog dao, a što ih babe vračarice priređuju praznovjernim običajima, a možda i prizivanjem vražjim, takvih lijekova ne smijemo primati.

10. Ako kakvo zlo trpimo od ljudi, ne smijemo se na njih toga radi ljutiti. Već mislimo, da sam đavao čovjeka na to tjera, da ti čini zlo, pa ako se imaš na koga ljutiti, ljuti se na đavola. I kad moliš Boga, da te oslobodi od onih zala, što ih protiv tebe snuje tvoj bližnji, moli više Boga, da tvojega bližnjega otme iz ruku đavolovih, koji ga na ta zla djela navodi.

11. Pobožni ljudi, dok žive na ovome svijetu, treba da su pripravni nesamo strpljivo već i veselo podnositi svaku vrst nevolja i teškoća. »Svi koji žele pobožno živjeti u Kristu Isusu, bit će progonjeni« (II. Tim. 3, 12). »Preko mnogih tjeskoba treba nam unići u kraljevstvo Božje« (Act. 14, 21). »Zar nije Krist trebao da trpi, i tako uđe u slavu svoju?« (Luk. 24, 26). Nije pravo da sluga bude veći od svojega gospodara, kao što je sramotno po mišljenju sv. Bernarda, da budu razmaženi udi pod trnovitom glavom. Lijepi primjer daje nam se u Uriji, koji je Davidu, kad ga je nagovarao, da ide kući svojoj, ovako rekao: »Škrinja Božja, i Izrael i Juda borave pod šatorima, a ja da idem kući?« (II. Kralj. 11, 11). Poučeni ovakim razlozima i razmišljanjima kad dođemo da se molimo, postići ćemo, da, makar nas odasvud opkolile prijetnje i zla, kao što tri mladića ostadoše netaknuti od ognja, tako ćemo i mi nepovrijeđeni biti sačuvani kao Makabejci (II. Mak. 2, 16) postojano i hrabro podnosit ćemo neprilike. U porugama i mukama slijedit ćemo svete apostole, koji šibani radovali se veoma, što su bili vrijedni za Krista Isusa trpjeti sramotu (Act. 5, 40). I tako mi pripravljeni pjevat ćemo duha radosnoga: »Knezovi progoniše me badava, a od tvojih riječi plašilo se moje srce; veselit ću se tvojim naredbama kao onaj koji je našao velik plijen« (Ps. 118, 161).

12. Na koncu te molbe i cijele molitve Gospodnje velimo »Amen«. Ta nam riječ kaže, kako treba da završimo molitvu. Kad se moleći s Bogom razgovaramo, Bog nam je bliži. Koji

se pobožno Bogu mole, ti su kao oni, koji se približavaju ognju: ako su hladni, postaje im toplo; ako su topli, postane im vruće. Tako se i onima, koji pristupaju k Bogu, prema njihovoj pobožnosti raspaljuje srce, rasvjetljuje um. Primjer nam je Mojsije, komu se od razgovora s Bogom svijetlilo lice. Što je duže čovjek s Bogom u razgovoru, postaje mu Bog slađi i miliji; što duže promatra njegova savršenstva, sve više upoznaje njega i sebe po riječima sv. Augustina: »Da poznam tebe, da poznam sebe« (Soliloqu. l. 2. c. 1). Tako se posvema predaje Bogu, njega slavi i njemu se zahvaljuje. Tako i ova riječ »Amen« hoće da još jednom ponovi: »Sveti se ime tvoje! Budi volja tvoja«.

13. Ima mnogo molitava svetaca, koje se počinju sa strahom a svršavaju se s nadom i veseljem. Tako se David počeo moliti: »Mnogi ustaju na me, mnogi govore duši mojoj: nema mu spasa od Boga«; ali poslije okrijepljen molitvom kliče veselo: »Ne bojim se tisuće naroda, koji me opkoljuje« (Ps. 3, 2. 7). Drugi put počinje: »Gospodine, ne karaj me u gnjevu svojem, niti me ne kazni po srdžbi svojoj«; a poslije pouzdano govori: »Odlazite od mene, koji činite bezakonje, jer je Gospodin uslišio glas plača mojega« (Ps. 6, 2. 9.). To pouzdanje, kojim moramo moliti, izriče na svršetku riječ »Amen«. Tom se hebrejskom riječju često služio Spasitelj, te je ostala u crkvenoj službi. Kad svećenik moli kod svete mise Očenaš, onda na riječ služiteljevu: »izbavi nas oda zla« on sam odgovara: »Amen«. Tim svećenik kaže narodu, da je njihova molitva uslišena.

14. Sve to kaže riječ »Amen«, ako se i različno tumači, što znači. Prevodi se ta riječ: »Neka bude«; »istina«, »vjerno«. Te riječi kažu, da će se ono zbiti, što molimo i jer će to Bog dati, koji je obećao, a u obećanju je svojem istinit i vjeran. To potvrđuje i Apostol u poslanici Korinćanima (II. 1, 20): »Jer koliko je obećanja Božjih, u njemu su: da (istinita); zato i po njemu Amen Bogu na slavu po nama«. Ta riječ dakle potvrđuje sve molbe; pobuđuje pažnju u onih, koji mole, kad u pravo vrijeme kažu: Amen; njom izričemo tvrdu nadu, da ćemo biti uslišeni; pače već osjećamo pomoć Božju, da smo uslišeni, te pjevamo s Prorokom (Ps. 53, 6): »Evo, Bog me pomaže, Gospodin čuva dušu moju«.

IV. 234. Što prosimo sedmom prošnjom: Nego izbavi nas od zla? Sedmom prošnjom prosimo, da nas Bog očuva od svakoga zla, osobito od grijeha i vječne propasti. — 235. Zašto dodajemo »Amen« to jest: tako neka bude? Amen dodajemo zato, da izjavimo svoju goruću želju, da ćemo biti uslišeni.

V. »Amen« riječ je Kristova, kojom je često potvrđivao svoje riječi. I kad molimo njegovu molitvu, nema sumnje, da će Bog u ime njegovo i na riječ njegovu uslišiti našu molitvu,

koji je svagda slušao Sina svojega i »uslišio ga radi njegove smjernosti« (Hebr. 5, 7), »kojemu kraljevstvo, i jakost i vlast u vijeke vijekova« (I. Petr. 4, 11. 5, 11. Jud. 25).

XXXI. POZDRAV ANĐELOV. HVALA.

(D. K. 236—242. R. K. IV. 5, 8.)

I. Kako smo učili u prvoj zapovijedi Božjoj, možemo se moliti Bogu i svetima. Ali je velika razlika između jedne i druge molitve, kao što je velika razlika između toga, kako se klanjamo a kako poštujemo svete. Bogu se klanjamo kao svojemu najvećemu gospodaru, a svete poštujemo kao sluge i prijatelje Božje. Bogu se molimo, da nam on sam pomogne, a svetima se molimo, da nas svojim zagovorom pomažu kod Boga. I ono poštovanje, koje pokazujemo svetima i molitva zapravo pripada samomu Bogu; jer poštujući svete hvalimo Bogu za one velike milosti, koje je dao svetima, da su mogli nadvladati unutrašnje i vanjske neprijatelje svojega spasenja.

Najveću takvu hvalu dajemo Bogu moleći poslije Očenaša pozdrav anđelov ili Zdravo Marijo; a to činimo, da naša molitva bude prije primljena.

II. Kako je anđeo pozdravio bl. Djevicu Mariju. Kad je Sin Božji htio postati čovjek, odabrao je sebi za majku Prečistu Djevicu. Bog je poslao anđela Gabrijela u grad Galilejski po imenu Nazaret k djevici zaručenoj mužu po imenu Josipu iz doma Davidova; i djevici bijaše ime Marija. I ušavši anđeo k njoj reče: »Zdravo, milosti puna, Gospodin s tobom, blagoslovena ti među ženama.« A ona čuvši ovo uplaši se od riječi njegove i pomisli kakav bi to bio pozdrav. I reče joj anđeo: »Ne boj se, Marijo, jer si našla milost u Boga. Evo imat ćeš sina i nadjeni mu ime Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Najvišega.« A kad Marija zapita, kako će to biti, kad ona ne misli živjeti s mužem, reče joj anđeo: »Duh Sveti saći će vrhu tebe i sila će te Svevišnjega osjeniti; zato će se i ono sveto, što ćeš ti roditi, zvati Sin Božji. I evo Elizabeta, tvoja rođakinja imat će sina u starosti svojoj; jer u Boga nije nijedna stvar nemoguća«. A Marija reče: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj.« I anđeo otide od nje. A Marija ustavši onih dana otide žurno u planine u grad Judin. I uđe u kuću i pozdravi Elizabetu. A kad je čula Elizabeta pozdrav Marijin, napuni se Duha Svetoga i reče: »Blagoslovena ti među ženama i blagosloven plod utrobe tvoje. I otkuda meni ovo, da dođe mati mojega Gospodina k meni?«

III. 1. Prihvaćajući Crkva riječi, kojom su Mariju slavili anđeo i rođakinja Elizabeta, sastavila je onu poznatu molitvu: »Zdravo Marijo, milosti puna, Gospodin s tobom, blagoslovena ti među ženama i blagosloven plod utrobe tvoje Isus.« K toj slavi dodala je svoju prošnju: »Sveta Marijo, majko Božja, moli za nas grešnike sada i na čas smrti naše. Amen.«

2. Ponajprije dakle Crkva slavi i hvali Boga, što je Presvetu Djevicu obasuo svim nebeskim darovima. To je dakle u prvom redu hvala Bogu. Ali je i slava Mariji, koja se onim darovima Božjim služila, služeći Bogu kao najvjernija ali i najponiznija službenica. I doista mi možemo slaviti Mariju to više, što ju je slavio anđeo; šta više, slavio ju je Bog, jer je on poslao anđela i zapovjedio, kako će pozdraviti i slaviti majku Sina njegova; a Duh je Sveti sam napunio usta Elizabeti riječi, kojima je blaženom nazvala majku svojega Gospodina. Pa kad su te riječi Božje, onda svakako imadu veliko znamenovanje i potrebno je, da o njima razmišljamo.

3. Prva je riječ »Zdravo!« U grčkom jeziku stoji riječ »Haire« što znači: »Raduj se!« O toj riječi lijepo govori sv. Sofronij biskup (Brev. II. die infr. Oct. Immac.): »Što veli poslani anđeo neoskvrnjenoj Djevici? Kako joj donosi vijest? Zdravo milosti puna, Gospodin s tobom. O veselju počinje glasnik veselja s njome govoriti; jer je znao, da njegova vijest donosi veselje svim ljudima i svim stvorovima: znao je da svanjiva spasenje čovjeku, koji je bio izbačen iz rajskoga veselja. Kao da joj veli: Raduj se roditeljice nebeske radosti. Raduj se neudata Božja Mati. Raduj se Djevice poslije poroda neozleđena. Tko će izreći tvoju slavu? Ti si u sebe primila Stvoritelja svih stvari; ti si ga nosila, ti si ga rodila i između svih stvorova jedina postala Mati Božja.«

4. Marija. Recimo (sa sv. Bernardom, Brev. ss. Nominis B. M. V.) nešto malo o tom imenu, koje prevedeno znači: »Zvijezda morska«. To ime lijepo označuje Majku Djevicu. Ona se prekrasno poređuje zvijezdi; jer kao što zvijezda bez kakova kvara svojega ispušta trak, tako je Djevica bez ikake ozlede rodila sina. Ona je sjajna zvijezda uzdignuta nad morem ovoga svijeta, sjajna zaslugama, svijetla primjerima. O tkogod u povodnji ovoga svijeta više se ljujaš olujama nego po zemlji hodiš, ne odvraćaj očiju od ove zvijezde, ako ne ćeš da te potope oluje. Ako ustanu vjetrovi napasti, ako nasrneš na grebene nevolja: pogledaj na zvijezdu, prizovi Mariju. Ako srdžba ili lakomost ili tjelesno mamljenje potrese lađicu duha, pogledaj na Mariju. Ako smeten strahotom grijeha i uznemiren nečistotom savjesti, zastrašen grozotom suda staneš padati u propast žalosti, u bezdan očajanja: misli na Mariju.«

»Riječ Marija u hebrejskom jeziku znači i Gospođa. Zove je dakle anđeo Gospođom, da strah ropski ostavi Roditeljicu Gospodina, za koju je ugled njezina poroda učinio i zapovjedio, da se rodi i nazove Gospođa« (Sv. Petar Krizolog, Brev. S. Nominis B. M. V.).

5. Milosti puna. »Kakva je i kolika je blažena i slavna Djevica Marija« (govori sv. Jeronim Brev. Imm. Conc.), »to kaže po Božjoj zapovijedi anđeo, kad veli: Zdravo, milosti puna. Trebalo je takvim blagodatima obasuti Djevicu, da bude puna milosti ona, koja je dala slavu nebesima, zemlji Gospodina i raširila mir, vjeru narodima, konac opačinama, red životu, čistoću vladanju. I zaista puna; jer drugima se daje samo na dijelove: a Mariji je ulivena sva punoća milosti najednom. Zaista puna; jer ako i držimo, da je u svetih Otaca i Proroka bila milost, ipak nije bila tako puna; u Mariju pak došla je punina sve milosti, koja je u Kristu, premda drukčije. Zato i veli: Blagoslovena ti među ženama, to jest više blagoslovena nego sve žene. Zato koliko je god razliveno prokletstva preko Eve, toliko je uklonio blagoslov Marije. O njoj govori Salomon u Pjesmama kao njojzi u hvalu: Dođi golubice moja, neokaljana moja. Jer zima prođe, dažd je minuo i otišao. A po tom kaže: Dođi s Libana, dođi, bit ćeš ovjenčana. S pravom se dakle zove, da dođe s Libana. Jer Liban znači: bjelina. Ona bijaše bijela mnogim krepostima, bjelja od snijega darovima Duha Svetoga, predočujući u svemu bezazlenost golubice, jer štogod je činila, sve je bila čistoća i bezazlenost, svi bijaše istina i milost; sve milosrđe i pravednost, koja prosijeva s neba: zato neokaljana, jer nije ni u čemu pokvarena. U njoj se Bog nastanio, te je sav bio u njoj; tako je iz nje izišao kako je poslije uskrsnuća na zatvorena vrata došao k svojim učenicima.«

Tako je Marija milosti puna, jer je bila uvijek u milosti, začela, nosila je u sebi i rodila početnika milosti Isusa Krista (Č. Beda, Brev. In Expect. Part. B. M. V.).

6. Gospodin s tobom. To je pozdrav, kojim je anđeo pozdravio Gedeona, kad mu je došao javiti, da će pomoću Božjom nadvladati neprijatelje. Ali mnogo veće značenje ima taj pozdrav kod Marije. O tom govori sv. Toma biskup (Brev. B. M. V. Matris Gratiarum 9. VI.): »Ušavši anđeo radosno pozdravi je smjerno: Zdravo, milosti puna, Gospodin s tobom. Gospodin s tobom. A kako s tobom? Svakako ne kao sa mnom, nego kao nigdje drugdje: s tobom u tijelu, s tobom u duši, s tobom u misli, s tobom u volji, s tobom u utrobi, s tobom u pomoći, s tobom na početku, s tobom na svršetku, s tobom na kraju, s tobom bez kraja.« Bog je s nama, jer u njemu mičemo se i jesmo; on je naročito u duši pravednika svojom milošću i pomoću; ali je osobitim načinom s Marijom. Bog Otac s njom je kao otac s kćerju, Duh Sveti s njom je kao sa svojom zaručnicom, Bog Sin s njom je kao svojom majkom: u njoj začet, u njoj razvit, od nje rođen, njezinim mlijekom hranjen, s njom na zemlji, s njom na nebu. To je sveza najuža, najjača, najduža.

7. Blagoslovena ti među ženama. »Uistinu blagoslovena među ženama« (veli sv. Sofronije biskup, Brev. VII. die inf. Oct. Immac.), »jer si prokletstvo Eve promijenila u blagoslov; jer si učinila, da je po tebi blagosloven Adam, koji

je prije ležao udaren prokletstvom. Zaista blagoslovena ti među ženama, jer je po tebi ljudima zasjao blagoslov Očev, i oslobodio ih stare prokletinje. Zaista blagoslovena ti među ženama, jer po tebi i roditelji tvoji nalaze spasenje; jer ćeš ti roditi Otkupitelja, koji će im pribaviti spasenje od Boga. Zaista blagoslovena ti među ženama, jer si bez sjemena izvela plod, koji daje blagoslov svemu svijetu, i izbavlja ga od prokletstva, koje rodi trnjem. Zaista blagoslovena ti među ženama, jer ako si i po naravi žena, ipak ćeš postati Roditeljica Boga. Jer ako je i onaj, koji će se roditi od tebe, po istini Bog utjelovljen, i ti se s pravom zoveš Bogorodica, jer Boga uistinu rodiš.« Blagoslovena među ženama zove se dakle Marija, jer je između svih žena upravo ona odabrana za Majku Božju.

8. Blagosloven plod utrobe tvoje Isus. Prikladno se pozdrav anđelov svršava tim riječima sv. Elizabete. Jer štogod pohvale kažemo materi, ide na slavu sina; kad slavimo Mariju, slavimo i Isusa. A i ovo je put, kojim idemo k Bogu, da najprije prizivamo Mariju. Ne usuđujemo se odmah pristupiti k Bogu, nego najprije dolazimo k Mariji, da nam ona pokaže i utre put k Sinu svojemu Bogu.

IV. *236.* Što molimo obično poslije Očenaša? Poslije Očenaša molimo obično na čast Majci Božjoj molitvu, koju zovemo pozdrav anđelov ili Zdravo Marijo. — *237.* Što ima u sebi pozdrav anđelov? Pozdrav anđelov ima u sebi hvalu i prošnju. — *238.* Koje su riječi hvala? Hvala su: 1) riječi arhanđela Gabrijela: »Zdravo Marijo, milosti puna, Gospodin s tobom, blagoslovena ti među ženama«; 2) riječi sv. Elizabete: »I blagosloven plod utrobe tvoje« a tomu dodajemo ime »Isus«. — *239.* Zašto velimo Mariji: »milosti puna«? Velimo zato, jer je ona od Boga primila najviše milosti, i rodila nam početnika milosti, Gospodina Isusa Krista. — *240.* Zašto velimo Mariji: »Gospodin s tobom«? Velimo zato, jer je Bog na osobit način s blaženom Djevicom Marijom. — *241.* Zašto velimo Mariji: »blagoslovena ti među ženama«? Velimo zato, da slavimo tim Mariju, što je od sviju žena upravo ona odabrana za majku Božju. — *242.* Zašto dodajemo: »blagosloven plod utrobe tvoje Isus«? Dodajemo to zato, jer s Marijom štujemo zajedno Krista, sina njezina, i nju poradi Krista.

V. Marija je puna milosti u sebi, ali je puna milosti i za nas. Preko nje nam Bog daje puno milosti. »A milost je sve; milost je, koja nas spasava. Što drugo da tražimo, braćo? Ištimo milost, i preko Marije ištimo, jer što ona traži, to i nalazi, i ne može biti odbita. Ištimo milost, ali milost u Boga, jer je milost ljudska lažljiva. Neka drugi traže zaslužbu; mi nastojmo da nađemo milost« (Sv. Bernardo. Brev. B. M. V. Auxil. Chr. 24. Maii).

XXXII. POZDRAV ANĐELOV. PROŠNJA.

(D. K. 243—244. R. K. IV. 5, 8.)

I. Istina je vjere, koju smo vidjeli u devetom članku vjerovanja i u prvoj zapovijedi Božjoj, da nas sveti svojim zagovorom pomažu kod Boga. Marija svojim dostojanstvom, svojim krepostima, svojom ljubavlju k Bogu i k bližnjemu nadvisivala je i nadvisuje sve anđele i svete. Zato i njezine molitve i zagovor više vrijede nego svih drugih svetaca. Stoga je pravo Crkva poslije hvale u pozdravu anđelovu dodala i prošnju i prizivanje Majci Božjoj, da se k njoj pobožno i ponizno utječemo, neka nas grešnike svojim zagovorom pomiri s Bogom i izmoli nam svako dobro, koje nam treba za ovaj i za budući život.

Bog će zaista uslišiti još prije svetu Mariju, majku svoju, nego što je uslišio druge svete žene, koje su bile slika njezina, od kojih nam za primjer služi Judita.

II. Judita izbavlja svoj grad od neprijatelja. Holoferno, vojvoda asirskoga kralja, došao je s velikom vojskom, da osvoji svu Židovsku zemlju, te je podsjeo grad Betuliju i odvratio od njega vodu misleći, da će žeđom prisiliti grad na predaju. I doista narod u velikoj nevolji od žeđe naumi, da se predadu, ako im za pet dana ne dođe pomoć od Boga. Kad je to čula čista i pobožna udovica Judita, reče starješinama: »Tko ste vi, da kušate Gospodina? Vi ste postavili rok milosrđu Gospodnjemu. Pokajmo se od toga i sa suzama molimo oproštenje. Čekajmo ponizno i bez mrmljanja vjerujući, da su ta karanja manja od grijeha naših, te nam bičevi Gospodnji budu na popravak a ne na propast.« A oni joj rekoše: »Moli za nas, jer si sveta i bogobojazna žena.« Nato im reče Judita, da je namislila nešto učiniti, da Božjom pomoću izbavi grad, a dotle neka se svi Bogu mole. Tako se i Judita najprije molila; a onda se uresila i izišla sa sluškinjom iz grada u vojsku asirsku. Vojnici je uhvatiše i odvedoše k vojvodi Holofernu. Njemu je Judita kazala, da je zato pobjegla iz grada, jer znade, da su ljudi naumili predati grad i da će mu grad pasti u ruke. Holoferno se tomu poveselio i dopustio Juditi, da izlazi po volji, kuda hoće. Četvrti dan načini Holoferno gozbu svojim slugama a pozove i Juditu. Holoferno je mnogo pio, te se pijan svalio na krevet, a gosti otidoše. Judita postavi sluškinju na vrata, da pazi; a sama se prikuči k postelji Holofernovoj, skine njegov mač, koji je visio na stupu, pomoli se Bogu: »Okrijepi me, Gospode Bože, u ovaj čas!« i udari dva puta mačem Holoferna u vrat, te mu odsiječe glavu; preda glavu sluškinji, da je metne u vreću, u kojoj su nosile hranu, i iziđe iz šatora. Potom dođe k zidu Betulijskom, javi se straži na zidu, koja ih pusti u grad. Judita sazove narod i pokaza im glavu Holofernovu. Svi stanu hvaliti Boga i govoriti Juditi: »Blagoslovio te Bog u sili svojoj, jer je po tebi uništio neprijatelje naše. Blagoslovena si ti, kćeri, od Gospodina Boga najvišega većma nego li sve žene na zemlji. Blagosloven Gospod, koji je stvorio nebo i zemlju; jer je tako danas uzvisio ime tvoje, da ne će odstupiti slava tvoja od usta ljudi, koji se budu opominjali sile Gospodnje do vijeka, za koje nisi požalila života svojega zbog tjeskobe i nevolje naroda svojega, nego si odvratila propast pred Bogom našim.«

Kad svane dan, provale Betulijci iz grada. Vojska asirska potraži vojvodu, pa kad ga opaze bez glave, razbjegnu se na sve strane. Dođe i veliki svećenik iz Jeruzalema i reče Juditi: »Ti si slava jeruzalemska, ti radost izraelska, ti čast naroda našega. Junački si radila i okrijepilo se srce tvoje, zato što si ljubila čistoću.«

III. 1. Ako su Betulijci s pouzdanjem govorili Juditi: »Moli se za nas, jer si sveta žena«; još s većim pouzdanjem možemo se mi moliti: »Sveta Marijo, moli za nas.«

Ona je kao milosti puna »svetija od Svetaca, viša od nebesa, slavnija od heruba, časnija od serafa i poštovanija od svakoga stvorenja« (S. German). Ako je Bog uslišio molitvu Judite i okrijepio joj srce, te je pogubila neprijatelja svojega naroda, jer je ljubila čistoću, ne će li još više dati jakosti Prečistoj Djevici Mariji, da satre glavu zmiji, neprijatelju ljudskoga roda, đavolu?

2. Majko Božja. Te riječi daju nam još više pouzdanja u moć Marijine molitve. »Uslišit će svakako Sin Majku, i uslišit će Otac Sina. To su, djeco, ljestve grešnicima, to je moje najveće pouzdanje, to je razlog moje nade. Jer šta? Može li Sin odbiti majku i podnositi odbijenu? Zar može Sin da ne sluša ili da ne bude uslišen? Ni jedno ni drugo. Našla si, veli anđeo, milost u Boga. Kolike sreće! Uvijek će ona nalaziti milost« (Sv. Bernardo, Brev. off. B. M. V. Auxil. Christ. 24. Maii).

3. Moli za nas grešnike. Judita je opominjala starješine, neka se kaju, što su sagriješili određujući Bogu rok; neka se s njom mole za oproštenje grijeha, što ih je narod izraelski počinio; a onda će ih Bog izbaviti. Tako je ona već u Starom Zavjetu u prvom redu molila oproštenje grijeha. Zato i Crkva prosi od Majke Božje, da bi se najprije molila za nas grešnike, da nam Bog oprosti grijehe; jer kad nam Bog oprosti grijehe, oprostit će nam i mnoge kazne, koje njima zaslužujemo, izbaviti od nas mnogih zala, koje smo grijesima zaslužili. Da će pak Marija moliti za nas grešnike, da će nam izmoliti oproštenje grijeha, to pokazuje ona sveza, koja ju je spajala s Isusom, Spasiteljem, koji je izbavio narod od grijeha njihovih. Ona je Isusa prikazala u hramu, ona je stajala kod žrtve na križu kao velika svećenica »ne žaleći života svojega zbog tjeskobe i nevolje naroda svojega.« Vele sv. Oci, da su

molitve Marijine obratile i jednoga od razbojnika, i satnika i vojnika, koji je Isusu probo rebro. A da je i drugim nebrojenim grešnicima izmolila milost obraćenja i oproštenja grijeha, pokazuje onaj naziv Marijin od davnina: »Utočište grešnika«.

Kad molimo Mariju: moli za nas »grešnike«, tim činimo ono, na što je Judita opominjala narod: »Ponizimo se pred Bogom i ponizna duha služimo mu i govorimo Gospodu plačući, da učini s nama milosrđe po volji svojoj; pa kao što smo sad smeteni ohološću neprijatelja, tako da se radujemo, što nas je poniznost naša izbavila.« Kao što je Judita izmolila izbavljenje, tako će nam Marija biti u pomoći u svakoj potrebi.

4. Sada. Betulijci su od neprijatelja bili u velikoj tjeskobi nekoliko dana. A mi smo u pogiblima i nevoljama svagda. Pa kako su se oni tih dana molili s Juditom, tako i nama valja svaki dan prizivati pomoć Marijinu. Kao što smo u Očenašu govorili: Kruh naš svagdašnji daj nam danas, tako i u pozdravu anđelovu zovemo Mariju: moli za nas »sada«; jer kao što nam je svaki dan potreban hljeb, tako nam je svagda potrebna pomoć s neba, koju nam donosi Marija. »Pogledajte dakle gore, kakvom pobožnošću hoće Bog da poštujemo Mariju, kad je u nju postavio puninu svega dobra: pa što je god u nama nade, štogod milosti, štogod spasenja, znajmo da od nje istječe, koja uzlazi izlijevajući sladosti. Iz sredine dakle našega srca, svim čuvstvima naše duše, svom voljom častimo Mariju, jer je tako volja onoga, koji je hotio, da sve imamo preko Marije. To je njegova volja, ali za nas. U svemu je ona brižljiva za bijednike; tješi našu strašljivost, potiče vjeru, krijepi nadu, odgoni nepouzdanje, podiže malodušje.« (Sv. Bernardo, Brev. B. M. V. Auxil. Christ.). Tako Marija kao majka naša svagda stoji uz svoju djecu, da je čuva, pomaže i od svakoga zla brani. Mi dakle izagnani sini Evini, koji stanujemo u ovoj dolini suza, treba da prizivamo majku milosrđa i zagovornicu vjernoga naroda, da moli za nas grešnike; od nje tom prošnjom treba da molimo jakost i pomoć. Nitko osim bezbožnika ne može sumnjati, da ona ima kod Boga najodličnijih zasluga i najveću ljubav, da pomaže rod ljudski.

5. I na čas smrti naše. Svagda nam treba pomoći Majke Marije, osobito pak u najodlučnijem času našega života, kad ovaj život zamjenjujemo s drugim. U tom času po naravi žele ljudi, da netko bude uza njih: netko koji im je najbliži i najdraži, za koga znadu, da ih iskreno ljubi. Tako je Jakob patrijarha želio, da mu kod smrti bude nazočan između ostale djece sin Josip, koga je on ljubio i za koga je znao, da mu je od sve djece najvjerniji. Jest, u onom času, kad čovjek sve ostavlja na ovome svijetu, drago mu je, ako ga ne ostavljaju oni, koji su mu bili u životu mili. Ipak se događa, da u onom času ostavlja prijatelj prijatelja, roditelji djecu, djeca roditelje, jer im je teško gledati smrti u oči. Jedna je Majka,

koja nas ne će ostaviti ni u onom času, ona Majka, koja je bez straha pod križem stajala i gledala smrt svoga i Božjega Sina.

Znademo, da u onaj čas smrti prijeti pogibao čovjeku od nečistoga duha, da ga zastraši, smete, dovede u napast, da gubi vjeru i pouzdanje u Boga. Tu mu treba netko da pomaže. Kad su ona braća Makabejska umirala za vjeru svojih otaca, stajala je kraj njih njihova junačka majka, i svakoga tješila pouzdanjem u Boga i nagovarala na postojanost. Ako je tako ta majka tješila i hrabrila svoju djecu na času smrti; to će još više nama učiniti svih nas majka, Majka Isusova, ako se pobožno njoj u životu molimo za pomoć na času smrti, da ustrajemo u dobru do kraja.

IV. *243.* Koje su riječi prošnja? Prošnja su riječi, koje je Crkva dodala: »Sveta Marijo, Majko Božja, moli za nas grešnike sada i u čas smrti naše. Amen.« — *244.* Zašto je Crkva dodala ove riječi? Crkva je dodala ove riječi, da blaženu Djevicu Mariju prizivamo na pomoć u svakoj potrebi, a osobito da je molimo za sretnu smrt.

V. »Vrlo su nam škodili jedan muž i jedna žena; ali Bogu hvala: preko jednoga muža i jedne žene opet se sve popravlja i još s velikim dobitkom. Doista je bio dosta Krist; jer i sada sve je naše dovoljstvo od njega: ali nije bilo dobro, da bude čovjek sam. Prikladnije bijaše, da kod našega spasenja bude nazočan jedan i drugi spol. Zato nije besposlena sama žena blagoslovena među ženama; i ona ima neko mjesto u tom pomirenju. Treba posrednika k Posredniku Kristu; i nijedan nije korisniji od Marije. Okrutna je posrednica Eva, po kojoj je stara zmija ulila otrov i mužu; ali je vjerna Marija, koja je pružila spasonosan protulijek i muževima i ženama. Eva je služila zavođenju, Marija oproštenju; Eva je nagovorila na prestupak, Marija je dovela spasenje. Zašto da se ljudska krhkoća plaši pristupiti k Mariji? Ništa nema u nje opora, ništa strašna; sva je ljupka, svima donosi mlijeko i vunu. Razgledaj dobro svu povijest evanđelja: nigdje ne ćeš naći ništa prikora, tvrdoće, nikakoga znaka nesklonosti u Marije. Sve je naprotiv puno ljubavi i miline, krotkosti i milosrđa, što ćeš u nje naći, pa hvali onome, koji se poskrbio po svojem velikom milosrđu za takvu posrednicu, u koje ne može ništa biti nepouzdano. Pače ona je svima postala sve: mudrima i neukima zadužila se preobilnom ljubavi. Svima je otvorila krilo milosrđa, da od punine njezine svi primaju: sužanj izbavljenje, bolesni zdravlje, žalosni utjehu, grešni oproštenje, pravedni milost, anđeo radost. Ona ne gleda na prošle zasluge; nego se svima dade umoliti, svima je blaga, žali se duboko na nevolje svijeh. Ona je obećana žena, koja ima da satire glavu stare zmije nogom kreposti. Ona je satrla svaku krivu vjeru. Satrti su zasjednici, pogaženi zlikovci, osramoćeni klevetnici: i blaženom je zovu svi naraštaji. Poljubimo stope Marijine i

pobožnom molitvom pripadnimo k nogama njezinim. Držimo se nje i ne puštajmo je, dok nas ne blagoslovi; jer je moguća« (Sv. Bernardo, Brev. B. M. V. Auxil. Christ.).

»Pod tvoju se dakle obranu utječemo, sveta Bogorodice; naših prošnja ne prezri u potrebama našim, nego od pogibli svih oslobodi nas vazda, Djevice slavna i blagoslovena, Gospođo naša, posrednice naša, zagovornice naša! Sa svojim Sinom nas pomiri, svojemu Sinu nas preporuči, svojemu Sinu nas pokaži.«

XXXIII. ANĐEO GOSPODNJI.

(D. K. 245—247. R. K. I. 4, 1. 11.)

I. Pozdrav anđelov sadržava samo prve riječi, koje je anđeo rekao Mariji, kad je došao, da joj navijesti događaj, koji će svemu svijetu donijeti radost i spasenje. Taj je događaj, kako nas uči treći članak vjere, da je Sin Božji, Isus Krist, naš Spasitelj, začet po Duhu Svetom i rođen od Marije Djevice.

To je najveće dobročinstvo Božje, na koje treba da često mislimo. To činimo moleći: »Zdravo Marijo!« Ali ima zato još posebna molitva, u kojoj tri puta ponavljamo pozdrav anđelov dodajući iz evanđelske povijesti riječi, koje nam kazuju, kako je Sin Božji s neba radi našega spasenja sišao i utjelovio se po Duhu Svetom od Marije Djevice i čovjek postao. Ta se molitva počinje riječima: »Anđeo Gospodnji navijestio Mariji«.

II. Čuli smo već, što joj je govorio, te ćemo još glavne riječi ponoviti. Kad je anđeo onim sjajnim riječima pozdravio Mariju, uplašila se Marija od riječi njegove i mislila je, kakav bi to bio pozdrav. A anđeo joj reče: »Ne boj se, Marijo, jer si našla milost u Boga. Evo začet ćeš, i rodit ćeš sina, i nadjeni mu ime Isus. On će biti velik i nazvat će se Sin Najvišega, i dat će mu Gospodin Bog prijesto oca njegova Davida, i kraljevat će u domu Jakobovu uvijek, i kraljevstvu njegovu ne će biti kraja.« A Marija reče anđelu: »Kako će to biti, kad ja ne znam muža?« I odgovarajući anđeo reče joj: »Duh Sveti doći će na tebe i sila Najvišega osjenit će te. Zato će se i ono sveto, što ćeš ti roditi, nazvati Sin Božji.« A Marija reče: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj.« Što se u taj čas zbilo, veli evanđelje sv. Ivana: »I Riječ je tijelom postala i među nama prebivala.«

III. 1. »Čuli ste, eto, kako je anđeo razgovarao sa blaženom među ženama o spasenju čovjeka. Čuli ste dogovaranje njihovo, da se čovjek onakim načinom opet vrati u život, kakim je pao u smrt. Radi dobri anđeo s Marijom o spasenju, jer je zli anđeo radio s Evom o propasti. Čuli ste, kako je anđeo od gliba našega tijela divnom vještinom, koja se ne da iskazati, gradio hram Božjemu veličanstvu. Čuli ste, kako se nedokučivom tajnom Bog nastanio na zemlji, a čovjek na nebu. Čuli ste, kako se nečuvenim načinom u tijelu spojio Bog i čovjek. Čuli ste, kako je slaba narav čovječja govorom anđelovim ojačana, da nosi svu slavu Božanstva« (Sv. Petar Krizolog, Brev. Nominis B. M. V.).

2. Iz toga razgovora anđela s Marijom uzela je Crkva glavne riječi, da sastavi molitvu, u kojoj se spominjemo tajne utjelovljenja Sina Božjega.

Prve su riječi kao uvod: »Anđeo Gospodnji navijestio Mariji«. Koji je to anđeo bio, spominje nam samo evanđelje veleći: »Bog je poslao anđela Gabrijela k djevici, kojoj bijaše ime Marija«. To je onaj anđeo, koji se javio i Zahariji, ocu Ivana Krstitelja, i rekao mu, da će imati sina, koji će ići pred Spasiteljem, da mu pripravi put. To je onaj anđeo, koji se pet stotina godina prije javio proroku Danijelu, i kazao mu vrijeme, kad će doći na zemlju Sveti nad svetima, koji će ukinuti grijeh i dovesti pravdu vječnu (Dan. 9). I kad se to vrijeme (»sedamdeset sedmica«) navršilo, dolazi taj anđeo k Djevici, i naviješta joj, da će se to Sveto od nje roditi. »Bilo je prikladno da jedan od viših anđela dođe i javi tako veliki događaj. To se vidi iz njegova imena, što znači »Sila Božja«, a veli se, da je poslan »od Boga«, da se ne bi mislilo, da ga šalje neki viši anđeo. Zove se Sila Božja, jer je javljao dolazak Krista, koga sv. Pavao zove Sila Božja (I. Kor. 1, 24), i jer je bojažljivu, čednu i poniznu Djevicu trebao okrijepiti, da se ne plaši čuda nad čudesima. I kad ona nije znala, kako će majka postati, a odlučila je ostati djevica, anđeo ju umiruje riječju: Sila najvišega osjenit će te.

3. Navijestio je anđeo Mariji, da »će začeti i roditi Sina, koji će se zvati sin Najvišega, i dat će mu Bog prijesto Davida oca njegova i kraljevat će u domu Jakobovu i kraljevstvu njegovu ne će biti kraja.« Tim je riječima anđeo navijestio, da će se od Marije roditi Spasitelj svijeta. Izvršit će se ono, što je Bog obećao kralju Davidu, da će mu »dati sina i utvrditi kraljevstvo njegovo do vijeka« (II. Kralj. 7, 13). Zato su poslije proroci i narod židovski zvali Spasitelja »sinom Davidovim«. Marija bijaše zaručena mužu Josipu iz doma Davidova, a i ona sama bila je roda Davidova. Tako je i Isus potjecao po krvi od Davida, bio sin Davidov. Njegovo kraljevstvo, Crkva, ostaje do vijeka. A da je Marija prava majka Spasiteljeva, kažu riječi:

4. I ona začela po Duhu Svetom. Spasitelj nije svoje tijelo stvorio svojom svemogućom voljom iz ništa, niti ga sagradio iz zemlje, nego iz prečiste krvi blažene Djevice Marije; ne sudjelovanjem volje muževlje, nego svemogućnošću Božjom, u koga nije nijedna stvar nemoguća.

Iz ovih riječi izlazi više istina. Prva je, da je Sin Božji imao pravo čovječje tijelo, kako ga i mi ljudi imamo. Drugo, da je blažena Djevica Marija prava mati Sinu Božjemu, te se s pravom zove Bogorodica. Treća, da je Marija postala majka; ali je bila svagda djevica: prije poroda, za poroda i poslije poroda: nikad nije poznala muža.

Udivljeni s tih velikih istina, što ih je Bog Otac učinio, pozdravljamo i mi Mariju po prvi put s anđelom: »Zdravo Marijo, milosti puna, Gospodin s tobom«.

5. Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj. Govori sv. Toma biskup (Brev. B. M. V. Matris Gratiarum): »Kad je Marija čula nebesko poslanstvo, reče anđelu: Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj. Po velikoj dakle tajni i najvišoj odredbi Božanstva imajući začeti Boga, sjetila se svojega službeništva, da sina, što će se roditi preda za službu svijeta. Budi mi, veli, po riječi tvojoj, i odmah se na riječ njezinu u utrobi utjelovila Riječ. O možna riječ »budi«, o »budi!« nad svako »budi«, poštovano vječnom čašću. Na tu riječ »budi!« postao je svijet. Tom je riječju Svevišnji stvorio sve nebesko i zemaljsko; ali takvo »budi!« nije odjeknulo, kakvo je sad Blažena izrekla. Jer što se dogodilo? Tko može izreći, što se dogodilo? Narav je zapanjena, pamet stoji, osjećaja nestaje, jezik je zanijemio, um tamni, razum ne shvaća, što se dogodilo u Mariji, kad je izrekla riječ: Budi mi po riječi tvojoj.«

Kako je silna veličina i čast Marijina, a kako je duboka njezina poniznost! Mati Božja, mati Gospodina, Kraljica anđela zove sebe sluškinja Gospodnja. Zašto se tako zove? Pita sv. Augustin (Serm. 291. in Nat. Joan. Bapt. Brev. B. M. V. Matris Gratiarum): »Što je, da ćeš poslije roditi? Čim si zaslužila? Otkuda si primila? Kako će biti u tebi, koji je stvorio tebe? odakle ti toliko dobro? Djevica si, sveta si, imaš zavjet. Ali je mnogo, što si zaslužila, pače mnogo više, što si primila. Otkuda si zaslužila? U tebi postaje, po kome si postala, po kojemu je postalo nebo i zemlja, po kojemu je sve postalo; u tebi postaje Riječ Božja tijelo, prima tijelo, ne gubi božanstvo. Riječ se spaja s tijelom, i Riječ se združuje s tijelom, a to se združenje događa u utrobi tvojoj. Nađe te djevicu, kad se zače, ostavlja te djevicu, kad se rodi. Daje plodnost, ne uzima cjelovitost. Otkuda tebi to? Tako se čini, da bezočno pitam Djevicu. Ali vidim, kako je stidljiva, ali mi ipak odgovara, opominje me. Pitaš, otkuda meni to? Čuj pozdrav anđelov i u meni gledaj svoje spasenje. Vjeruj, kome sam ja vjerovala. Pitaš, otkuda meni to? Neka ti odgovori anđeo. Reci mi anđele, otkuda to Mariji? Već sam rekao, kad sam je pozdravio: Zdravo milosti puna.« Po milosti Božjoj postala je Marija mati Božja; ona sve pripisuje milosti Onoga, koji je sebe ponizio postavši čovjek u njezinoj utrobi, i po primjeru svojega Sina i Stvoritelja ponizuje se i govori: »Evo službenice Gospodnje«.

I za te riječi pune svete poniznosti vrijedno je, da po drugi put kličemo: Zdravo Marijo, milosti puna . . .«

6. I Riječ je tijelom postala i prebivala među nama. Na riječi Marijine: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj« zbilo se ono, što je anđeo navijestio. U taj čas je Duh Sveti i sila Svevišnjega učinila, te je Marija začela sina, Sina Božjega, koji je u taj čas primio od Marije tijelo čovječje, te je narav čovječju sjedinio sa svojom božanskom naravi u jednoj osobi božanskoj. Sin Božji, druga božanska osoba, zove se Riječ, kako smo već prije spominjali. Zato kad se veli »Riječ je tijelom postala« znači: Druga božanska osoba, Sin Božji, postao je čovjek. On je devet mjeseci boravio u utrobi bl. Djevice, rodio se, živio među ljudima, učio ih, dobro činio, trpio, umro, uskrsnuo i u nebo uzišao. On i danas svojim čovječanstvom prebiva među nama u presvetom oltarskom sakramentu, gdje se nalazi njegovo pravo tijelo i krv, koju je primio od Marije Djevice.

Hvaleći Duha Svetoga, po kojemu je Prečista Djevica začela i rodila Riječ Božju, pozdravljamo i treći put Mariju: »Zdravo, milosti puna, Gospodin s tobom . . .«

7. Pozdravivši tako tri puta Blaženu Djevicu, po kojoj je na svijet došao obećani Spasitelj molimo je ovako: »Moli za nas sveta Bogorodice, da postanemo vrijedni Kristovih obećanja«. A koja su to Kristova obećanja? Obećanja su Kristova, koja nam Bog daje preko Spasitelja Krista ili koja nam sam Krist daje. A to su obećanja, da ćemo dobiti sve, što nam treba za spasenje: to je u prvom redu milost, da se obratimo od grijeha. »Bog ne kasni s obećanjem . . . jer ne će da neki poginu, nego da se obrate pokajanjem (II. Pet. 3, 9); to je dalje oproštenje grijeha, koje Bog obećava svima, koji se pokaju; to je Duh Sveti, što ga Spasitelj obećava vjernima (Luk. 24, 49; Ef. 1, 13); to je, što smo hram Boga živoga i sinovi Božji (II. Kor. 6, 16—17, 1); što su nam po Kristu darovana dragocjena i najveća obećanja, da po njima budemo dionici božanske naravi (II. Petr. 1, 4); subaštinici i zajedničari u Kristu Isusu (Ef. 3, 6) života vječnoga (I. Tim. 4, 8 II. Tim. 1, 1) i slavnoga uskrsnuća (Iv. 6, 54). A ta obećanja treba da tražimo vjerom (Hebr. 6, 12), ispunjavanjem volje Božje (Hebr. 10, 36) i pobožnošću (I. Tim. 4, 8). U svemu tome molimo pomoć Marijinu.

8. Sve to skuplja se u ovu molitvu: »Milost svoju, molimo, Gospodine, ulij u duše naše, da koji po anđelovu navještenju spoznasmo utjelovljenje Krista Sina tvojega, po muci njegovoj i križu k slavi uskrsnuća privedeni budemo. Po istom Kristu, Gospodu našem. Amen.«

9. Da kršćani pozdravljaju Bl. Djevicu Mariju, od davne ih starine sjeća zvono na večer, u koje je doba dana po svoj prilici i anđeo Gabrijel donio vijest Bl. Dj. Mariji, kako je to učinio Danijelu u vrijeme večernje žrtve. Poslije se uvelo zvonjenje u jutro, a od velike pobjede na Turcima kod Beograda g. 1456. i o podne. Koji klečeći (izvan subote, nedjelje i uskrsnoga vremena) izvrše tu molitvu, dobijaju oproste.

Mjesto te molitve mogu u vrijeme uskrsno, koji znadu, moliti i molitvu »Kraljice neba, raduj se, Aleluja« s jednakim oprostima.

IV. 245. Što molimo, kad ujutru, o podne i uvečer zvoni na molitvu (pozdravljenje)? Kad ujutru, o podne i uvečer zvoni na molitvu, molimo »Anđeo Gospodnji«. — 246. Zašto molimo »Anđeo Gospodnji«? Molimo zato: 1) da se Bogu zahvalimo, što je Sin Božji čovjekom postao, 2) da štujemo svetu Bogorodicu, te joj se preporučujemo u zaštitu. — 247. Što možemo moliti u uskrsno vrijeme mjesto »Anđeo Gospodnji«? Mjesto »Anđeo Gospodnji« možemo u uskrsno vrijeme moliti: »Kraljice neba«.

V. Kad poslije silne dnevne žege zahladi večernji zrak, sve mu se raduje, odmara se, umiruje, osjeća tjelesnu svježinu. Tako se pobožna duša veseli večernjemu zvonu, i u svetoj tišini i molitvi uživa duševni mir. To je tako nježan čin kršćanske pobožnosti, da dira i najtvrđa srca; a mekanija srca tako se napune jakih čuvstava, svetih uspomena, te liju suze radosnice. Ta su čuvstva zacijelo osvajala pjesnika i njegova prevodioca (P. Preradovića), kad je pjevao:

Da li jošte spominješ se, majko moja premila,
Kako si me Boga molit već zarana učila? . . .
Sad kad čujem pozdrav Gospi u tuđini zvonit gdje,
Mah sam dijete, sklopim ruke kao onda uza te.
I opet se ćutim, bavim u mom vijeku blaženom:
Tako nosim od djetinjstva nebo sveđ u srcu svom.

Kad se pjesnik nije stidio tako pjevati, kad se naš najveći pjesnik nije stidio tu pjesmu prevesti, nemoj se ni ti kršćanine katoliče, tko mu bio, stiditi, da na glas zvona otkriješ glavu i pozdraviš Božju i svoju premilu Majku.

XXXIV. ČISLO.

(D. K. str. 164.)

I. Vidjeli smo u molitvi Anđeo Gospodnji, kako se više puta ponavlja pozdrav anđelov i umeću između njega riječi, koje nas sjećaju na događaj, kako je Djevica Marija začela Isusa po Duhu Svetom. Ima molitva, gdje se još češće ponavlja pozdrav anđelov, pa se između stanovitog broja Zdravo

Marija umeće Očenaš i kod toga razmišlja na više događaja iz života Isusa i Marije. Ta se molitva zove čislo ili brojanice. Da se pak taj broj Zdravo Marija može lakše izvršiti, zato služi niz poredanih zrnaca sastavljen u vijenac ili krunicu. Kod većih zrnaca moli se Očenaš a kod manjih Zdravo Marija.

Čislo ili brojanice vrlo je prikladna molitva.

II. I u molitvama (pjesmama) u Sv. Pismu nalazimo primjera, gdje se neke riječi više puta ponavljaju. Tako Ps. 8. počinje se riječima: »Gospodine, Gospode naš, kako je divno ime tvoje po svoj zemlji!« Pa kad se dalje govori o ljepoti neba i zemlje i dostojanstvu čovjeka na njoj, završuje se opet: »Gospodine, Gospode naš, kako je divno ime tvoje po svoj zemlji!« U Ps. 106. slavi se Božje milosrđe, koje izbavlja narod iz različitih nevolja, te se četiri puta ponavlja: »Neka hvale Gospoda za milost njegovu i za čudesa njegova radi sinova ljudskih.« — A tri mladića, koji su bili bačeni u zažarenu peć, jer se nisu htjeli pokloniti neznabožačkom liku, pjevaju pjesmu: »Blagosloven si Gospode, Bože otaca naših, i hvaljen i slavan i uzvišen do vijeka. Blagosloven si na prijestolju svojega kraljevstva, i vrlo slavan i vrlo uzvišen do vijeka. Blagosloven si na svodu nebeskom, i hvaljen i slavan vijeke . . . Blagosiljajte sva djela Gospodnja Gospoda, hvalite ga i uzvisujte ga do vijeka. Blagosiljajte anđeli Gospodnji Gospoda, hvalite ga i uzvisujte ga do vijeka . . . Blagosiljajte sve zvijeri i stoka Gospoda; hvalite i uzvisujte ga do vijeka. Blagosiljajte sinovi ljudski Gospoda, hvalite i uzvisujte ga do vijeka i t. d. (Dan. 3, 52—90).

III. 1. To je sasvim po prirodi i osjećanju ljudskom, da nešto, što mu je drago, što hoće da slavi, kad koga priziva u pomoć, onda imena i rečenice ponavlja. Tako dijete zove po više puta: mama! mama! Kad ljudi vide vatru, viču po više puta: vatra! vatra! Pomoć! pomoć! i t. d.

Ovako u Čislu često ponavljamo pozdrav anđelov, jer nam je milo spominjati ime Marije Djevice i Majke; želimo je što više slaviti; molimo po više puta njezinu pomoć. U cijelom običnom Čislu ponavlja se 150 puta Zdravo Marija. Taj će broj biti odabran zato, jer imade u Sv. Pismu 150 psalama ili pjesama na slavu Božju ispjevanih. Zbirka tih pjesama zove se psaltir. Čislo je neke vrste psaltir Marijin.

Međutim se ne ponavlja samo Zdravo Marija, nego se poslije svakih deset Zdravo Marija umeće Očenaš. Tako Čislom ne slavimo samo Mariju, nego u prvom redu slavimo Boga samoga u presvetom Trojstvu. Zato i poslije deset Zdravo Marija kažemo: »Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu«.

Osim toga na početku Čisla molimo Vjerovanje apostolsko. Tako se lijepim redom izmjenjuju najljepše molitve, koje pobuđuju i jačaju našu pobožnost.

2. U psalmu 135. spominju se događaji iz povijesti naroda izraelskoga, kako je Bog izbavljao i spasavao svoj narod, te se za svaki događaj slavi milosrđe njegovo. Tako i u Čislu nije dosta samo moliti Očenaš i Zdravo Marija, nego kod moljenja treba da mislimo na neke znamenite događaje iz života Isusova i Marijina, koji su u osobitoj svezi s našim spasenjem. Tih događaja ili tajna ima petnaest: pet je tajna radosnih, pet žalosnih a pet slavnih. Pet tajna radosnih izričemo, da moleći Zdravo Marija u svakoj Zdravo Mariji poslije imena Isus domećemo kod prvih deset: »Koga si, Djevice, po Duhu Svetom začela«; kod drugih deset: »Koga si, Djevice, pohodeći Elizabetu nosila; kod daljih deset: »Koga si, Djevice, rodila«; kod četvrte desetice: »Koga si u hramu prikazala« i kod pete: »Koga si u hramu našla«.

U tajnama žalosnim dozivamo si u pamet glavne događaje iz muke Isusove. Kod prve desetice spominjemo: »Isus, koji se za nas krvlju znojio«; kod druge: »Isus, koji je za nas bio bičovan«; kod treće: »Isus, koji je za nas bio trnjem krunjen«; kod četvrte: »Isus, koji je za nas križ nosio«; kod četvrte: »Isus, koji je za nas bio raspet«.

Događaje iz proslave Isusove i Marijine predočuju nam tajne slavne, prva: »Isus, koji je uskrsnuo od mrtvih«; druga: »Koji je uzašao na nebo«; treća: »Koji je poslao Duha Svetoga«; četvrta: »Isus, koji je tebe, Djevice, u nebo uzeo«; i peta: »Isus, koji je tebe, Djevice, u nebu okrunio«.

3. Po razmišljanju ovih tajna izilazi Čislo kao posebna mislena molitva. Odabrane su baš one tajne, koje se najviše tiču našega Spasenja, kod kojih je sudjelovala Marija. Ona je Spasitelja rodila, s njim je trpjela, njegovoj se slavi pridružila. To su tajne iz života »Riječi, koja je tijelo postala i stanuje već u nama. Stanuje u pameti našoj, stanuje u misli našoj, te se razvija pred nama kao u slici. Kako to? pitaš. Eto, vidiš ga, gdje leži u jaslima, gdje sjedi u naručaju Djevice, propovijeda na gori, prenoćuje u molitvi, visi na križu, blijedi u smrti; nalazi se u grobu, treći dan uskrsava iz mrtvih, pokazuje apostolima mjesta čavala, znakove pobjede, a onda pred njima uzlazi u nebeske tajnosti. Što je od ovoga, da se ne bi moglo iskreno, pobožno i sveto razmišljati? Štogod o tom mislim, na Boga mislim, i u svemu je on moj Bog. Ovo razmišljati zovem mudrost, i držim za razboritost u sebi probavljati te slatke uspomene« (Sv. Bernardo, Brev. SS. Rosarii B. M. V.).

4. »A kakvim se načinom predočuju ove najznamenitije stvari onima, koji mole Čislo? Načinom, koji je zgodan i za um neukih ljudi. Mi ne razmišljamo pojedine nauke i istine vjere, već gledamo čine i događaje, kako su se dogodili, na kojem mjestu, kada, od kojih osoba: a to sve drži i giblje duh. Ti su događaji već od mladih nogu poznati svima,

pak zato, čim se oglasi jedna tajna, svaki koji želi pravo moliti, ne treba se mnogo mučiti, da si predoči te stvari, već mu kao usput dolaze u pamet, raduju ga i napunjaju rosom višnje milosti, koju dijeli Marija« (Leo XIII. Papa).

5. Tako je Čislo i ugodna molitva. Tko pobožno moli lijepe molitve Očenaš i Zdravo Marija a usto razmišlja svete tajne, njemu je kao da šeće rajskim vrtom, punom šarenoga cvijeća i ruža, koje ga svojim mirisom opajaju. Pače molitve i svete tajne jesu kao ruže, što ih splećemo u vijenac ili krunu Mariji. Zato se i Čislo ili krunica zove također Ružarje.

6. Čislo je molitva mila Mariji. »Nju očito veseli, kad nas vidi i čuje, gdje dolične prošnje i prelijepe hvale pletemo u vijenac. Kad ovako moleći se dajemo i želimo Bogu dužnu slavu; kad nastojimo izvršivati jedino njegovu volju; kad uznosimo njegovu dobrotu i darežljivost zovući ga Ocem i moleći ga ako i nevrijedni njegove najljepše darove: tomu se veoma raduje Marija i uistinu u našoj pobožnosti veliča Gospodina. Jer dostojnom molitvom govorimo Bogu, kad mu govorimo molitvom Gospodnjom. Sve prošnje u Očenašu slažu se s kršćanskom vjerom, ufanjem i ljubavlju; ali što čini tu molitvu još moćnijom, to je preporuka, Djevici tako mila. Jer kad molimo Očenaš, onda se čini, kao da uz naš glas čuje i glas Sina svojega, koji je tu molitvu sastavio i zapovjedio nama, da je molimo veleći: »Ovako ćete vi moliti« (Mat. 6, 9). Kad dakle vršimo tu njegovu zapovijed osobito moleći Čislo, nemojmo se sumnjati, da će ona s većom voljom i ljubavi vršiti svoju službu kod Boga, da će veselim licem primiti ove tajne nizove molitava i obilno nas nagraditi.

»Još je jedna slava, koja ove nizove čini ugodnijima Mariji i vrednijima nagrade. Kad razmišljamo tri vrste tajna, sve se više očituje naša zahvalnost i ljubav k Mariji: mi priznajemo, da se nikad ne mogu izbrojiti dobročinstva, što ih je ona za naš spas učinila. Pa kad te stvari pred licem njezinim slavimo, jedva možemo dokučiti, koliko veselje obuzima njezinu svetu dušu, kakva sveta čuvstva materinske brige i ljubavi rađaju se u njoj. Zato sjećajući se tih dobročinstva naša molitva dobija jači žar, moć zaklinjanja; jer koliko puta razvijamo pojedine tajne, toliko puta imamo razloga, da je s uspjehom prizivamo. Kao da govorimo: Tebe molimo, posrednice našega spasenja, jednako moćna i milostiva; slatkoćom radosti, primljenih od Isusa; zajednicom njegovih boli; sjajnošću njegove slave, koja se na te izlijeva: molimo te, daj nas ako i nevrijedne slušaj i usliši« (Leon XIII. Papa).

7. Čislo je kao mila molitva Mariji i veoma moćna. To se pokazalo često u povijesti kršćanskoga naroda i Crkve katoličke. Kad se stalo širiti krivovjerje albigensko (bogomilsko), ustao je sv. Dominik, da ga iskorijeni. To je činio propovijedanjem svojim i propovjedničkim redom, koji je osnovao. Ali da to može činiti što uspješnije, zatražio je pomoć bl. Djevice, kojoj je dano, da uništi sva krivovjerja na svijetu. Ona ga je, kako spominju, opomenula, da propovijeda narodu Ružarje kao osobitu pomoć i zaštitu protiv krivovjerja. On je tu službu gorljivo i uspješno izvršio. Od toga se vremena taj pobožni način moljenja čudesno raširio.

Među nebrojene plodove te spasonosne molitve broji se i ona pobjeda, koju je sveti Papa Pijo Peti i od njega oduševljeni vladari kršćanski održao nad Turcima kod Lepanta (7. oktobra g. 1571.), gdje su se njihove lađe s njima potopile u moru, kao nekad faraon i njegova vojska (Ps. 135), koja je gonila izabrani narod. Ta se pobjeda zbila onaj dan, kad su bratovštine svete Krunice po svem svijetu obavljale običajne molitve, te se ima tim molitvama zahvaliti. To je posvjedočio Papa Gregorij XIII., koji je naložio, da se u zahvalu svetkuje svetkovina B. D. Marije pod imenom Sveto Čislo. I Klement XI. znao je, da se velika pobjeda godine 1716. nad Turcima u Ugarskoj dogodila na dan Snježne Majke Božje, kad su u Rimu bratovštine svete Krunice sa silnim mnoštvom naroda obavljale svečane molitve zato, da se slomi turska moć nad kršćanima.

Zato je i Leo XIII. Papa u vrijeme, kad na Crkvu napadaju različite oluje, čestim poslanicama opominjao vjernike po svemu svijetu, da mole sv. Čislo osobito pak mjeseca listopada i naložio, da se u Litanije lauretanske doda priziv: »Kraljice sv. Krunice, moli za nas«. Velike su oproste podijelili Pape onima, koji tu molitvu mole (Brev. B. M. V. SS. Rosarii).

IV. Čislo je poseban način moljenja, u kojem petnaest desetica Zdravo Marija odjeljujemo Očenašem, i kod svake desetice pobožno razmišljamo toliko tajna našega spasenja.

V. Kad je tako lijepa i moćna molitva sv. Čisla, neka ne bude među nama, koji ne bi molio nekoliko puta sv. Čislo barem mjeseca listopada. Moli, koliko ti dopusti vrijeme, ili cijelo čislo, ili trećinu (sa 50 Zdravo Marija: radosno o Božiću, žalosno u Korizmi, radosno od Uskrsa do Adventa) ili barem jednu deseticu s određenom tajnom. Neka sveto Čislo dobije prvu svoju čast u gradovima i selima, u obiteljima i radionicama, kod uglednih i niskih: ovo je znak pravoga kršćanstva. Častimo dakle Presvetu Djevicu ovom njoj milom pobožnošću, i koja je toliko puta umoljena molitvom Krunice dala, te su bili rastjerani zemaljski neprijatelji, neka nam udijeli, da nadvladamo i paklene neprijatelje.

XXXV. LITANIJE PRESVETOGA IMENA ISUSOVA.

(D. K. str. 157. Ritual. Rom. Tit. X. c. 1. Dr. Weber, Linz. Qutschft. 1902.).

I. Kad čovjeka snađe kakva nesreća, već po nekom nagonu viče: »Bože, smiluj mi se!« I što je u većoj bijedi, to više ponavlja te riječi. Tu naviku čovječje naravi uzela je Crkva u bogoslužesnje, i kad se kršćanski narod nalazi u kakvoj potrebi, čini zajedničke molitve, u kojima se mnogo i često moli, da nam se Bog smiluje i oslobodi nas od zla. Takve zajedničke molitve zovu se litanije.

II. Kad se Isus putujući zadnji put u Jeruzalem s mnoštvom približio k Jerihonu, jedan slijepac sjeđaše kraj puta proseći. A kad je čuo, gdje narod prolazi, zapita, šta je to? A kazaše mu, da Isus Nazarejin prolazi. I povika govoreći: »Isuse, sine Davidov, smiluj mi se!« A oni, što su išli naprijed, stanu ga karati, da šuti. A on još jače vikaše: »Sine Davidov, smiluj mi se!« A Isus stade i zapovjedi, da mu ga dovedu. I kad mu se približi, zapita ga govoreći: »Šta hoćeš, da ti učinim?« A on reče: »Gospodine, da progledam«. A Isus mu reče: »Progledaj! Vjera ti je tvoja pomogla.« I odmah progleda i pođe za njim slaveći Boga. I sav puk, koji vidje, hvaljaše Boga (Luk. 18, 35—43).

III. 1. Kako je taj slijepac po više puta vikao: »Isuse, smiluj mi se«; tako je Crkva zarana u svoju službu uvela riječi: »Gospodine, smiluj se!« kako smo to vidjeli u obredima svete mise. Ali se i izvan svete mise prizivalo milosrđe Božje čestim ponavljanjem tih riječi. To se činilo naročito u ophodima (procesijama), koji su se uredili, te su svećenici i narod zamjenitim riječima žarke molitve tražili pomoć Božju. Te molitve zajedno s ophodom nazvale su se litanije. Da molitva dobije što veću jakost, prizivali su se i sveti; da se za nas mole. Napominjala su se zla, od kojih je narod želio, da ga Bog oslobodi. Tako su najprije nastale litanije Svetih, a poslije po primjeru njihovu i druge. Ovako imadu i litanije imena Isusova.

2. Kao što je onaj slijepac zvao Isusa po imenu, da mu se smiluje, tako su činili i drugi. Tako je prije toga činilo deset gubavaca, koji su kad je Isus išao u neko selo, izišli mu u susret i stojeći izdaleka podigli glas govoreći: »Isuse, učitelju, smiluj nam se« (Luk. 17, 11—13). Pa i žena Hananejka vikaše za Isusom: »Smiluj mi se, Gospodine, sine Davidov! Moju kćer muči đavo.« I opet: »Gospodine, pomozi mi!« I svima tima, koji su Isusa prizivali po imenu, dao je pomoć: slijepomu vratio vid, gubave očistio, kćer Hananejkinu oslobodio đavola.

3. I apostoli su prizivajući ime Isusovo čudesno pomagali nevoljnicima. Tako je Petar rekao čovjeku hromu: »U ime Isusa Krista Nazarećanina ustani i hodi!« (Dj. ap. 3, 6). I Pavao je izagnao duha vračarskoga iz djevojke u Filipima riječima: »Zapovijedam ti u ime Isusa Krista, iziđi iz nje« (Dj. ap. 16, 18). I taj apostol, za koga je Isus kod njegova obraćenja rekao, da će mnogo trpjeti za ime njegovo (Dj. ap. 9, 16), spominje to presveto ime preko dvjesta puta u svojim poslanicama.

4. U litanijama presvetoga imena Isusova spominje se ime Isus 38 puta s dodacima ili nazivima, koji označuju veličinu i moć toga imena.

Prvi dio (1—5) označuje Isusa kao Boga. To su prizivi: 1) »Isuse, Sine Boga živoga, smiluj nam se«. Tim je riječima Petar (Mat. 16, 16) priznao Isusa za pravoga Boga. 2) Dalje se veli: »Isuse, sjajnosti Očeva«. Taj je naziv načinjen po riječima sv. Pavla (Hebr. 1, 3), koji njima označuje, da je Isus Sin Božji jedne naravi s Ocem, od kojega se rodio kao svijetlo od svijetla. 3) Naziv: »Isuse, jasnoto svjetlosti vječne« uzet je iz knjige Mudrosti (7, 26), i tim se kaže, da je Isus nestvorena mudrost. dakle Bog sveznajući i premudri. 4) »Kralj slave« zove se Isus po Ps. 23, 7—10 ili kako mu i sv. Pavao (I. Kor. 2, 8) veli: »Gospodin slave«; jer je kao Bog gospodar neba i zemlje. 5) Sunce pravde« zove Malakija (4, 2) Spasitelja, koje će izići pravednima. Tim se kaže, da je Isus najčistiji, najsvetiji, najpravedniji u sebi; tu pravednost daje od sebe ljudima, da budu i oni sveti; a koji ne će da ih obasja ta pravedonst, njih će žeći oganj vječni poslije suda Isusova.

Drugi dio naziva (6—8) proteže se na Isusa kao čovjeka. 6) To je najprije: »Sine Marije Djevice«. Taj naziv stoji prema onome: »Sine Boga živoga«, pa kaže, da je Isus i pravi čovjek, jer se rodio od Marije. Od nje je uzeo čovječje tijelo, da može trpjeti za ljude. Tim se Isus označuje i kao veliki svećenik Novoga Zavjeta. Zove se Sin Marije, da se vidi njegovo porijetlo od Abrahama i kralja Davida, kojima je Bog obećao, da će od njihova potomstva biti obećani Spasitelj, kralj svega svijeta. Dodaje se Djevice, jer je Isus čudesnim načinom došao na svijet bez čovjeka oca. 7) »Isuse ljubežljivi« (mili, dragi) stoji prema predašnja dva naziva: sjajnost očeva i jasnota svjetlosti vječne, i kaže nam, kako je Isus i po svojoj čovječjoj naravi, koju je prosijevalo božanstvo, bio najmiliji među sinovima ljudskim, kao što je sjaj i svjetlost draga ljudima. 8) I naziv »Isuse divni« pokazuje veličanstvo ljudske naravi u Kristu. Čitav njegov život od kolijevke do uzašašća na nebo pun je čudesa, a obilje čudesa pripovijeda evanđelje, gdje su se neki samo dotakli Isusa i ozdravljali.

Treći dio naziva (9—38) predočuje nam Isusa i njegovo djelovanje kao Boga-čovjeka zajedno. Kao Bog-čovjek izveo je jako spasenje (Luk. 1, 69). Zato riječima Izaije (9, 6) 9) zovemo Isusa: »Bože jaki«. 10) On kao »Otac budućega vijeka« (Iz. 9, 6) počinje novo vrijeme u povijesti ljudskoga roda. 11) Kao »anđeo velikoga savjeta« (Iz. 9, 6) ili savjetnik izvodi namisao i odluku Božju, da spasi cijeli svijet. 12) On je kao Bog-čovjek bio »premogući«, da izvrši spasenje. Nije to činio mrveći i uništujući svoje neprijatelje, nego načinom blagim, koji nam kazuju dalji naslovi: 13) »prestrpljivi«; jer je trpljivo zvao k sebi grešnike, trpljivo ih čekao, jer nije htio da tko pogine, nego da se svi obrate k pokajanju (II. Pet. 3, 9). 14) Isus je »preposlušni«, da popravi svojom poslušnošću neposlušnost ljudi; a bio je poslušan do smrti, smrti na križu. 15) Isusa zovemo »krotki i ponizni srcem«; jer je svojom poniznošću podigao, što je ohološću ljudskom palo. Iz poniznosti izvire i krotkost. 16) Isus kao »ljubitelj čistoće« očistio je grijehe naše i daje nam milost, da se možemo opirati nečistim željama. 17) Tako se u svemu Isus pokazao kao »ljubitelj naš«, jer što je god činio, činio je iz ljubavi k ljudskomu rodu.

Poslije toga litanije nam kažu, u koju je svrhu Bog spasao ljude. Daljnja svrha jest vječno blaženstvo, što je označeno u dalja dva naziva. 18) Isusa zovemo: »Bože mira« (Iz. 9, 6: knez mira), jer je došao, da pomiri Boga i ljude. Zato je i anđeo naviještajući njegovo rođenje govorio: »Mir ljudima na zemlji, koji su dobre volje« (Luk. 2, 14). I sv. Pavao veli: »Opravdani vjerom imamo mir s Bogom po Gospodu našem Isusu Kristu« (Rim. 5, 1). Imajući mir s Bogom, uživmo u duši mir (Rim. 14, 17. Kol. 3, 15) i moramo imati i mir s bližnjim (Rim. 12, 18). Poslije toga mira na zemlji čeka nas mir na nebu. 19) Krist nam je pribavio prijateljstvo s Bogom uklonivši grijeh, ali nam je pribavio i milost, i ako ustrajemo u životu milosti, dat će nam i život vječni; zato ga (po Dj. apost. 3, 15) zovemo: »Početniče života«. — Bliža svrha našega spasenja je naše posvećenje. Tu nam svrhu prikazuju dva iduća naziva: 20) Velimo Isusu: »Uzore kreposti«. To je Krist po svjedočanstvu sv. Petra (II. 2, 6), jer nam je ostavio primjer, da idemo stopama njegovim. Bog po svojoj naravi previsoko stoji, da bismo mogli ići za njim; trebalo je da postane čovjek i tako nam se približi, da možemo vidjeti njegove kreposti i za njima se povoditi. To je Krist u svojoj čovječjoj naravi. 21) Ali na putu kreposnom životu i životu u nebu stoje mnoge zapreke i neprijatelji. Krist uklanja te zapreke, tjera neprijatelje zauzet za naše spasenje; zato ga litanije zovu: »revnitelju duša«. On revnuje za hram naš unutrašnji, kako je revnovao za čistoću doma Božjega (Iv. 2).

Potom u litanijama dolaze nazivi, koji nam kažu, kojim je sredstvom Isus postigao onu veliku svrhu. To sredstvo je veliko kao sama svrha, a to je njegova požrtvovnost za grešnike. Kao što se u Starom Zavjetu Bog zove: naš Bog, vaš Bog, tvoj Bog, da se istakne, kako je Bog svu svoju moć, mudrost, dobrotu poklonio za dobro naroda izraelskoga, tako nam tu Kristovu odanost prema narodu kršćanskomu kaže 22) naziv: »Bože naš!« Krist je tako naš, da se čak po njemu zovemo kršćani. Dalje nam litanije predočuju nježne

primjere odanosti i ljubavi Isusove. 23) On je »utočište naše«, kako se u Starom Zavjetu često zove Bog Izraelov. Isus nas sam pozivao: »Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti.« On je naš posrednik i zagovornik kod Oca (I. Iv. 2, 1). 24) Bog se u Starom Zavjetu zove i otac naroda izraelskoga. Tako veli Mojsije narodu: »Nije li on otac tvoj, koji te je zadobio« (V. Mojs. 32, 6). Tako i Isusa zovemo: »Oče ubogih«. On je sam rekao (Luk. 4, 18 sl.), da je poslan »propovijedati evanđelje siromasima«. 25) Te siromahe, koji slušaju njegov glas, on obogaćuje, te se zove »blago vjernika«. 26) Blago pak vjernika jest kao »dobri pastir« (Iv. 10, 11), o kojem veli vjerna ovca (Ps. 22.): »Gospodin je moj pastir, i ništa mi ne će nedostajati«. Ona ima u kraljevstvu Kristovu, u Crkvi, obilje duševne hrane u svetim sakramentima. 27) Krist je blago vjernika kao »svjetlost istinita« (Iv. 1, 9), svojom naukom. 28) To je on i kao »mudrost vječna« (Crkv. 1, 4), upravljajući naš život. 29) On je »dobrota beskrajna«, u kojem je neizmjerno bogatstvo strpljivosti i praštanja (Rim. 2, 4). 30) On je »put i život naš« kako se sam zove (Iv. 14, 6), a potom najveće dobro.

Na svršetku kazuju nam litanije, s kolikim je uspjehom okrunjeno djelo spasenja. On je kao Spasitelj 31): »radost anđela«, jer je popunio njihov broj dušama spasenih ljudi. Sam je Isus rekao, da je »veselje na nebu kod anđela za jednoga grešnika, koji čini pokoru« (Luk. 15, 7). 32) Anđeli se vesele, što je Isus postao kao Spasitelj drugi Adam, glava otkupljenoga ljudstva, veći od Abrahama kao otac svih vjernika: i tako pravi »kralj patrijarha«. 33) Anđeli se raduju, što je Krist sve vjernike skupio u jedno kraljevstvo kao »učitelj apostola« (Mat. 23, 10). 34) Anđeli se raduju, jer je s Isusom na sve strane sinulo svijetlo vjere, koju su naviještali evanđeliste, te se zato i Isus zove: »Naučitelj evanđelista«. 35) Radost je anđelima, što u toj vjeri ostaju postojani mučenici, koje krijepi Isus »jakost mučenika«. 36) Veselje je anđelima, što se svuda šire kreposti, koje Isus jača kao »svijetlo ispovjednika«; 37) koji i najtežu krepost čini lakom, jer je on »čistoća djevica«. 38) Radost anđela bit će potpuna, kad Isus na svršetku svih stvari primi kraljevstvo podloživši sve svojoj vlasti i kao vječni kralj zavlada sa svojim narodom do vijeka. Zato na koncu litanija kličemo: »Isuse, kruno svih svetih, smiluj nam se«.

Poslije tih naziva molimo Isusa, da nas oslobodi od svakoga zla, napose od nemara za njegova nadahnuća. Zaklinjemo ga djetinjstvom, životom, trudovima njegovim, da nam se smiluje; osobito pak po naređenju svete euharisitje, u kojoj nam je ostavio dokaz prevelike ljubavi. Za radosti i slavu njegovu molimo ga, da i nas dovede u radost i slavu vječnu.

IV. Te litanije presvetoga imena Isusova dopuštene su u javnom bogoslužju.

V. Uzmimo odmah molitvenik, ako nam je pri ruci, pak pobožno izmolimo te litanije dodajući molitvu: »Daj nam, Gospodine, da se tvojega svetoga imena bojimo i ujedno ga uvijek ljubimo, jer nikad ne prestaješ one ravnati, koje u svojoj ljubavi utvrđuješ. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vijekova. Amen.«

XXXVI. LITANIJE SVETOGA SRCA ISUSOVA.

(D. K. str. 160. R. R. X. c. 2. Weber, Linz. Qutschft 1907.)

I. Litanije presvetoga Imena Isusova sve su okupljene oko imena »Isus«, što znači Spasitelj; pa smo vidjeli, kako nam različiti nazivi dozivaju u pamet djelo našega otkupljenja. To je djelo otkupljenja učinio Isus iz prevelike ljubavi k nama, koja se nalazila u njegovu božanskom Srcu. Tu nam ljubav napose predočuju litanije svetoga Srca Isusova.

II. Isus nas je sam učio poznavati i poštovati njegovo presveto srce. Isus je iz ljubavi učio sam ljude. Prolazio je po svim gradovima i selima učeći po zbornicama, propovijedajući evanđelje i liječeći svaku bolest. I vidjevši silan svijet, ražali mu se, jer su bili kao ovce bez pastira. Tada reče učenicima: »Žetva je velika, ali poslenika malo. Molite se gospodaru žetve, da pošalje radnike u svoju žetvu.« Nato izabra dvanaest učenika, da propovijedaju evanđelje (Mat. 9, 35 sl.).

Osim apostola izabra Gospodin i drugih sedamdeset i dva i posla ih pred sobom u svaki grad i mjesto, kuda je htio sam doći. Vratiše se pak sedamdeset i dvojica s radošću govoreći: »Gospodine, i đavoli nam se pokoravaju u ime tvoje«. U taj čas obradova se Isus u Duhu Svetom i reče: »Hvalim ti, Oče, Gospodine neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i razumnih, a objavio malenima. Da, Oče, jer je tako bila volja tvoja. Sve je meni predao Otac moj, i nitko ne zna Sina do Otac, niti tko zna Oca nego Sin, i komu Sin hoće da objavi. Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti. Uzmite jaram moj na sebe i naučite se od mene, jer sam krotak i ponizan Srcem, i naći ćete pokoj dušama svojim; jer je jaram moj sladak, i breme je moje lako« (Mat. 11, 25—30).

III. 1. Tu Isus zove sam svoje Srce, da je krotko i ponizno. Što se žalio nad narodom, vidimo, da je njegovo srce bilo milostivo. Njegovo se Srce radovalo u Duhu Svetom gledajući radost svojih učenika kao dobrote i ljubavi puno. Njegovo je Srce poznavalo Oca kao Srce, u

kojem je sve blago mudrosti i znanja. Od njegova Srca dolazi mir i pokoj dušama našim.

2. Ti i drugi prelijepi nazivi nalaze se u litanijama, koje su sastavljene za slavu toga presvetoga Srca. Tih naziva ima 33, po svoj prilici na spomen broja godina, što je Srce Isusovo iz ljubavi kucalo za ljudski rod na zemlji. Kao što u životu Isusovu možemo razabrati četiri osobita vremena, tako se mogu i nazivi u tim litanijama razvrstati na četiri dijela. Prvi (1—3) nam govore o početku Isusova života, drugi (4—13) o njegovoj kraljevskoj pastirskoj službi, treći (14—21) o njemu kao učitelju, a četvrti (22—33) kao svećeniku.

3. Počinju se litanije 1) nazivom: »Srce Isusovo, Sina Oca vječnoga, smiluj nam se!« Bog, izvor dobrote i ljubavi, ima sam u sebi i predmet ljubavi, koji je njemu u svemu jednak: Bog Otac, prva ljubav, ljubi Sina, drugu osobu božansku. Zato ga i objavljuje ljudima kao svojega »sina ljubaznoga, koji mu je omilio« (Mat. 3, 17 i drugdje). Tako litanije govore o vječnom božanskom rođenju Isusovu. — 2) Potom prelaze na njegovo vremenito, čovječje rođenje i život: »Srce Isusovo, u krilu Djevice Matere od Duha Svetoga sazdano«. »Bog je tako ljubio svijet, da je predao jedinorođenoga Sina svojega« (Iv. 3, 16). Predao ga, da se rodi i kao čovjek otkupi svijet. To je izveo Duh Sveti, Duh ljubavi; rodi se od Djevice, koja se svake ljudske ljubavi odrekla i ostala samo u ljubavi Božjoj. — 3) No Krist samo kao čovjek nije mogao otkupiti ljude; njegova je čovječja narav bila združena s božanskom osobom njegovom i tim je bio podoban dati Bogu potpunu zadovoljštinu. Zato se i kaže: »Srce Isusovo, s Riječju Božjom bitno sjedinjeno, smiluj nam se«. — U tim je nazivima odmah rečeno, što mi razumijevamo pod Srcem Isusovim, koje štujemo. Ponajprije to je pravo tjelesno srce, koje je dobio od Djevice Marije; i komu radi toga, što je združeno s drugom božanskom osobom, pripada klanjanje. A onda poštujemo Srce Isusovo kao znak ljubavi njegove.

4. Dalji nazivi kažu nam ljubav Kristovu kao kralja i pastira. 4) »Srce je Isusovo veličanstva beskrajnoga«. On »kralj nad kraljevima i gospodar nad gospodarima« (Otkr. 19, 6) sakrio je to svoje veličanstvo pod plašt ljubavi, koja ga nagonila, da kao pastir ide i traži izgubljene ovce. — 5) On ih sabire oko sebe u hram, gdje će Boga slaviti, a taj je »hram Božji sveti« on sam, njegovo srce, kao što piše (Otkr. 21, 22): »Njihov je hram Gospodin, Bog svemogući i Janje.« 6) On kao pastir iz svojega Srca, »šatora Višnjega« pazi na svoje stado i svojim ga milostima obasiplje: »Evo šatora Božjega među ljudima . . . i oni će biti narod njegov« (Otkr. 21, 3). 7) Isus kao pastir brine se

za stan i počivalište svojim ovcama, otvara im »Dom Božji i vrata nebeska« (I. Mojs. 28, 17), svoje Srce.

Dobar pastir mora imati i sredstva, da vrši svoju službu. 8) Prvo je sredstvo ljubav k Bogu, kojom je gorjelo Srce Isusovo kao »žarka peć ljubavi« od revnosti za čast Božju (Iv. 2, 17. Luk. 12, 49). Takovu je ljubav tražio i od Petra, kad mu je predavao pastirsku službu pitajući ga: »Simone, sine Ivanov, ljubiš li me većma nego ovi?« (Iv. 21, 15). 9) Drugo je sredstvo ljubav k bližnjemu, kad smo zauzeti za duhovna dobra njegova. Takvo je bilo »pravde i ljubavi puno« srce Isusa, pravednika, koji je i sam svagda ispunio svaku pravdu (Mat. 3, 15) i volju Božju (Iv. 4, 34), i učio druge, kako imadu vršiti pravdu (Mat. 5, 20 sl). 10) Uz nastojanje oko duhovnoga dobra treba bližnjega pomagati u tjelesnom životu, kao što je činio Isus, koji je »prolazio dobro čineći« (Dj. ap. 10, 38), pa se zato veli za njegovo Srce, da je »dobrote i ljubavi puno«. 11) Treće je veliko sredstvo za pastirsku službu dobar primjer. A taj je primjer za sve i za svakoga (II. Pet. 2, 6) Isus Krist; zato se njegovo Srce zove »kreposti sviju bezdno«. On sam poziva sve, da idu za njim: »Učite se od mene, jer sam krotak i ponizan srcem.«

Tu ljubav Kristovu treba priznati. 12) To odmah činimo govoreći: »Srce Isusovo, svake hvale predostojno.« Tim se pridružujemo nebeskim glasovima: »Dostojno je Janje, da primi silu i božanstvo i mudrost i jakost i čast i slavu . . . u vijeke« (Otkr. 5, 11—13). 13) Zato je i dalje dostojno, da Srce Isusovo bude »kralj i središte sviju srdaca«. Tako se tom riječju »kralj« završuje niz naziva, koji je riječju »veličanstvo« započeo.

5. Dalje dolaze nazivi, koji nam predočuju djelovanje Isusa kao učitelja i zakonodavca (14—21). A kakva svojstva mora imati učitelj? 14) Prvo je svojstvo potrebno znanje. Ta se sprema pripisuje Srcu Isusovu riječima: »u kojem je sve blago mudrosti i znanja« (Kol. 2, 3). — 15) Dalje je učitelju potreban ugled, koji ima radi svoje nepogrešivosti. Tu nepogrešivost ima Isus, komu je »Otac sve predao, te nitko ne zna Oca do Sin, i komu hoće Sin da objavi«. Zato vele litanije za Srce Isusovo: »u kojem prebiva sva punina božanstva« (Kol. 2, 9). 16) Učitelj treba imati i vanjski ugled, da bude postavljen i poslan. I to je poslanje imao Krist, kojemu je Bog Otac govorio: »Ovo je Sin moj ljubazni, koji je po mojoj volji; njega slušajte« (Mat. 17, 5). Zato litanije vele: »Srce Isusovo, koje je Ocu omiljelo«. — 17) Treće svojstvo učitelja za uspješno djelovanje stoji u tom, da ne pokazuje samo učeniku pravi put, nego ga i pomaže, da tim putem ide. Zato se (po Iv. 1, 16) kaže za Srce Isusovo: »od kojega punine svi mi primismo«, i kako dalje veli evanđelje: »milost za milost«.

18) Učitelj uzvišenom naukom pobuđuje čežnju u učenika. Tako je Isus naučao nauku, za kojom teži čovječje srce. Zato se veli u litanijama: »Srce Isusovo, želja bregova vječnih« (I Mojs. 49, 26). Ti bregovi vječni jesu istina i milost, koju je donio Spasitelj na svijet, za kojom su težili patrijarsi Staroga Zavjeta. Zato je i Isus govorio učenicima: »Blago očima, koje vide, što vi vidite; jer vam kažem, da su mnogi proroci i kraljevi htjeli vidjeti, što vi vidite, i ne vidješe, i čuti, što vi čujete, i ne čuše (Luk. 10, 23. 24). — Četvrto je napokon svojstvo učitelja, da bude onaki, kao što se kaže Srcu Isusovu 19): »strpljivo i mnogoga milosrđa« (Ps. 85, 5); treba da zna podnositi neznanje učenika, pokazati blagost, kad oprašta i kazni. 20) To svojstvo potiče učenike, da u neznanju traže pouku, u pogreškama savjet u svojega učitelja. Tako i vjernici treba da prizivaju Spasitelja: »Srce Isusovo, bogato za sve, koji te prizivaju« (Rim. 10, 12). 21) Svi nazivi o Srcu Isusovu, koji pripadaju Isusu kao učitelju, završuju se ovim, koji skuplja sve druge: »Srce Isusovo, izvore života i svetosti«. U Isusu je »izvor života« (Ps. 35, 10) za naš razum; zato se veli dalje u Psalmu: »I u tvojem svijetlu gledamo svijetlo« t. j. istine, koje nas Isus uči a mi ih vjerujemo, vode nas u svijetlo nesakrivene istine, do gledanja Božjega, kakav jest. Isus nam daje i život milosti, da njima pomagani vršimo njegovu nauku i tako dolazimo do svetosti i vječnoga života.

6. Na koncu dolaze nazivi, u kojima se vidi služba Spasitelja kao svećenika. 22) Da se dobije milost, trebalo je Bogu zadovoljiti za grijehe i pomiriti ga žrtvom. To je učinio Isus kao svećenik iz velike ljubavi svojega Srca, zato kažu litanije za to Srce, da je »pomirenje grijeha naših«. Tako sv. Ivan (I. 4, 10) veli: »U tom je ljubav, ne da smo mi ljubili Boga, nego jer je on prije ljubio nas i poslao svojega Sina kao pomirenje za grijehe naše.« Potom prelaze litanije na to, da razmišljaju o načinu, kako je izvedeno pomirenje. 23) To je najprije bilo tako, što je »Srce Isusovo nasićeno pogrdama«, i tako zadovoljilo za pogrde, što ih ljudi nanose Bogu. Život Isusov osobito pak njegova muka pokazuje ono, što nam veli za sebe (Ps. 27, 7): »da je podsmijeh ljudima i rug narodu«. 24) Ako su i grijesi ljudski mnogi i veliki, ali je još veća, preobilna zadovoljština. Isus nije samo trpio nešto, nego neizrecivo mnogo duševno i tjelesno, kako to opisuje prorok (Iz. 53, 1—12): »prezren i odbačen, čovjek boli, koji je iskusio svaku nemoć. On je zaista bolesti naše nosio i muke naše na se uzeo; ranjen je za bezakonja naša, satrt zbog opačina naših.« I tim posljednjim riječima litanije označuju svu bol Srca Isusova. 25) Ali tom satrvenošću satrlo je našu oholost Srce Isusovo, koje je »do smrti poslušno postalo« (Filip. 2, 8). 26) Nezahval-

nost ljudsku, koja je udarac u Srce Božje, naknadilo je Srce Isusovo »kopljem probodeno« (Iv. 19, 34).

Potom prelaze litanije na plodove muke Isusove, koji izviru iz probodenoga Srca. 27) Postalo nam je Srce Isusovo »izvor sve utjehe« (II. Kor. 1, 3). 28) Jer nam je ono pribavilo najprije duhovni život i uskrsnuće, a zajedno i uskrsnuće na život vječni, te ga zovemo riječima Spasiteljevim (Iv. 11, 25): »život i uskrsnuće naše«. 29) Daljnji plod je u tom, što je Srce Isusovo »mir i pomirenje naše«. Spasitelj je naš mir (Ef. 2, 14), jer nam je pribavio mir s Bogom, mir s bližnjim, mir u duši pomirivši nas s Bogom žrtvom na križu. 30) Da možemo ostati u tom miru, on nam daje milosti ponavljanjem žrtve na križu, svetom misom, koju je ustanovio ljubeći nas do kraja, i tako je njegovo Srce »žrtva za grijehe«. 31) S utjehom za prošlošću dolazi utjeha za budućnost: kad su nam oprošteni grijesi, nadamo se tvrdo u spasenje; zato kličemo: »Srce Isusovo, spasenje onima, koji se u te ufaju«. 32) To ufanje treba imati osobito na času smrti, a dat će nam ga Srce Isusovo, »ufanje onima, koji u njemu umiru«. 33) Tako se završuju litanije ufanjem, u kojem se stječu sve nade: »Srce Isusovo, milino sviju svetih, smiluj nam se.« Koji su ljubili presveto Srce na zemlji, ti su združeni s tim Srcem do vijeka na nebu.

IV. Litanije nam svetoga Srca Isusova pokazuju ljubav, kojom je Isus kao Spasitelj vršio u svojem životu službu kralja, učitelja i svećenika.

V. Molimo rado litanije Srca Isusova, osobito petkom ili barem prvim petkom u mjesecu sjećajući se njegove muke i smrti i zahvaljujući se Spasitelju za njegovu preveliku ljubav. »Svemogući vječni Bože, pogledaj na Srce preljubljenoga Sina svojega i na hvale i zadovoljštine, koje u ime grešnika tebi daje, i njima, koji ištu tvoje milosrđe, udijeli umilostivljen oproštenje u ime istoga Sina svojega Isusa Krista. Amen.«

XXXVII. LITANIJE LAURETANSKE.

(D. K. str. 165. R. K. X. c. 3.)

I. U pozdravu anđelskom vidjeli smo mnoge pohvale i nazive Marijine: milosti puna, blagoslovena među ženama. Elizabeta je zove: Mati Gospodina mojega. Žena iz naroda kliče Isusu: Blago utrobi, koja te je nosila i prsima, koje si sisao. Marija sama govori u svojoj pjesmi: »Blaženom će me zvati svi naraštaji.« A knjige Sv. Pisma Staroga Zavjeta imadu sjajna imena, kojima zovu i slave Prečistu Djevicu.

II. U Pjesmi nad pjesmama zove se pravedna duša a to je Marija: najljepša među ženama, sestra, nevjesta, prijateljica, kći kneževska, okrunjena, blažena, draga, ljubezna, mila, slatka, lijepa, krasna, divna, časna, savršena, izabrana, neokaljana; grlica, golubica; cvijet poljski, ljiljan u dolu, ljiljan među trnjem; vrt zatvoren, studenac zapečaćen, izvor vrtovima, studenac vode žive; miris bolji od svih mirisnih stvari; ona je čista kao sunce, lijepa kao mjesec, kao zora kad se javlja; ona je kao kula od slonove kosti; ali i kao kula Davidova s oružjem svake vrste, zid nepredobiv, strašna kao uređena vojska i t. d.

Na nju se protežu riječi kazane o vječnoj Mudrosti (Crkv. 24, 16 sl.): »Ja sam se ukorijenila u narodu poštovanu, i u punini svetaca postojbina je moja. Kao cedar na Libanu podigoh se, i kao cipresa na gori Sionu; kao palma na Kadesu podigoh se, i kao nasad ruža u Jerihu; kao lijepa maslina u polju, kao makljen podigoh se kraj vode u ulicama. Kao slatka korica i dišući balzam mirisah, kao izabrana smirna mirisah ugodno. Kao brijest raširih grane svoje, i grane su moje časne i mile. Ja kao loza rodih slatkim mirisom, i cvijeće moje rodi čast i slavu. Ja sam mati lijepe ljubavi i straha, i znanja i svetoga ufanja. U meni je sva milost života i istine; u meni sva nada života i kreposti. Dođite amo k meni svi, koji me želite, i nasitite se rodova mojih! Jer je duh moj slađi od meda, i nasljedstvo moje slađe od medenoga sata. Spomen je moj u vijeke vijekova.«

III. 1. Nije čudo, da i najstariji sveti Oci ne smažu dosta riječi, da proslave svetu Bogorodicu. Ovako slavi sv. German Bl. Djevicu: »Zdravo Marijo, milosti puna, svetija od svetaca i viša od nebesa, slavnija od heruba, časnija od serafa, poštovanija od svakoga stvorenja. Zdravo golubice, koja nam nosiš i plod masline i spasitelja od duhovnoga potopa . . . Zdravo ljupki i duhovni Božji raju, koja mirišeš kao ugodni ljiljan, i rodiš neuvelu ružu za lijek onima, koji su pili od pogubnoga otrova. Zdravo neoskvrnuta i prečista palačo najvišega Kralja, u kojoj se nastanila Riječ, da iskupi zalutalo pleme ljudsko. Zdravo goro puna hrane, u kojoj se othranilo janje, koje odnosi naše grijehe. Zdravo sveti prijestole Božji, kućo slavna, nebo navješćujući slavu Božju. Zdravo škrinja zlatna, koja u sebi držiš Krista, koji je nebeska mana. O prečista i hvale dostojna Djevice, lozo cvatuća, sakrito blago nedužnosti i uresu svetosti, svojim moćnim materinskim molbama kod Sina svojega ravnaj nas i vodi u luku mira« (Brev. Immac. Conc. B. M. V.).

2. Eto kako iz davne davnine dopiru do nas glasi, što ih danas čujemo i čitamo u litanijama lauretanskim. Po primjeru svetoga Pisma i svetih Otaca sastavljali su pobožni štovatelji Marijini niz krasnih naziva za svetu Bogorodicu. To su osobito činili u Loretu, mjestu u Italiji, gdje se nalazi kućica, u kojoj je stanovala nekad Prečista Djeva Marija u Nazaretu. Kad su nevjernici osvojili svetu zemlju i za-

prijetili mjestima i stvarima, koje su kršćani poštovali kao uspomene iz života Isusova, anđeli su najprije kućicu Marijinu iz Nazareta odnijeli g. 1291. na Trsat, a poslije tri godine preko Jadranskoga mora u Loreto, gdje se i danas nalazi u velikoj crkvi. Tu su nastale litanije na čast Majci Božjoj, koje se zovu lauretanske, a gradilo ih više vijekova i naraštaja natječući se, da blaženom zovu Mariju.

3. U litanijama lauretanskim ima 48 naziva za B. Djevicu. U prva četiri nalaze se kao u jezgri svi ostali. 1) »Sveta Marijo!« Iza prizivanja Gospodina Boga i Gospodina Isusa, da nam se smiluje, zovemo Gospu našu, jer to znači ime Marije, da se za nas moli. Bog nam pomaže svojom svemogućnošću, a Marija svojim svemogućim zagovorom; zato velimo: »Moli za nas!« Kako je moćno prizivanje samoga imena Marijina, pokazala je pobjeda nad Turcima kod Beča 12. rujna 1683., koju je poljski kralj Ivan Sobieski održao prizivajući s vojnicima to sveto ime, za koje je Crkva taj dan odredila i posebnu proslavu. 2) »Sveta Bogorodice«. To je najveći naslov Marijin, koji pokazuje njezinu čast i dostojanstvo nad svim stvorovima. Nije ona rodila Boga kao Boga; ali kad je Bog htio primiti čovječje tijelo, onda je ona rodila Boga kao čovjeka. Zato joj veli sv. Sofronije: »Jer ako je onaj, koji se imao od tebe roditi, uistinu utjelovljen Bog, s punim pravom zoveš se Bogorodica, jer u potpunoj istini rodiš Boga«. 3) »Sveta Djevo djevica«. Marija je mati svih djevica, jer je ona prva u Židova odabralo djevičanstvo kao bolje i savršenije od materinstva, a za njom to čini velik broj odabranih duša po njezinom primjeru, poticanju i pomoći. Baš stoga, što je bila najčistija Djevica, odabrana je, da bude Bogorodica. »Dolikovalo je, da se Bog rodi samo od Djevice. Pa i Djevici pristojao je samo takav porođaj, da rodi Boga. Htio je, da bude Djevica, od koje će izaći neokaljan, koji je imao očistiti sve okaljano« (Sv. Bernardo). 4) »Majko Kristova«. Krist ili Pomazanik zove se Sin Božji, jer je spasao svijet kao svećenik, prorok i kralj. Marija je mati toga Pomazanika, koji je satro glavu zmiji, a satrla je i ona, koja je donijela na svijet takav porod. »Eva je nazvana mati živih; ali Marija daleko više, jer je rodila život svijetu« (S. Epifanij).

4. Dalje se u litanijama slavi Marija kao majka. 5) »Majko Božje milosti«. Zove se Marija majka milosti, jer je rodila Krista, od koga nam je svaka milost. Zove se i majka milosti, jer »od punoće njezinih milosti primaju svi, i majka milosti, jer »od punoće njezinih milosti primaju svi, od obilja njezina napunja se svijet« (Sv. Toma biskup). 6) »Majko prebistra«. Voda je bistra, ako u njoj nema nikakoga smeta; tako je duša čista, ako nema u njoj nikakoga grijeha. Tako je bila prebistra Marija, kao »izvor zapečaćen, jer u njoj nije bilo nikakvoga i najmanjega grijeha. »Gdje je govor o grijehu, treba izuzeti Djevicu Mariju radi časti Gospodina; jer znamo, da je njoj bila dana milost, da sasvim nadvlada grijeh, jer je bila dostojna da začne i rodi onoga, za koga znamo, da nije imao nikakoga grijeha« (Sv. Augustin). 7) »Majko prečista«. Ona je i kao majka sačuvala djevičansku čistoću. Zato sv. Bernardo slaveći Mariju veli: »Jedno je, čega nijedna žena nije imala prije nje niti će imati poslije nje: radosti matere sa čašću djevičanstva. To je povlastica Marijina, i ne će se dati drugoj: posebno je, ali je ujedno i neizrecivo.« 8) »Majko neoskvrnuta«. Tako zove Mariju sv. Epifanij. Ona u porođaju nije ništa stradala: nije imala bolova, što ih je Bog navijestio Evi. »Ona je u radosti rodila Gospodina. Marijin pjev utišao je plač Evin« (S. Augustin). »Marija bijaše djevica nesamo tijelom nego i mišlju: nikaka zla misao nije pomutila njezine pameti« (Sv. Ambrozij). 9) »Majko netaknuta«. »Ona je silom božanskom pomagana, te je kao Djevica začela, Djevica rodila, Djevica ostala« (Sv. Leo P.). Tako joj pripada naziv Svagdadjevica. 10) »Majko ljubezna«. Ona je mila kćerka Bogu Ocu, ljubazna majka Sinu, koji se za nju brine na križu, draga je zaručnica Duhu Svetomu. Ali je i nama ljubezna, kao mati; »tu je zamjenitu ljubav preporučio Isus veleći: »Evo ti majke! Evo ti sina!« (Sv. Bern.). 11) »Majko divna«. Divan, čudesan je cijeli njezin život: začeta bez grijeha, rodila preko prirode, čudo od kreposti; divna sa čudesa, što ih je činila i čini. »Veliko je čudo zaista bila blažena svagda Djevica Marija. Što se može ikad naći od nje sjajnije? Ona je sama veličinom nadvisila nebo i zemlju« (Sv. Iv. Zlatousti). 12) »Majko dobroga savjeta«. Sveto nas Pismo opominje, da tražimo i čuvamo savjet (Priče 2, 11. 3, 21.). Taj savjet možemo tražiti u svoje majke Marije, kojoj se primjenjuju riječi: »Ja mudrost stanujem u savjetu i nalazim se kod pametnih misli. Moj je savjet i pravednost« (Priče 8, 12. 14.). Ona je tražila savjet od anđela, a dala ga slugama na svadbi. Daje ga svima, koji to traže pred njezinim slikama, kao što svjedoči spomen Marije dobroga Savjeta (26. aprila). 13) »Majko Stvoriteljeva«. Sv. Iv. Damaštanin veli: »Milost (to znači ime Ane) rodila je Gospu (to znamenuje ime Marije): jer je ona postala Gospa svih stvorenih stvari, kad je postala Majka Stvoriteljeva.« Tu se pod Stvoriteljem ne razumijeva Bog Otac, nego Sin, po »kojemu je sve postalo, i bez kojega nije ništa postalo« (Iv. 1, 3). 14) »Majko Spasiteljeva«. Marija je mati Isusa, koji nosi to ime, jer nas je spasio, izbavio od grijeha, od ropstva đavoljega, od vječne propasti, otvorio nam nebo, zaslužio milosti. To je sve učinio preko ruku Marijinih. Jer kao što je Krist posrednik između Boga i ljudi, tako je »Marija postavljena između Krista i Crkve kao posrednica« (S. Bernardo).

5. Kad smo Mariju proslavili kao Majku, slave je litanije dalje kao Djevicu. 15) »Djevice premudra«. Ona je kao mudra djevica imala svjetiljku i ulje u posudi (Mat. 25, 1—13), to jest vjeru i dobra djela. »S pravom se Marija prikazuje kao ogrnuta suncem; jer je više nego se može vjerovati prodrla u najdublje bezdno božanske mudrosti, te je kao utonula u onu nepristupnu svjetlost« (Sv. Bernardo). 16) »Djevice časna«. Djevojaštvo bilo je u časti kod naroda izabranoga. Djevojka je imala čuvati svoju čistoću do ženidbe. Otimanje djevičanske časti kažnjavalo se smrću. I kod Rimljana djevice Vestalinke uživale su veliko poštovanje. No s Marijom tek dobilo je djevičanstvo potpunu čast, jer je ona »nad svaki ljudski stvor čuvala čistoću. K ovoj dakle Djevici pribjegnite sve djevice; ona će vam svojim zagovorom sačuvati najljepše i najdragocjenije dobro, što ga imate« (Sv. Ivan Zlat.). 17) »Djevice hvale dostojna«. Nju je hvalio Anđeo, hvalila Elizabeta, žena iz naroda slavi je; a i sama je Marija rekla: Odsad će me zvati blaženom svi naraštaji. »Podignimo i mi glas s Crkvom katoličkom, kojoj je žena iz naroda bila slika, podignimo i pamet isred naroda i recimo Spasitelju: Blago utrobi, koja te je nosila« (Č. Beda). 18) »Djevice moguća«. »Koju drugu ženu označio je Bog govoreći zmiji: Neprijateljstvo postavit ću među tobom i ženom i Ona će ti satirati glavu? Koju je drugu tražio Salomon veleći: Ženu jaku tko će naći? Ako tako naše spasenje stoji; stoji do žene i pobjeda nad neprijateljem, trebao je promisao Božji svakako da nađe jaku ženu, koja je dorasla tolikome poslu. — Držimo se Marije i ne pustimo je, dok nas ne blagoslovi, jer je moguća: žena između sunca i mjeseca, Marija između Krista i Crkve« (Sv. Bernardo). 19) »Djevice milostiva«. »Zašto da se boji ići k Mariji ljudska krhkoća? Ništa nema u nje oštra, ništa strašna; sva je slatka. U njoj je sve puno blagosti i milosti, dobrote i milosrđa« (Sv. Bernardo). 20) »Djevice vjerna«. Marija je vjerno izvršivala dužnosti zakona, pa i ono što nije trebala: na pr. propise čišćenja, pohod hrama. Radila je vjerno s milostima Božjim kao vjerni sluga (Mat. 25, 14—30). »Takva je bila Marija, da život nje jedine služi svima za nauk . . . Što da kažem o štednoj hrani, obilju dužnosti? Nijedno vrijeme nije u nje izgubljeno. Jelo joj služilo tek da odvrati smrt. Spavati nije prije bila volja nego potreba; ali dok je počivalo tijelo, duh joj bijaše budan« (Sv. Ambrozij).

6. Poslije naziva, kojima se izriče Marijina čast Majke i Djevice, dolaze nazivi, u kojima se crtaju njezine velike kreposti. 21) »Ogledalo pravde«. Pod pravdom razumijevaju se kreposna djela, o kojima je Isus govorio: »Pazite, da pravdu svoju ne činite pred ljudima, da vas oni vide« (Mat. 6, 1). Marija bijaše »ogledalo bez ljage« (Mudr. 7, 26) svih kreposti. »Neka vam bude kao u slici opisano djevičanstvo i život blažene Marije, od koje se kao u ogledalu odsijeva ljepota čistoće i oblik kreposti. Odavle uzmite primjer življenja, gdje je kao u predlošku izrezano poučenje za čestitost, što imate popraviti, što izbjegavati, što držati. Prvi je žar za učenje plemenitost učitelja. Što je pak plemenitije od matere Božje? Što je sjajnije od one, koju je sjaj izabrao? Što je čistije od one, koja je rodila tijelo bez tjelesne skvrne? A što da govorim o drugim njezinim krepostima? Ponizna srca, ozbiljna riječima, mudra duhom, štedljiva u govoru, marljiva u čitanju, ne polažući nadu u nestalno bogatstvo nego u molitvu siromaha; marljiva u poslu, čedna u razgovoru: za suca svojih misli nije tražila čovjeka nego Boga; nikoga nije uvrijedila, svima dobro željela, čuvala se razmetanja, išla za razborom, ljubila krepost« (Sv. Ambroz.). 22) »Prijestolje mudrosti«. Mudrost je najpotrebitija krepost za ljudski život, veli sv. Toma Akv., jer ona kaže čovjeku pravu svrhu i sredstva, kojima će svrhu postići. Tu je krepost imala Djevica premudra od Sina svojega, vječne mudrosti, koji bijaše u njoj i s njom, i od Duha Svetoga, Duha mudrosti, kojega bijaše puna. Zato je pozdravljaju sveti Oci (Ivan Zlat., German i Epifanij): »Zdravo majko, nebo, sveti Božji prijestole, božansko darište, svega svijeta pomirište.« Pomirište bilo je mjesto navrh kovčega zavjetnoga, odakle je Bog kao sa svoga prijestola davao odgovor na pitanja, kad se narod nalazio u nevolji ne znajući, što mu valja činiti. 23) »Uzroče naše radosti«. Dobra djela treba činiti s radošću, a ne kao od nevolje; jer »vesela darovatelja ljubi Bog« (II. Kor. 9, 7). Tako je Marija s radošću činila sve, što je Bog od nje tražio pjevajući: »Obradovao se duh moj u Bogu«. Ona je i oko sebe širila radost i veselje, kamo je došla. Tako kad je pohodila Elizabetu i pozdravila je, zaigralo je dijete u utrobi sv. Elizabete od veselja. Takim veseljem napunja Marija i svoje štovaoce. »Vidim radostan zbor svetih, koji su se spremno sastali na poziv svete Božje Majke i Vazdadjevice Marije. Hvala i slava tebi, sveta Trojice, ali i tebi sveta Božja Majko, hvala! Po tebi raduje se nebo, raduju se anđeli i arhanđeli« (Sv. Ciril Aleks.). 24) »Posudo duhovna«. U Mariji bijahu sve kreposti sabrane kao u nekoj posudi, u koju ih je sasuo Duh sveti, napose pak tri bogoslovske kreposti: vjera, ufanje i ljubav. Elizabeta je hvali: »Blago tebi, što si vjerovala«. U Kani na svadbi Isus je kao odbijao njezinu molbu, no ona se tvrdo ufala, da će je uslišiti i veli slugama: »Sve što god vam reče, činite«. A ljubav njezina bila je bez kraja. Prsi velikoga svećenika resila je ploča od zlata, urešena sa dvanaest dragih kamena. Ljepši je ures nosila Marija. »Posuda od suha zlata, urešena svim dragim kamenjem (Crkv. 50, 10): jaspidom vjere, jakintom nade, karbunkulum ljubavi . . . tako o ostalom kamenju, kojim se označuju druge kreposti« (Rich. S. Laur.).

25) »Posudo poštovana«. Duša je presvete Djevice bila čišća od zlata: napunjena svim milostima, milošću posvetnom i milostima djelatnim za sebe, i milostima za druge. Tako je sjala kao oganj, kojemu se Mojsije nije usudio približiti; bila je kao sveta posuda hramska, koje iz poštovanja nije smio nitko dirati, da je ne oskvrne. I njezino je tijelo bila posuda poštovana više nego kalež ili patena, jer se nije u njoj nalazilo samo tijelo Isusovo nego je i od nje postalo. Zaista bijaše to »posuda svih božanskih tajna« (Sv. Greg. Čudot.); »posuda svijetla, koja obasjava sav svijet« (Sv. Josip Himn.). 26) »Posudo uzorna pobožnosti«. Pobožnost je voljno predanje svega sebe Bogu. To je učinila Marija molitvom (Veliča), pohađanjem hrama, u skupu apostola čekajući Duha Svetoga, sabirajući riječi Isusove u srcu. »Kamo je ušao anđeo pozdravljajući Mariju? Držim u svetište čednoga stana, gdje se možda ona zatvorivši vrata molila Ocu u tajnosti. Jer anđeli običavaju stati kod onih, koji se mole i radovati se s onima, koje vide, da u molitvi dižu čiste ruke. Raduju se, kad mogu prinositi žrtve paljenice svete pobožnosti Bogu za slatki miris. A koliko su bile ugodne pred licem Svevišnjega molitve Marijine, pokazao je anđeo, kad ju je ušavši k njoj s tolikim poštovanjem pozdravio« (Sv. Bernardo). Tako je Marija bila »posuda najugodnijega mirisa« (S. Damašt.). »Idimo i mi, braćo, za pobožnom Majkom Gospodnjom, da čuvamo u srcu riječi i djela Gospodnja; o njima razmišljajmo, da otjeramo od sebe tašte misli. Želimo li stanovati u domu vječnoga blaženstva, činimo to već na ovom svijetu, da često polazimo crkvu i nesamo u njoj pjevamo i Gospodina slavimo, nego i na svakom mjestu širimo slavu Spasiteljevu riječima i djelima« (Č. Beda). 27) »Ružo tajinstvena«. »Bog je htio da uzme tijelo od žene, ali od Djevice, da protivno izliječi protivnim, da izvadi otrovni trn. Eva je bila trn, Marija je postala ruža. Eva je kao trn ranila, a Marija je kao ruža svima razblažila čuvstva. Marija bijaše bijela ruža djevičanstvom, crvena ljubavlju: bijela idući za krepošću, crvena gazeći opačinu. Bijela ljubeći Boga, crvena sažaljujući bližnjega« (Sv. Bernardo).

7. Dalji red naziva pokazuje nam Marijinu moć i pomoć, što je daje kršćanskom svijetu. 28) »Tornju Davidov«. Toranj Davidov zvala se visoka i jaka kula na brijegu Sionu u Jeruzalemu. Po riječima pjesme nad Pjesmama (4, 4) zove se Marija toranj Davidov, jer je ona, kako je pozdravlja sv. Ivan Zlatousti: »Crkve naše čast, slava i utvrda«; »toranj, koji prkosi i rasipava nasrtanja neprijatelja kršćanstva«, »u koji pribjegavamo, da se oslobodimo napasti« (Sv. Damašt.). 29) »Tornju bjelokosni«. Kost je slonova bijela, jaka i tvrda, koja odolijeva svim nepogodama. Toranj od takve kosti stajao bi tisuće godina nepokvaren. Tim se označuje u Pjesmi (7, 4) Marija, kao naša najsjajnija, nepobjediva i vječna pomoćnica. 30) »Kućo zlatna«. Hram je Salomonov bio iznutra obložen zlatom, zato se zvao kuća zlatna. U njoj je svaki nalazio pomoć, koji se god ondje molio. To je bilo mjesto utočišta. Takvo je utočište Marija; zato joj sv. German kliče: »Zdravo, prečista palačo Boga, najvišega Kralja, urešena njegovom svemogućnošću, koja sve u sebe na stan primaš i okrepljuješ tajnim nasladama. Zdravo, kućo slavna!« 31) »Škrinjo zavjetna«. Dvije su škrinje ili kovčega znatna u Sv. Pismu. To je bio kovčeg Noin, u koji su se utekle životinje čiste i nečiste, da ne propadnu od potopa. Drugi je kovčeg bio, što ga je po zapovijedi Božjoj načinio Mojsije od bagremova drva i obložio zlatom, te se u njemu čuvale ploče zakonske, mana i palica Aronova. Taj je kovčeg pomogao Izraelcima, da su prešli preko rijeke Jordana po suhom, i nosili je u rat, da nadvladaju neprijatelje. Tim se kovčegom poređuje Marija, mati Isusa, zakonodavca, hranitelja i svećenika, koja izbavlja narod kršćanski, a neprijatelje njihove napunja strahom. Tako je sv. Epifanij zove: »Zdravo milosti puna, koja si zlatna škrinja, u kojoj je mana nebeska«. 32) »Vrata nebeska«. Tako je nazvao Jakob mjesto, gdje je vidio ljestve nebeske. »Ja sam vrata«, veli Isus za sebe (Iv. 10, 9). »Ako tko kroz mene uđe, spasit će se«. A i Marija je takva vrata, po kojoj je Isus došao na zemlju, a po kojoj mi dolazimo u nebo. Tako je pozdravlja sv. Epifanij: »Zdravo milosti puna, vrata nebeska«. 33) »Zvijezdo jutarnja«. Tako se zove zvijezda Danica, koja ujutro svijetli, kad se već druge zvijede sakriju pred Suncem. Ona je navjesnica dana. Njezina svjetlost kaže put mornaru, donosi utjehu i pomoć. Zato je pozdravlja sv. Tarazije: »Zdravo, sjajnija od sunca; zdravo svjetlija od mjeseca, zdravo mnogostruki sjaju zvijezda!« 34) »Zdravlje bolesnih«. Ako je Isus dao apostolima vlast, da iscjeljuju bolesnike, nije manju moć dao i Mariji. To svjedoče prizivi iz starine, kojima se Marija naziva »lijek bolesnima« (sv. Bernardo); to dokazuju u novo vrijeme čudesa u Lurdu. 35) »Utočište grešnih«. U Izraelaca bilo je šest gradova za utočište, kamo bi utekao onaj, koji je drugoga nehotice ubio, da ga ne progone osvetnici, dok ne stane na sud (IV. Mojs. 35, 12 sl.). Takvo utočište je i Marija grešnicima, jer im ispraša kod Boga milost i oproštenje. Zato se sv. Augustin ovako moli: »O blažena Marijo, tko da ti dosta zahvali, što si priskočila u pomoć palomu svijetu, koji je samo tvojim posredovanjem našao pristup k predobivanju? Primi našu slabu i prema tvojim zaslugama neravnu zahvalu, i prihvativši molbe izgovori molitvom naše krivice. Pusti naše molitve u svetište, gdje će biti uslišene, i donesi nam dar pomirenja. Primi, što prinosimo, daruj što molimo, ispričaj čega se bojimo, jer si ti jedina nada grešnika.« 36) »Utjeho žalosnih«. Marija je mati Sinu onoga Boga i Oca, o kojem

veli Apostol (II. Kor. 1, 3—5): »Blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista, Otac milosrđa i Bog svake utjehe, koji nas tješi u svakoj našoj nevolji, da bismo i mi mogli tješiti one, koji su u svakoj nevolji utjehom, kojom nas same Bog tješi. Jer kao što obiluju stradanja Kristova u nama, tako i po Kristu obiluje utjeha naša.« Bog po Kristu, a Krist po Mariji tješi sve žalosne. A Marija dobro zna, što je žalost; jer tko je više žalosti pretrpio, nego Majka žalosna? Ona zato i zna i hoće druge tješiti. Zato se njoj moli sv. Augustin: »Okrijepi žalosne«; a sv. Bernardo jednako: »Daj milostivo svojim molbama ishodi tužnima utjehu.« 37) »Pomoćnice kršćana«. U tom se nazivu sabiraju svi dosadašnji, koji govore o pomoći Marijinoj. Tu pomoć Marijinu, koju je Crkva često osjetila, slavi posebnim spomendanima: tako pod naslovom »Vječne pomoći B. D. M.«, »Zaštite«, »Marija otkupa«, a osobito »Pomoći kršćana« (24. svibnja). Svima pomaže Marija i u svim nevoljama. To kaže molitva sv. Augustina: »Sveta Marijo, priteci bijednima, pomozi malodušnima, okrijepi tužne, moli za narod, zagovaraj svećenstvo, zaštićuj pobožni ženski spol; neka svi osjete tvoju pomoć, koji slave tvoju svetkovinu.« Tako i sv. Bernardo: »Daj milostivo pokaži onu milost svijetu, koju si našla kod Boga, te svojim molitvama izmoli krivcima oproštenje, bolesnima lijek, jakost onima, koji su slaba srca, utjehu žalosnima, pomoć i izbavljenje onima, koji su u pogibli.«

8. Napokon dolaze nazivi, u kojima se pokazuje slava Marijina, kojom na nebu nadvisuje kao kraljica sve anđele i svete. Ako sve, koji se na svijetu pravo bore, čeka na nebu vijenac slave, to je osobitim vijencem okrunjena Marija, vijencem od dvanaest zvijezda (Otkriv. 12, 1). »Dostojno je da bude glava Mariji okrunjena zvjezdama, jer od njezina sjaja same zvijezde dobijaju jaču svjetlost. A što zvjezdano sja u rodu Marijinu? To, da je i ona roda kraljevskoga, od koljena Abrahamova, od plemena Davidova. Ako se to čini malo, dodaj, da je radi osobite svetosti s neba ocima obećana, tajnosnim čudesima oslikana, proroškim riječima objavljena« (Sv. Bernardo). Zato najstariji sv. Oci slave Mariju kao kraljicu, jer je Mati Kristu Kralju, uzvišena je nad svim svetima. »Što je od nje svetije? Ni proroci ni apostoli, ni mučenici, ni patrijarhe, ni anđeli, ništa se ne može naći među svim stvorenim stvarima vidljivima i nevidljivima veće i slavnije« (Sv. Iv. Zlat.). Sv. Tarazije pozdravlja Mariju: »Zdravo, plemenito proroštvo proroka; zdravo, po svem svijetu čuveni apostolski glase; zdravo, uzvišeno priznavanje mučenika; zdravo, preslavno propovijedanje patrijaraha; zdravo, najviši urese svetaca. Zdravo, uzroče spasenja svih smrtnika; zdravo, kraljice mira predobitnice.« Tako se i u litanijama lauretanskim reda zvijezda do zvijezde, jedanaest naziva Marije Kraljice, od kojih su tri posljednja u novije vrijeme dodana, a dodat će se po svoj prilici još skoro jedan, da ih bude na broj dvanaest kao u kruni Otkrivenja. — 38) »Kraljice anđela«. Nadvisuje Marija anđele, »jer anđeli su sluge Božje (Hebr. 1, 14), a Marija je Mati Božja«. »Tko će izreći tvoj sjaj? Ti si nadvisila redove Anđela; ti si pomračila bljesak Arhanđela; ti pod sobom imaš najviša sjedala Prijestola; ti si ponizila visinu Gospodstva; ti si pretekla vojvodstvo Vlasti; ti si oslabila jakost Sila; ti si od samih Moći izišla jača moć; ti si tjelesnim očima nadjačala najoštriji vid Herubina; ti si natkrilila Serafe s njihovih šest krila« (Sv. Sofronije). 39) »Kraljice patrijaraha«. Sveto Pismo slavi »muževe slavne i roditelje naše« (Crkv. 44, 1), ali je daleko slavnija Marija, koja je rodila našega svetoga Potomka, obećanoga patrijarsima. 40) »Kraljice proroka«. Slavni su proroci Izaija, Ezekijel i dr., koji su proricali dolazak prečiste Djevice, Majke Božje, ali je slavnija od njih sama prorečena Djevica, koja je imala još veći proroški dar od svih proroka govoreći: »Odsad će me zvati blaženom svi naraštaji«. 41) »Kraljice apostola«. Širom je svijeta otišao glas apostola; imena su njihova zapisana na nebesima, jer su propovijedali kraljevstvo Božje. Veća je slava Marije, koja je najtajnije događaje vjere kazivala apostolima, te su po »njoj propovijedali spasenje neznabošcima« (Sv. Ciril). Ona je »zgazila sve krive vjere«. 42) »Kraljice mučenika«. »Mučeništvo Marijino poznato nam je iz proroštva Simeonova i iz povijesti muke Gospodinove. Tvoju će dušu probosti mač, govorio je Simeon Mariji. Okrutna sulica, koja je probola prsi umrloga Sina, prošla je dušom žive Majke. Tako je ona bila »više nego mučenica«: kraljica mučenika (Sv. Bernardo). 43) »Kraljice ispovjednika«. Ispovjednici ili priznavaoci priznavali su vjeru riječju i djelima; zato ih Isus priznaje pred Ocem svojim nebeskim. Koliko većma Svoju Majku, koja je u tom nadvisila sve svete kao »najveći ures Svetaca« svih staleža. 44) »Kraljice Djevica«. Marija je ures svih svetaca kao djevica, kao majka, kao udovica, a najviše kao Djevica nad djevicama prvenstvom, savršenstvom i slavom. Zato veli sv. Petar zlatorječivi, da je Marija »postala kraljica svake čistoće«; a sv. Bernardo je zove »Kraljica djevica«, koja najkrasnijim glasom od svih djevica pjeva pjesmu i razveseljuje grad Božji (Otkr. 5, 9). 45) »Kraljice svih svetih«. Kao što su na zemlji sveti ljudi poštovali Mariju i to im je poštovanje upravo donijelo svetost i slavu nebesku, tako to čine i u nebu slaveći Mariju kao svoju Kraljicu, koja ih je dovela u kraljevstvo nebesko. 46) »Kraljice bez istočnoga grijeha začeta«. Tim što je Marija bila začeta bez istočnoga grijeha, ona je tako nadvladala nečistoga duha, da nije nikad bila njegova podložnica: nikad nije izgubila vlasti nad grijehom kao nepo-

bjediva kraljica. 47) »Kraljice svete krunice«. Molitva svete krunice jest kao kruna i vijenac, koju pobožni štovaoci Marijini spleću i krune svoju Majku. 48) »Kraljice mira« dodao je naziv sv. Otac Papa Pije XI. poslije velikoga rata, koji je vladao među kršćanskim svijetom od g. 1914. do 1918. Ali su tako i prije zvali Mariju (sv. Tarazij), pače je i spomen svetkovina u nekim krajevima 9. srpnja pod naslovom: Čudesa B. D. M. ili Kraljica mira.

S tim naslovom završujemo prizive Marijine u Litanijama lauretanskim. Drugi se slave junačkim činima i pobjedama: kršćanski narodi treba da teže za mirom, na koji su zvali angeli sve ljude kod rođenja Kralja mira: Mir ljudima na zemlji. Taj je mir širila i širi Marija na zemlji pomažući progonjenima, izbavljajući zasužnjene, tješeći ožalošćene. Ona pribavlja vječni mir u nebu svima, koji su dobre volje. Molimo se Mariji, kraljici mira, da vlada »mir Kristov u kraljevstvu Kristovu«, kako želi Papa mira Pije XI.

IV. Litanije lauretanske nazvane po mjestu Loretu sadržavaju pohvale B. D. Marije, kojima uznosimo njezino dostojanstvu i čast kao Majke i Djevice, opominjemo se njezinih kreposti, molimo njezinu pomoć i divimo se velikoj slavi u nebu.

V. Litanije Lauretanske prikladne su, da nas potaknu na kreposno življenje, da idemo za Marijom u čistoći, poniznosti, dobroti, blagosti, ljubavi, miru i ostalim krepostima. Da ih radije molimo, Crkva daje različite oproste. Za svaki put možemo dobiti oprost od 300 dana. Tko ih moli svaki dan, može dobiti potpuni oprost na ove svetkovine bl. Dj. Marije: Bezgrešno začeće, Svijećnicu, Blagovijest, Veliku i Malu Gospu uz obične uvjete. Poslije Litanija dodajmo molitvu: »Dopusti nama, slugama svojim, Bože, da se vječnim zdravljem pameti i tijela radujemo: i po slavnom zagovoru blažene Marije vazda Djevice da se od sadašnje žalosti oslobodimo i vječnu radost uživamo. Po Kristu Gospodinu našem.

XXXVIII. LITANIJE O SV. JOSIPU.

(D. K. str. 171. R. R. t. X. c. 4. Brev. Patroc. S. Joseph).

I. Poslije bl. Djevice Marije između svih svetaca po dostojanstvu, časti i slavi prvi dolazi sv. Josip. Marija je Mati Isusova, Mati Božja, jer je od svoga tijela dala tijelo Sinu Božjemu. Ali sv. Pismo spominje i dostojanstvo sv. Josipa. On po tijelu nije imao ništa s rođenjem Isusovim; ali je vodio očinsku brigu za njega i njegovu Majku, pa ga zato sama Marija zove ocem Isusovim veleći Isusu: »Evo otac tvoj i ja žalosni smo te tražili«. »Ako je cijela Crkva dužna zahvalu Djevici Mariji, što je preko nje zavrijedila primiti Krista, tako zacijelo duguje osobito poštovanje i sv. Josipu, koji je Isusa othranio«. (Sv. Bernardin Sienski).

Jedan način poštovanja pokazuje Crkva i litanijama o sv. Josipu.

II. 1. Pohvale sv. Josipu, što dolaze u litanijama, nalaze se u pripovijedanju Sv. Pisma, koje nam kaže glavne stvari iz života sv. Josipa. Evanđelje sv. Mateja počinje se rodoslovljem Isusovim počevši od Abrahama, komu je Bog obećao, da će se u potomstvu njegovu blagosloviti svi narodi. »Abraham rodi Izaka, Izak Jakoba, Jakob rodi Judu i braću njegovu. Juda rodi Faresa i Zaru s Tamarom. Fares rodi Arama . . . Salmon rodi Boza s Rutom . . . Jesej rodi Davida kralja, David kralj rodi Salomona s Urijnicom, Salomon rodi Roboama . . . Jozija rodi Jehoniju i braću njegovu u seobi babilonskoj. A po seobi babilonskoj Jehonija rodi Salatiela, Salatiel Zorobabela . . . Matan roda Jakoba. A Jakob rodi Josipa, muža Marije, od koje se rodi Isus, koji se zove Krist.« (Mat. 1, 1—16).

I evanđelist sv. Luka spominje rodoslovlje Isusovo, kad govori o njegovu krštenju na Jordanu, gdje se čuo glas veleći Isusu s neba: »Ti si sin moj ljubazni, ti si po mojoj volji«. Sv. Luka veli, da je onda »bilo Isusu oko trideset godina i bio je po mišljenju sin Josipov, koji je bio sin Helijev . . .« I onda unatrag vodi rodoslovlje do Davida, Abrahama i Adama, za koga veli, da je »bio sin Božji« (Luk. 3, 21—38).

Potom je Josip imao dva oca: jednoga naravnoga oca, a to je bio Jakob, a drugoga po zakonu, a to je bio Heli. Heli je naime umro ne ostavivši djece; zato je Jakob uzeo po Mojsijevu zakonu (V. 25, 5 sl.) njegovu udovicu i s njom imao sina Josipa. Sv. Matej spominje naravnoga oca, da tim jače istakne, da je Josip pravi potomak Davidov; sv. Luka spominje Josipova zakonskoga, duhovnoga oca, da više istakne, kako smo po Isusu, pravom Sinu Božjemu, postali sinovi Božji milošću posinjeni, u kojoj je milosti i prvi čovjek Adam bio stvoren kao duhovni, milosni sin Božji.

Jedno i drugo rodoslovlje zajedno je i rodoslovlje Marijino, jer se Marija kao jedinica svojih roditelja imala po zakonu udati za čovjeka svojega plemena. Josip i Marija bili su oboje od roda Davida kralja, komu je Bog obećao, da će od njegova roda doći kralj, čijemu kraljevstvu ne će biti kraja.

2. Dalje nam evanđelje (Luk. 1, 27) spominje sv. Josipa kod navještenja rođenja Isusova. »Bog je poslao anđela Gabrijela u grad Galilejski po imenu Nazaret k djevici, zaručenoj mužu po imenu Josipu iz doma Davidova, i djevici bijaše ime Marija.« Njoj je anđeo rekao, da će po Duhu Svetom roditi Sina Božjega.

3. »A rođenje Kristovo bijaše ovako: Kad je Marija, mati njegova, bila zaručena za Josipa, prije negoli se sasta-

doše, nađe se, da je začela od Duha Svetoga. A Josip, muž njezin, budući *pravedan* i nije je htio osramotiti, htjede je tajno pustiti. Dok je on tako mislio, gle, anđeo Gospodnji javi mu se u snu govoreći: Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti Marije žene svoje, jer ono, što se u njoj rodilo, od Duha je Svetoga, pa će roditi sina i nadjeni mu ime Isus, jer će on izbaviti narod svoj od grijeha njihovih. A ovo se sve dogodi, da se ispuni, što je kazao Gospodin preko proroka, koji govori: Evo djevica će zatrudnjeti i roditi sina, i nadjenut će mu ime Emanuel, to znači: S nama Bog. Kad se Josip probudi oda sna, učini, kako mu je zapovjedio anđeo Gospodnji i uze ženu svoju. Ali je ne pozna dok ne rodi sina svoga prvenca, i nazva ga imenom Isus.« (Mat. 1, 18—25).

O rođenju Isusovu u Betlehemu govori evanđelje (sv. Luka 2, 1—20): Izišla je zapovijed od cara Augusta da se popiše sav svijet. I išli su svi, da se popišu, svaki u svoj grad. Tada uziđe i Josip iz Nazareta u grad Davidov, Betlehem. Tu rodi Marija Isusa i metne ga u jasle, jer nisu imali mjesta u gostionici. Kad su anđeli navijestili pastirima rođenje Spasiteljevo, pastiri dođoše žurno i nađoše Mariju i Josipa i dijete gdje leži u jaslima.

Po zakonu Mojsijevu četrdeseti dan poslije rođenja donješe Marija i Josip Isusa u Jeruzalem, da ga prikažu Gospodinu i da prinesu žrtvu dvije grlice ili dva golubića (Luk. 2, 22—24).

4. Kad su *došli mudraci* u Betlehem, da se poklone Isusu, »došavši u kuću nađoše dijete s Marijom, materom njegovom.« A pošto oni otidoše, anđeo Gospodnji javi se u snu Josipu govoreći: Ustani i uzmi dijete i mater njegovu, pa *bježi u Egipat* i budi ondje, dok ti ne kažem, jer će Herod tražiti dijete, da ga pogubi. I on ustade, uze dijete i mater njegovu noću i otide u Egipat. Po smrti Herodovoj anđeo se javi u snu Josipu u Egiptu i reče mu: Ustani i uzmi dijete i mater njegovu i idi u zemlju Izraelsku. Josip učini tako. Ali čuvši da Arhelaj vlada u Judeji mjesto Heroda oca svojega, poboja se onamo otići, nego opomenut u snu otide u krajeve Galilejske i nastani se u Nazaretu (Mat. 2).

5. Roditelji Isusovi išli su svake godine u Jeruzalem o blagdanu vazma. Kad je bilo Isusu dvanaest godina i oni po običaju išli na blagdan, kad dane sprovedoše i oni se vratiše, osta dječak Isus u Jeruzalemu. Našavši ga treći dan u hramu među učiteljima začudiše se. I mati njegova reče mu: »Sine, što učini nama tako? Evo, otac tvoj i ja žalosni smo te tražili.« I reče im: »Zašto ste me tražili? Niste li znali, da meni treba biti u onome, što je Oca mojega?« I siđe s njima i dođe u Nazaret, i bijaše im poslušan (Luk. 2, 41—51).

6. Kad je Isus stao javno naučati, veli evanđelje, da su ga jednom tražili mati njegova i rođaci, ali se ne spominje sv. Josip, to je znak, da je prije toga vremena umro. Svakako nije

bio živ za muke Isusove, jer Isus ne bi trebao svoje majke preporučivati učeniku. Židovi su spominjali kadikad njegovo ime, da prigovore Isusu njegovo nisko podrijetlo. Tako kad je propovijedao u Nazaretu, govorahu: »Nije li ovo sin Josipov« (Luk. 4, 22). »Nije li ovo sin tesarov?« (Mat. 13, 55). »Nije li ovo tesar, sin Marijin?« (Mark. 6, 3). A u Kafarnaumu su govorili: »Nije li ovo Isus, sin Josipov, kojemu mi znamo oca i mater? Kako dakle govori: Sišao sam s neba?« (Iv. 6, 42).

Dakako, da ono, što su Židovi pogrdno govorili o Isusu i sv. Josipu, služi njima na čast, i Josipov se rad slavi u litanijama.

III. 1. Ima 26 pohvala u litanijama za sv. Josipa. Prve dvije služe kao uvod: 1) »*Sveta Marijo, moli za nas*«. Priziva se najprije sv. Bogorodica poradi uske sveze, koja ju je spajala sa sv. Josipom. Kako su oni bili zajedno za života, tako ni po smrti nisu rastavljeni. Zato ih zajedno slavimo. 2) »*Sveti Josipe!*« »Kolik i i kaki je bio čovjek blaženi Josip, razaberi već iz imena, koje se tumači: dodatak. Zajedno se sjeti onoga velikoga patrijarhe prodanoga u Egipat, i znaj da je imao njegovo ime« (Sv. Bernardo). Rahela, žena Jakobova, nije imala dugo djece. Bog usliši molitvu njezinu, te rodi sina i nadjene mu ime Josip govoreći: »Neka mi doda Gospodin još jednoga sina« (I. Mojs. 30, 24). Na to ime nadovezuje Jakob svoj blagoslov veleći Josipu: »Sin je od prirastanja Josip (jer su od njega dva plemena izraelska), i krasan na pogled. Ali ga rascvijeliše streljači. Luk se (uzdanje) njegov oslonio na Jakoga (Boga), zato je postao pastir (čuvar) Izraelu. Bog oca tvojega bit će ti pomoćnik i svemogući blagoslovit će te blagoslovom s neba i sa zemlje. Blagoslov ovaj oca tvojega nadvisit će blagoslov njegovih otaca, dok ne dođe želja bregova vječnih (Spasitelj), on (blagoslov) neka bude nad glavom Josipovom i nad tjemenom nazireja (posvećenoga, kneza) među braćom svojom« (I. Mojs. 49, 22—26). Riječi toga blagoslova proteže Crkva na sv. Josipa, hranitelja i čuvara Isusova, komu je bio slika patrijarha Josip, sin Jakobov.

2. Poslije uvoda dolaze nazivi, koji nam pokazuju *dostojanstvo i čast* sv. Josipa. 3) »*Slavni porode Davidov*«. Evanđelje spominje, da je Josip bio iz »doma Davidova«, a anđeo mu govori: »Josipe, sine Davidov«. »Zaista iz doma Davidova. Zaista je od kraljevskoga roda dolazio taj muž, plemenit rodom, dušom plemenitiji. Doista sin Davidov, koji se nije odrodio od oca svojega Davida: sasvim sin Davidov nesamo vjerom nego i svetošću, kojega je našao Gospodin vjerna kao Davida po srcu svom, te mu povjerio najsvetiju i najskrovitiju tajnu svojega srca« (Sv. Bernardo). Evanđelje donosi rodoslovlje Josipovo, da se vidi, kako je on od roda Davidova. To je i rodoslovlje Marije. Ali se donosi rodoslovlje muža radi časti njegova spola. Rodoslovlje se o

ženama nije vodilo; a bilo bi nezgodno ostaviti rodoslovlje muža i tražiti rodoslovlje žene, jer bi to pred neupućenim svijetom bacalo sjenu na Isusa, kao da je dijete bez oca. (Tako govore sv. Ambrozije, Augustin i Ivan Damaštanski). 4) »Svjetlosti patrijaraha«. Rodoslovlje Josipovo ide do Jakoba, Izaka, Abrahama, koji su bili praoci ili patrijarhe naroda izraelskoga. Njima je Bog obećao, da će Spasitelj biti od njihova roda. Sveti Josip bio je (kako veli sv. Bernardin Sienski) »ključ Staroga Zavjeta, u kojem patrijarško i proročko dostojanstvo dobiva obećani plod. On je jedini, koji je držao ono, što je patrijarsima dobrota Božja obećala. Spravom je oslikan onim patrijarhom Josipom, koji je narodima spremio hranu. Ali ga u tom nadvisuje, što nije samo Egipćanima dao kruh tjelesni, nego je svim izabranima othranio kruh s neba, koji daje život nebeski«. 5) »Zaručniče Bogorodičin«. Evanđelje spominje, da je Marija bila zaručena Josipu, potom je on bio njezin zaručnik. No evanđelje ga zove i »muž Marijin«. Između bl. Djevice Marije bila je prava ženidba. Ako i među njima nije bilo tjelesnoga općenja i sveze, bila je sveza duša, koju je sam Bog želio i potvrdio. Bog je htio, da se Sin njegov rodi od zaručene i žene, a ne od slobodne djevice s više razloga: da zaručnik bude svjedok čistoće zaručnice, da se pred svijetom čuva njezin glas i Krist dostojno uvede u svijet, da ne bi Mariju Židovi kamenovali kao preljubnicu, i da se pred đavolom sakrije djevičansko rođenje Spasiteljevo, kad je mislio, da je rođen od udate a ne od djevice. Đavo ne može doduše spriječiti namjera Božjih, ali je tu pokazao Bog svoju moć i mudrost, da slomi varku onoga, koji vara svijet. (Tako sv. Jeronim, sv. Augustin, sv. Bernardo). 6) »Prečisti čuvaru Djevičin«. S više se razloga zove sv. Josip tako. Ponajprije što se sam nije dotakao prečiste Djevice, jer je, kako drže, znao za zavjet njezine čistoće, a i sam je odlučio djevičanski živjeti. Dalje, što smo spominjali, svjedok je njezine čistoće i njezina djevičanskoga začeća po Duhu Svetomu. Njemu kao zaručniku bio je poznat život Marijin. On Marije, kad je kao zaručnica zatrudnjela, ne otpušta; on je prima za ženu, drži je kod sebe, brine se za nju i poslije rođenja. A to nebi činio, da nije očito znao, da je onaj začetak od Duha Svetoga. I evanđelist, koji govori, da je Marija začela po Duhu Svetom, potvrđuje svoje riječi postupanjem Josipovim. Da mu tko ne kaže: Odakle se to zna? Tko je to vidio? Da ne misliš, e je to izmislio učenik iz zahvalnosti učitelju, dovodi Josipa, koji je to doživio, neka on svjedoči. Kao da evanđelist hoće da reče: Ako meni ne vjeruješ, vjeruj eto barem mužu. Tako Ivan Zlatousti. A sv. Bernardo kaže taj i još jedan razlog, zašto se sv. Josip zove čuvar Djevičin, ovim riječima: »Jer je Djevica znala, da joj je od Duha Svetoga dan za zaručnika i za vjernoga čuvara njezine čistoće, i da zajedno s njom ljubi i brine se za božansko dijete: zato držim, da ga je svim srcem najiskrenije ljubila«. 7) »Hranitelju Sina Božjega«. U Sv. Pismu mjesto hranitelj zove se sv. Josip izričito otac Isusov. Ne zovu ga tako samo Židovi, koji nisu znali za djevičansko rođenje Kristovo, nego ga zove i sama Marija veleći Isusu: »Evo, otac tvoj i ja žalosni smo te tražili.« U Marijinim riječima odmah se i vidi, zašto se sv. Josip može zvati i otac Isusov (pače otac Boga). To je zato, jer je u njega bilo čuvstvo očinske ljubavi, brige i žalosti za Isusom. Ako po zakonu ljudskom može netko posiniti sasvim strano dijete, te mu postane otac (poočim), s većim pravom se zove sv. Josip otac Isusov, jer ga je Isus, sin njegove žene, uzeo za oca. To je lijepa misao sv. Augustina. Crkva ipak po primjeru svetih (Bernarda i Bernardina) zove sv. Josipa hraniteljem Isusovim, Isusova tijela, da se tako označi pravi i stvarni odnošaj njegov prema Kristu. 8) »Brižljivi branitelju Kristov«. Očinska se briga sv. Josipa krepko ističe u evanđelju. Što anđeo nalaže Josipu za dijete, to Josip vjerno izvršuje i povrh toga se još trudi, da od djeteta otkloni svaku pogibao. On po nalogu anđelovu služi se pravom oca i daje djetetu ime; on ga nosi u hram; on ga noću uzima i bježi s njim u Egipat, da ga Herod ne ubije. Zaklanja se s djetetom u Nazaret, da ga ne stigne ruka okrutnoga Arhelaja, sina Herodova; on ga brižljivo traži i nalazi u jeruzalemskom hramu; on ga uči svoj rad tesarski; on pred svijetom skriva tajnu Božju o Isusovu začeću, dok ne dođe vrijeme, da se objavi. 9) »Glavaru slavne obitelji«. Tom ljubavlju, brigom, samilošću, radom, pobožnošću, skromnošću odlikovao se Josip kao glavar najslavnije obitelji na zemlji.

3. Te pak i druge njegove kreposti spominju se dalje u litanijama. Sv. Bernardin Sienski ovako govori o krepostima Josipovim: »Između Marije i Josipa bila je prava ženidba, učinjena nadahnućem Božjim, a u ženidbi je takvo ujedinjenje, da se zaručnik i zaručnica zovu jedna osoba, te se može reći, da je to najuže jedinstvo. Kako bi dakle mogla prava pamet pomisliti, da bi Duh Sveti ujedinio s dušom Djevice kakvu drugu dušu, koja joj ne bi djelima kreposti bila najsličnija? Zato držim, da je taj sveti muž Josip bio najčistiji djevičanstvom, najpokorniji poniznošću, najjači u ljubavi Božjoj, najmudriji u razmišljanju.« U litanijama se zove: 10) »Josipe prepravedni«. Pravedan zove se ovdje savršen u svakoj kreposti. Da je bio obdaren pravednošću živeći po zakonu, to se vidi, što je uzeo i ženu svojega plemena. Njegovu pravednost ističe evanđelje, kad veli: »Kad je Marija bila zaručena Josipu, nađe se, da je začela po Duhu Svetom. A Josip, muž njezin, budući pravedan i nije je htio sramotiti, htjede je tajno pustiti.« Josip je bio uvjeren o čistoći Marije, i pravednost njegova nije mu

dopuštala, da o njoj sumnja. Vidio je, da je Bog učinio s njom čudesne stvari. Zato se plašio uz nju stanovati kao nedostojan, te je htio tajno pustiti s razloga, s kojega je i Petar gonio Gospodina od sebe govoreći: »Iziđi od mene, Gospodine, jer sam grešnik čovjek«. Da je Mariju javno pustio, bio bi je sramotio: njega bi grdili, nju bi kamenovali. Da pravednik ili ne laže ili da je ne sramoti, mislio je, da je najbolje tajno je pustiti. Ali mu u to dođe anđeo, koji ga od toga odvratio od namisli, koja je dolazila od velike poniznosti (Sv. Bernardo). 11) »Josipe prečisti«. Dolikovalo je, da se samo čistomu dade na čuvanje prečista, kao što je i djevičanski Isus na križu Majku svoju Djevicu predao djevičanskomu Ivanu na zaštitu. (Sv. Jeron., Sv. Bernardin). 12) »Josipe premudri«. Mudrost uređuje sve kreposti. Takvu je mudrost pokazao Josip, kad se nije dao smesti i baciti u sumnju videći Mariju noseću. Tu je mudrost pokazao dižući se umom nad zakon Mojsijev, kad je htio tajno pustiti i ne činiti neugodnosti Djevici (Iv. Zlat.). Njega je Bog umudrio, te mu dao, da prvi od ljudi sazna tajnu utjelovljenja Sina Božjega, koju nije poznao nijedan od knezova ovoga svijeta. Njemu je dano, da ono, što su mnogi kraljevi i proroci htjeli vidjeti i ne vidješe, čuti i ne čuše, nesamo vidi i čuje, nego nosi, vodi, grli cjeluje, hrani i čuva (Sv. Bernardo). 13) »Josipe prejaki«. Osim spomenutih stožernih kreposti pravednosti, umjerenosti (čistoće), i mudrosti imao je Josip i četvrtu stožernu krepost: jakost. Bio je jak, te se nije dao prevladati sumnji ni drugoj kakoj strasti. Bio je jak, jer ga nije nadvladala nikaka napast, koja napada i najpravednije duše. 14) »Josipe prepokorni«. Poniznost je glavna krepost, na kojoj se osnivaju sve druge. Ta se krepost ogleda u potpunom sjaju u životu sv. Josipa, koji ne oklijevajući u svemu se pokorava Bogu i izvršuje njegovu volju ne pitajući kako? zašto? 15) »Josipe prevjerni«. Nema sumnje, da je bio dobar i vjeran čovjek taj Josip, za koga bijaše zaručena Mati Spasiteljeva, jedini na zemlji najvjerniji pomagač velike namisli Božje, komu je Bog povjerio najsvetiju i najdublju tajnu svojega srca. Bio je doista sluga dobri, vjerni i mudri, koga je Gospodin postavio za utjehu svojoj materi (Sv. Bernardo). Kako je vjerno izvršio sve naloge Božje! 16) »Ogledalo strpljivosti«. Kolike je muke i nevolje imao sv. Josip da pretrpi! U Betlehemu ne nalazi stana, daleko u Egipat ima da bježi noću, ne zna, koliko će vremena tamo ostati. Prijeti mu smrt od neprijatelja Isusovih. Sve to podnosi trpljivo ne žaleći se ni jednom riječju. Pače i kad s brigom i tugom traži Isusa. 17) »Ljubitelju siromaštva«. Nije Josip samo trpljivo podnosio bijedu, nego je ljubio siromaštvo. Kao siromah nema mjesta u gostionici u Betlehemu, nego se zaklanja u staju. Kao siromah prinosi žrtvu za siromahe dvije grlice. Zlato, što su ga donijeli

mudraci, ako nije potrošio bježeći u Egipat, razdao je siromasima; jer kasnije živi siromašan u Nazaretu od rada svojih ruku. 18) »Uzore radnicima«. Sveti je Josip ljubio rad. Nije se žacao ni stidio teškoga tesarskoga posla, koji nije nosio velikoga dobitka. »Što je Isus odabrao za hranitelja graditelja, tim je označio, da ima Oca, koji je sagradio svijet. Jer ako se i ne mogu ljudske stvari poređivati Božjim, ipak tu imamo potpunu sliku. Otac Kristov Bog radi ognjem i duhom, i kao dobar tesar naše duše teše naše opačine, brzo polaže sjekiru na nerodna drveta, zna sjeći sitno, za visinu čuvati visoko, duševnu ukočenost otopiti ognjem duha i razrediti ljudski rod za razne poslove prema različnosti službe« (Sv. Ambrozij i sv. Augustin). 19) »Ukrase domašnjega života«. Tako se u Josipa vide sve kreposti pravoga domaćine: pravednost, mudrost, strpljivost, radljivost.

4. Tako je sv. Josip svima dao ugled života. U čemu su pak sveti bili jaki u životu, u tomu pomažu i na nebu svojim zagovorom. Nema sumnje, da Krist sv. Josipu ne uskraćuje onu ljubav, poštovanje i čast na nebu, koju mu je pokazivao u životu. Pa kao što mu je na zemlji bio poslušan, tako zacijelo sluša i njegove molitve na nebu. Zato se pouzdano utječemo u njegovu zaštitu. Napose u nekim staležima i prilikama u životu. 20) »Čuvaru djevica«. U sv. Josipu mogu izmoliti osobito pomoć oni, koji žele očuvati svoju čistoću, da je u pogiblima ne izgube. 21) »Potporo obitelji«. Kršćanske porodice nesamo treba da imadu ugled u sv. Josipa, nego valja da se u njegovu zaštitu preporuče, da u njima vlada čistoća, ljubav, sloga, mir, strpljivost, radljivost i zadovoljstvo. 22) »Utjeho bijednih«. Sveti Josip bio je utjeha Blaženoj Djevici, kako veli sv. Ivan Zlatousti: »Kao što je poslije Isus preporučio Mariju učeniku, tako ju je prije anđeo preporučio zaručniku, da imade utjehu od njega.« K njemu se mogu pouzdano utjecati u zaštitu svi osamljeni i bijedni. 23) »Nado bolesnih«. O bolesti sv. Josipa ne znamo ništa. Bit će da je umr'o od starosti, za koju se veli, da je bolest. Da ga je Marija njegovala i Isus mu olakšavao tjelesne slaboće, razumije se od sebe. Bolesnicima se preporučuje, da ga prizivaju u pomoć. 24) »Zaštitniče umirućih«. Kod smrti Josipove bili su nazočni Isus i blažena Djevica Marija. U njihovu je naručju predao Bogu dušu. I kršćaninu uz ime Isusa i Marije najbolja je zaštita izgovaranje imena sv. Josipa. 25) »Strahoto đavlima«. Đavo, koji kod smrti čovjeka napastuje, nije se usudio približiti sv. Josipu, uz kojega su bili Isus i Marija. Tko želi, da i kod njegove smrti đavo daleko bude od njega, neka priziva sv. Josipa. 26) »Zaštitniče svete Crkve«. Kao što je sv. Josip hranio i branio tijelo Isusovo, tako i sad brani njegovo tajnosno tijelo sv. Crkvu. I kao što je štitio u životu svetu porodicu, tako sad štiti s neba

kršćanski katolički narod. Zato i Crkva slavi Zaštitu sv. Josipa u srijedu poslije druge nedjelje uskrsne kroz osam dana. Već sv. Bernardin Sienski ovako se moli sv. Josipu: »Spomeni se nas, blaženi Josipe, i zagovaraj nas svojom molitvom kod Sina svoga, koga su držali za takoga, pa i Djevicu zaručnicu učini nam milostivu, koja je majka onoga, koji živi i kraljuje s Ocem i Duhom Svetim u beskrajne vijekove.«

IV. U javnom bogosluženju mogu se moliti i litanije sv. Josipa, u kojima se predočuje njegova čast, njegove kreposti i pomoć, koju daje kršćanskomu narodu kao zaštitnik crkve.

V. Sveti Otac Papa Pijo X., koji je prije imao ime Josip, dao je 300 dana oprosta na dan svima, koji izmole litanije o sv. Josipu (18. III. 1909.). Taj se oprost može namijeniti dušama u čistilištu. I to neka nas među ostalim potakne, da rado i pobožno izmolimo te litanije (osobito srijedom, koji je dan posvećen štovanju sv. Josipa). A dodajmo i ovu molitvu: »Bože, koji si neiskazanom providnosti blaženoga Josipa dostojao se izabrati za zaručnika presvetoj Majci svojoj: daj molimo, da koga zaštitnika častimo na zemlji, zagovornika zavrijedimo imati na nebu. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vijekova . . . O brižni čuvaru božanske obitelji. Kao što si nekad dijete Isusa iz najveće pogibli života izbavio, tako i sada brani Crkvu Božju od svih zasjeda neprijateljskih, te nas svakoga pojedinoga trajno uzmi pod svoje okrilje, da uzmognemo po tvojem izgledu i po tvojoj pomoći sveto živjeti, blaženo preminuti i u nebu vječno blaženstvo zadobiti. Amen.«

XXXIX. LITANIJE SVIH SVETIH.

(D. K. str. 173. Rj. R. t. V. c. 3.)

I. Od svih litanija najstarije su litanije Svih svetih. Po njima su i druge građene.

II. Čuli smo, kako se u nekim psalmima i molitvama neke riječi ili nizovi riječi više puta ponavljaju. Tako n. pr. Psalam 135 glasi: »Hvalite Gospodina, jer je dobar, jer je do vijeka milosrđe njegovo. On je načinio nebesa razumom, jer je do vijeka milosrđe njegovo. Utvrdio je zemlju nad vodama; jer je do vijeka milosrđe njegovo. Načinio je svjetlila velika sunce i mjesec; jer je do vijeka milosrđe njegovo. Pobio je Egipat sa prvorođencima njegovim, jer je do vijeka milosrđe njegovo. Izveo je Izraela iz sredine njihove, jer je do vijeka milosrđe njegovo. Razbio je faraona i vojsku njegovu u Crvenom moru, jer je do vijeka milosrđe njegovo. Vodio je narod svoj po pustinji, jer je do vijeka milosrđe njegovo. Pobio je kraljeve silne, jer je do vijeka milosrđe njegovo. Dade im zemlju njihovu u nasljedstvo, jer je do vijeka milosrđe njegovo. Izbavio nas je od neprijatelja naših, jer je do vijeka milosrđe njegovo. On daje hranu svakome tijelu, jer je do vijeka milosrđe njegovo.«

Po primjeru Psalma 135., u kojem se po više puta priziva milosrđe Božje riječima: »Jer je do vijeka milosrđe njegovo«, kršćani su već rano kod bogosluženja ponavljali u zboru riječ »Kirie eleison«, »Gospodine pomiluj«. Navlastito su to činili, kad bi u posebnim nevoljama u ophodnji prolazili iz crkve u crkvu. K tomu prizivu dodali su brzo i priziv »Kriste pomiluj«. Idući u crkve, posvećene svetim mučenicima, stajali bi ondje i vršili službu Božju i prizivali zagovor svetaca. Tako su se i ti prizivi zajedno s ophodnjama i molitvama nazvale litanije.

III. 1. Litanije Svih svetih imadu više dijelova. U prvom dijelu prizivamo Gospodina Boga, Oca, Sina i Duha Svetoga, da nam se smiluje: »Gospodine smiluj se, Kriste smiluj se, Gospodine smiluj se.« Napose pak prizivamo Krista Spasitelja, koji nam je rekao, da ćemo dobiti sve što tražimo u ime njegovo, pa zato govorimo: »Kriste čuj nas; Kriste, usliši nas!« I opet po drugi put molimo svaku božansku osobu napose i presvetu Trojicu zajedno, da nam se smiluje: »Oče nebeski Bože, smiluj nam se; Sine, otkupitelju svijeta, Bože, smiluj nam se; Duše Sveti, Bože, smiluj nam se; Sveto Trojstvo, jedan Bože, smiluj nam se.«

2. Pomolivši se Bogu, da nam se smiluje svojom svemogućnošću, prizivamo svete, da nas svojim molitvama pomažu kod Boga. U prvom redu, kako i valja, zovemo u pomoć Majku Božju s tri glavna priziva: »Sveta Marijo, sveta Bogorodice, sveta Djevo djevica« moli za nas.

Potom se preporučujemo svetim anđelima, poimence sv. Mihaelu, arhanđelu, vođi nebeskomu i branitelju Crkve, koji je nadvladao sotonu s pristalicama njegovim. Sv. Gabrijela, arhanđela, znamenita i mnogo spominjana u djelu našega otkupljenja. Sv. Rafaela, koji je pratio na putu mladoga Tobiju, svezao bijesa, staromu Tobiji vratio vid i mnogim darovima obasuo porodicu. A onda prizivamo sve svete anđele i arhanđele, da se mole za nas, i sve svete redove blaženih duhova.

Onda se spominju sveti staroga zavjeta. Ali se ne spominju poimence oni, koji su umrli prije smrti Kristove na Križu, nego samo dvojica, koji su bili na međi Staroga i Novoga Zavjeta. To je sv. Ivan Krstitelj, najveći od rođenih od žene, proroka, koji je prstom pokazao Jaganjca Božjega, koji odnosi grijeh svijeta, dok su ga proroci Staroga Zavjeta tek izdaleka naviještali. A poslije njega dolazi sv. Josip hranitelj toga Jaganjca, koji je žrtvovan za spasenje svijeta. Sveti patrijarsi i proroci spominju se općenito.

Za hvaljenim brojem proroka dolazi sjajni zbor svetih apostola Kristovih: Petar, Pavao, Andrija brat Petrov, Jakob stariji i brat njegov Ivan, najmiliji Isusov učenik i četvrti od evanđelista, sveti Toma, poznat sa sumnje ali i nebeske vjere; sveti Jakob mlađi, poslije biskup jeruzalemski, ubijen radi vjer; sveti Filip i njegov prijatelj Bartolomej (Natanael), među prvima od učenika Isusovih; sveti Matej, prije carinik, a onda apostol i prvi evanđelist; sveti Simon, koji se zove u evanđelju revnitelj, jer je revnovao za zakon, za vjeru Kristovu i slavu Božju; Tadej ili Lebej zove se jedan od apostola, koji je imao ime Juda kao i izdajnik Isusov; ali se za razliku od kukavice izdajnika zove Tadej ili Lebej to će reći srčani, jer je hrabro priznavao Krista i propovijedao sa Simonom vjeru Kristovu u Perziji položivši za nju i život. Matija, što se potom spominje jest onaj, koga su apostoli izabrali mjesto Jude izdajnika, da ih bude dvanaest. K tomu se dodaje i Barnaba, drug sv. Pavla, kojemu se daje također častan naslov apostola. Sveti Luka i Marko, prvi učenik i pratilac sv. Pavla, a drugi učenik sv. Petra, napisali su svaki evanđelje, život i nauku Isusovu, te se zovu evanđelisti. Tako priziva Crkva sve svete apostole i evanđeliste, a spominje se i one sedamdesetdvojice učenika Isusovih moleći: »Svi sveti učenici Gospodnji, molite za nas.«

Iza apostola dolazi crvena četa svetih mučenika. Tu su najprije »sveti mladenci«, nevina ona dječica, koju je dao pogubiti Herod tražeći među njima Isusa: cvijeće, koje je usred nevjerničke zime kao prve pupoljke Crkve mraz progonstva ofurio. Poslije njih eto Svetoga Stjepana, prvoga mučenika, koji je pod kamenjem židovskim izdahnuo. Za njim se ređaju: Sveti Lovro, kojim se Rim ponosi kao Jeruzalem sa Stjepanom. Sveti Vinko, Španjolac slavna roda ali još slavnijega života i smrti podnesene za vjeru u vrijeme cara Dioklecijana. Sveti Fabijan i Sebastijan: onaj prvi papa rimski, pogubljen radi vjere za cara Decija; ovaj drugi hrabar vojnik Dioklecijanov a još hrabriji branitelj vjere Kristove. Sveti Ivan i Pavao dva brata mučenika kao i Kuzma i Damjan spominju se u litanijama kao i u kanonu mise. Gervazija i Protazija spominje se Crkva 19. lipnja. Bili su također braća, sinovi roditelja mučenika, sav svoj imutak razdali su među uboge i robovima dali slobodu. Radi toga zamrziše na njih poganski svećenici i rekoše vojvodi Astaziju, da ne će biti sretan u ratu ako tu dvojicu kršćana ne pogubi. Tako Astazije i učini s plemenitom braćom. Završuje se taj red svetih općenim prizivom: »Svi sveti mučenici, molite za nas!«

Poslije crvene čete mučenika dolazi bijela vojska biskupa i ispovjednika. Sveti Silvestar, papa, doživio je u vrijeme cara Konstantina slobodu Crkve. Sveti Gregorij, prvi toga imena papa, visokoga roda i svetoga života, za kojega se Crkva katolička raširila po Španjolskoj, Francuskoj i Engleskoj. Iza ove dvojice papa spominju se dva biskupa: Sveti Ambrozije, biskup u Milanu i sveti Augustin, biskup hiponski u Africi. Spominju se zajedno kao otac i sin, jer je Ambrozije za katoličku vjeru predobio i krstio Augustina,

najveći um, što ga pozna starina. Kraj njih odmah se nalazi sveti Jeronim, koji bijaše samo svećenik, ali na glasu sa svojega velikoga poznavanja svetoga Pisma. Dalje opet idu dva biskupa: Sveti Martin, prije vojnik, koji je kao katekumen zaodjeo svojom kabanicom siromaha; pa sveti Nikola, koji je darivao tri djevojke, da su se udale i tako im spasio čestit život. Poslije imena tako znatnih svetaca najstarije Crkve moli Crkva općenito: »Svi sveti biskupi i ispovjednici, molite za nas!« Među tima svetim biskupima i ispovjednicima ima takih, koji su učili, tumačili i branili nauku crkvenu, pa i njih i druge prizivamo: »Svi sveti učitelji, molite za nas!«

Među svetma osobito se ističu oni, koji su vjerno držali tri evanđeoska savjeta, i uredili družbe, u kojima se ti savjeti naročito vrše. To su sveti redovnici i pustinjaci. Prvi je među njima sveti Antonij, pustinjak (17. siječnja), koji je ostavio svoja polja sto pedeset rali općini i otišao u pustinju, gdje ga đavo napastovao, ali ga samo u svetosti utvrdio. Oko njega skupilo se mnogo drugih ljudi, i tako se osnovao redovnički stalež u Egiptu. Što je na istoku bio sveti Antonij, to je na zapadu postao sveti Benedikto, utemeljitelj reda benediktinskoga, iz kojega su nikli sveti i učeni ljudi, mnogi znameniti pape. Stroži red od benediktinskoga bio je red cistercita, kojemu je ures i ponos sveti Bernardo, poznat s prekrasnih i milih govora u slavu prečiste Djevice Marije. Red benediktinski mogao je posjedovati imutak, te je skoro obogatio i zato je nestajalo prve strogosti redovničke u tim samostanima. Dvojica su vršnjaka utemeljili zato dva prosjačka reda. Sveti Dominik osnova red propovjednika, koji se po njemu zovu dominikanci; a sveti Franjo Asiški otac je redu male braće (fratrima), franciskanima. Kad su se tako u litanijama spomenuli osnivači glavnih redova, od kojih neki i nisu bili svećenici, kažu dalje litanije općenito: »Svi sveti svećenici i leviti, molite za nas! Svi sveti redovnici i pustinjaci, molite za nas!«

Dosad su se spominjali sveti muškoga roda. Poslije njih Crkva spominje iz velikoga mnoštva svetica samo neke po imenu: tako sveta Marija Magdalena poznata iz evanđelja kao velika grešnica ali i velika pokornica; onda sv. Agata, Lucija, Agneta, Cecilija, koje se spominju u kanonu sv. mise poslije podizanja. Spominje se sveta Katarina, učena djevica i mučenica aleksandrijska, pogubljena za Maksencija, sina Maksimilijana i druga Dioklecijanova. Na koncu dolazi i sveta Anastazija spominjana u sv. misi. Potom se opet sabiru u jednoj molbi: »Sve svete djevice i udovice, molite za nas!« I završuju se prizivanja svetih molbom: »Svi sveci i svetice Božje, molite za nas!«

Tako se u litanijama spominjemo mnogih svetaca, da nam broj njihov uspiri želju i utvrdi nadu, da i mi možemo postati sveti gledajući, kako mnogi iz svih vremena i staleža postadoše sveti; i opet da nam Bog željenu obilnost svojih pomilovanja po mnoštvu zagovornika podijeli. Zato poslije toga vapijemo: »Milostiv budi; oprosti nam, Gospodine. Milostiv budi, usliši nas Gospodine.«

3. Potom nabrajamo zla, od kojih želimo biti oslobođeni. Ne kazujemo ih, što Bogu ne bi bila poznata, nego da se opomenemo, kako odasvuda opkoljeni nevoljama treba da pribjegavamo k Bogu, koji nas jedini može osloboditi od svakoga zla.

Ponajprije molimo Boga, da nas oslobodi od duševnoga zla: od svakoga grijeha; pa onda od srdžbe svoje, koju grijehom zaslužujemo. Od nagle i nepripravne smrti, da ne umremo u grijehu i u nemilosti Božjoj; od zasjeda vražjih, njegovih napasti u životu, osobito pak na času smrti. Spominjemo neke osobite grijehe, da ih se oslobodimo, jer oni sprečavaju milosrđe Božje: od srditosti, mržnje i svake zle volje; od duha bludnosti, koji potamnjuje čovječji um, da u grijehu ostaje.

Onda tražimo pomoć u tjelesnim nevoljama moleći se Bogu, da nas oslobodi: od groma i zla vremena; od bića potresa; od kuge, glada i rata, koji donosi uvijek zlo a ne dobro. Ne molimo Boga, da nas izbavi od smrti tjelesne, jer je suđeno čovjeku jednom umrijeti; ali se molimo za oslobođenje od smrti vječne, druge gore smrti, vječnih muka u paklu.

4. Kad hoćemo, da svoju molbu pojačamo, onda kažemo ljudima i razloge, zašto da nas milostivije usliše, te ih zaklinjemo ljubavlju, prijateljstvom, dobrotom njihovom, da nas usliše. Tako činimo i Gospodinu govoreći: »Po otajstvu svetoga utjelovljenja svoga, oslobodi nas, Gospodine!« kao da hoćemo reći: »Ti si bio tako dobar, da postaneš čovjek za nas, usliši nas i podaj nam dakle ono, zašto si s neba sišao.« Tako dalje spominjemo događaje, kojima nas je Isus oslobađao: »po došašću svojem, po rođenju svojem, po krštenju i svetom postu svojem, po križu i muci svojoj, po smrti i pokopu svojem, po svetom uskrsnuću svojem, po divnom uzašašću svojem, po dolasku tješitelja Duha Svetoga.« Onaj, koji nas je na zemlji spasao, bit će nam i sudac, i molimo ga, da nam i onda bude blag i milostiv: »Na dan sudnji oslobodi nas, Gospodine!«

5. Potom po opomeni sv. Pavla molimo za sve ljude: za sebe, za Crkvu, crkvene i svjetovne poglavare, sav kršćanski narod, dobročinitelje, za žive i mrtve. Molimo za sebe: »Mi grešnici molimo te, usliši nas. Da nam oprostiš (grijehe), da nam otpustiš (kazne), da se dostojiš na pravu nas pokoru ganuti, molimo te, usliši nas.«

Molimo za Crkvu i njezine poglavare: »da se dostojiš svoju svetu Crkvu ravnati i uzdržati; da se dostojiš vrhovnoga apostolskoga poglavicu (papu) i sve crkvene redove (upravu, hierarhiju) u svetoj vjeri uzdržati: da se dostojiš neprijatelje svete Crkve poniziti, da joj ne mogu škoditi: molimo te, usliši nas.«

Molimo za nevjernike i krivovjernike, i raskolnike, da se k pravoj vjeri i Crkvi obrate i povrate: »da sve one, koji su u bludnji, u jedinstvo Crkve pozvati, i svekolike nevjernike ka svijetlu evanđelja privesti dostojiš se, molimo te usliši nas.«

Zatim molimo za svjetovne poglavare, da nam pribave i uzdrže mir: »da se dostojiš kraljima i vladarima kršćanskim mir i pravu slogu darovati; da se dostojiš svemu puku kršćanskomu mir i jedinstvo udijeliti.«

Da se pak to može postići, treba nam svima kreposno živjeti. Zato molimo: »da se dostojiš u svetoj nas službi svojoj potkrijepiti i uzdržati; da pameti naše k nebeskim željama uzdigneš.«

Dalje molimo za dobročinitelje i rođake: »da sve naše dobročinitelje vječnim dobrima naplatiš; da duše naše braće, prijatelja i dobročinitelja naših od vječnoga prokletstva izbaviš, molimo te, usliši nas!«

Zatraživši dakle najprije i mnogim molbama slavu Božju i dobra vjekovita, spominjemo se samo jednom molbom onoga, što će nam se dodati: »da se dostojiš plodove zemlji dati i uzdržati; molimo te usliši nas!« Pa i to molimo Boga zato, da obdareni možemo slaviti njegovu dobrotu.

Sjećamo se i molimo se za pokojnike: »Da se dostojiš svim vjernim mrtvima pokoj vječni darovati.« I završujemo taj red molba: »Da se dostojiš uslišiti nas, Sine Božji, molimo te usliši nas.«

6. Litanije se završuju trostrukim ponavljanjem: »Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta« te se prvi put kaže: »oprosti nam, Gospodine!«; drugi put: »usliši nas, Gospodine!« a treći put: »smiluj nam se«. Jaganjac Božji, Isus Sin Božji, koji je na sebe uzeo grijehe naše i za njih trpio, dat će nam oproštenje i uslišiti naše molitve.

Posljednji prizivi povraćaju litanije prikladnim načinom na njihov početak: »Kriste čuj nas, Kriste usliši nas! Gospodine smiluj se! Kriste smiluj se! Gospodine smiluj se!« I s tim prizivima, koji se dižu sa zemlje, odjekuju na nebu, i vraćaju se smireni k nama, umiruje se naše srce u nadi, da smo uslišeni.

7. K litanijama dodaje se Ps. 69. kojim molimo, da nam Bog priteče u pomoć u nevoljama i pripadne molitve za sebe, za crkvene i svjetovne poglavare, dobročinitelje, žive i mrtve.

IV. Od litanija najstarije su litanije svih svetih, u kojima molimo pomilovanje Božje i zagovor svetaca, da se izbavimo od različitih nevolja.

V. Litanije se svih svetih mole kod procesija, osobito na Markovo i prosne dane. Prikladno se mole i na blagdan Svih svetih.

C. Obredi i pobožnosti.

XL. CRKVENI OBREDI.

(D. K. 248—249)

I. Kako znamo, može se moliti samo mišlju, a može se moliti mišlju i riječima. Riječi su neka vrsta znakova, kojima očitujemo svoje misli. Ali to može biti i drugim znakovima: glavom, okom, rukom, prstima i t. d. Prosjak gluhi i nijemi pruža samo ruku k nama, pa odmah znamo, da moli milostinju. Tako se gluhonijemi mogu i moliti. Međutim nesamo oni, nego i koji čuju, mogu osim riječi služiti se i znakovima, kad mole: sklapanjem ruku, klečanjem i t. d. Kod prve zapovijedi Božje čuli smo, da moramo Boga poštovati i izvanjim načinom: znakovima i činima. Oni znakovi i čini, koje je Crkva naredila za svečano vršenje službe Božje, zovu se obredi (ceremonije).

Takve je obrede činio i sam Isus. Svojim je učenicima prao noge, prije nego ih je pričestio. Kad je pretvarao kruh i vino u svoje tijelo, dao je hvalu Bogu, blagoslovio, prelomio. I kad je činio čudesa, služio se nekim znakovima, da utvrdi vjeru i pobožnost u ljudi.

II. Evo kako je Isus iscijelio gluha i nijema. Izišavši Isus iz krajeva tirskih dođe kroz Sidon k moru Galilejskom posred krajeva Desetogradskih. I dovedu k njemu gluha i nijema i zamole ga, da metne na nj ruku. I uzevši ga iz naroda nasamo stavi prste svoje u uši njegove, i pljunuvši dotače se jezika njegova. I pogledavši na nebo uzdahnu i reče mu: »Efeta, to jest: otvori se!« I odmah mu se otvoriše uši, i razriješi se sveza njegova jezika i govoraše dobro. I zabrani im, da nikomu ne kazuju. Ali što im je on više zabranjivao, oni su joć većma razglašivali i većma se divili govoreći: »Sve je dobro učinio: i gluhe učini da čuju, i nijeme da govore« (Mark. 7, 31—37).

Isus je izveo gluhonijema nasamo, da ga pogled na mnoge ljude ne rastresa, i da može paziti na ono, što će mu Isus činiti. Metnuo mu je prste u uši, da mu tim naznači, da će pročuti preko božanske moći, koja se nalazila u tijelu Isusovu. Dotakao se slinom njegova jezika za znak, da će progovoriti.

Pogledao je na nebo, da nijemoga potakne na pobožnost i pouzdanje u Boga. Uzdahnuo je, da izjavi milosrđe nad nevoljom ljudskom, koja dolazi od grijeha.

III. 1. Tako je Isus činio znake, da potakne nijema, neka digne pamet i srce k Bogu; ali je Isus i sam tako molio vršeći neke vanjske čine. Tako moleći se dizao je oči k nebu, kleknuo na koljena (Luk. 22, 41), padao na zemlju (Mark. 14, 33) licem.

O Mojsiju pripovijeda Sv. Pismo: Kad su Amalečani navalili na Izraelce, Mojsije reče Jozui, neka skupi vojsku i izide protiv njih. On pak i Aron, brat njegov, uzađu navrh brda, da se mole. I dokle je Mojsije držao ruke uvis, nadbijahu Izraelci; a kako bi ih malo spustio, bili su jači Amalečani. Ali su ruke Mojsiju otežale; zato uzeše kamen i metnuše poda nj, da sjedne, a Aron i jedan od starješina držahu mu ruke s jedne i druge strane. I ne klonuše mu ruke do zahoda sunčanoga. I Jozua razbi Amalečane. Tada načini Mojsije žrtvenik i nazva ga: Gospod uzvišenje moje (II. Mojs. 17, 8—15). Tako je Bog uslišio pobožnu molitvu Mojsijevu pomaganu dizanjem ruku.

2. Kad je poslije Mojsije uredio službu Božju, vršila se osobitim načinom i obredima, koji su se morali držati. I kad se jednom dva sina Aronova nisu držali propisana načina, izađe oganj od Gospoda i udari ih te pogiboše (III. Mojs. 10, 1—2).

Za službu Božju bilo je određeno posebno mjesto, najprije sveti šator, a poslije hram. Sveti šator svojim uređenjem imao je svoje osobito značenje. Značio je u glavnom zavjet Božji s narodom izraelskim i stanovanje Božje među njima. Svetinja nad svetinjama bila je okrenuta k zapadu a ne k istoku, da se ne bi narod klanjao suncu kao pogani. U njoj bijaše mrak, jer je Bog nevidljiv. U svetinji nad svetinjama bile su stvari, koje su sjećale na Boga: dvije ploče zakonske u kovčegu zavjetnom dozivale su u pamet deset zapovijedi; mana je opominjala na dobročinstva Božja u pustinji; štap Aronov na njegovu svećeničku vlast. Dva heruba na kovčegu okrenuti jedan k drugomu pokazivali su poštovanje Bogu, koji je u sredini između njih javljao svoju volju. — U svetinji se palio tamjan na oltaru kadionom i njegov je dim opominjao narod, da svoje molitve diže k Bogu. Dvanaest hljebova na stolu sjećalo je dvanaest plemena izraeskih na zahvalnost Bogu za njegova dobročinstva, i na to, kako treba da se sav narod prikazuje Bogu. Svijećnjak sa sedam grana, na kojima je gorjelo ulje, znamenovao je Duha Božjega sa sedam darova milosti. — Dvorište, u koje su imali svi pristup, opominjalo je na čišćenje od grijeha. To je značio napose oltar za žrtve paljenice, koje su se Bogu prinosile za oproštenje grijeha. I umivaonica imala je znamenovanje, da se samo čista srca imamo približavati k Bogu. — Osim toga imao je sveti šator proročko znamenovanje uredaba novozavjetnih: Crkve i svetih sakramenata.

Služba Božja vršila se osobitim *činima*. To su bile u prvom redu žrtve, koje su se po tom, što se žrtvovalo, dijelile na krvne i nekrvne; po načinu žrtvovanja na paljenice, žrtve za grijeh i žrtve pomirne, kako smo već spominjali. Žrtve su opominjale narod, da se Bogu klanja; sjećale su ga na njegove grijehe i potrebu, da se od njih očisti. Oproštenje grijeha nisu mogle te žrtve dati; ali su ipak narod imale pomiriti s Bogom, a to zato, jer su bile slika savršene žrtve Kristove i vjerom u tu žrtvu i sjedinjenjem s tom žrtvom mogle su dijeliti milost, koju je Krist poslije zaslužio. — I obredi, kojima su se žrtve prinosile, imale su svoje slikovito značenje. Tko je donio žrtvu (ovcu), okrenuo joj glavu prema svetinji tražeći od Boga milost. Položio je ruku na nju, da je preda mjesto sebe. Klanje i prolijevanje krvi značilo je, da se život životinje i čovjeka, mjesto kojega je zaklana, predaje Bogu.

Da su i sveta *vremena* bila ustanovljena imajući svoje značenje, vidi se iz naređenja njihova. Pasha (vazam) sjećala je Izraelce na izbavljenje iz Egipta; pedesetnica na zakon Sinajski; blagdan sjenica na putovanje po pustinji. A imala su i proročko znamenovanje blagdana kršćanskih, Božića, Uskrsa, Duhova i dr.

Svećenike je njihovo odijelo opominjalo, da živu čisto i sveto, da čuvaju i šire znanje zakona Božjega.

3. Ako su bili poštovanja vrijedni obredi Staroga Zavjeta, koji su bili samo slika, mnogo većma su *vrijedni časti obredi*, što ih je Crkva po primjeru Kristovu naredila za vršenje službe Božje.

Krist se pobrinuo za gostinjsku sobu, u kojoj je s učenicima blagovao pashu i koja je ostala poslije mjesto molitve njegovim apostolima. Tako i Crkva gradi i posvećuje hramove; te gotovo svaka stvar u njoj ima osobito značenje, kako smo to čuli govoreći o posveti crkve. — I sveti *čini*, sveti sakramenti, obavljaju se osobitim obredima, kako smo to vidjeli. — I sveta *vremena*, blagdani, koji su ustanovljeni, sjećaju nas na događaje iz života Isusova i pomažu nam, da *razmatramo Božja otajstva*, istine vjere. Tako sabor tridentinski govoreći o ceremonijama i obredima sv. mise veli (Sess. XXII. cap. 5.): »Budući da je čovječja narav takova, da se ne može lako bez izvanjskih pomagala dići do razmatranja božanskih stvari . . . zato je Crkva uvela ceremonije, kao blagoslove, svijeće, tamjan, odijelo i druge mnoge stvari po apostolskoj naredbi i predanju, da se tim prikaže veličina tolike žrtve, te se duše vjernika ovim znakovima vjere i pobožnosti potaknu na razmatranje najviših stvari, koje se kriju u toj žrtvi.« Zato osuđuje one, koji preziru obrede svete mise, kojima se služi Crkva katolička (c. 7. 9.).

Crkva izdaje i posebnu knjigu, u kojoj se nalaze obredi i propisi, kako se imadu obredi obavljati, i zove se *Obrednik* (Ritual), i traži od svojih službenika, da svete obrede poznaju i njih se drže.

4. Svete smo dakle obrede dužni poštovati, ali i znati njihovo značenje. S tumačenjem tih obreda bavi se i posebna nauka, koja se zove *liturgika* ili obredi katoličke Crkve.

5. Budući da se drugim zgodama tumače sveti čini, ovdje ćemo spomenuti neke svete *znake*. Najljepši je znak *križanje*, stari običaj kršćana, kojim ispovijedamo vjeru, te se o njem govori u I. dijelu Katekeza o Vjeri. Ima još drugih svetih znakova. Tako *klečanje* znači poniznost pred veličanstvom Božjim. *Prigibljemo koljeno*, da pokažemo duboko klanjanje i poniženje. *Padanje ničice* još većma označuje poštovanje, kajanje, stid i priznanje, da nismo vrijedni u Boga gledati. *Stojeći* molimo o Uskrsu opominjući se ustajanja Isusova iz groba. Kod evanđelja stojimo, da pokažemo poštovanje riječi Kristovoj i spremnost izvršivati je. *Naklanjanje glavom* kaže strah i poštovanje pred Bogom i svetinjama. *Otkrite smo glave* u crkvi i kod vršenja svetih čina izvan crkve, da očitujemo, kako smo Bogu sasvim podložni. Apostol Pavao je određivao (I. Kor. 11.), da muški budu u crkvi otkrite glave, a žene pokrivene. »Svaki muž, koji se moli pokrivene glave, sramoti svoju glavu« t. j. Krista ne priznaje za poglavara. »A svaka žena, koja se moli gologlava, sramoti glavu svoju«, to jest, tim se diže nad muža. *Dizanje ruku* po primjeru Mojsijevu znači, da nam u molitvi treba dići pamet i srce k Bogu, moliti pobožno. *Sklapanje ruku* znači molitvu sabranu, užganu, koja dolazi od srca. *Širenje ruku* znak je prošnje i uzdanja, da ćemo dobiti ono što tražimo i već kao prihvatamo. Kad svećenik širi ruke kod oltara, sjeća nas, kako se Isus razapetih ruku molio za ljude. *Udaranje u prsi* znak je priznavanja svoje krivice i velikoga skrušenja i kajanja za grijehe.

Da i stvari blagoslovene i posvećene imadu svoje značenje, imali smo već priliku spominjati, i još ćemo redom čuti kao na pr. u idućoj Katekezi, što znače svijeće.

IV. 248. Što su crkveni obredi (ceremonije)? Crkveni obredi jesu znakovi i čini, koje je Crkva naredila za svečano vršenje službe Božje. — 249. Zašto je Crkva naredila obrede za službu Božju? Crkva je naredila obrede za službu Božju zato, da lakše dižemo pamet i srce k Bogu, i razmatramo Božja otajstva.

V. Sasvim je prema prirodi ljudskoj i dostojanstvu Najvišega kralja Crkva naredila obrede. Kad idu ljudi pred zemaljskoga gospodina i vladara, drže se nekog propisanog reda u odijelu, držanju, govoru. Tomu ne može prigovarati onaj, koji se nešto bolje obuče, kad pohodi svojega prijatelja i znanca, i služi se riječima i kretnjama, u kojima se nalazi s pozdravom i poštovanje. Razborito se dakle ne može prigovarati obredima katoličke Crkve, koje je uvela, kad tražimo pristup (audienciju) u Boga. Neka budu ti obredi koliko mu drago sjajni, nikad nisu onaki, kako pripada Bogu. Kad dakle kod službe Božje katolička Crkva razvija što može veći sjaj, ne može se pokuditi, nego pohvaliti. Ti lijepi obredi ne služe i ne smiju služiti samo za zabavu, nego za oplemenjenje i pobožnost srca i čuvstva. A to su svagda činili i čine.

Samo neupućenim, neodgojenim i zlu sklonim ljudima činit će se obredi katoličke Crkve smiješni, da im se narugaju. Ako se gdjekad tako ti obredi čine, nisu obredi krivi, nego ljudi, koji ih ne vrše po propisima Crkve ili se kod tih obreda ne vladaju tako, kako ih obredi opominju. Zato je potrebno, da se naučimo poznavati značenje obreda i kod njih se tako vladati, kako oni to uče i traže: da se vidljivim znakovima dižemo k nevidljivim, nebeskim stvarima.

XLI. CRKVENE OPHODNJE. PROCESIJA NA SVIJEĆNICU.

(Cod. c. 1290. Rimski Misal. Ri. Ro. t. IX. c. 1. 2.)

I. Onim znakovima pobožnosti: prigibanju koljena, klečanju, stajanju, možemo pribrojiti i hodanje. Kako se god može razuzdano hoditi, tako se može hoditi krotko i pobožno. Idu ljudi ususret kakomu gospodinu, da mu pokažu čast. Oko kralja idu njegovi dvorani i vojnici. Kad gost ide iz kuće, gospodar ga i domaći isprate. Kad se vojska iz rata vraća, izilaze pred nju slaveći pobjedu.

Tako je prirodno, da poštujući Boga izvanjim načinom činimo to i hodom, ophodnjama ili procesijama, da javno priznamo svoju vjeru.

Takva je ophodnja i na Svijećnicu, te nas sjeća ophodnje Marije i Josipa s djetetom Isusom u hramu.

II. Kad se izvršiše dani očišćavanju Marijinu po zakonu Mojsijevu, doniješe Isusa u Jeruzalem, da ga prikažu Gospodinu, kao što je napisano u zakonu Gospodnjem: sve muško, što se prvo rodi, neka se posveti Gospodinu; i da prinesu žrtvu, kao što je rečeno u zakonu Gospodnjem, dvije grlice ili dva golubića. — I gle, bijaše u Jeruzalemu čovjek po imenu Simeon, i taj je čovjek bio pravedan i bogobojazan, koji je čekao utjehu Izraelovu, i Duh je Sveti bio u njemu. I njemu bijaše Duh Sveti javio, da ne će vidjeti smrti, dok ne vidi Krista Gospodnjega. I dođe po Duhu u hram. I kad donesoše roditelji dijete Isusa, da učine za nj po običaju zakona, on ga uze na ruke svoje, i hvali Boga i reče: »Sad otpuštaš s mirom slugu svojega, Gospodine, po riječi svojoj; jer su oči moje vidjele spasenje tvoje, koje si pripravio pred licem svih naroda: svijetlo, da rasvijetli neznabošce, i slavu naroda tvojega izraelskoga.« (Luk. 2, 22—32).

III. 1. Simeon je nazvao Spasitelja Isusa: »svijetlo, da rasvijetli neznabošce«. Tako se i sam Isus poslije zvao govoreći: »Ja sam svijetlo svijeta. Tko ide za mnom, ne će hoditi u tmini, nego će imati svijetlo života« (Iv. 8, 12). Neznabošci su hodili u tmini ne poznavajući pravoga Boga i čineći zla djela. Isus je učio poznavati Boga i njemu služiti.

I taj dan, kad je Simeon Isusa nazvao svijetlom, prikladno zovemo Svijećnica, jer se onaj dan blagosiljaju svijeće, te se sa zapaljenim svijećama ide u ophodnji.

2. Blagoslov svijeća vrši se ovako. Svećenik obučen u plašt ljubičaste boje ili bez kazule sa služiteljima jednako obučenim ide da blagoslovi svijeće postavljene u sredini pred oltarom ili na strani poslanice, i ondje stojeći prema oltaru veli pjevajući: »Gospod s vama. I s duhom tvojim. Pomolimo se. Gospode sveti, Oče svemogući, vječni Bože, koji si sve iz ništa stvorio, i koji si po zapovijesti svojoj pčelinjim radom učinio, da iz ove tekućine iziđe svijeća: i koji si danas ispunio molitvu pravednoga Simeona: ponizno te molimo, da ove svijeće za porabu ljudi, za zdravlje tjelesa i duša, ili na kopnu ili na vodi, po prizivanju presvetoga imena tvojega i po zagovoru preblažene Marije svagda Djevice, koje se svetkovine danas pobožno slave, i molitvama sviju svetih tvojih blagosloviti i posvetiti dostojiš, i glas svega puka tvojega, koji ih s poštovanjem želi u rukama nositi i tebe pjevajući slaviti, uslišiš s neba svetoga svojega; i budi milostiv svima, koji k tebi vapiju, koje si otkupio dragocjenom krvi Sina svoga.«

U toj se molitvi ističe osobito starac Simeon, koji je izišao u susret Spasitelju, uzeo ga na ruke i hvalio Boga. Zato se ta svetkovina u početku zvala sretenje, kako se još danas zove u istočnoj crkvi. Kad je jednom buknula pošast za cara Justinijana, odredi car, da se na dan sretenja uredi ophodnja, ne bi li Bog predusreo tome zlu. Kad sa svijećama idemo u ophodnji, mislimo kao da ih nosimo ususret Isusu moleći ga, da nam iziđe ususret svojim pomilovanjem.

3. Druga molitva glasi ovako: »Pomolimo se. Svemogući vječni Bože, koji si dao danas svetomu Simeonu, da primi u naručaj Jedinorođenca tvoga u svetom hramu tvojem, ponizno molimo milost tvoju, da se ove svijeće, što ih mi sluge tvoje hoćemo nositi zapaljene na slavu imena tvojega, blagosloviti i posvetiti i svijetlom višnjega blagoslova zapaliti dostojiš: da prikazujući ih tebi, Gospodinu Bogu svojemu,

dostojno i svetim ognjem slatke ljubavi zapaljeni u hramu tvojem prikazani biti zaslužimo.«

Ta molitva sjeća nas na drugo ime, što ga nosi Svijećnica, a to je prikazanje Isusovo u hramu. Njega je podigao Simeon na ruke znamenujući, da će Isus biti jednom podignut na križ, te će se prinesti Bogu kao krvna žrtva. Prikazanje ili žrtvu lijepo označuju svijeće, jer se one troše izgarajući, kao što su se nekad spaljivale žrtve. I to svijeće još ljepše označuju, jer od njih ne preostaje ništa, kao što se i kod žrtvovanja ima dar uništiti. Svijeće sjećaju svojim bijelim voskom na prečisto tijelo Isusovo, za nas žrtvovano. Gledajući njihovo izgaranje opominjemo se, kako i našega života nestaje, i kako treba da se i mi prikažemo Bogu.

4. Treća molitva govori o Isusu kao svijetlu, i pristaje k imenu Svijećnica. »Gospodine Isuse Kriste, svjetlosti prava, koja rasvjetljuješ svakoga čovjeka, što dolazi na ovaj svijet, izlij blagoslov svoj na ove voštanice i posveti ih milošću svjetlosti svoje i podaj milostivo, da kako ova svjetila vidljivim ognjem zapaljena noćne tjeraju tmine, tako i srca naša nevidljivim ognjem to jest sjajem Svetoga Duha rasvijetljena budu bez sljepote grijeha: da očišćenim okom duše ono vidjeti možemo, što je tebi ugodno i našem spasenju korisno: te bismo poslije tamnih nezgoda ovoga vijeka zaslužili doći k neugašljivom svijetlu, po tebi Kriste Isuse, Spasitelju svijeta, koji u savršenom Trojstvu živiš i kraljuješ Bog po sve vijeke vijekova.«

U toj se molitvi proširuju riječi svetoga Simeona, kojima je Krista nazvao svijetlom. Sa svijećom u ruci običavala je slaviti sretenje pobožna žena Icelija. I kad je papa Gelazije uvodio ovu svetkovinu, naredio je, da se taj dan blagosiljaju svijeće i da se sa svijećama u ruci čine ophodi.

5. Četvrta molitva glasi: »Bože, koji si po Mojsiju, sluzi svojemu, zapovjedio, da se od najčistije tekućine ulja priprave svjetila, da budu pred licem tvojim za svagda, ulij blago milost svojega blagoslova na ove voštanice: da kako nam daju svjetlost izvana, tako da nam po tvojem darovanju ne ponestane ni u dušama iznutra svjetlosti tvojega Duha.«

Svijeće se prave od čistoga voska, koji pčele pokupe s najčistijega cvijeća, pa nas zato voštane svijeće sjećaju na čistotu Bl. Djevice i Majke i na njezino »očišćavanje« u hramu, a onda i na svetkovinu Svijećnice, koja se zove i očišćavanje Bl. Djevice Marije. Kao što Isusu nije trebalo krštenja, jer je bio bez grijeha, pa se ipak dao krstiti, tako i prečistoj Djevici nije trebalo očišćavanja, jer je vazda bila čista i nepovrijeđena, ipak se pokorila zakonu Mojsijevu. Svijeće od čistoga voska treba da nas opominju, kako treba da i mi idemo za čistoćom duše, da nam nikad ne ponestane svjetlosti i milosti Duha Svetoga u duši.

6. Svećenik moli i petu molitvu na svršetku blagoslova: »Pomolimo se. Gospodine Isuse Kriste, koji si javivši se među ljudima u naravi našega tijela danas u hramu prikazan; koga je časni starac Simeon, svijetlom Duha tvojega prosvijetljen primio i blagoslovio: podaj milostivo, da milošću toga Svetoga Duha prosvijetljeni i poučeni tebe istinski spoznamo i vjerno ljubimo. Koji s Bogom Ocem u jedinstvu istoga Duha Svetoga živiš i kraljuješ Bog po sve vijeke vijeka. Amen.«

7. Svršivši molitve metne svećenik tamjan u kadionicu, tri puta oškropi blagoslovenom vodom voštanice i tri puta okadi kadom. Potom razdijeli svijeće služiteljima (i narodu), koji klečeći primaju svijeće i poljube ruku svećeniku. Pjevači pjevaju pjesmu Simeonovu: »Sad otpuštaš slugu svojega, Gospodine, po riječi svojoj u miru«, ponavljajući one glavne Simeonove riječi: »Svijetlo, da rasvijetli pogane i slavu naroda svojega Izraela.« Razdijelivši svijeće kaže svećenik molitvu: »Pomolimo se. Usliši, molimo Gospodine, svoj narod, i podaj, da iznutra svjetlošću tvoje milosti postignu, što im daješ da izvana godišnjom pobožnošću poštuju. Po Kristu Gospodu našem. Amen.«

8. Potom ide ophodnja. Svećenik prema narodu okrenut veli: »Pođimo u miru. U ime Kristovo. Amen.« Nosi se napred kadionica s kadom, križ i uza nj svijeće, a potom narod i svećenik idu s gorućim svijećama u rukama pjevajući prikladnu pjesmu: »Pripravite kuću čistu za dolazak Kralju Kristu. Mariji nek bude hvala, koja nam je nebo dala: Ona nosi Kralja slavi, koji novo svijetlo javi. Svoga sina ona vodi, koj se prije Sunca rodi. Simeon u ruke prima gospodara narodima.«

9. Kad se svrši ophodnja služi se sveta misa. Skupna molitva opominje nas, da se i mi Bogu prikažemo. »Svemogući vječni Bože, veličanstvo tvoje sniženi molimo, da kao što je jedinorođeni Sin tvoj danas u naravi našega tijeha u hramu prikazan, tako učini, da i svi mi očišćene duše budemo tebi prikazani.« Poslanica (iz proroka Malahije 3.) govori, kako će u hram doći Gospodar, koga je narod židovski tražio i anđeo zavjeta, koga su željeli t. j. Spasitelj. Na evanđelje, koje smo prije spomenuli, drže se u rukama zapaljene svijeće, a isto tako kod podizanja do pričesti (osim ako se služi nedjeljna misa poslije Sedamdesetnice).

IV. 250. Zašto se drže ophodi ili procesije? Ophodi ili procesije drže se zato: 1) da pred cijelim svijetom priznavamo vjeru katoličku, 2) da molimo od Boga blagoslov za svu zemlju, 3) da slavimo pobjedu kršćanstva, pa se zato nose križ i zastave.

V. Blagoslovene svijeće na Svijećnicu trebaju u crkvama, na dan svetoga Blaža kod blagoslova grla, daju se krsteniku poslije krštenja, drži ih rodilja primajući blagoslov, stavljaju se u ruke umirućima, zapaljuju se kod oluje s molitvom, da se izbave oni, koji plové na moru ili putuju po zemlji. Zato kršćaninu katoliku neka bude mila ta svijeća, da je ima i kod kuće.

Gledajući tu svijeću imamo se opominjati, kako i naš život dogorijeva i dogorjet će. Ta će nam se svijeća staviti u ruke, kad nam bude nestajalo svijetlo života. S tom Marijinom svijećom izići ćemo pred Isusa. Kakovo će onda biti »sretenje« naše? Hoćemo li Isusa sresti kao Spasitelja, da nas povede u rajsku svjetlost, ili ćemo naći stroga Suca, koji će nas baciti u tamu vječnu? To stoji do toga, činimo li u životu djela svjetlosti, djela dobra, ili činimo djela tame, djela zla. Zato kao što svijeće jače svijetle, što ih više nestaje, tako neka sve većom jakošću svijetle naša dobra djela pred Bogom i ljudima, da nam poslije tame ovoga života sine svjetlost vječnoga.

XLII. PROCESIJA NA CVJETNICU.

(Rim. Misal. Rim. Ritual t. IX. cap. 3.)

I. Kao što se na Svijećnicu blagosiljaju svijeće i nose u ophodnji, tako se na nedjelju Cvjetnicu, šestu u korizmi, nedjelju pred Uskrsom blagosiljaju grančice i s njima se ide u ophodnji.

To se čini na spomen posljednjega ulaska Isusova u Jeruzalem.

II. O ulasku Isusovu u Jeruzalem pripovijeda evanđelje (Mat. 21, 1—9) ovako: Kad se Isus s učenicima i silnim svijetom približio k Jeruzalemu i došao u Betfagu ka gori Maslinskoj, tada posla dva učenika govoreći im: »Idite u selo, što je prema vama, i odmah ćete naći magaricu privezanu i magare s njom; odriješite i dovedite mi. I ako vam tko reče što, kažite, da ih Gospodin treba, i odmah će ih pustiti.« A sve se ovo dogodi, da se izvrši, što je kazao prorok govoreći: »Kažite kćeri Sionskoj: evo kralj tvoj ide k tebi krotak sjedeći na magarici i na magaretu mladetu magaričinu.« I otišavši učenici učiniše, kako im zapovjedi Isus. I dovedoše magaricu i magare i metnuše na njih haljine svoje i posadiše ga na njih. A ljudi mnogi prostriješe haljine svoje po putu, a drugi rezahu granje od drveta i prostirahu po putu. A svijet, koji iđaše pred njim i za njim, vikaše govoreći: »Hosana sinu Davidovu; blagosloven koji dolazi u ime Gospodnje. Hosana na visini!«

Tako su Isusa kao kralja pratili i pozdravljali: »Blagosloveno kraljevstvo oca našega Davida, koje dolazi« (Mark. 11, 20). Mnoštvo pak učenika Isusovih poče hvaliti Boga iza glasa: »Blagosloven kralj, koji dolazi u ime Gospodnje; mir na nebu i slava na visini.« Kad su to čuli neki farizeji iz naroda rekoše Isusu: »Učitelju, zabrani svojim učenicima«. Ali im on odgovori: »Kad bi oni šutjeli, kamenje bi vikalo« (Luk. 19, 37—40). Narod je mislio, da će se sad Isus u Jeruzalemu proglasiti kraljem i stresti jaram rimski s naroda. Učenici su pak imali nešto bolje mišljenje o Isusu, te ga više pozdravljali kao duhovnoga kralja, kralja mira. — Kad je Isus došao u Jeruzalem, uđe u hram i iscijeli ondje slijepe i hrome. Djeca pak u hramu (dvorištu hramskom) stanu vikati: »Hosana sinu Davidovu!« Kad su to čuli svećenici i književnici, razljutiše se i rekoše Isusu: »Čuješ li što ovi govore?« A Isus im reče: »Niste li čitali: Iz usta djece i nejačadi što sisaju, načinio si sebi hvalu?«

III. 1. Svečani taj ulazak Isusov u Jeruzalem slavi Crkva blagosivanjem grančica i ophodnjom. Svećenik odjeven kao na Svijećnicu dođe da blagoslovi grane palama, maslina ili drugih drveta postavljenih u sredini pred žrtvenikom ili na strani poslanice (a narod ih može držati i u rukama). Najprije se pjeva pripjev: »Hosana sinu Davidovu, blagoslovljen, koji dolazi u ime Gospodnje. O kralju izraelski! Hosana na visini!«

Onda svećenik stojeći na strani poslanice ne okrećući se k narodu pjeva: »Gospod s vama. I s duhom tvojim. Pomolimo se. Bože, koga je pravo ljubiti i rado imati, umnoži u nama darove neizrecive milosti svoje, i koji si načinio, da se u smrti Sina tvojega nadamo onomu, što vjerujemo: daj da po njegovu uskrsnuću dođemo, kamo težimo.«

Onda se čita iz II. Mojs. (15, 27—16, 1—7) kako su Izraelci putujući iz Egipta došli na mjesto Elim, gdje je bilo dvanaest izvora i sedamdeset palama, te su se ondje odmorili kod vode. Potom su se digli i pošli u pustinju Sin, gdje im je ponestalo hrane, a Bog im je s neba slao manu. — Zatim se pjeva evanđelje, kako smo ga čuli u početku.

Potom se blagosiljaju grane. Svećenik stojeći na strani poslanice moli: »Gospodin s vama. I s duhom tvojim. Pomolimo se. Umnoži, Bože, vjeru onima, koji se ufaju u te, i blago usliši molitve poniznima. Neka dođe na nas mnogostruko milosrđe tvoje. Neka budu blagoslovene i ove grančice palama ili maslina, i kao što si u slici Crkve umnožio Nou, kad je izišao iz kovčega i Mojsija, kad je izlazio sa sinovima Izraelovim iz Egipta, tako i nas, koji nosimo paome i grane maslinske, da idemo ususret Kristu s dobrim djelima, i po njemu da uđemo u vječno veselje.« Potom na način predslavlja (prefacije) pjeva: »Zaista dostojno i pravedno je, pravo i spasonosno, da tebi svagda i svagdje hvalu uzdajemo, Gospode sveti, Oče svemogući, vječni Bože. Tebe slavi zbor svetaca tvojih. Jer tebi služe tvoja stvorenja, kad tebe poznaju jedinoga početnika i Boga i svaki te tvoj stvor hvali i blagosiljaju te sveti tvoji. Jer ono veliko ime Jedinorođenca tvojega slobodnim glasom priznavaju pred kraljevima i vlastima ovoga svijeta. Kod tebe stoje anđeli i arhanđeli, prijestoli i gospodstva i sa svom nebeskom vojskom pjesmu ti slave pjevaju bez kraja govoreći: Svet, svet, svet Gospod Bog nad vojskama. Puna su nebesa i zemlja slave tvoje. Hosana na visini. Blagosloven koji dolazi u ime Gospodnje. Hosana na visini.«

Opet dolaze molitve. »Prosimo, Gospode sveti, Oče svemogući, vječni Bože, da se dostojiš blagosloviti i posvetiti ovo stvorenje masline, koju si zapovjedio da se izvede iz drvene tvari i koju je golub donio u svojem kljunu vraćajući se u kovčeg: da koji je god prihvate, prime zaštitu svoje duše i tijela; i tajna tvoje milosti neka bude lijek našemu spasenju. — Pomolimo se. Bože, koji sabiraš rasuto i sabrano čuvaš, koji si blagoslovio narode noseći grane ususret Isusu: blagoslovi ove grane paome i masline, koje vjerno prihvataju tvoje sluge na čast imena tvojega; i u kojegod se mjesto donesu, neka stanovnici onoga mjesta postignu tvoj blagoslov; i otjeravši svaku protivštinu neka tvoja ruka štiti one, koje je otkupio Isus Krist, Sin tvoj. — Pomolimo se. Bože, koji si čudesnim uređenjem htio i bešćutnim stvarima pokazati podavanje našega spasenja, daj molimo, da pobožna srca tvojih vjernih spasonosno razumiju, što tajinstveno označuje čin, da je danas mnoštvo nadahnuto nebeskim svijetlom idući ususret Spasitelju prostiralo pred nogama njegovim grane palama i maslina. Grane naime palama očekuju slavlje nad knezom smrti, a izdanci maslina na neki način viču, da je došlo duhovno pomazanje. Jer je već onda ono blaženo mnoštvo ljudi razumjelo, da se tim slika, kako će se Spasitelj naš iz smilovanja nad ljudskom bijedom pobiti s knezom smrti i umirući slaviti pobjedu. Zato mu je tim poslužilo, čim se označuje slava njegove pobjede i obilje njegova milosrđa. Tako i mi punom vjerom držeći, da se zbio taj čin i to znamenovanje, tebe Gospode sveti, Oče svemogući, vječni Bože, po istom Gospodu našem Isusu Kristu sniženi molimo, da i mi u njemu i po njemu, čiji smo udi, slaveći pobjedu nad carstvom smrti zaslužimo biti dionici njegova slavnoga uskrsnuća. — Pomolimo se. Bože, koji si zapovjedio, da golub granom masline javi mir zemlji, podaj molimo, te posveti nebeskim blagoslovom ove grane masline i drugih drveta, da svemu narodu tvojemu koriste za spasenje. — Pomolimo se. Blagoslovi, molimo Gospode, ove grane palama ili maslina, i podaj, što tvoj narod iz poštovanja tvojega danas tjelesno radi, da to i najvećom pobožnošću izvrši, te dođe do pobjede nad neprijateljem i ljubi od svega srca djelo milosrđa (spasenje po Kristu)«. — Nato svećenik tri puta poškropi blagoslovenom vodom grančice i tri puta okadi. Potom moli još ovu molitvu: »Pomolimo se. Bože, koji si za naše spasenje poslao na ovaj svijet Sina svojega Isusa Krista, Gospodina našega, da se ponizi do nas i pozove nas natrag k tebi: komu je idući u Jeruzalem, da ispuni Pisma, mnoštvo vjernoga naroda s povjerljivom pobožnošću prostiralo po putu svoje haljine s grančicama palama, podaj molimo; da mu pripravimo put vjere, od koje neka odbacivši kamen spoticanja i stijenu sablazni, listaju kod tebe djela naša grančicama pravednosti, da zavrijedimo ići stopama onoga, koji s tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga Bog po sve vijeke vijekova.«

2. Kad se svrši blagoslov, svećenik razdjeljuje grančice kao svijeće na Svijećnicu, i tko je prima, poljubi granu pa ruku svećeniku. Dotle pjevači pjevaju: »Dječaci hebrejski prostirahu haljine po putu i vikahu govoreći: Hosana sinu Davidovu. Blagosloven koji dolazi u ime Gospodnje.« Onda veli svećenik molitvu: »Pomolimo se. Svemogući vječni Bože, koji si učinio, da Gospod naš Isus Krist sjedi na mladetu magaričinu, i naučio si mnoštvo puka, da prostire po putu haljine ili grančice drveta i pjeva Hosana u slavu njegovu: daj molimo, da uzmognemo ići za njihovom bezazlenošću i dobiti njihovu zaslužbu.«

Tada ide ophodnja po običaju i svi drže grančice u ruci. Putem pjevaju se pjesme: Hosana, Blagosloven.

Kad se procesija vrati, nekoliko pjevača uđe u crkvu i zatvore se vrata. Svećenik pak stojeći izvana pred vratima na njihovo pjevanje odgovara. Pjeva se ovako: »Slava, hvala i čast tebi budi kralju Kriste Spase, komu cvijet dječaka iznese pobožno Hosana (to se ponavlja poslije svake kitice). Ti si Kralj Izraelov, i slavni Davidov porod, koji u ime Gospoda blagosloveni dolaziš kralju. Slava, čast i t. d. Zbor na visini hvali te nebeski čitav, a i smrtni čovjek i svako stvorenje s njime. Slava, čast. Narod hebrejski tebi s palmama ususret ide; s molitvom, prošnjom, pjesmom evo i nas pred tebe. Slava, čast. Oni su tebi pred mukom dužnu davali hvalu; mi pak ti sada ko kralju slatke pjevamo pjesme. Slava, čast. Oni ugodiše tebi, nek godi ti pobožnost naša, Kralju dobri i blagi, dobro ti svako se mili. Slava, čast.«

Potom svećenik udari drškom križa u vrata i procesija ide u crkvu pjevajući riječi: »Kad je Gospod ulazio u grad sveti, dječaci hebrejski javljajući uskrsnuće života s granama palama vikahu: Hosana na visini. Kad je čuo narod, da Isus dolazi u Jeruzalem, izađoše mu ususret, s granama palama vikahu Hosana na visini.«

3. Potom se služi sv. misa i grane se drže, kad se čita Muka Isusova, te nedjelje po sv. Mateju. Čita se Muka Isusova već taj dan, jer je taj dan Isus išao u Jeruzalem, da tamo trpi, i svojom mukom nadvlada nečistoga duha.

IV. Procesija na Cvjetnicu drži se dakle na spomen ulaska Isusova u Jeruzalem, te se obavlja nošenjem blagoslovenih grančica. Te grančice nose vjernici kućama, da se zaštite Božjom pomoći od zla, osobito od groma. Blagoslovene grančice, koje se čuvaju u crkvi, spaljuje se do godine na Čistu srijedu i pepelom se njihovim blagoslovenim posipaju glave vjernicima.

Zatvorena vrata crkvena za ophoda znače, da je prije smrti Kristove bilo zatvoreno nebo, te ga je Isus križem t. j. smrću svojom otvorio.

V. Eto, kako su lijepi obredi na Cvjetnicu. Zato će dobar kršćanin katolik paziti na te obrede i ići s blagoslovenom grančicom u ophodnji. Ta grančica i onda i kod kuće neka ga sjeća na mir, koji ima da vlada među njegovim domašnjima i susjedima. Neka ga opominje, da kao dobra maslina u domu Gospodnjem rodi rodom dobrih djela, koja će ga pomagati, da poslije borbe dođe do pobjede i steče na nebu palmu priznanja i zasluženoga mira.

XLIII. PROCESIJA NA MARKOVO, NA PROSNE DANE I U POSEBNIM NEVOLJAMA.

(D. K. str. 181—191. R. R. t. IX. cap. 4. 6—14.)

I. Spominjali smo, da su litanije i ophodnje uvedene, da se u nevoljama utječemo Bogu za pomoć. Tako je već od davnina uvedena za tu svrhu procesija na svijećnicu. Kasnije su uvedene procesije osobito na Markovo i na prosne dane pa i druge, da se potiče pobožnost u narodu, spominju Božja dobročinstva, daje Bogu hvala.

Da ne će kod pobožnih ophodnja izostati pomoć Božja, može nam kao u slici pokazati obilaženje Izraelaca oko Jerihona.

II. Kako su Izraelci zauzeli Jerihon, pripovijeda nam Sveto Pismo ovako. Kad je Jozua došao s vojskom pred grad Jerihon, našao je grad opkoljen zidovima i zatvoren. A Gospodin reče Jozui: »Evo ti dajem u ruke Jerihon. Obilazite oko grada svi vojnici jedan put na dan; tako činite šest dana. A sedmi dan neka uzmu svećenici sedam truba, u koje se trubi u godini oprosnoj, i neka idu pred kovčegom zavjetnim. Taj dan obiđite oko grada sedam puta, i svećenici neka trube u trube. I kad zaori glas trubni, neka poviče sav narod, i popadat će zidovi gradski, i svaki neka uđe u grad na mjestu, prema kojemu bude stajao.« Jozua sve tako iskaže vojsci. Šest dana obilazila je vojska oko grada mučke, samo svećenici trubljahu u trube. A kad su sedmi dan obilazili sedmi put oko grada, zatrubiše svećenici u trube, a Jozua reče narodu: »Vičite, jer vam je Gospod predao grad.« Tada povika sav narod i zatrube trube, te popadaše zidovi odmah, i svatko je ušao u grad na mjestu, gdje je stajao i uzeše grad (Joz. 6, 1—20).

III. 1. Tako je Gospodin Bog svoju pomoć spojio s ophodnjama naroda oko grada. Ovako i Crkva naređuje ophode u nevoljama, da navaljujemo svojim molitvama i kao jurišamo na milosrđe Božje. To dakako treba činiti pobožno po primjeru vojske, koja je obilazila oko grada, te se nije čuo glas osim svećeničkih trubalja, dok nije dan znak, da se viče.

Zato i Crkva traži od svih, osobito pak od onih, koji vode procesije, da to čine s onom čednošću i poštovanjem, kakva dolikuje pobožnim i svetim takvim činima. Svećenici odjeveni u svete odjeće treba da idu čedno i pobožno po dvojica moleći se i ozbiljno, ne razgovarajući i ne obazirući se naokolo, a po primjeru njihovu neka čini tako i narod. Vjernici treba da idu odijeljeni od svećenika, žene napose od muških, svi moleći se neka idu jedni za drugima. Naprijed treba da se nosi križ, znak spasenja, kao što su svećenici nosili kod Jerihona kovčeg zavjetni; mogu se nositi i zastave sa svetim slikama, ali zastave ne smiju biti načinjene kao vojničke i na tri ugla. Kod procesije ne valja jesti ili se svrtati u kuće i u polje bez potrebe. Procesija ima se redovito obaviti prije sv. mise, osim ako je kakav važan razlog, da se sv. misa prije svrši.

2. Procesija ima redovitih, koje se vrše na stalne dane u godini, kao što su one na Svijećnicu, Cvjetnicu; takve su procesije na Markovo i prosne dane, o kojima ćemo sad govoriti. A od svih procesija najsvečanija je procesija na Tijelovo, o kojoj ćemo govoriti u idućoj Katekezi. A mogu se uvesti i na druge dane po običaju crkve. Druge su procesije izvanredne, koje se određuju s drugih javnih razloga, pa ćemo i o njima nešto reći.

3. Ophod na dan sv. Marka (samo 25. travnja) čini se ovako. Svećenici i narod u određeno vrijeme saberu se jutrom u crkvi i tu raskajani i ponizna srca klečeći mole se neko vrijeme Bogu. Svećenik odjeven u naglavnik, albu s pojasom, ljubičastom stolom (i plaštem) sa služiteljima i pjevačima zapjeva stojeći: »Ustani, Gospodine, pomozi nam, i izbavi nas radi imena tvojega. Bože, ušima našim čusmo, oci naši nam javiše. Slava Ocu. Ustani, Gospodine (do . . . tvojega).«

Potom svi kleknu i počnu se pjevati Litanije svih Svetih. Kad se zapjeva: »Sveta Marijo, moli za nas,« ustanu svi i izlaze po redu nastavljajući litanije. Naprijed ide Križ (za njim muškarci), onda kler i svećenik sa služiteljima (za njima ženske). Ako je ophodnja dulja, ponavljaju se litanije do molitava, ili se govore psalmi pokornički i stepenički. Vesele se pjesme ne pjevaju na Markovo ni kod drugih ophodnja, koje su naređene kao pokorničke.

Svrne li se u jednu ili drugu crkvu na putu, ostave se litanije, te se izmoli molitva na čast svecu zaštitniku one crkve; a nastave se opet, kad se iz crkve izađe.

Ako se svetkovina sv. Marka prenese na koji drugi dan, ne prenosi se procesija, nego se obavlja 25. travnja. Samo ako na taj dan padne Uskrs, onda se procesija prenese na utorak poslije Uskrsa.

4. Procesija na Markovo uvedena je već u 6. vijeku za pape Gregorija Velikoga, da Bog odvrati strahovitu kugu, koja je bjesnila u Rimu.

U nas je još običaj, da se na taj dan blagosiljaju usjevi i vinogradi s molbom, da ih Bog čuva od zla vremena. Čitaju se evanđelja prema četiri strane svijeta, kud se širi blagoslov, a otkuda mogu doći zla, koja uništavaju plodove: mraz, vrućina, led (tuča) i vjetrovi.

5. Tri dana prije Spasova ili Uzašašća Isusova na nebo drže se također procesije. To se zovu molitveni (prosni) dani. Prikladno je, da baš prije Spasova što više molimo, jer se spominjemo Isusa, našega posrednika, koji je taj dan uzašao na nebo, te mu svoje molitve preporučujemo, neka ih sobom uzme i donese pred Boga. Ti se ophodi vrše kao i na Markovo; pa zato što se nosi križ tri dana unaokolo, nazvali su se ti dani Križevi (križevski tjedan), a i sam je blagdan Spasova dobio ime Križevo.

Te je ophode uveo sv. Mamerto biskup u francuskom gradu Vieni (g. 460), kad su grad i okolicu snalazile različite nevolje od nerodice, od štetnih životinja, divljih zvijeri, požara. Poslije tih ophoda nevolja je nestajalo. Zato su i drugi biskupi po Francuskoj uveli te ophode, a poslije ih je rimski papa odredio za svu Crkvu.

6. Od procesija u izvanrednim zgodama spomenut ćemo: procesiju, da se izmoli kiša. Mole se litanije Svih svetih kao drugda i prije riječi: Da se dostojiš vjernim mrtvima i t. d. kaže se: »Da se dostojiš svojim vjernima prikladnu kišu darovati, molimo te usliši nas.« Na koncu litanija moli se Oče naš, psalam 146., u kojem dolaze riječi: »On zastire nebo oblacima i daje zemlji kišu. On izvodi na gorama sijeno i bilje za službu ljudima. On daje stoci hranu njihovu, i mladim gavranima, koji pište k njemu.« Onda se moli u molitvi, da nam Bog »udijeli prikladnu kišu, da sadašnjim pomoćima dovoljno pomagani pouzdanije tražimo vječne.«

Ima i procesija, da se moli vedrina. Sve se čini, kao na Markovo; a prije: Da se dostojiš svim vjernim mrtvima, kaže se: »Da se dostojiš svojim vjernima vedrinu zraka darovati, molimo te usliši nas.« Poslije očenaša kaže se Ps. 66. s riječima: »Neka te hvale narodi, Bože, neka te hvale svi narodi; da bi zemlja dala rod svoj. Neka nas blagoslovi Bog, Bog naš, neka nas blagoslovi Bog i neka ga se boje svi krajevi zemaljski.« Treća od molitava glasi: »Molimo tvoju blagost, svemogući Bože, da zaustaviš povodnju kiša i dostojiš se pokazati nam vedrinu svojega lica.«

Da se otjera oluja, udari se u zvona te se skupi narod u crkvu, mole se Litanije, u kojima se dva puta kaže: »Od groma i zla vremena, oslobodi nas, Gospodine.« U Ps. 117. kaže se: »Hvali, Jeruzaleme, Gospoda, jer te on nasićuje pretilinom žita. On spušta led svoj kao kriške: pred mrazom njegovim tko će ostati? Šalje riječ svoju, i topi se; dahne duh njegov i teku vode.« Moli se između ostaloga: »Gospodine Isuse, koji si zapovjedio vjetrovima i moru te je nastala tišina velika, usliši molbe porodice svoje i podaj, da po ovom znaku svetoga križa prestane svaka bjesnoća oluja.«

U vrijeme oskudice i glada sve se čini kao prije, a u litanijama veli se dva puta: »Da se dostojiš plodove zemlji dati i uzdržati, molimo te, usliši nas!« Ps. 22. počinje se: »Gospodin me vodi, i ništa mi ne će nedostajati; na mjesto paše, ondje me namješta.« Moli se na koncu: »Obrati k sebi milostivo, Gospodine, puk tebi podložan, koji trpi glad zbog svojih grijeha, ti, koji si rekao, da će se onima, koji ištu tvoje kraljevstvo, svekoliko dodati.«

Kad je pomor i kuga u litanijama se dva puta kaže: »Od kuge glada i rata, oslobodi nas Gospodine.« A poslije: Da se svim vjernim mrtvima, dodaje se dva put: »Da se dostojiš od biča kuge osloboditi nas, molimo te usliši nas.« U Ps. 6. vapije se: »Smiluj mi se, Gospodine, jer sam nemoćan; ozdravi me, jer su smućene kosti moje.« Prva molitva glasi: »Usliši nas, Bože, spasitelju naš, i po zagovoru blažene i slavne Bogorodice Marije svagda Djevice i blaženoga Sebastijana, mučenika svojega i svih svetih oslobodi puk svoj od strahota i obiljem milosrđa svojega učini ga bezbjedna.«

U vrijeme rata poslije Litanija i Očenaša moli se Psalam 45., u kojem se veli: »Dođite i vidite djela Gospodnja: on prenosi ratove do na kraj zemlje. Luk prebija, lomi oružje i štitove sažiže ognjem.« Tako on prvi radi o razoružanju. Molimo se: »Bože, koji razbijaš ratove i mogućom obranom svojom pridobivaš napadače na one, koji se ufaju u tebe, pomozi slugama svojim i satrvši divljaštvo neprijatelja daj da te neprestanim zahvaljivanjem slavimo.«

Procesija zahvalna počinje se s pjesmom: Tebe Boga hvalimo. Dodati se mogu Psalmi 65., 80., 95., 99., 102., 116., 148—150. Pjesma triju mladića: Blagosiljajte sva djela Gospodnja Gospoda i Zaharijina: Blagosloven Gospod Bog Izraelov. Pjeva se sve ili dio, koliko traži duljina puta. Kad se dođe u određenu crkvu, onda se pred oltarom govori: »Blagosloven si, Gospode Bože otaca naših. I hvaljen i slavljen u vijeke. Blagoslovimo Oca i Sina s Duhom Svetim. Hvalimo i uzvisujmo ga do vijeka. Blagosloven si, Gospode Bože, na svodu nebeskom. Hvaljen i slavljen i uzvišen u vijeke. Blagosiljaj dušo moja Gospoda. I ne zaboravljaj sve što ti je dao. Gospode usliši molitvu moju. I vapaj moj neka k tebi dođe. Gospod s vama. I s duhom tvojim. Pomolimo se: Bože čijemu milosrđu nema broja i t. d. (kao u molitveniku). Bože, koji si srca vjernih rasvjetljenjem Duha Svetoga poučio, daj nam u istom Duhu pravo misliti i njegovim se utješavanjem vazda radovati. Bože, koji nikoga ne puštaš, da se previše muči, koji se u te uzda, nego mu molitve blago slušaš: zahvaljujemo ti, što si naše prošnje i molbe primio, i pobožno te molimo, da budemo vazda zaštićeni od svih protivština.

IV. V. Dolazimo rado, koliko nam je više moguće na ophode i budimo kod njih čedni i pobožni, i nema sumnje, da ćemo se izbaviti tim od mnogih nevolja tjelesnih i duševnih. Neka nas ophodnje sjećaju, da smo putnici na zemlji, pa tako putujmo, da dođemo k željenom kraju mira i blaženstva.

XLIV. PROCESIJA NA TIJELOVO.

(Rit. Rom. t. IX. cap. 5. Cod. c. 1291.)

I. Čuli smo, kako je mnoštvo naroda židovskoga išlo za Isusom, i u nekoj vrsti procesije s njim ulazilo u Jeruzalem. Što su oni s velikim veseljem činili, to je i nama moguće: ići s Isusom u ophodnji. To se svečanim načinom čini na Tijelovo, kad se u ophodu nosi presveti oltarski sakramenat, sveto tijelo Isusovo.

Da vidimo, s kakvom se pobožnošću ima vršiti ophod na Tijelovo, spomenut ćemo događaj o prenošenju kovčega zavjetnoga.

II. Noseći u ophodnji kovčeg zavjetni po zapovijedi Božjoj oko Jerihona dobili su Izraelci pomoć od Boga, da su zauzeli grad. Tako su jednom na svoju ruku u vrijeme suca Helija i njegovih nevaljalih sinova uzeli kovčeg zavjetni, da steku pobjedu nad Filistejima. Ali su im Filisteji zbog njihova nevaljalstva oteli kovčeg. Ali Filisteje snalaziše različite nesreće, kamogod bi u svojoj zemlji odnijeli kovčeg. Zato su ga poslali natrag u zemlju Izraelsku.

Krave, koje su vozile kovčeg, krenule su same u zemlju Izraelsku i stale su kod grada Betsamesa. Ljudi iz grada protiv zabrane Božje došli su gledati iz radoznalosti kovčeg zavjetni, te ih je radi toga mnogo umrlo. Zato su javili stanovnicima u Karjatjarimu, da su Filisteji donijeli kovčeg, pa neka ga odnesu k sebi. Tu je u Karjatjarimu ostao kovčeg do kralja Davida (I. Kralj. 4, 1—7, 2).

Kad je kralj David zauzeo Jeruzalem i načinio ga svojom prijestolnicom, namisli prenijeti kovčeg zavjetni onamo. Zato s mnogim narodom pođe, da se prenese kovčeg Božji. No nisu kovčeg nosili leviti, kako je bilo određeno zakonom, nego su ga vozili na kolima. Zato ih je putem Bog kaznio. Kad su došli u Jeruzalem do nekoga gumna, volovi nagnuše kovčeg na kolima. Kad je to vidio Oza, prihvati kovčeg, da ga podrži, ali ga Gospodin udari za njegovu lakoumnost, te umrije kod kovčega. David se uplaši, i ne htjede kovčega uzeti k sebi u svoj grad, nego ga ostavi u kući nekoga Obededona.

Poslije tri mjeseca javiše Davidu, da je Bog blagoslovio kuću Obededomovu radi kovčega. Tada otide David i prenese kovčeg Božji iz kuće Obededomove u grad Davidov na Sionu s veseljem. Na svakih šest koraka dade prinesti David za žrtvu vola i ovna. A sam David igraše iz sve snage pred Gospodom ogrnut oplećkom lanenim, svečanom haljinom. A svećenici i narod pjevahu veselo i trubljahu u trube. A kad je kovčeg Gospodnji ulazio u grad Davidov, Mihola, žena Davidova, gledajući s prozora Davida, kako skače i igra pred Gospodom, podrugnu mu se. A kad donesoše kovčeg, metnuše ga u šator, koji mu je bio David razapeo. David prinese žrtve paljenice i žrtve mirotvorne i razdade narodu od žrtava hljeba i mesa. Potom otide svaki svojoj kući. I David se vrati, da donese blagoslov svojemu domu. A Mihola mu izide ususret i reče mu: »Kako te nije bilo stid skidati kraljevsko odijelo, pa onako igrati pred narodom, kao da si kaki lakrdijaš?« A David reče Miholi: »Pred Gospodinom, koji me je odabrao od stada mojega oca i načinio me knezom svojemu narodu, igrat ću još više i većma ću se poniziti.« Bog kazni Miholu, te nije imala poroda (II. Kralj. 6, 1—23).

III. 1. U kovčegu, kako znamo, čuvala se mana, nebeski hljeb, što ga je Bog daždio narodu izraelskomu u pustinji. Mana pak bijaše slika tijelu Isusovu, kruhu, koji je sišao s neba. Taj nebeski kruh, tijelo Isusovo pod prilikom kuha meće se u posudu, koja imade u sredini otvor s vratašcima od stakla, te se može vidjeti. Ta se posuda zove pokaznica; ili zajedno s hostijom sakramenat. Tako je kovčeg s manom bio slika pokaznici s tijelom Isusovim. U toj pokaznici nosi se tijelo Isusovo u ophodnji na blagdan, koji se zato zove Tijelovo.

2. Blagdan je Tijelova uveden zato, da svečanim načinom proslavimo naređenje presvetoga sakramenta. »Slaže se s pobožnošću vjernika«, govori sv. Toma Akvinski, »da svečano slavi naređenje tako spasonosnoga i tako čudesnoga Sakramenta: da poštujemo neiskazani način Božje nazočnosti u vidljivu Sakramentu, da slavimo Božju moć, koja u tom sakramentu čini tolika čudesa, i da zahvaljujemo Bogu za tako spasonosno i tako slatko dobročinstvo. Premda se na Veliki četvrtak, kad je, kako znamo, naređen taj sakramenat, čini posebni spomen na njegovo naređenje kod svečane mise, ipak ostali dio službe toga dana tiče se muke Kristove, kojom se u ono vrijeme Crkva bavi i štuje. Ali da vjerni narod može cijelom svečanom službom slaviti ustanovu tolikoga sakramenta, odredio je rimski biskup Papa Urban

IV., pobožni štovalac toga sakramenta, da spomen njegova naređenja svi vjernici slave u četvrtak poslije osmine Duhovske (poslije nedjelje sv. Trojstva). Učinio je pak to zato, da mi, koji se preko cijele godine služimo za spasenje tim Sakramentom, njegovu ustanovu posebice štujemo u ono vrijeme, kad je Duh Sveti poučio srca učenika, da potpuno upoznaju tajne toga Sakramenta. A da se taj četvrtak i cijelih osam dana potom što slavnije čini spomen na tu spasonosnu ustanovu i da se njegova svetkovina što svečanije obavlja, odredio je rečeni biskup rimski apostolskom darežljivošću duhovne nagrade (oproste) onima, koji budu nazočni kod vršenja službe na tu svetkovinu (mjesto tvarnih nagrada, koje dobivaju svećenici moleći časoslov u crkvama katedralnim). Tako je htio, da što više privuče vjernika, neka se radije skupljaju na proslavu te svetkovine« (Brev. Fer. VI. infr. Oct. Corp. Chr.).

Da je to Papa Urban IV. naredio, bio je razlog objava, dana sv. Julijani, redovnici u belgijskom gradu Lüttichu, kojom je sam Gospodin htio, da se na spomen Sakramenta, u kojem nam je Isus pokazao najveća dobročinstva, drži posebna svetkovina. Službu za tu svetkovinu sastavio je sam sv. Toma Akvinski po nalogu pape Urbana prikupivši najljepše psalme i pohvale svetih otaca tomu Sakramentu, a ispjevavši i sam lijepih pjesma njemu na slavu, koje se i danas radosno pjevaju, kao »Hvali Sion Spasitelja . . .«

3. Taj se blagdan zove Tijelovo, jer se slavi tijelo Isusovo, koje se nalazi pod prilikama kruha i vina; a zove se u nas i Brašančevo, jer se kruh onaj, koji se pretvara u tijelo Kristovo, pravi od brašna, muke (melje). To ime označuje više izvanjske prilike svetoga Sakramenta, a Tijelovo označuje unutrašnje bistvo, koje se pod tim prilikama krije: samo pravo tijelo Isusovo.

4. Sveta misa na Tijelovo služi se u što svečanijem i bogatijem ruhu bijele boje; crkva se iskiti zelenilom i cvijećem i rasvijetli što sjajnije. Ulaz u misi opominje nas na radost toga dana: »Nahranio ih je pretilinom žita, aleluja; i sa stijene nasitio ih je meda, aleluja, aleluja, aleluja. Pokliknite Bogu, pomoćniku našemu; podvikujte Bogu Jakobovu.« — Čita se poslanica sv. Pavla, u kojoj spominje, kako je Isus na zadnjoj večeri dao učenicima svoje tijelo i krv, i opominje, da se kod primanja nebeskoga kruha i pila vladamo pobožno. — U lijepoj pjesmi: »Hvali Sion« slavi i tumači sv. Toma tajne toga sakramenta. — Evanđelje pripovijeda, kako je Isus govorio Židovima: Tijelo je moje zaista jelo i krv je moja zaista pilo . . . Tko jede mene, živjet će radi mene . . . Ne kao što su vaši oci jeli manu, pa su umrli. Tko jede ovaj hljeb, živjet će uvijek. — Tiha molitva glasi: »Crkvi svojoj, molimo Gospodine, udijeli milostivo darove jedinstva i mira, koji se tajinstveno označuju žrtvovanim darovima.«

Kod sv. mise svećenik posveti dvije hostije. Kad se jednom pričesti, drugu metne u pokaznicu, u kojoj će se nositi u procesiji, da se vidi.

5. Poslije mise ide ophodnja. Zidovi kuća po putu, kuda treba prolaziti, urešeni su sagovima i zastorima i svetim slikama, a ne svjetskim i prostim slikama ili nedostojnim nakitima.

Ophodnja ide kao obično s križem na čelu i redom propisanim. Svećenik obučen u plašt bijele boje tri puta klečeći okadi sakramenat. Služitelj mu metne na ramena odulji povitak (velum). Svećenik donjim okrajcima povitka, što mu visi na prsima, omota ruke i primi pokaznicu i držeći pred licem Sakramenat okrene se k narodu, stupi pod krov (nebo), a pred njim nose dvije kadionice kadeći.

Svi u procesiji idu otkrite glave i nose zapaljene voštanice, i putem pobožno pjevaju pjesme na čast svetome Tijelu. Kad svećenik silazi od oltara, pjeva se pjesma: »Poj, jeziče, svetu tajnu Tijela preslavnoga.« Dalje u ophodnji mogu se pjevati pjesme: »Veselo svetkujmo svečani ovaj čas, Iz srca dižimo radosne pjesme glas: staro sve svucimo, novo obucimo: srca, riječi i djela sva.« Onda: »Riječ višnja se pojavila ne ostavivši Očev sjaj, i kad je djelo svršila, života joj je došo kraj.« I opet: »O Spase roda ljudskoga, miline puni Isuse, Ti Stvorče svijeta novoga, i svijetlo svih što ljube Te.« Pa i ova pjesma: »O kralju, vječni, previšnji, o Spase svojih vjernika . . .«

Običaj je u našim krajevima, da se ophodnja zaustavi na četiri mjesta, gdje se urede kao žrtvenici. Na ta četiri mjesta daje se blagoslov Sakramentom. Kad se ophodnja vrati u crkvu, pjeva se: Tebe Boga hvalimo.

Svećenik došavši natrag k oltaru položi Sakramenat na oltar. A svećenici što ih ima (pa i vjernici) u dva reda klečeći klanjaju se Sakramentu i dok svećenik po običaju kadi, pjevaju ovaj dio pjesme: »O tolikoj dakle tajni Sniženi se klanjajmo, Novi naš je obred sjajni Stari zakon prestigo . . . Roditelju, Rođenomu, Neka bude slava, čast . . .«

Onda se pjeva: »Kruh s neba dao si njima. Aleluja. Koji svaku slast u sebi ima. Aleluja.« I napokon se kaže molitva: »Bože koji si nam pod čudesnim sakramentom . . .«

Potom svećenik poklonivši se blagoslovi Sakramentom jedan put narod u znak križa ništa ne govoreći. A onda ga čedno pohrani.

Tako se čini svagda, kad se čini ophodnja sa svetim Sakramentom.

IV. Blagdan Tijelova s ophodnjom načinjen je dakle, da se što svečanije proslavi spomen na ustanovu Presvetoga oltarskoga sakramenta, da ispovjedimo javno vjeru u nazočnost Kristovu u tom sakramentu, da zahvaljujemo Bogu za dobročinstva, koja nam u tom sakramentu daje, a napokon da javno dajemo zadovoljštinu Isusu za uvrede, koje mu se nanose obešćašćivanjem toga sakramenta.

V. Kad su to sve razlozi s kojih se čini ophodi na Tijelovo, treba da rado idemo na ophodnju tjelovsku i kod nje se pobožno vladamo prema tjelovskoj pjesmi: »Tako nas pohodi, kako te štujemo«.

XLV. HODOČAŠĆENJA.

(D. K. 251—252. Ri. Rom. VIII. cap. 11. 12.)

I. Ophodi se obično vrše u jednome mjestu. Međutim mogu ljudi u procesiji ići i dalje u drugo koje mjesto, u udaljenu koju crkvu. Idu li ili u procesiji ili sami putuju na koje sveto mjesto, kakvoj crkvi, gdje je Bog udijelio pobožnim dušama milosti, onda se veli, da idu na proštenje ili da hodočaste. Zove se to proštenje, jer obično, koji onamo idu, mogu dobiti oproste, kao n. pr. koji (o jubilejskoj godini) idu u Rim (romari). Od starine ljudi putuju u Jeruzalem, da pohode mjesta, gdje je Isus živio i umro.

Već je u Starom Zavjetu bio običaj, da su ljudi pohodili sveta mjesta ili hodočastili. Tako je Salomon, kad je stupio na prijesto, išao u Gabau, gdje je nekad bio šator zavjetni.

II. Evo, kako je Ilija išao na goru Horeb (Sinaj), gdje je Bog s narodom izraelskim načinio zavjet. Kad je Ilija dao pogubiti svećenike Balove, jer su narod izraelski zavodili na neznaboštvo, kraljica Jezabela htjede ga pogubiti. Ilija se poboja i otide u pustinju sam. I došavši sjedne pod smreku i zaželi, da umre od tuge, što se narod odmeće od Boga. Potom legne i zaspi. Anđeo pak Gospodnji taknu ga i reče: »Ustani i sjedi!« Ilija pogleda i vidje kod glave svoje pečen hljeb i krčag vode. I jede i napije se, i opet zaspi. A anđeo Gospodnji taknu ga drugom i reče mu: »Ustani, jedi, jer ti je put dalek.« A on ustavši jede i napije se; i okrijepivši se onim jelom iđaše četrdeset dana i četrdeset noći do gore Božje Horeba. I kad dođe onamo, osta u pećini. I gle, riječ Gospodnja dođe mu i reče: »Šta radiš ovdje, Ilija?« A on reče: »Revnovao sam veoma za Gospodina Boga, jer su sinovi Izraelovi ostavili zavjet tvoj, žrtvenike su tvoje razvalili, proroke tvoje pobili; a ja ostah sam, pa traže dušu moju, da je uzmu.« A glas mu reče: »Izidi i stani na gori pred Gospodinom.« I gle, Gospod je prolazio. Pred Gospodom išao je vjetar, koji je brda razvaljivao i stijene lamao; ali Gospoda nije bilo u vjetru. A iza vjetra dođe potres, ali Gospod nije bio u potresu. Iza potresa dođe oganj, ali Gospod nije bio u ognju. A iza ognja dođe zujanje tiha vjetrića. Kad je to čuo Ilija, zakloni lice svoje plaštem, jer je znao, da sad prolazi Gospodin. Tako ga je Gospod poučio, da on nije Bog nemilosrdni, koji bi odmah grešnika uništio, nego Bog blagi, koji čeka grešnika, dok se pokaje (III. Kralj. 19, 1—13).

III. 1. Kao što je Ilija pohodio sveto mjesto, gdje je Bog načinio zavjet s narodom Izraelskim, tako su kršćanski sveti ljudi pohađali Jeruzalem i druga mjesta u Svetoj Zemlji, kuda je Isus hodio i naučao. Tako su činili sveti Jeronim, Silvin, Peregrin, Franjo Asiški, svete Brigita i kći joj Katarina Švetkinja, sv. Anđela, Poljak Ivan Kentski, koji je jednom pošao kao poklonik u Jeruzalem, a četiri puta u Rim, kamo su jednako i drugi sveti ljudi išli, da pohode grobove prvaka apostolskih i ondje se pomole. I druga su neka mjesta postala znamenita svetišta i prošteništa. U Španjolskoj Kompostela, kamo je odneseno tijelo sv. Jakoba apostola. Znatna su mjesta, gdje je blažena Djevica Marija udijelila osobite pomoći kršćanskom svijetu. Tako je Poljacima sveta Majka Božja Čenstohovska; svima je poznato mjesto u Francuskoj Lurd, gdje se danas zbivaju mnoga čudesna ozdravljenja. Blažena Djevica usrećila je i naše hrvatske krajeve. Na daleko poznato je malo mjesto Bistrica; na Trsatu, mjestu, gdje je nekad stajala kućica Marijina, u crkvi nalaze se mnogi spomen-darovi na milosti i pomoći Marijine. Ka Gospi Sinjskoj hrli narod iz bliza i daleka.

2. Ilija nije išao u pustinju i dalje na Horeb, da se ukloni poslu. Revnovao je za zakon Gospodnji, koliko je god mogao. A kad ga je Jezabela spriječila u poslu, otišao je na Božji put, da traži savjete u Boga. Tko ima kod kuće poslova, kojih ne može bez veće štete ostaviti, neka ne ide na proštenje na duže vrijeme, kao žena imajući nejake djece, muž dužan brinuti se za kućnu čeljad, činovnik zaposlen hitnim dužnostima i t. d. Zbog hodočašćenja ne smijemo zanemariti drugih svojih dužnosti.

2. Ilija nije išao u pustinju, da se samo odmori, nego da ondje skupi duh na pobožne misli. Na to kao da ga je sjećao anđeo ne dajući mu, da spava. Tako onaj, koji hodočasti, mora imati dobru nakanu; ne da se ukloni radu, nego da se bavi duševnim poslovima. Nije dobra nakana, kad tko ide samo zato na sveta mjesta, da gleda krajeve i ljude. Ako i to čini, ne smije mu to biti glavna svrha. Pogotovo je grešno, ako kakvo čeljade ide na sveto mjesto, da se tamo zabavi u društvu pogibeljnih osoba i tako »idući na proštenje izgubi poštenje«.

3. Ilija je u pustinji dobio od anđela tajinstvenu hranu, kojom je okrijepljen išao dalje. Tako i oni, koji hodočaste, imadu se na putovanje okrepljivati ne toliko jelom i pilom nego molitvom, pjevanjem crkvenih pjesama (a ne svjetskih i to još kojekakvih), razgovorom o svetim stvarima, a još više raz-

mišljanjem ili (ako se voze kolima ili željeznicom) po mogućnosti pobožnim čitanjem. Na putovanju valja se svraćati više u crkve, kraj kojih put vodi, nego li u krčme. Vodu je pio Ilija a ne vino, kojega se i hodočasnici neka na putu okane, jer više slabi nego jača. Vrijeme na putu treba pobožno provoditi.

4. Došavši na Horeb Ilija se zaklonio u pećinu i tu mu se Gospodin javio i govorio u tihu povjetarcu. Tako i hodočasnici na svetom mjestu neka budu što više u crkvi, ondje neka otkriju svoje misli i želje Bogu u pobožnoj molitvi i neka ako je moguće, otkriju svoje grijehe svećeniku, i kao Ilija okrijepe se nebeskom hranom, svetom pričešću. Tako dakle treba da se na mjestu hodočašćenja što više molimo, slušamo svete mise, ispovijedamo se i pričešćujemo.

Na prošteništu možemo se lakše ispovjediti, jer ondje imade stranih svećenika, koji nas nigda nisu vidjeli i vidjeti ne će. Osim toga na prošteništima imadu svećenici i veću vlast odrešivati od grijeha pridržanih. — Na prošteništu gleda se, da pripovijedaju vrsni propovjednici, pa nas zato mogu njihove riječi jače potaknuti na kršćansko življenje.

5. Crkva preporučuje hodočašćenja kao dobra djela, ali ih ne zapovijeda. Da pak Crkva želi, neka se hodočašća vrše, pokazuje, što hodočasnicima na polasku i na povratku daje blagoslov. Putuju li daleko na sveta mjesta, preporučuje im se, da prije polaska dobiju od biskupa ili župnika po staroj crkvenoj ustanovi preporučna pisma. Dobivši pisma i uredivši sve svoje stvari kod kuće neka ispovjede svoje grijehe, slušaju svetu misu, u kojoj se nalazi molitva za putnike i pod misom prime svetu pričest. Poslije mise kleknu i svećenik im daje blagoslov, kako smo spomenuli kod X. Katekeze.

IV. 251. Što treba držati o hodočašćenju? Hodočašćenja (proštenja) su spasonosna, ako ih izvršujemo, kako to Crkva ište, jer su ih i sveci vršili. — 252. Što želi Crkva, kako da se vrše hodočašćenja? Crkva želi: 1) da zbog hodočašćenja ne zanemarujemo drugih svojih dužnosti; 2) da hodočašćenja izvršujemo s dobrom nakanom; 3) da vrijeme na putu pobožno provodimo; 4) da na svetom mjestu molimo, budemo kod sv. misa, i po mogućnosti se ispovjedimo i pričestimo.

V. Naš narod gdjegdje ne treba nagovarati, da ide na proštenje, jer to rado čini. No to hodočašćenje ne vrši uvijek s onom nakanom i načinom, kako to Crkva želi. Ipak je nerazložna vika, što je kadikad dižu neka »prosvijetljena gospoda« na proštenja kao na legla zla. Svagdje se mogu događati nepodopštine, gdje se skuplja mnogo naroda: na zborovima, sajmovima, skupštinama i t. d. Neka onda ta gospoda ukinu sajmove, spriječe zborove, ne drže skupština! Pa da i proštenja budu samo odmor i zabava, šetnja ili izleti: zar

je to samo gospodi dopušteno a ne i seljaku? Koliko koriste hodočašćenja duhovnom životu naroda, to zna dobro Crkva, koja ih preporučuje; a da su korisna i za proširenje naobrazbe narodne, širi pogled, narodnu svijest i jačanje međusobnoga poznavanja i jedinstva, to mora priznati svatko, tko je na proštenju bio, a nije ga zloba i mržnja na Crkvu zaslijepila. Neka se sjete ta gospoda grčkih amfiktionija, koje su podržavale s vjerskim običajima i narodnu svehelensku misao.

XLVI. POBOŽNOSTI. BLAGOSLOV. KLANJANJE PRESV. SAKRAMENTU.

(D. K. str. 208. Ri. Rom. Append.)

I. Govoreći o hodočašćenju kazali smo, da Crkva nikomu ne zapovijeda hodočastiti, nego to kao dobro i spasonosno djelo preporučuje. Tako ima i drugih različitih pobožnosti, koje su u Crkvi uvedene, Crkva ih rukovodi, vjernicima preporučuje.

Da ima svaki kršćanin (katolik), koji je došao k razumu, slušati svetu misu u nedjelju i zapovijedane blagdane, to je crkvena zapovijed, koja se mora vršiti. No Crkva je uvela po nedjeljama i blagdanima i popodnevnu službu, koja se zove Večernjica. Kod Večernje je običaj, da se daje blagoslov Presvetim Sakramentom, zato se ta pobožnost zove i Blagoslov. Ići na Večernju i Blagoslov nije po crkvenoj zapovijedi dužan ići nitko osim onih, koji su posebnom kakvom službom na to vezani, kao svećenici kod katedralnih i zbornih crkava. Ali čine vrlo korisno i bogumilo djelo oni vjernici, koji od svoje volje rado dolaze popodne u crkvu na molitvu.

Tako su činili i apostoli. Petar i Ivan išli su u hram u deveti sat (tri sata popodne), da se mole. To je činio po primjeru svećenika i narod u Starom Zavjetu.

II. U zakonu Mojsijevu (II. 29, 38—42. IV. 28, 1—8) bilo je određeno, da se svako jutro i veče prinese na žrtveniku za žrtve paljenice jednogodišnje jagnje. Jagnje prineseno u jutro gorjelo je do večera, a jagnje večerašnje gorjelo je do jutra. To se zvala vječna ili neprestana žrtva.

Ta je žrtva bila rječita slika neokaljanoga jaganjca, Isusa Krista, koji se popodne na križu kao večernja žrtva prinesao, koji se danas ujutru žrtvuje kao jutarnja žrtva kod sv. mise, i koji vječno stanujući u tabernakulu, u oltaru, izgara od ljubavi k nama.

III. 1. Kad je dakle tako, to je sasvim prikladno, da kršćanin katolik, koliko mu prilike dopuste, ide i poslije podne u crkvu, da tamo pred Jagnjetom Božjim obavi svoje večernje molitve, pogotovo pak nedjeljom i blagdanima, kad se Jagnje Božje postavlja na oltar, da mu se poklonimo i od njega blagoslov primimo.

2. U zakonu je Mojsijevu (II. 30, 1—10) bilo određeno, da se na ulazu pred svetinjom nad svetinjama, u kojoj se nalazio kovčeg zavjetni, postavi žrtvenik kadioni, i da se na njemu svaki dan pali mirisni kad jutrom i večerom. Narod je naročito na večer stajao kod svetoga šatora sve vrijeme, dok je to svećenik vršio, a onda je primio od njega blagoslov. Tako nam pripovijeda evanđelje (Luk. 1, 9), da je Zaharija otac sv. Ivana Krstitelja vršeći službu svećeničku ušao u hram, da metne kâd, a sve mnoštvo naroda bilo je napolju i molilo se u vrijeme kađenja. Tu mu se s desne strane oltara kadionoga javio anđeo Gabrijel, koji mu je rekao, da će postati otac preteči Isusovu Ivanu. Kad je izišao napolje, htio je blagosloviti narod po običaju, ali nije mogao, jer je postao nijem ne vjerujući odmah riječima anđelovim. Tako je samo namigivao narodu.

Ako je židovski narod tako dolazio u velikom mnoštvu na večer, da se moli u hramu, gdje se nekad nalazio kovčeg zavjetni, koji je bio samo slika Svetom Sakramentu: kako većma ne bi dolazio kršćanski narod u crkvu, gdje se nalazi pod vidljivim prilikama Bog-čovjek. Ako su ljudi Staroga Zavjeta željno čekali blagoslov svećenika, koliko više ima narod kršćanski da dolazi k blagoslovu, koji im daje nesamo svećenik čovjek, nego vrhovni Svećenik, sam Sin Božji!

3. Psalam 133. u malo riječi prekrasno nam opisuje večernju i noćnu službu levita, koji su stražili kod hrama. Prolaznici, koji su dolazili k hramu, navode se, kao da im govore: »De sad blagosiljajte Gospoda, sve sluge Gospodnje, koji stojite u domu Gospodnjem, u trijemovima doma Boga našega. Noću dižite ruke svoje k svetinji, i blagosiljajte Gospoda.« A oni, sluge Božje, odgovaraju im iz hrama: »Blagoslovio te Gospod sa Siona, koji je stvorio nebo i zemlju.«

U takvoj lijepoj zajednici stoje kršćanski svećenici s narodom kod večernje službe Božje. Da bude zajednica još uža, obavlja se svuda Večernja poglavito u narodnom jeziku. Zamjenito s narodom moli ili pjeva svećenik litanije i molitve, obično pred izloženim Svetotajstvom na oltaru, koje se prije okadi, kao što se mirisavi kad dizao pred kovčegom Božjim. Mole se litanije prema vremenu i običaju: litanije Svih Svetih, lauretanske, imena Isusova, Srca Isusova, svetoga Josipa s pripadnim molitvama. Može se dodati i koja pjesma slaveći Majku Božju ili kojega od svetih ili koju Božju tajnu.

Zatim se pjevaju posljednje dvije kitice pjesme: »Poj jeziče«. Prva se počinje latinski: »Tantum ergo Sacramentum«; a u prijevodu (M. Pavelića): »O tolika tajna to je, Ponizno je poštujmo. Stari Zavjet prestao je, Novo Janje blagujmo. Što od oka sakrito je, Tvrdom vjerom vjerujmo.« Tomu najvećemu sakramentu treba da se sniženi poklonimo; stari

je zakon iščeznuo pred novim redom, kao sjena pred zbiljom. Ono su bile slike, a ovo je istina: pravo tijelo Isusovo. Osjetila ne mogu to da dokuče, ali ih vjera naknađuje.

Druga kitica počinje se latinski: »Genitori Genitoque...« a u prijevodu glasi: »Bogu Ocu, Bogu Sinu, Čast i dika od svih nas; Boga Duha veličinu uzdižimo u sav glas; Veličanstvu trojedinu Neka svijet se klanja vas. Amen.« Prema latinskome: »Roditelju (Bogu Ocu) i Rođenomu (Bogu Sinu) neka bude hvala i slava, pozdrav, čast, moć i blagoslov; jednaka hvala neka bude i onomu, koji od obojice izlazi (Duhu Svetomu).«

Potom svećenik kaže: »Kruh s neba dao si njima« (u uskrsno vrijeme dodaje se: aleluja); a pjevači (narod) odgovaraju: »Koji svaku slast u sebi ima (aleluja).« Te se riječi u knjizi Mudrosti (16, 20) kažu o mani, slici svetoga tijela Isusova, ali se još prikladnije mogu reći o svetoj pričesti, koja ima u sebi svaku slast, svaku milost.

Zatim svećenik kaže molitvu: »Bože, koji si nam pod čudesnim sakramentom ostavio uspomenu muke svoje, daj nam molimo, tako štovati svete tajne tijela i krvi tvoje, da plod otkupljenja tvojega vazda u sebi osjećamo. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vijekova.«

Onda svećenik ogrnut povitkom primi sveti Sakramenat i njim načini znak križa nad narodom: daje blagoslov.

Na koncu je običaj, da se kažu blagoslovi: Bogu, Isusu, Mariji i svetima, da tako naknadimo uvrede, koje svojim psovkama ljudi nanose Bogu. A onda se Svetotajstvo pohrani u oltaru.

4. Čuli smo, kako su leviti stražili noću kod hrama. Nije to bilo samo zato, da čuvaju hram i paze na svjetiljke i vatru, nego da tako pokažu poštovanje Bogu, koji si je u hramu načinio osobiti stan. Pred stanom vladara ili odličnoga poglavice postavlja se straža. Tako je prikladno, da i pred svetohraništem bude počasna straža pred vladarom neba i zemlje. To se čini posebnom pobožnošću: klanjanjem ili klečanjem.

Ta je pobožnost nastala prije 400 godina u Milanu, a odmah je uvedena u Rim. Klanjanje se u Rimu vrši u jednoj crkvi 40 sati, i kad se u jednoj crkvi svršuje, započinje se u drugoj. Tako cijele godine traje neprestano klanjanje, te se zove vječna molitva. Koji klanjaju jedan sat ili ako to ne mogu, barem neko vrijeme, pa se u to vrijeme ispovjede i pričeste, dobivaju potpuni oprost, koji se može namijeniti i dušama u čistilištu. To se klanjanje uvelo, da se od Crkve odvrate teške nevolje, u ono vrijeme pogibao od Turaka. Apostolska je stolica dopustila, da se i u drugim crkvama, gdje se uvijek danju i noću čuva presveti sakramenat, drži klečanje u svakoj većoj duhovnoj potrebi.

Gdje se ne može vršiti 40 satno klanjanje podjednako, mogu se dobiti oprosti, ako se izloži presveti Sakramenat u jutro i ostane do večera na oltaru i tako čini tri dana. To se po nekim mjestima čini tri posljednja pokladna dana, da se vjernici zabave u crkvi i odvrate od razuzdanih zabava, na koje onih dana nerazumni svijet ide, i da se dade Bogu zadovoljština za uvrede, koje mu se onih dana nanose.

U zagrebačkoj biskupiji držalo se redom svaki dan klečanje u kojoj drugoj crkvi. S vremenom je to prestalo, te se zadržalo samo u gdjekojoj crkvi. Godine 1918. obnovljeno je klečanje, te je određen svakoj crkvi u nadbiskupiji dan, kad će se u njoj klečanje obavljati. To se klečanje ima vršiti ovako. U jutro oko šest sati izloži se presveto otajstvo na oltaru, iskićenom i barem sa 6 svijeća rasvijetljenom. Tako ostane do po prilici šest sati uveče, a onda se mole litanije i daje blagoslov po običaju, te se Sakramenat spremi u oltar.

Dok je Sakramenat na oltaru, treba uvijek da netko pred njim kleči. Zato imadu svećenici, pobožna društva i vjernici sastaviti neki red, kad će se klanjati. Bliža mjesta crkvi neka dolaze ranije i prema koncu, a dalja mjesta po velikom danu. Svaki sat klanjanja oglasi se zvonom, da se mogu klanjaoci izmijeniti. Za procesije (na svijećnicu, Markovo, prosne dane i t. d.) imade u crkvi uvijek ostati nešto ljudi u crkvi, da kleče. Na veliki četvrtak kleči se pred mjestom, gdje se čuva presveto Tijelo; a na veliki petak i subotu kod groba Spasiteljeva, gdje je postavljen Sakramenat; ali na Veliki Četvrtak i Petak ne služi se večernja s blagoslovom.

IV. Od pobožnosti izvan sv. mise i sakramenata znatne su Blagoslov i Klanjanje Presv. Sakramentu.

V. Ako i te pobožnosti nisu zapovijedane, ipak onaj, komu je stalo do duhovnoga dobra, obavljat će ih koliko mu je god moguće više. Pogotovo pak nastojat će, da dođu k popoldašnjoj službi Božjoj, koji su bili spriječeni ujutru biti kod svete mise.

A kad je u župnoj crkvi izložen Presveti Sakramenat na klanjanje, onda je prilika gotovo svakomu, da ga pohodi. Zato neka se redaju sela, u selu članovi porodica, da dolaze i klanjaju se Spasitelju. Kad kamo u grad dođe vladar ili kaki znatni čovjek, ljudi se drže sretni, da ga vide i ne žale troška i truda, da to postignu. Ne žalimo ni mi vremena ni posla, nego onda, kad je klečanje, dođimo da vidimo i poklonimo se Gospodinu. Kako je ono Zahej želio, da vidi Isusa! Popeo se na divlju smokvu da ga vidi. Tu je želju i ljubav njegovu nagradio Isus što se k njemu svratio i donio spasenje njegovoj kući. Kad je Isus posljednjih dana bio u Jeruzalemu, došli su neki Grci da ga vide. To je Isusu bilo drago, te im je stao govoriti o svojoj smrti, koja će i njih spasti, i reče: »Tko meni služi, neka ide za mnom, i gdje sam ja, ondje će biti i sluga

moj.« I u taj čas čuje se glas s neba. A Isus reče: »Taj je glas došao radi vas. Ja kad budem podignut sa zemlje, sve ću privući k sebi.« Dolazimo dakle k Isusu, klanjajmo se njemu, služimo mu, da se u nas nastani, spasi nas i sve nas k sebi privuče, da budemo ondje, gdje je i on.

XLVII. POBOŽNOST SRCU ISUSOVU.

(Off. SS. Cordis).

I. Klanjanjem ili klečanjem pokazujemo poštovanje Tijelu Isusovu, kako se nalazi pod prilikama kruha i vina, jer je ondje kao Bog i čovjek nazočan, a njemu kao Bogu i čovjeku pripada božansko klanjanje. To je klanjanje Isus primao u svojem životu. Tako mu se klanjaju kod rođenja anđeli i pastiri, dolaze mudraci, da mu se poklone; klanjaše mu se knez zbornički moleći ga, da mu izbavi kćer na umoru; slijepac od rođenja, kad je progledao, poklonio mu se kao Sinu Božjemu. Dakle i čovječjem tijelu Isusovu, njegovoj čovječjoj naravi pripada božansko poštovanje, a to zato, jer je njegova čovječja narav združena s božanskom osobom, kojoj se imademo klanjati.

U ljudi je običaj, da svoje poštovanje pokažu kojoj osobi ljubeći je u ruke. To poštovanje ne pokazuje se ruci nego onomu, čija je ruka. Marija Magdalena cjelivala je Isusu noge. Tim je pokazivala, da se ponizuje pred samim Isusom i duboko mu se klanja.

Ako je tako Marija Magdalena pokazala poštovanje nogama Isusovim, nije čudo, da se već od najstarijih vremena poštuje Srce Isusovo. Ruka se cjeliva, da se tim očituje zahvalnost za dobročinstva, koja nam je dala. Pravo ipak dobročinstvo izlazi iz ljubavi, iz srca. Takva nam je neizmjerna dobročinstva udijelilo Srce Isusovo.

II. Kad je Isus umro na križu, budući da je bila priprava (petak), pa da ne bi tijela razapetih ostala na križu u subotu, jer bijaše velik onaj dan subotni (vazam), Židovi zamoliše Pilata, da im prebiju golijeni i da ih skinu. Onda dođoše vojnici, i prvome dakle prebiše golijeni i drugomu raspetome s njim. A došavši k Isusu, kad su vidjeli, da je već umro, ne prebiše mu golijeni, nego jedan od vojnika otvori mu rebra kopljem; i odmah izide krv i voda. I onaj, koji vidje (evanđelist Ivan), svjedoči, i svjedočanstvo je njegovo istinito. I on znade, da istinu govori, da i vi vjerujete. Jer se ovo dogodi, da se ispuni Pismo: Kosti na njemu da ne prelomite.« (Iv. 19, 31—36).

Sveti Augustin k tomu govori: »Budnom se riječju poslužio evanđelist, te nije rekao: Udario ga u rebro, ili ranio, ili što drugo, nego otvorio: da se na neki način ondje otvore vrata, otkuda su potekli sakramenti Crkve, bez kojih se ne može doći u život, pravi život. Ta krv, što je prolivena, za oproštenje je prolivena grijeha. Ta voda puni spasonosnu čašu: ona je za pranje i pilo. To je unaprijed kazivalo ono, što je Noa po zapovijedi načinio vrata na kovčegu, na koja će ući životinje, da ne poginu od potopa; tim se označivala Crkva.« I sv. Ivan Zlatousti veli: »Nisu pukim slučajem potekla ova vrela, nego jer je od oba sagrađena Crkva.« I sv. Bonaventura kaže: »Po Božjoj je odredbi dano, da se Crkva sagradi od rebra Krista usnuloga, da se krvlju i vodom izlivenom izlije cijena našega otkupljenja, koja je potekla iz tajnoga vrela to jest Srca, te je dala moć sakramentima Crkve, da donesu život milosti, i da budu onima, koji već žive u Kristu čaša živoga izvora, koji teče u život vječni. Ustani dakle, dušo prijateljica Kristova, onamo prisloni usta, da crpeš vode iz izvora Spasiteljevih.«

III. 1. Tako su se dakle već najstariji i najznatniji sveti Oci spominjali Srca Isusova, iz kojega su potekla najveća dobročinstva ljudskomu rodu: oproštenje grijeha, milosti Božje i život vječni. Zato su i poštovali presveto Srce i slavili kao na pr. sv. Bernardo, koji govoreći o muci Spasiteljevoj (Sermo 3.) ovako veli: »Kad smo već jednom došli k slatkom Srcu Isusovu, i dobro nam je ovdje biti, ne dajmo se lako odijeliti od onoga, o kojemu je pisano: Koji odstupaju od tebe, neka se napišu po zemlji (gdje će im imena brzo nestati). A što će se pak dogoditi onima, koji pristupaju? Ti nas sam učiš. Ti si rekao onima, koji dolaze k tebi: Radujte se, jer su imena vaša napisana na nebu. Pristupajmo dakle k tebi, i radovat ćemo se i veseliti u tebi sjećajući se tvojega Srca. O kako je dobro i kako je slatko stanovati u ovom Srcu. Pače ja ću predati sve, sve ću misli i čuvstva izmijeniti i sve svoje mišljenje upraviti k Srcu Gospodina Isusa, i ono će me pravo okrijepiti. U tom hramu, u toj Svetinji nad svetinjama, kod toga kovčega zavjetnoga, klanjat ću se i slavit ću ime Gospodnje govoreći s Davidom: Našao sam svoje srce, da se molim Bogu svojemu. I ja nađoh Srce kralja, brata i prijatelja blagoga Isusa. Pa da mu se ne klanjam? Našavši dakle tvoje Srce i svoje, preslatki Isuse, molit ću se Bogu svojemu: pusti k sebi u svetište molitve moje, da ih čuješ, pače svega me privuci k svojemu Srcu. O najljepši od svih ljepota Isuse; operi me više od bezakonja mojega, i od grijeha mojega očisti me, da tobom očišćen mogu pristupiti k tebi najčistijemu, i da zavrijedim stanovati u tvojem Srcu sve dane života svojega, i da mogu vidjeti zajedno i činiti tvoju volju. Zato je otvoreno tvoje rebro, da nam bude otvoren ulaz. Zato je ranjeno tvoje Srce, da u njemu i u tebi uzmognemo stanovati riješeni vanjskih smetnja. Uzato je ranjeno, da preko vidljive rane vidimo nevidljivu ranu ljubavi. Kako se može bolje pokazati taj žar, nego tim što je dopustio, da mu se nesamo tijelo nego i Srce rani kopljem? Tjelesna je rana pokazala duhovnu ranu. Tko da to Srce tako ranjeno ne ljubi? Tko tomu Srcu ne bi vratio ljubav? Tko to čisto Srce ne bi zagrlio? Mi dakle ostajući još u tijelu ljubimo, koliko možemo, vraćajmo ljubav, grlimo našega ranjenika, komu su bezbožni vinogradari proboli ruke i noge, rebro i Srce; stojmo, da se dostoji naše još tvrdo i nepokajano srce svezati svezom i raniti strelicom svoje ljubavi.«

2. Kad je ona ljubav i pobožnost, koju su u starije vrijeme kršćani pokazivali Spasitelju i njegovu Srcu, stala hladnjeti, očitovao je sam Isus, da se imade obnoviti i raširiti. To je objavio pobožnoj redovnici sv. Margareti Alacoque, koja se mnogo klanjala Presvetom oltarskom sakramentu. Njoj se ukazao Isus s presvetim svojim Srcem u prsima. Sveto Srce bilo je okruženo ognjem bacajući trakove plamena na sve strane; na Srcu se vidjela rana; oko Srca bio savit trnov vijenac, a odozgo uboden križ. Otkrivši svoje Srce reče Isus: »Gle ovo Srce, koje je ljude toliko ljubilo«. U svojim objavama Isus je poučio Margaretu, kako će i ona štovati Srce Njegovo i kako će nastojati, da i drugi to čine. To je svetica poslije i činila kraj svih neprilika, koje je imala na putu, te se pobožnost Srcu Isusovu brzo raširila na sve krajeve; a Papa Pije IX. ustanovio svetkovinu Srca Isusova za svu Crkvu.

3. Isus je poučio sv. Margaretu o tom, što se razumijeva pod Srcem Isusovim, koje poštujemo. To je pravo tjelesno Srce Isusovo koliko je znak neizmjerne ljubavi Isusove. Glavna svrha pobožnosti jest, da se i mi potaknemo na ljubav k Isusu. Kraj toga se tom pobožnošću čini zadovoljština Isusu za nezahvalnosti i uvrede, koje mu ljudi nanose u sakramentu ljubavi, svetoj pričesti. Ta nas pobožnost ima potaknuti, da se od Srca Isusova naučimo krepostima: poniznosti, krotkosti, trpljivosti, čistoći i t. d.

4. Dalje je sam Isus poučio Margaretu, kako se ima vršiti pobožnost k Srcu Njegovu. Ova je pobožnost usko vezana s presvetim oltarskim sakramentom. Zato onaj najbolje štuje Srce Isusovo, koji to čini molitvom, čestom svetom pričešću, pohodom presvetoga sakramenta. Napose pak obavlja se pobožnost: štovanjem slike Srca Isusova, svetkovanjem Srca Isusova u petak poslije osmine tijelovske, pobožnošću (slušanjem sv. mise, pričešću) prvoga petka u mjesecu. Na svakoj se pobožnosti prikladno čini »otprošnja«, da se Srcu Isusovu povrati čast, koju ljudi vrijeđaju. S otprošnjom lijepo se i korisno združuje »Posveta Srcu Isusovu«, kojom se Isusu kao kralju svojemu predajemo. Ta se posveta obavlja osobito na svetkovinu Srca Isusova onako, kako je to odredio za g. 1900. Papa Leon XIII., da se Isusovu Srcu

kod izmjene stoljeća sav rod ljudski posveti. A po odredbi sv. Oca Pape Pija XI. ima se to obaviti i na svetkovinu Krista Kralja posljednje nedjelje listopada.

Da se pobožnost Srcu Isusovu što više raširi i ojača, zato je osnovana i *bratovština* Srca Isusova, te se članovi bratovštine obvežu (bez grijeha), da će zajednički dolaziti na te pobožnosti.

Osim toga u novije vrijeme osnivaju se i »Djevojačka društva Srca Isusova«, kojima je svrha štovati na poseban način Srce Isusovo i širiti pobožnost k njemu u svojem mjestu.

IV. Od pučkih pobožnosti najviše je raširena pobožnost Srcu Isusovu, koju rukovodi osobito Družba Isusova.

V. Ako je »pobožnost za sve korisna«, to se osobito može kazati za pobožnost Srcu Isusovu. Sam je Spasitelj obećao velike pomoći onima, koji poštuju njegovo sveto Srce, kako se razabire iz spisa sv. Margarete: Spasitelj obećava štovaocima pomoć potrebitu u staležu, krijepiti ih u radu, tješiti u nevoljama, biti na pomoć u času smrti, povratiti slogu u obitelji, dati im milost da ne umru bez sv. sakramenata, te se ne izgube.

Te milosti, pa i mnogi oprosti, koji se vršenjem tih pobožnosti dobivaju, neka potaknu svakoga, da kolikogod više može i sam vrši te pobožnosti i druge na to potiče. Zaista ne će mu propasti plaća.

Zagrebačka sinoda (1925) preporučuje, da se o svetkovini Srca Isusova drži trodnevna pobožnost: u četvrtak, petak i subotu svetom misom ili večernjom, kod koje se mole litanije Srca Isusova pred izloženim Svetim Sakramentom. U nedjelju potom da se pjeva svečana sv. misa, a popodne drži klanjanje jedan sat. Svake prve nedjelje u mjesecu drži se pod misom klanjanje, i poslije izmole litanije.

Neka nitko ne misli, da je to previše. Ako nas je Spasiteljevo Srce neizmjerno ljubilo, nikad ne možemo ni mi njega dosta ljubiti. Pravoj ljubavi ništa nije previše.

XLVIII. KRIŽNI PUT.

(Ri.-Ro. App. Molit. diec.)

I. Veći dio javnoga zapovijedanoga bogosluženja kao i pučkih pobožnosti, koje su preporučene, dozivaju nam u pamet najveći čin našega spasenja: muku i smrt Isusovu. Na to nas sjeća sv. misa sa svim svojim obredima; to nam kaže klanjanje svetom Sakramentu, koji je Isus načinio na svoj spomen; opominje nas na to pobožnost Srcu Isusovu.

Ima još jedna pobožnost, kod koje pratimo Isusa na putu, kojim je nosio svoj križ od sudnice Pilatove do časa, kad je skinut s križa položen u grob. To se zove *križni put*.

II. *Kako je Isus nosio svoj križ*, pripovijedaju nam evanđelja ovako: Kad su se vojnici Pilatovi Isusu narugali, svukoše mu skerletnu haljinu i obukoše ga u njegove haljine, i izvedoše ga, da ga razapnu. I noseći Isus križ svoj iziđe na mjesto, koje se zove Lubanja (Kalvarija), a hebrejski Golgota. Vođahu pak s njim i drugu dvojicu, dva zločinca, da ih pogube. — I izlazeći nađoše čovjeka Cirenca po imenu Simona, oca Aleksandrova i Rufova, koji iđaše iz polja. Ovoga natjeraše, da mu ponese križ i metnuše na nj križ, da nosi za Isusom. — Za Isusom pak iđaše mnoštvo naroda i žena, koje su plakale i naricale za njim. A Isus obazrevši se na njih reče: »Kćeri jeruzalemske! ne plačite za mnom, nego plačite za sobom i za djecom svojom. Jer gle, idu dani, u koje će se reći: blago nerotkinjama! Tada će početi govoriti gorama: padnite na nas! i bregovima: pokrijte nas! Jer kad ovako rade od zelena drveta, šta će biti od suha?« — Došavši na mjesto, koje se zove Golgota, to jest Lubanja, dadoše vojnici Isusu da pije ocat pomiješan sa žuči, vino sa smirnom; i okusivši ne htjede da pije. — Ondje razapeše njega, a s njim i dva razbojnika, jednoga s desne, a drugoga s lijeve strane njemu, a Isusa u srijedi. I izvrši se Pismo, koje govori: I brojiše ga među zločince. — Kad su vojnici razapeli Isusa, uzeše haljine njegove i razdijeliše ih bacajući kocke za njih, što će tko uzeti. I načiniše četiri dijela, svakomu vojniku po dio, i košulju. A košulja nije bila šivana nego izatkana sva od vrha do dna. Onda rekoše među sobom: »Ne derimo je, nego bacimo kocke na nju, komu će dopasti.« Da se zbude Pismo koje govori: Razdijeliše haljine moje među sobom i za košulju moju baciše kocke. Vojnici dakle tako učiniše. — Kad su Isusa pribijali na križ, on govoraše: »Oče! oprosti im, jer ne znaju, što čine.« — Oko šeste ure (o podne) potamnje sunce i bi tama po svoj zemlji do ure devete. A oko devete ure povika Isus iza glasa i reče: »Oče u ruke tvoje predajem duh svoj«. I rekavši ovo prekloni glavu i predade duh. — Kad bi uvečer, jer bijaše priprava prije subote, dođe Josip iz Arimateje, bogat i ugledan vijećnik, čovjek dobar i pravedan, koji je i sam čekao kraljevstvo Božje i bio učenik Isusov ali tajno od straha židovskoga; i on ne bijaše pristao na savjet i posao njihov. Ovaj pristupi pouzdano k Pilatu i zamoli ga za tijelo Isusovo, da ga uzme. Pilat dozvavši satnika, zapita ga, je li Isus već umro. I doznavši od satnika zapovjedi, da dadu tijelo Josipu. A Josip kupivši čisto platno dođe te skine tijelo Isusovo s križa. — A dođe i Nikodem, koji je prije dolazio k Isusu noću, i donese smirne i aloja, i uzeše tijelo Isusovo i obaviše ga u platno s mirisima. — Blizu pak onoga mjesta, gdje je bio Isus razapet, bijaše vrt, a u vrtu grob nov, koji bijaše Josip za sebe isjekao u kamenu, a u koji još nitko nije bio metnut. Ondje dakle metnuše tijelo Isusovo, jer je osvitala subota, a grob bio blizu. Na vrata od groba navališe veliki kamen i otidoše. Žene pak, koje su bile došle s Isusom iz Galileje, iđahu za mrtvim tijelom i vidješe grob i kako se tijelo položilo.

III. 1. Taj put Isusov s križem od sudnice do groba bio je kršćanima uvijek svet. Pa od najstarijih vremena išli bi pobožni ljudi po tom putu razmišljajući muku Isusovu. Pamtili su mjesta, gdje se što dogodilo, kako pripovijedaju evanđelja, i druga mjesta i događaje, koji se razabiru iz evanđelja ili su poznati ostali po predaji. Na tim mjestima postajali bi i molili. Tako je nastalo 14 postaja križnoga puta.

I. postaja, gdje Pilat osuđuje Isusa na smrt nalazila se u dvoru Pilatovu, (i danas dvorište vojarne). **II. postaja,** gdje Isus uzima križ na sebe nalazila se nekoliko koračaja podalje (danas zazidana vrata vojarne). **III. postaja,** gdje je Isus pao prvi put pod križem, nalazi se nešto podalje oko 400 koraka prema jugu, gdje se put spuštao u dolinu. Da je Isus padao pod križem, razabire se odatle, što su prisilili Simona, da mu ponese križ. **IV. postaja,** gdje je Isus po predaji susreo svoju majku, nalazi se 60 koraka južnije, gdje je nekad bila podignuta crkva, spomen na to tužno sretenje. **V. postaja,** gdje Simon Cirenac pomaže Isusu nositi križ, nalazi se na mjestu, gdje se put savija prema brijegu Golgoti, 40 koraka daleko od 4. postaje. **VI. postaja,** gdje je Veronika dala Isusu rubac, udaljena je od pete 160 koraka, gdje je po pripovijedanju stajala kuća njezina. **VII. postaja,** gdje je Isus pao drugi put pod križem, nalazi se 100 koraka dalje, na mjestu, gdje su se nalazila vrata, kroz koja su vodili osuđene na Kalvariju. **VIII. postaja,** gdje je Isus tješio žene, koje su plakale i naricale za njim, nalazila se 60 koraka dalje na otvorenom polju izvan grada Jeruzalema. **IX. postaja,** gdje Isus pada treći put pod križem, nalazila se blizu mjesta razapinjanja, danas blizu crkve svetoga groba Isusova. Ostalih pet postaja nalazi se u crkvi svetoga Groba: **X. postaja,** gdje Isusa svlače i žuču napajaju, u kapeli Razapinjanja, **XI. postaja,** gdje Isusa pribijaju na križ, tri koraka dalje i **XII. postaja,** gdje Isusa dižu s križem, na kojem umire, udaljena je 7 koraka od jedanaeste. Nedaleko je mjesto **XIII. postaje,** gdje Isusa skidaju s križa i polažu u krilo njegovoj majci. **XIV. postaja** je sam Isusov grob, gdje su ga položili, 70 koraka dalje od trinaeste postaje.

Tim su dakle putem išli pobožni kršćani dolazeći u Jeruzalem. A da im se sami događaji što življe predoče, postavili su na mjesta postaja i slike onoga događaja. Išli su na križni put to radije, jer su zato dobivali obilne oproste.

2. No kako mnogima nije bilo moguće putovati u Jeruzalem, navlastito radi pogibli od Turaka, to su Franjevci, čuvari svetih mjesta, po drugim crkvama u pokrajinama svojega reda uredili takve postaje i dobili od sv. Oca Pape onake oproste, kakvi su se davali onima, koji su polazili križni put u Jeruzalemu. Iz njihovih se crkva brzo ta pobožnost raširila dalje u druge crkve, te se dižu križni putovi (Kalvarije) po crkvama i pod vedrim nebom.

3. Da se mogu dobiti oprosti spojeni s pobožnošću križnoga puta, treba da se križni put zakonito podigne i pobožnost po propisima vrši.

Zakonito podići ili blagosloviti križni put mogu samo svećenici reda sv. Franciska, a samo s dopuštenjem sv. Oca Pape (koji na to ovlašćuje biskupe) drugi koji svećenik. — Pod križnim putem razumijeva se 14 drvenih križeva, koji se blagosiljaju i postavljaju. Križevi su dakle glavno, a ne slike, koje događaje predočuju.

Tko hoće da dobije oproste, mora tako obavljati križni put, da ide od postaje do postaje. Ako se zbog mnoštva naroda ne može ići od jedne postaje do druge, dosta je, da jedan (svećenik) ide od postaje do postaje, a drugi ostajući na svojim mjestima nekim kretnjama pokažu gibanje (poklekavši ili okrenuvši se licem k postaji). Osim toga obilaženja treba misliti na muku Isusovu. Slike služe, da nas potaknu na razmišljanje i olakšaju ga.

4. Ovlašteni svećenik, koji blagosilja križni put, odjeven u roketu i stolu ljubičastu drži najprije od oltara kratku propovijed o uzvišenosti i koristi te pobožnosti. Onda prizove Duha Svetoga pjesmom: »Dođi Duše Stvoritelju!« s molitvama. Potom blagosilja slike, ako ih križni put ima, na način, kako se obično slike blagosiljaju. Onda blagosilja 14 križeva, koji moraju biti od drva. Blagosiljajući ih moli, da bi bili spasonosni lijekovi za utvrđenje vjere, napredak u dobrim djelima, spasenje duša; da budu utjeha, zaštita i obrana protiv neprijatelja. Onda se ide u ophodnji pjevajući »Zastave se Kralja viju, Otajstvo se Križa sja« i »Stajala je tužna mati«. Na koncu se veli: »Klanjamo ti se, Kriste, i blagosiljamo te, jer si svetim križem svojim otkupio svijet.« Onda se moli: »Bože, koji si nas naučio slavnom mukom Sina svojega po putu križa doći u vječnu slavu, podaj milostivo, da za njim, kojemu se pobožnim osjećajima pridružujemo do mjesta Kalvarije, idemo i u njegovoj slavi.«

Svećenik prišavši k prvoj Postaji poljubi križ i sliku i namjesti je on ili tko drugi na određeno mjesto; onda čita razmišljanje i molitvu. Tako čini kod svih Postaja. Na koncu se pjeva »Tebe Boga hvalimo« s molitvom zahvalnicom.

IV. Pobožnost križnoga puta čini se dakle na spomen, kako je Isus nosio križ i na njemu umro, tako da se obide 14 postaja, označenih drvenim križevima, koje je blagoslovio ovlašteni svećenik.

V. Idimo za njim! Idimo za Kristom misleći na križ njegov i noseći križ svoj. Kad je Isus govorio učenicima, da će trpjeti mnogo u Jeruzalemu, odvraćao ga Petar od toga.

A Isus ga prekorio i rekao je učenicima: »Ako tko hoće za mnom da ide, neka se odreče samoga sebe, neka uzme križ svoj i neka [illegible] at. 16, 24).

Obavljamo rado osobito u vrijeme korizmeno pobožnost križnoga puta. Ta će nam pobožnost donijeti, kako blagoslovna molitva veli: utjehu u podnošenju svojih križeva, zaštitu u nevoljama i obranu od nečistoga duha. Idući za Isusom u mukama naći ćemo se s njim u slavi.

XLIX. **SVIBANJSKA POBOŽNOST.**

(Brev. 24. Maii.)

I. Osim pobožnosti, koje se vrše na slavu Spasitelju, ima pobožnosti i na čast B. D. Marije. Neke smo već spominjali kao pobožnost sv. čisla u mjesecu listopadu. Crkva s pravom poslije Boga najviše slavi svetu Bogorodicu, te je njoj na čast ustanovila mnogo svetkovina, tako da se gotovo svaki mjesec slavi koja u cijeloj Crkvi ili u kojem kraju. Mjeseca je siječnja spomen na zaruke Marijine (21.), u veljači (2.) Svijećnica, u ožujku (25.) Blagovijest, u travnju dolazi obično sedam žalosti, u svibnju (24.) Marija pomoćnica kršćana, u lipnju slavi se poslije Srca Isusova i njezino Srce, u srpnju (2.) je svetkovina Pohod Marijin i (16.) spomen Karmelske Gospe. U kolovozu (15.) je Uznesenje Marijino, u rujnu (8.) rođenje i ime (12.), u listopadu (7.) svetkovina Čisla Marijina, u studenomu (21.) prikazanje njezino u hramu, u prosincu (8.) Bezgrešni Začetak. A ima još i drugih spomendana Marijinih, osobito u pojedinim krajevima svijeta.

No nesamo što je Crkva ustanovila mnogo dana u godini za poštovanje Marijino, njoj su i dva mjeseca posvećena: mjesec listopad i svibanj. U mjesecu listopadu, kad u našim krajevima ponestaje zelenila, cvijeća i ruža, još posljednje cvijeće darujemo Mariji, a umiruće cvijeće osvježujemo živim ružama svetoga Čisla. A kad se u nas priroda opet probudi i okiti se zelenilom i cvijećem, onda najkrasnijim cvijećem resimo njezine oltare, kitimo slike, molimo molitve. To je svibanjska pobožnost.

Svibanjsko cvijeće opominje nas kreposti Marijinih i potiče, da i mi kreposno živimo.

II. U stvorenom svijetu vidi se moć, mudrost i dobrota Stvoritelja. Zato nas sav svijet i svaka stvar u njemu opominje savršenstva Božjih. Zato sveto Pismo slaveći savršenstva Božja uzima slike iz prirode. Tako govoreći knjiga Crkvenica (24, 14 sl.) o vječnoj Mudrosti govori: »Od početka i prije svih vijekova stvorih se, i ne ću prestati u sve vijeke, i u svetom stanu pred njim služih. I tako se na Sionu učvrstih, i u svetom gradu također počivah, i u Jerusalemu bi vlast moja. I ukorijenih se u narodu štovanu, i u dijelu Boga mojega, koji je nasljedstvo njegovo; i u punini svetaca postojbina je moja. Kao cedar na Libanu podigoh se, i kao cipresa na gori Sionu; kao palma u Kadesu podigoh se, i kao nasad ruža u Jerihonu i kao lijepa maslina u polju, kao makljen podigoh se kraj vode na ulicama. Kao slatka korica i dišući balzam mirisah, kao izabrana smirna mirisah ugodno, i kao mirisna smola i galban i kopitnjak i kaplja i tamjan samotok zadahnuh svoje prebivalište, i moj je miris kao nepomiješani balzam. Ja kao brijest raširih svoje grane, i moje su grane krasne i mile. Ja kao trs rodih slatki miris, i cvijeće moje plod je slavan i častan. Ja sam majka lijepe ljubavi i straha i poznanja i svete nade. U meni je sva milost života i istine, u meni sva nada života i kreposti. Dođite amo k meni svi, koji me želite i nasitite se rodova mojih! Jer je duh moj slađi od meda, i nasljedstvo moje slađe od medenoga sata. Spomen moj u vijeke vijekova. Koji me jedu, još će gladovati, i koji me piju, još će žeđati. Koji me sluša, ne će se srauotiti, i koji rade po meni, ne će griješiti. Koji me razjašnjuju, imat će život vječni.«

Tim riječima i slikama slavi se druga božanska osoba, Sin Božji, te je jednu od tih slika i Isus o sebi rekao: Ja sam trs (Iv. 15, 1). Različita ta drveta i mirisi označuju vrline i kreposti, što se nalaze u Bogu-čovjeku Kristu, i za kojima treba da i mi težimo, kako nas on, vječna Mudrost zove (Crkv. 39, 17—19): »Slušajte me vi, Božji porode, i rodite kao ruža zasađena kraj vode na potoku. Dajte slatki miris kao tamjan. Cvjetajte cvijetovi kao ljiljan i dajte miris, i zelenite se milo i pjevajte pjesmu slavnu i blagosiljajte Boga u djelima njegovim.«

III. 1. Riječi ove i poredbe, koje sv. Pismo govori o Božjoj Mudrosti, prenosi Crkva na Bl. Djevicu Mariju, jer je ona svojim životom i krepostima najsličnija svojemu Sinu. Cedar je kao kralj nad svim drvetima svojom veličinom; tako je Marija kraljica nad svima svetima. Cipres se visoko diže pod nebo, tako je Marija najuzvišenija svojom slavom nad ljudima. Palma raste osamljena u pustinji; tako je Marija izuzeta od svih ljudi rođena bez grijeha. Ruža jerihonska svojom ljepotom nadvisuje sve druge vrste ruža u Palestini — tako Marija svojim krepostima sve druge svete na zemlji. Maslina na polju zeleni se i zimi, i rodi obilato plodom, od kojega se dobija dragocjeno ulje: tako je Marija mati Pomazaniku Kristu. Makljen daje lijep hlad od žege, tako od Marije dolazi zaštita u napasti. Slatka korica, balzam, smirna, smola i tamjan i druge mirisne stvari nesamo što daju lijep miris nego čuvaju od gnjiloće i pokvarenosti: tako je Marija nepovrijeđena Majka i prečista Djevica. Brijest se odlikuje jakošću svojega drveta, tako je Marija jaka obrana kršćanskomu narodu, i ona se može porediti »trsu, jer je dala život Onomu, koji je bio »pravi trs«, od koga svi vjernici kao loze dobivaju život milosti.

Za Marijom treba da idemo, za majkom lijepe ljubavi, slušajući poziv: »Dođite k meni svi . . . koji rade po meni, ne će griješiti«. Razmišljajmo njezine kreposti, jer se veli: »Koji me razjašnjuju, imat će život vječni«. Tako ćemo i mi cvjetati kao cvijeće milim krepostima.

2. To razmišljanje o krepostima i pomoćima Marijinim čini se prikladno kod svibanjske pobožnosti, kad nas i sama priroda na to podsjeća. Ali nas na to sjećaju i neki događaji, koji su se u mjesecu svibnju dogodili, u kojima se vidi očita pomoć Marijina: te su ti događaji i bili povod, da je nastala svibanjska pobožnost i brzo se raširila. Bilo je to početkom devetnaestoga vijeka, kad se cijelom Evropom širio strah od Napoleona i zemlje su stradale od ratova, što ih je taj slavični čovjek vodio. Ljudi su pribjegavali molitvama k Bogu i bl. Djevici Mariji, koju su u gornjoj Italiji poštovali kiteći njezine slike cvijećem i moleći se Kraljici mira, da budu pošteđeni od bojeva, koji su u tom dijelu Italije najoštrije bjesnili.

Napoleonova ruka nije poštedila ni Crkve i njezina vrhovnoga poglavara Papu Pija sedmoga. Napoleon je i u Crkvi htio biti vrhovni poglavar, te je sam htio postavljati i skidati biskupe. Kad Papa nije htio zadovoljiti njegovim željama, nego ga je radi njegovih nepravda izopćio iz Crkve, Napoleon dade Papu uhvatiti i odvesti iz Rima u zatvor u Savonu. Još je rekao tom zgodom riječi: »Zar misli Papa, da će radi njegova prokletstva mojim vojnicima ispasti puške iz ruku?« To se ipak dogodilo tri godine poslije u Rusiji, gdje je od strašne zime izginula velika Napoleonova vojska. Ta nesreća nije opametila Napoleona, nego je i dalje od Pape nasilnim načinom tražio, da se odreče prava Crkve. Ali se stvari nenadano okrenuše. Napoleona su nadvladale savezne vojske, i Papa se poslije pet godina vratio u Rim, gdje ga je narod 24. svibnja 1814. s oduševljenjem dočekao. Napoleona pak otpraviše kasnije na pusti otok sv. Helenu, gdje je živio u stradanju pet godina.

Svoje izbavljenje zahvaljivao je Papa Pijo VII. pomoći bl. Djevice Marije, kojoj se bio molitvama i zavjetima preporučivao, kad su ga vodili u zatvor (zatočenje). Zato je poslije išao iz Rima u Savonu, i ondje svojim rukama ovjenčao zlatnim vijencem sliku Majke Božje pod imenom Majke Milosrđa. Pred tom se slikom prije bio molio za njezinu pomoć. Osim toga odredio je, da se 24. svibnja kao na dan njegova povratka u Rim, slavi svetkovina Marijina pod imenom: Marija, pomoćnica kršćana.

Osim toga slavi se u gornjoj Italiji i po drugim mjestima prve nedjelje u svibnju Marija kao Majka božanskoga

Pastira, koju je Papa Pijo VII. dopustio. U njezinom se služenju nalazi molitva: »Primi, blažena Djevice Marijo, službu svojih slugu, koji borave u ovom kraju. Mi smo dobili tvoju pomoć u mnogim i velikim pogiblima. Iz zahvalnosti i na spomen tih dobročinstva, obrane i zaštite, svetkujemo na čast tvoju svetkovinu pod imenom Majke dobroga Pastira, koju nam je dopustio Papa Pijo Sedmi, da te svi vjerni poznaju, prizivaju i poštuju kao budnu čuvaricu i djeliteljicu nebeske paše (hrane).«

Nastavši tako u Italiji brzo se raširila svibanjska pobožnost po Njemačkoj i drugim zemljama, pa i u nas, te je veoma omiljela kršćanskom narodu.

IV. Svibanjska pobožnost u mjesecu svibnju vrši se razmišljanjem kreposti Marijinih i njezinih pomoći s molitvama, da isprosimo njezin zagovor za krepostan život i zaštitu u vremenitim nevoljama.

V. Sveti Otac Papa Pijo VII., u čije se doba počela svibanjska pobožnost, podijelio je god. 1815. oproste onima, koji je obavljaju. Njegov primjer i primjer pobožnoga kršćanskoga naroda po različitim krajevima i mjestima, neka bude svima živo poticalo, da rado dolaze na svibanjsku pobožnost, koja se po odredbi dijecezanske sinode zagrebačke (1925) ima u zagrebačkoj nadbiskupiji vršiti u svim župama barem svake subote, nedjelje i blagdana — a gdje je moguće i svaki dan. Za pobožnosti mole se litanije lauretanske i daje blagoslov s Presvetim Sakramentom. A da se umnoži poznavanje Majke Božje, njezinih odličja i vrlina, da se utvrdi ljubav k našoj posrednici i utočištu grešnika, neka se do zgode, a naročito subotom, nedjeljom i blagdanom kaže i koja prikladna riječ ili čita što o njezinim krepostima.

Tko ne može u crkvu dolaziti, neka kod kuće što čita o Mariji. U ovim Katekezama ima već više stvari o Mariji: O poštovanju njezinu (kod I. zapovijedi Božje), o molitvi Pozdravu anđelskom, o Čislu, o litanijama lauretanskim, koje se mogu razmišljati i tumačiti.

Kitimo crkve, oltare i slike Majke Božje cvijećem, ali ne propustimo još više u cvjetnjaku našega srca gojiti cvijeće svake ruke, kreposti njoj mile i drage. Sadimo ljubice poniznosti, zaljevajmo ljiljane čistoće, cijepimo ruže ljubavi Bogu i bližnjemu. To će biti najljepši poklon našoj nebeskoj Majci.

L. BRATOVŠTINE. ZBOROVI. MISIJE. DRUŠTVA. KATOLIČKA AKCIJA.

(D. K. 253—254.)

I. Kad ljudi hoće da neki posao što lakše i ljepše urade, onda ih se po više složi, i to se zove društvo. Tako ima pjevačko društvo, vatrogasno društvo, književno društvo i t. d.

U društvu jedan drugoga pomaže, i što jedan čini, to ide u korist svima. Tako mogu ljudi sastaviti i društvo pobožno, gdje zajedno mole, dolaze k svetoj misi i pričesti, drže pobožne govore, sabiru milostinju za siromahe ili za nakit crkve i t. d. Takva društva zovu se bratovštine, zborovi, pobožna društva i t. d.

Cijelu je Crkvu Isus uredio kao društvo, zajednicu svetih, koji treba da imadu jednoga poglavara, drže se jedne vjere i zakona, vrše zajedničku službu Božju, primaju iste sakramente, mole se jedan za drugoga. Ali u tom velikom društvu, u kojem su svi dužni vršiti zajedničke zapovijedi, koje sve vežu, mogu članovi sastavljati druga društva, da drže i vrše i ono, što nije svima zapovijedano nego je samo savjetovano za savršeniji život. Tako je i država društvo, ali u pravoj slobodnoj državi imade i drugih društava, koja držeći se općenitih državnih zakona rade po svojim pravilima za dobro svojih članova i tim pomažu samoj državi voditi brigu za blagostanje državljana. Takvu slobodu daje i Crkva svojim vjernicima, da se udružuju na osnovu pravila, koja ona potvrđuje, da ne budu u opreci s općenitim zakonima. Tako su nastali redovi, koji drže evanđeoske savjete. Ali ne trebaju i ne mogu svi vjernici otići u redovnike. Oni živeći u svijetu mogu se složiti u društva, koja će raditi oko duhovnoga napretka svojih članova, širiti pobožnost u Crkvi, brinuti se za raširenje vjere. Tako ta društva pomažu Crkvu u njezinu radu.

II. 1. Isus opominje na molitvu u društvu. Poučivši učenike, kako će opraštati jedan drugomu reče im: »Opet vam kažem: Ako se dvojica od vas slože na zemlji za kojugod stvar, štogod zamole, dat će im Otac moj, koji je na nebesima. Jer gdje su dvojica ili trojica sabrani u moje ime, ondje sam ja među njima« (Mat. 18, 19—20).

2. Apostoli nisu sami širili vjeru Kristovu, nego su u tom imali svoje pomagače. Tako se oko sv. Pavla sabralo mnogo učenika, koji su mu pomagali u poslu evanđelja. Na prvo svoje putovanje išao je s Barnabom povedavši sa sobom i Marka. Na drugom svojem putovanju uzme Pavao sa sobom Silu; a došavši u Listru, gdje je na prvom putovanju bio obratio mnogo ljudi, nađe ondje učenika Timoteja, sina žene Židovke i oca poganina. Za njega su dobro svjedočili kršćani u Listri, i Pavao ga uze na put, jer je dobro poznavao sveto Pismo, koje ga je naučila mati i baba. Došavši u Korint nađe Pavao Akvilu i ženu njegovu Priscilu, koji su kao židovski kršćani morali pobjeći iz Rima. Oni su postali suradnici Pavlovi kod širenja vjere u Korintu, a poslije mu se pridružili na putu u Efez. Ondje su primili k sebi Žida po imenu Apola, rodom iz Aleksandrije, muža rječita i vrsna poznavaoca Sv. Pisma. Taj je bio poučen u vjeri Kristovoj i oduševljeno je i pomno učio o Isusu, ali je poznavao samo krštenje Ivanovo. Akvila i Priscila izložiše mu točnije nauku Božju. A kad je htio putovati u Grčku, opomenuše braća u pismu učenike, da ga prime. Kad on dođe, pomože mnogo onima, koji su milošću postali vjernici, jer je silno pobijao Židove jasno dokazujući iz Pisma, da je Isus Krist. Osim ovih pomagača evanđelja spominju se drugovi Pavlovi: Sopater, Aristarh, Sekundo, Gaj, Tihik, Trofim (Dj. ap. 20, 4), a bijaše s njim i Luka, liječnik, Tit, Dema i dr.

Mnogih pomagača svojih opominje se Pavao u listu Rimljanima (16, 1—21). Preporučuje im Febu, službenicu crkve u Kenbreji (korintskoj luci). Pozdravlja neku Mariju, koja se mnogo trudila za njih; Andronika i Juniju, svoje drugove, koji su bili znameniti među apostolima; Urbana, pomoćnika svojega; Trifemu i Trifozu, koje se trude za vjeru i dr. U listu Korinćanima (I. 16, 15—16) piše: »Molim vas, braćo, znate dom Stefanin, da je prvi dom (kršteni) u Grčkoj, i da su se stavili na službu svetima. I vi pokoravajte se takvima i svakomu, koji surađuje i trudi se.«

A kad je među tim suradnicima (ženama) nastalo kakvo razilaženje, opominje ih na slogu: »Evodiju molim i Sintihu opominjem, da jedno misle u Gospodinu. Molim i tebe, pravi Druže, zauzmi se za njih, koje se u evanđelju boriše sa mnom i s Klementom i ostalim suradnicima mojim, kojima su imena u knjizi života« (Filip. 4, 2—3).

III. 1. Da su kršćani zaista poslušali riječ Isusovu i zajedno se sastajali na molitvu i izvan zapovijedanoga zajedničkoga bogoslužženja, nema nikake sumnje. To njihovo udruživanje na zajedničku molitvu nazvala se bratovština, te se može reći, da su bratovštine stare kao i Crkva sama. Te su se bratovštine okupljale na grobovima svetih mučenika, da se mole, mučenike i svoje članove dostojno ukopaju. To im nisu mogli braniti rimski zakoni, koji su takve bratovštine poznavali.

S vremenom su nastale i druge bratovštine. Od velikoga njihova broja spomenut ćemo neke najznatnije. Tako smo spomenuli već bratovštinu Srca Isusova. Njoj je dužnost gojiti i širiti pobožnost k Srcu Isusovu. To čine članovi skupljajući se prvoga petka u mjesecu u crkvi, gdje slušaju sv. misu, propovijed, mole litanije Presv. Srca, otprošnju i primaju blagoslov. Članovi osim toga pristupaju k zajedničkoj svetoj pričesti, osobito pak na svetkovinu Presvetoga Srca. Toj je bratovštini slična bratovština Srca Marijina.

Dalje je znamenita bratovština presvetoga oltarskoga Sakramenta, kojoj je dužnost jačati pobožnost k tomu Sakramentu. Članovi se obvežu, da će stanovitu uru držati klanjanje u crkvi; češće dostojno primati svetu pričest. S tim je onda u svezi društvo za sveudiljno klanjanje, koje kraj toga od skupljanih milodara opskrbljuje siromašne crkve misnim ruhom i posuđem.

Bratovština djetinjstva Isusova moli se za raširenje Crkve među neznabošcima, te po mogućnosti daje i priloge za misije, poslanstva, koja šire vjeru među neznabošcima.

Bratovština svetoga skapulara s molitvom i čestim primanjem svetih sakramenata spaja nošenje svete slike na prsima. Od skapulara najstariji i najznatniji je skapular Majke Božje Karmelske, uveden kod redovnika Karmelićana, prozvanih po mjestu Karmelu u Svetoj Zemlji (gdje je Ilija izmolio od Boga kišu). Nošenje skapulara pobožne štovaoce Marijine čuva od vječnoga ognja, a koji usto mole Malu službu B. D. M. ili ako to ne mogu, mjesto toga ne mrse srijedom, petkom i subotom (osim na božićni dan), bit će oslobođeni čistilišnih muka prve subote poslije smrti. Osim toga ima skapulara Srca Isusova, presv. Trojstva, sv. Josipa i t. d.

Apostolstvo molitve pripada također bratovštinama, i dužnost mu je širiti molitvu za svagdašnje potrebe Crkve po nakani sv. Oca Pape.

Da bude tko član bratovštine, ima se u nju upisati. Onda dobiva sve koristi i oproste, koji se bratovštini daju. Razumije se, da ne griješi onaj, koji s kakova god razloga ne ispunja dužnosti bratovštine, jer ga one ne vežu pod grijeh.

2. Bratovštinama nalik su Zborovi (Kongregacije). Zborovi su pravilno uređena (organizirana) društva, koja imadu svoju upravu i svoje poglavarstvo. Njihova dužnost nije samo usavršiti sebe nego nastojati primjerom, poukom, opomenom usavršivati i svoje drugove. Najznatniji je Zbor Marijin, koji su među učenicima uveli Isusovci (Ivan Leunis 1563.) u Rimu: da učenici napreduju u pobožnosti i nauku. Imadu osobito gojiti pobožnost prema B. D. Mariji (Marijina kongregacija), često primaju svete sakramente, po mogućnosti slušaju svaki dan svetu misu, dolaze na razgovore o vjerskim i ćudorednim stvarima, i nastoje marljivo o nauku. Te su se kongregacije brzo raširile po svem svijetu, te ih danas može biti oko 40.000 sa 2—3 milijuna članova. U Zagrebu su Isusovci u svojem kolegiju, podignutom 1606. uveli Marijinu kongregaciju. Obnovljena je g. 1898. u gornjogradskoj gimnaziji. A i po drugim školama brzo se rašiiše (negdje kao ustuk liberalnim đačkim društvima).

Po primjeru muških uvedene su i ženske kongregacije za učenice, a onda i za druge staleže, te ima kongregacija svećenika, činovnika, obrtnika, radnika, služavka i t. d.

Kongregacije imadu svoga upravitelja, svećenika, a onda nadstojnika, dva doglavnika, tajnika, više savjetnika, blagajnika, ispitivača (poučavatelja). Svu upravu osim upravitelja

biraju si članovi sami. Takvu slobodno biranu upravu i radije slušaju.

3. Osobito je koristan Zbor svećenika, koji se udružuju za poučavanje i ćudoredno podizanje naroda, misionara, što ga je osnovao sv. Vinko Paulski (Lazaristi). Oni drže propovijedi i duhovne vježbe za narod, i to se zovu misije.

4. Sva društva, što smo ih dosad spominjali, nastoje samo oko duhovnoga dobra. Ali ima i društava, koje se bave i tjelesnim, materijalnim dobrom svojih članova po primjeru prvih kršćana, koji su se brinuli za svoje siromahe i udovice. To se zovu karitativna ili društva ljubavi. Ako su ta društva utemeljena, preporučena, vođena ili nadzirana od crkvenih ljudi, zovu se katolička društva. Takvih društava imade bez broja po katoličkom svijetu. Kod nas djeluje blagoslovno društvo sv. Vinka Paulskoga za siromahe, djetićko društvo i t. d. Pijevo društvo diže i pomaže katoličku štampu.

5. Pače i za tjelesni uzgoj, koji treba da je u skladu s duhovnim životom, postoje od Crkve preporučena društva. Takvo je društvo »Orao«. Crkva je već tim načinila mnogo za uzgoj tijela, što je učila i tražila od vjernika umjerenost, čistoću i rad. Njezini su sinovi pogibali od gladiatora, ali se nisu vježbali za gladiatore. Askeza s postom, bdjenjem, trapljenjem nije škodila životu, jer su pustinjaci doživjeli starost od preko sto godina. Nije trebala Crkva učiti gimnastike nove ratoborne narode, koji su osvajali gladiatorsko rimsko carstvo i u strah gonili grčke gimnastičare. Ni poslije nije joj bila na pameti, da propovijeda tjelovježbu, kad su vitezovi, inače pobožni štovatelji Marijini, držali viteške turnire, prema kojima su današnji sokolski sletovi dječje igre. Kad su se nastojanjem Crkve uvele pučke, srednje i više škole, prvi su Isusovci uveli gimnastiku kao školski predmet. Ali i tu im je bila svrha, da tijelo ojačaju i izvježbaju, da služi duhu.

Naprotiv se počelo u novije vrijeme gojiti samo tijelo na štetu duha. Neka gimnastička društva (pa i »Sokol«), koja vele, da osim tijela vježbaju i duh, čine to često tako, da duhove bune protiv Crkve. Nije preostalo drugo, nego da oni, koji hoće zajedno s duhom da spase i tijelo, osnuju svoja gimnastička društva. Dali su im ime »Orao«. Pa neka čuju Orlovi, što o tome imenu govori sv. Maksim biskup (Brev. Fer. III. infr. Oct. Ascens.): »Sjećate se, što sam govorio o riječima Psalma 102, 5: Obnovit će se kao u orla mladost tvoja. Ondje sam Spasitelja poredio orlu. Poredba nije malena. Jer kao što orao ostavlja nizinu, teži u visinu, uzlazi u blizinu neba: tako je i Spasitelj ostavio nizinu pretpakla, uznesao se u visinu raja, prošao do vrhunca neba. I kao što orao ostavlja zemaljsku prašinu, leti visoko i uživa zdrav čist zrak: tako je i Gospodin ostavio blato zemaljskih grijeha, odletio sa svetima svojima i raduje se u slobodi čistijega života. U svemu je dakle prikladna poredba Spasitelja s orlom. Ali što ćemo reći na to, da orao često razdire plijen, često otima tuđe? I u tom je Spasitelj sličan orlu. On je nosio plijen, kad je čovjeka oteo raljama pakla i izbavio ga od tuđinske đavolje vlasti, kao što piše Prorok: Uzašav na visinu odvede zarobljeno roblje, dade dare ljudima.« Neka i »Orlovi« budu slični orlu Spasitelju.

6. Tako vidimo u Crkvi mnogo društava. To je i pravo. Gdje se ljudi udružuju, znak je života i rada. Neprijatelji se Crkve udružuju: »knezovi se ujedinjuju protiv Boga i njegova Pomazanika« (Ps. 2): zar će onda sinovi kraljevstva stajati prekrštenih ruku? Ne valja samo posao obrane ostaviti svećenicima, nego i vjernici sa svećenicima ruku o ruku u katoličkim društvima imadu stajati na braniku najsvetijih zaloga. To je Katolička Akcija, oko koje treba da se kupe svi vjernici svakoga staleža, društva, partije, da »budu jedno«, kad se radi o obrani katoličke vjere i Crkve.

IV. 253. Što treba držati o bratovštinama? Bratovštine su bogomila, ponajviše od svetoga Oca Pape potvrđena društva, u kojima treba da jedan moli za drugoga, vrši dobra djela i prima svete sakramente. — 254. Što su pučke misije? Pučke misije jesu propovijedi i druge pobožne vježbe, koje drže vrsni svećenici, da probude i obnove kršćansko katoličko življenje u narodu.

V. »Ja sam put, istina i život« govorio je Spasitelj. On je to bio, sada je i bit će do svršetka svijeta u svojoj Crkvi. Tu je istina vjere, tu je put zapovijedi, tu je život milosti i kreposti. Svuda vidimo u katoličkoj Crkvi taj život, kako buji, kako se širi. Taj je život pun borbe, ali »borba je život«, čovjek je kršćanin na zemlji kao na vojsci (Job.). Ne valja tu borbu samo gledati kao gledaoci u kazalištu, nego u tu borbu treba da svaki kršćanin katolik sam zađe. Neka ne gleda samo, da rasuđuje (kritizira) i prigovara, nego se sam lati posla, da njega gledaju anđeli i ljudi na bojištu za slavu Božju i svoje spasenje. U toj borbi neka pogledava na Krista i sluša njegove riječi: »Uzdajte se, Ja sam nadvladao svijet!«

SLAVA TEBI, KRISTE!

Ivšić, I. Janeš, V. Jezernik, A. Kušmišević, I. Lovšin, Pavao Matica, I. Miškulin, S. Murk, Marcel Novak, M. Pažur, A. Petek, M. Ptiček, Dr. F. Resman, J. Rogoz, M. Ruk, A. Švoger, A. Tepeš, J. Valjak, C. Vugić, F. Žega;

iz đakovačke biskupije: I. Becker, I. Berti, I. Cvrković, A. Gaál, V. Holik, S. Jalovac, J. Jozić, V. Juranić, S. Kokanović, M. Kretović, N. Latinović, Josip Mihelčić, A. Mitirović, G. Mitrović, P. Oršić, E. Ovčarić, Msgr. M. Pavić, F. Pavlak, I. Perhač, S. Rancinger, K. Tadin, G. Tomašić, K. Tomljenović, A. Wolf.

Svima tima šaljemo još i ovu svesku, te ih molimo, da svoj dug od 90 dinara pošlju ravnateljstvu centralnoga dječačkoga sjemeništa u Zagrebu, u čiju se korist odričemo ove čiste dobiti od 5.040 dinara. Ako nam ravnateljstvo pošlje imena platilaca, štampat ćemo ih na omotu Katekeza o vjeri (I. dio), koje će izaći u prvoj polovici godine 1929.

Kateketske propovijedi o sakramentalima, molitvi i obredima mogu se držati (1929.) i ovim redom: O Bogojavljenju, blagoslov vode (XV); po Bogojavljenju 1. Hodočašćenja (XLV); 2. Pozdrav anđelov. Prošnja (XXXII); Sedamdesetnica, Procesija na Svijećnicu (XLI); Šezd. Blagoslov grla (X); Ped. Križni put (XLVIII); Korizmene 1. Šesta prošnja Očenaša (XXIX); 2. Treća prošnja Očenaša (XXVI); 3. Zaklinjanja (II); 4. Klanjanje presv. Sakramentu (XLVI); 5. Blagoslov Križa (V); 6. Procesija na Cvjetnicu (XLII); po Uskrsu 1. Posveta krsne vode (VIII); 2. Litanije sv. Josipa (XXXVIII); 3. Procesija na Markovo i prosne dane (XLIII); 4. Svibanjska pobožnost (XLIX); 5. Potreba molitve (XVII); 6. Kada i gdje treba moliti (XX); po Duhovima 1. Procesija na Tijelovo; 2. Pobožnost Srca Isusova (XLVII); 3. Litanije Srca Isusova (XXXVI); 4. Četvrta prošnja Očenaša (XXVII); 5. Posvećena lica (III); 6. Blagoslovine (I); 7. Blagoslov rodilje (IX); 8. Očenaš. Predgovor (XXIII); 9. Posvećenje crkve (IV); 10. Kako treba moliti (XIX); 11. Obredi (XL); 12. Blagoslov kola, lađe (XIII); 13. Molitva (XVI); 14. Blagoslov hrane i bilja ljekovita (XIV); 15. Blagoslov mrtvaca (XI); 16. Pozdrav anđelov. Hvala (XXXI); 17. Blagoslov kuće i škole (XII); 18. Za koga treba moliti (XXI); 19. Blagoslov zvona i orgulja (VII); 20. Čislo (XXXIV); 21. Peta prošnja Očenaša (XXVIII); 22. Crkvena društva (L); 23. Litanije svih svetih (XXXIX); 24. Sedma prošnja Očenaša (XXX); 25. Posveta groblja (VI); 26. Prva prošnja Očenaša (XXIV); 27. Korist molitve (XXVIII); Adventska 1. Druga prošnja Očenaša (XXV); 2. Litanije lauretanske (XXXVII); 3. Način moljenja (XXII); 4. Anđeo Gospodnji (XXXIII); po Božiću 1. Litanije Imena Isusova (XXXV).

Oslon za propovijedi nalazi se u riječima evanđelja ili poslanice ili u bližoj svetkovini, te se po tom može načiniti uvod.

Dosad su izišle, te se mogu dobiti kod Uredništva (Dr. Dominik Gudek, Zagreb):

Katekeze o zapovijedima (broširane 30 D, tvrdo vezane 40 D);

Katekeze o grijehu i kreposti (broširane 15 D, tvrdo vezane 25 D).

Pretplatnici Katekeza mogu dobiti obje knjige broširane za 35 D, a tvrdo vezane za 45 D.

Katekeze o sakramentiua, dvije knjige zajedno, broširane 30 D, a tvrdo vezane 45 D.

Za tumačenje obreda sv. mise prikladna je knjižica: **Hrvatska misa,** primjerak 1 D; na više od 20 primjeraka dobija se 25 posto popusta.

Doskora se doći u štampu: **Katekeze o vjeri,** i stajat će za pretplatnike broširane 30 D, ukoričene 40 D i tim će djelo biti potpuno.

060065136 / 16.755